

Regeringens årsberättelse 2024

Regeringens årsberättelse 2024

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Statsrådet

Statsrådets kansli

Upphovsrättslag (404/1961) 9 § Verk utan upphovsrättsskydd

ISBN pdf: 978-952-383-706-5

ISSN pdf: 2490-0966

ISBN tryckt: 978-952-383-722-5

ISSN tryckt: 2490-0613

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2025

Tryckeri: Grano Oy, 2025

Regeringens årsberättelse 2024

Statsrådets publikationer 2025:47			
Utgivare	Statsrådet		
Utarbetad av	Statsrådets kansli		
Språk	svenska	Sidantal	188
Referat			
Statsrådet lämnar regeringens årsberättelse till riksdagen som den berättelse om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut som det föreskrivs om i 46 § i grundlagen. Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå bestäms berättelsens innehåll dessutom särskilt av kraven i statsrådets förordning om regeringens årsberättelse (853/2024). Regeringens årsberättelse för 2024 består av fem delar: • Regeringens årsberättelse • Bilaga 1 Redogörelser för resultatet inom ministeriernas ansvarsområde • Bilaga 2 Bokslutskalkyler • Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden • Bilaga 4 Statens bolagsinnehav			
Nyckelord	regeringens årsberättelser, riksdagen, statsrådet, regeringens berättelser, bokslut, ägarstyrning		
ISBN PDF	978-952-383-706-5	ISSN PDF	2490-0966
ISBN tryckt	978-952-383-722-5	ISSN tryckt	2490-0613
Ärendenummer	VN/23125/2024	Projektnummer	-
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-706-5		

Hallituksen vuosikertomus 2024

Valtioneuvoston julkaisuja 2025:47

Julkaisija Valtioneuvosto

Yhteisötekijä Valtioneuvoston kanslia
Kieli ruotsi

Sivumäärä 188

Tiivistelmä

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä.

Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädöstasolla kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös hallituksen vuosikertomuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (853/2024) vaatimukset. Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2024 muodostuu viidestä osasta:

- Hallituksen vuosikertomus
- Liite 1 Ministeriöiden toimialojen tuloksellisuuden kuvaukset
- Liite 2 Tilinpäätöslaskelmat
- Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta
- Liite 4 Valtion yhtiöomistus

Asiasanat hallituksen vuosikertomukset, eduskunta, valtioneuvosto, hallituksen kertomukset, valtion tilinpäätös, omistajaohjaus

ISBN PDF 978-952-383-706-5

ISBN painettu 978-952-383-722-5

Asianumero VN/23125/2024

ISSN PDF 2490-0966

ISSN painettu 2490-0613

Hankenumero -

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-706-5>

Innehåll

Förord	7
1 Översikt över regeringens år	9
1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden	10
1.2 Statsminister Orpos regering – Sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning	15
1.3 Statsminister Orpos regeringsprogram och statsrådets ledning	18
2 Genomförandet av regeringsprogrammet	20
2.1 Hållbara offentliga finanser.....	20
2.2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle.....	23
2.3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning	27
2.4 Välfärd skapas genom arbete.....	30
2.5 Ett kunnigt Finland.....	36
2.6 Nyckeln till tillväxt.....	42
2.7 Ett Finland med ren energi	53
2.8 Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik.....	58
2.9 Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft	63
2.10 En trygg och kriställig rättsstat	66
2.11 Programmet Finland i rörelse.....	76
2.12 Genomförande av statsrådets meddelande om främjande av likabehandling	77
3 Lagberedning	78
3.1 Lagberedningen 2024	78
3.2 Lagberedningsprocessen	83
3.3 Utveckling av lagberedningen.....	88
4 Den offentliga ekonomin	90
4.1 Läget i den offentliga ekonomin	91
4.1.1 Läget i den offentliga ekonomin 2024	91
4.1.2 EU-rättsakter och nationella författningar som styr skötseln av de offentliga finanserna	93
4.2 Statsfinanserna	94
4.2.1 Statens ekonomiska totalkalkyler	94
4.2.2 Statens budgetekonomi, budget och bokslut	102
4.2.3 De statsanställda, lokalerna och IKT.....	115
4.2.4 Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel.....	122

4.2.5	Penningflödena mellan EU och Finland	132
4.2.6	Statens affärsverk och fonderna utanför budgeten	135
4.2.7	Statsskulden	140
4.2.8	Statsfinansiella åtaganden och risker	143
4.3	Statens bolagsinnehav	169
4.3.1	Samhälleliga effekter och händelser 2024	171
4.4	Välfärdsområdenas ekonomi	173
4.4.1	Styrning av välfärdsområdena och styrning av välfärdsområdenas ekonomi.....	173
4.4.2	Välfärdsområdenas ekonomiska ställning	174
4.5	Den kommunala ekonomin	178
4.5.1	Styrning av den kommunala ekonomin	178
4.5.2	Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans	179
4.5.3	Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin	181
4.6	Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder	183
5	Utlåtande av finanscontrollerfunktionen om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande	186

FÖRORD

Statsrådet lämnar riksdagen regeringens årsberättelse som den berättelse enligt 46 § i grundlagen som ska innehålla en redogörelse för regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och hur budgeten har följts samt för regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). Närmare bestämmelser om innehållet i årsberättelsen finns i förordningen om statsbudgeten (853/2024). Årsberättelsen lämnas för varje kalenderår.

Årsberättelsen består av den egentliga årsberättelsen och fyra bilagor som hör nära samman med den, nämligen redogörelser för resultatet inom ministeriernas ansvarsområde (Bilaga 1), bokslutskalkyler (Bilaga 2), åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden (Bilaga 3) och uppgifter om statens bolagsinnehav (Bilaga 4).

Årsberättelsens berättelsedel innehåller en beskrivning av verksamhetsmiljön och en redogörelse för regeringens sammansättning och verksamhet under berättelseåret. I berättelsedelens andra kapitel beskrivs regeringens centrala politikhelheter utifrån dispositionen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering Ett starkt och engagerat Finland. Det tredje kapitlet i berättelsedelen behandlar lagberedningen under berättelseåret. Berättelsedelen innehåller även översikter över den offentliga ekonomin, statsfinanserna, välfärdsområdenas och kommunernas ekonomi samt en kort sammanfattning av statens bolagsinnehav.

I bilaga 1 presenteras förvaltningsområdenas struktur och de viktigaste nyckeltalen. Bilaga 1 innehåller också översikter över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet samt bedömningar av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet. Resultatöversikterna innehåller ministeriernas bedömningar av hur de samhällseliga effekterna och resultatet har utvecklats samt av hur målen för hållbar utveckling har uppfyllts under berättelseåret. De uppgifter som presenteras i årsberättelsen kompletteras med länkar till

det material som finns på nätet. I justitieministeriets kapitel ingår också sametingets berättelse för 2024. I bilagan ingår också centrala uppgifter om statens affärsverk och fonderna utanför statsbudgeten.

Det centrala i årsberättelsens bokslutsdel (Bilaga 2) är statsbokslutet med bilagor. I bokslutsdelen ingår också bokslutskalkylerna för statliga fonder utanför statsbudgeten och statliga affärsverk. I bilagan ingår också totalkalkylerna för statens budgetekonomi, de statliga affärsverken och fonderna.

I bilaga 3 redogörs för de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av riksdagens aktuella uttalanden och ställningstaganden. Uttalandena och ställningstagandena med svar har grupperats utskottsvis.

I bilaga 4 finns en översikt över utvecklingen av statens bolagsinnehav och ägarpolitik. Översikten innehåller en redogörelse för statens ägarstyrning (företags samhällsansvar, ersättningar och styrelseval) och för hur statens innehav utvecklats ekonomiskt samt beskrivningar av enskilda bolag.

Statsrådet har förbundit sig till att fortsätta utveckla årsberättelsen. Sammanställda kalkyler över statsfinanserna presenteras i fortsättningen i samband med statsbokslutet, och de ska omfatta en sammanställning av kalkylerna över statens budgetekonomi, de statliga fonderna utanför statsbudgeten och statens affärsverk. De sammanställda kalkylerna över statsfinanserna görs upp första gången våren 2026 och gäller finansåret 2025. Regleringen om resultaten av verksamheten inom ministeriernas ansvarsområden har förtydligats genom statsrådets förordning om regeringens årsberättelse (853/2024), som trädde i kraft den 1 januari 2025.

Enligt grundlagen ska justitiekanslern i statsrådet årligen ge riksdagen och statsrådet en berättelse om sina ämbetsåtgärder och sina iakttagelser om hur lagstiftningen följs.

Helsingfors den 8 maj 2025

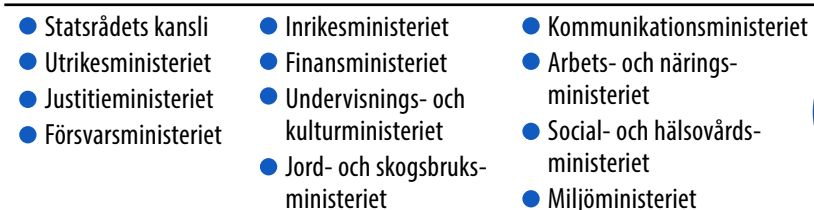
Statsminister Petteri Orpo

Understatssekreterare Timo Lankinen

1 Översikt över regeringens år

Beredning

Ministerierna bereder och föredrar ärenden för statsrådets allmänna sammanträde, republikens president eller båda

EU-ministerutskottet

Finanspolitiska ministerutskottet

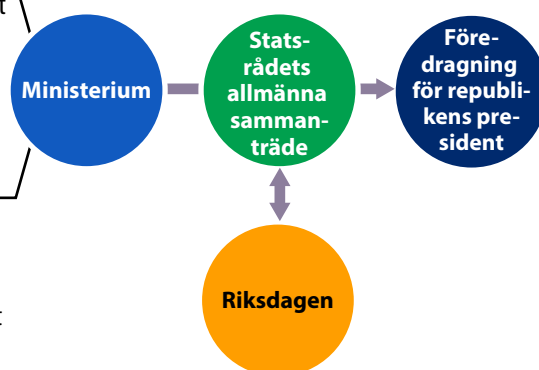
Utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet
Kan sammanträda tillsammans med republikens president

Finansutskottet

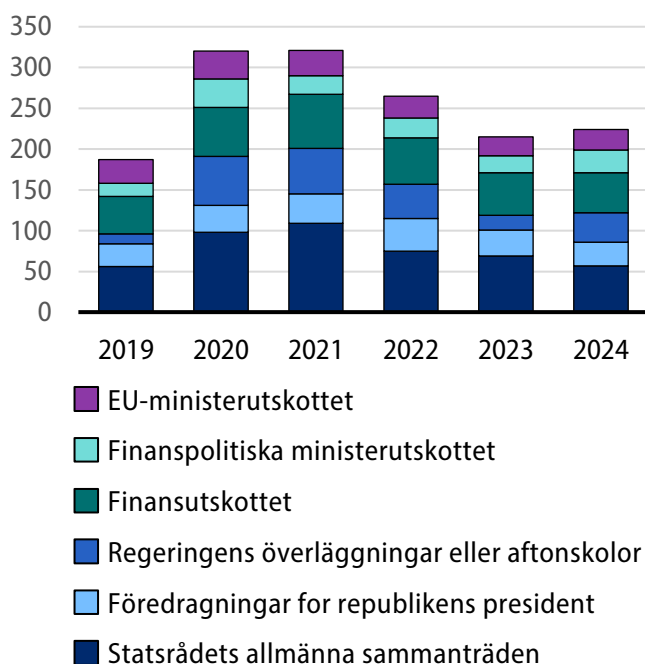
Ministerarbetsgrupper
enligt regeringens beslut

Beslutsfattande

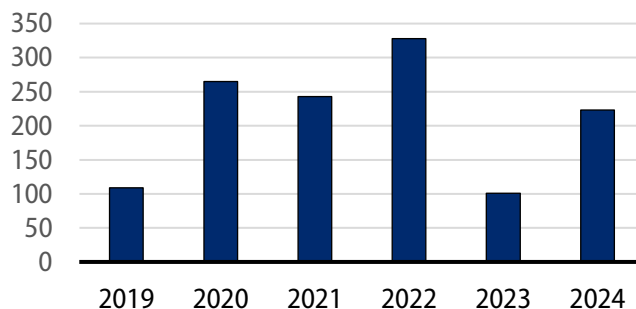
Statsrådet

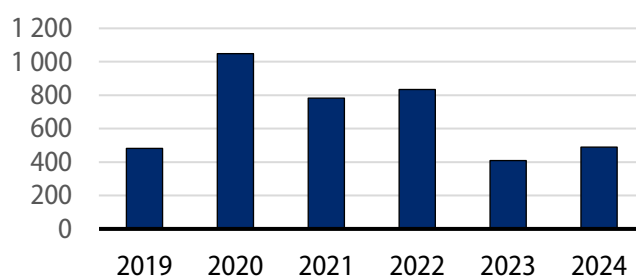
Regeringens sammanträden åren 2019–2024

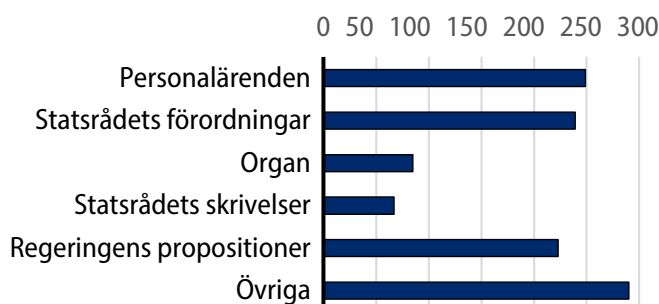
Regeringens propositioner 2019–2024 rd

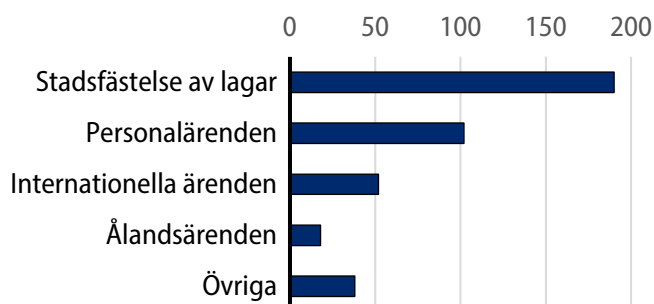
Svar på skriftliga frågor 2019–2024 rd

Statsrådets allmänna sammanträde, avgöranden 2024

Föredragning för republikens president, avgöranden 2024

1.1 Översikt över förändringarna i omvärlden

Geopolitik och säkerhet

De globala motsättningarna och spänningarna mellan stormakterna har ökat. Den växande strategiska konkurrensen, det vill säga förmågan att integrera ekonomi, teknik och säkerhet i syfte att driva sina egna intressen samt det försvagade internationella multilaterala och regelbaserade samarbetet försvårar handeln och möjligheterna att finna lösningar på globala utmaningar. Den fundamentala förändringen i Europas säkerhetspolitiska omgivning samt den skärpta konkurrensen mellan stormakterna har ökat förväntningarna på EU och dess geopolitiska aktörskap.

EU har blivit en aktör som tydligare deltar i den strategiska konkurrensen. EU har satt som mål att stärka sin strategiska autonomi och strävar efter att få en starkare ställning i den globala konkurrensen om investeringar, kompetent arbetskraft, tekniskt ledarskap och råvaror. Det förutsätts också att Europa tar ett större ansvar både när det gäller att svara på globala utmaningar och när det gäller att utveckla sin egen säkerhet och försvarsförmåga i ljuset av den osäkerhet som råder i fråga om USA:s utrikespolitik. Transaktionalitet, det vill säga en inriktning på byteshandel och ett kortsiktigt nyttofokus, samt bilaterala relationer kommer sannolikt åtminstone under de närmaste åren att sätta en starkare prägel på relationerna mellan USA och Europa.

Rysslands anfallskrig i Ukraina och dess stormaktssträvanden har haft omfattande och långvariga effekter på den säkerhetspolitiska omgivningen och omvärlden. Ryssland har utvecklat och använt sig av en stor uppsättning av metoder för att främja sina strävanden. Finland var föremål för omfattande hybrid- och informationspåverkan från främst Ryssland, men även från Kina. Tryggandet av försörjningsberedskapen samt den kritiska infrastrukturen, inklusive trafik- och dataförbindelser, ökade i betydelse.

Kina har höjt sin tekniska förmåga mycket snabbt under de senaste två decennierna, men dess ekonomiska utsikter har blivit dystrare. Kinas val och utveckling påverkar starkt världsekonomins utveckling, uppnåendet av klimatmålen och den globala säkerheten. I Europa är man numera mer medveten om de Kinadominerade leveranskedjorna samt riskerna relaterade till teknik och forskning, och man har nu börjat förbereda sig inför dessa.

I ett globalt perspektiv har rättstatsutvecklingen och demokratins tillstånd försvagats under de senaste åren och risken för konflikter har ökat. Motsättningarna mellan auktoritära och demokratiska politiska system har ökat. Internationellt sett har valstörningar och valpåverkan varit ett växande problem.

Det arktiska områdets strategiska betydelse och det internationella intresset för området ökade. Den militära verksamheten i det arktiska området ökar också och hybridpåverkan samt attacker mot kritisk infrastruktur utgör en ökad risk. Kärnan i Finlands säkerhet består i att upprätthålla och utveckla en stark nationell försvarsförmåga som en del av Nordatlantiska fördragsorganisationens (Nato) avskräckning och försvar samt i det internationella försvarssamarbetet. Den nationella säkerheten och samhällets kriställighet, den övergripande säkerheten och det övergripande försvaret betonas som kritiska faktorer.

Ekonomi

Geopolitiska och geoekonomiska förändringar kopplar politiken och ekonomin allt starkare till varandra. Konkurrensen mellan USA och Kina har hårdnat och lett till olika protektionistiska åtgärder som också återspeglas i andra länder. Stormakternas politik präglas allt mer av geopolitiska mål och geoekonomiska metoder, och staterna har till följd av den globala konkurrensen fått en större roll inom ekonomin. Ekonomiska medel, såsom statsstöd, används för att uppnå strategiska mål.

Stressfaktorerna och riskerna inom den globala ekonomin ökar. Den offentliga skulden ligger globalt sett på sin historiskt högsta nivå. Vi rör oss i riktning mot en mer splittrad globalisering, som på olika sätt begränsar den fria marknaden och återspeglar i synnerhet de stora ländernas strategiska val. Handelshindren har ökat och sanktionspolitik har blivit vanligare. Den ekonomiska tillväxten avtar överallt. På lång sikt flyttas tyngdpunkten i världsekonomins tillväxt till de stigande ekonomierna. Nyttan av den ekonomiska tillväxten och tekniska utvecklingen fördelar sig ojämnt, vilket ökar klyftan mellan fattiga och rika länder.

Den tekniska utvecklingen, klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald håller på att förändra de ekonomiska strukturerna på många sätt. De påverkar efterfrågan och utbudet i ekonomin samt marknadens funktion och de olika aktörernas roll. Den finländska ekonomins återhämtning efter recessionen har varit långsam. Skatteinkomsterna ökar långsamt på grund av den svaga produktiviteten och ekonomiska tillväxten, vilket försvagar hållbarheten i de offentliga finanserna. Tillgången på kompetent arbetskraft har under de senaste åren varit en av de största utmaningarna för företagens tillväxt, även om problemet har minskat i och med den ekonomiska lågkonjunkturen. Liksom i många andra industrialiserade länder har ökningen i arbetets produktivitet totalt sett varit svag i Finland efter 2007, men skillnaden jämfört med de viktigaste jämförelseländerna har ökat. Finlands ekonomi står under de kommande decennierna inför stora reform-, anpassnings- och finansieringsbehov.

Teknik

Takten på den tekniska omvälvningen har ökat. Tekniken är allt tätare sammanflätad med geopolitik, ekonomi och säkerhet och har också en avsevärd inverkan på vår informationsmiljö. Den tekniska omvälvningen drivs av behovet att hitta nya faktorer för tillväxt, produktivitet och välfärd. Tekniken ger dessutom nya möjligheter att lösa globala utmaningar i fråga om miljö, hälsa och matproduktion. Transformativ teknik förändrar vardagen, näringsverksamheten och samhällena. Transformativ teknik är förenad med risker och det finns etiska frågor som måste uppmärksammas. De värderingar och normer som styr utvecklingen och användningen av teknik är mycket olika i demokratiska och auktoritära stater. I och med den snabba tekniska utvecklingen måste man anta att det kommer att ske en allt närmare integration mellan människan och olika tekniker och att olika tekniker kommer att bli en allt mer integrerad del av det dagliga livet. Genom att kombinera flera olika utvecklade tekniker kan man producera genuint banbrytande lösningar. Ny teknik såsom artificiell intelligens, blockkedjor, kvantteknik och robotik kan bättre än tidigare hjälpa oss att driva igenom hållbarhetsgenombrottet. Globala teknikföretag har blivit betydelsefulla maktutövare.

Förändringen i informationsmiljön påverkar samhällena och demokratin och betydelsen av dataskydd och cybersäkerhet accentueras. Artificiell intelligens förändrar arbetet och arbetslivet på ett betydande sätt och regleringen av den påverkar konkurrensen mellan länder och företag. I och med att artificiell intelligens blir vanligare ökar även cyberriskerna ytterligare. USA och Kina investerar avsevärt mer kapital än EU i forskning, utveckling och innovationer. Den summa av bruttonationalprodukten som Finland lägger på utgifter för forsknings- och utvecklingsverksamhet, cirka tre procent, står sig relativt bra i en jämförelse mellan OECD-länderna. Den strikta digitaliserings- och dataregleringen, anhopningen av reglering och den börda detta åsamkar i förhållande till konkurrenterna samt en digital inre marknad som ännu håller på att utvecklas har hållit EU tillbaka i teknikkonkurrensen. Samtidigt ger regleringen företagen och investeringarna förutsebarhet och ökar medborgarnas förtroende för tekniken, teknikföretagen och myndighetsverksamheten. Den tekniska utvecklingen kan förbättra energieffektiviteten, minska utsläppen med hjälp av kolbindning samt främja lösningar inom delningsekonomi och cirkulär ekonomi. Samtidigt förbrukar IKT-infrastrukturen och tjänsterna energi och material. Totalt sett kommer elförbrukningen att öka.

Finland har bland den bästa kompetensen i världen inom den dubbla omställningen, det vill säga inom delområdena digitalisering och omställning till ren energi, såsom inom bio- och klimatekonomi, samt inom centrala banbrytande tekniker, där det råder en global konkurrens om den ledande ställningen. Den tekniska utvecklingen har såväl positiva som negativa effekter på välbefinnande och hälsa samt på social- och hälsovårdens kostnader och service. Digitaliseringen är förknippad med skadliga effekter på koncentration, inläring, mänskliga relationer och på det psykiska och fysiska välbefinnandet. Den försämrade psykiska hälsan bland unga har sammankopplats med bruket av sociala medieplattformar. Samtidigt har digitaliseringen också gjort gemenskaperna mer jämställda och stärkt de sociala miljöerna

för dem som har svårare att hävda sig ansikte mot ansikte. Utvecklingen och det storskaliga ibruktagandet av hälsoteknik kan i framtiden avsevärt förbättra vårdresultaten, kostnads-effektiviteten inom social- och hälsovårdstjänsterna och den jämlika tillgången till den.

Miljö

De internationella spänningarna och geoekonomiska metoderna har äventyrat uppnåendet av målen från klimatmötet i Paris, FN:s konvention om biologisk mångfald samt EU:s biodiversitetstrategi. År 2024 steg den globala medeltemperaturen för första gången under mät historien över den 1,5-gradersgräns som uppställdes som mål i Parisavtalet om klimatförändringar. Klimatuppvärmningen är som kraftigast i de arktiska områdena, där klimatet värms upp i en takt som är rentav fyra gånger så snabb som medeltalet. Hur omfattande och snabb klimatförändringen blir samt riskerna förknippade med dem beror på de begränsnings- och anpassningsåtgärder som vidtas under de närmaste åren.

De knappa naturresurserna gör att konkurrensen hårdnar och råvarupriserna stiger. Naturresurserna har en central roll i den globala säkerhetspolitiken. Överkonsumtionen av naturresurser är en central faktor som driver både klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. I genomsnitt förbrukar mänskligheten varje år resurser motsvarande 1,8 gånger jordens bärkraft, finländarnas konsumtion är fyra gånger jordens bärkraft. Effekterna av klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald är delvis oåterkalleliga och har långtgående samhällsliga effekter, för olika branscher och på människans hälsa och välbefinnande samt säkerhet, bland annat på grund av dramatiska förändringar i vatten- och livsmedelssystemen. Att stävjandet av klimatförändringen drar ut på tiden orsakar tilläggs kostnader på uppskattningsvis hundratals miljarder årligen. Förlusten av biologisk mångfald leder redan nu till att ländernas ekonomiska tillväxt globalt sett är långsammare.

Skogarnas mångfald minskar i Finland. Skogsindustrin i egenskap av den mest betydande formen av markanvändning i Finland påverkar cirka 60 procent (20 miljoner hektar) av Finlands yta och orsakar övergödning i både insjöarna och Östersjön. En ohållbar användning av naturresurserna och biomassan samt klimatförändringen utarmar ekosystemen. En försämrad biologisk mångfald ger också upphov till ekonomiska risker.

Samhälle

Den globala befolkningstillväxten har blivit långsammare och den långvariga positiva utvecklingen i fråga om funktionsförmåga och förväntad livslängd har drabbats av bakslag. Den demografiska försörjningskvoten kommer under de kommande decennierna att stiga brant i de rika länderna. Hushållens storlek minskar i nästan hela världen. I EU-länderna ökar antalet enpersonshushåll kraftigt. De globala kriser som prövar samhällena förstärker den ojämlika utvecklingen, eftersom konsekvenserna särskilt drabbar utsatta

befolkningsgrupper. Klyftan mellan de rika och de fattiga länderna har igen börjat öka under 2020-talet. På det globala planet stiger utbildningsnivån. Globalt sett görs kraftiga investeringar i utbildning, eftersom kunskaper är en central faktor när det gäller att öka produktiviteten och dra nytta av den tekniska utvecklingen.

Jämfört med de övriga nordiska länderna har Finland sedan 2010 haft den brantaste nedgången i nativitet och det lägsta totala fruktsamhetstalet. Finland hör till de länder i världen som har den mest åldrande befolkningen. De totala ålderdomsrelaterade utgifterna har mer än tredubblats sedan 2000, medan de andra sociala utgifterna under samma tidsperiod har fördubblats. Urbaniseringsutvecklingen har tagit fart under 2000-talet. Utöver koncentrationen av befolkningen kommer även urbaniseringen av arbetsplatserna att fortsätta under de kommande decennierna. Differentieringsutvecklingen i kommunerna ökar trycket på att utvärdera samhällsmodellen.

Även om andelen befolkning med utländsk bakgrund i en internationell jämförelse ännu är liten i Finland, så blir samhället hela tiden mer pluralistiskt. Utvecklingen delar kraftigt medborgarnas åsikter. Strukturell diskriminering av etniska grupper och minoriteter är vanlig i Finland. Under de senaste åren har sysselsättningsgraderna för dem som är födda i Finland och de utomlands födda närmast sig varandra.

I ett internationellt perspektiv har Finland lite fattigdom och inkomstskillnaderna är små, men fattigdomen bland barnfamiljer har redan en lång tid varit oroväckande hög. Risken för fattigdom och social utslagning är i Finland den fjärde minsta bland EU-länderna. Andelen högskoleutbildade unga har i Finland under 2000-talet sjunkit under medelnivån för OECD-länderna och inlärningsresultaten sjunker. I Finland strävar man efter att höja högskoleutbildningsgraden, men att komma ifatt jämförelseländerna är en långsam process. För närvarande uppnår så många som var fjärde niondeklassare inte en sådan nivå inom läskunnighet och matematik som behövs för ett aktivt deltagande i framtidens samhälle. De finländska flickorna klarar sig i genomsnitt lite bättre än pojkarna i PISA-undersökningarna i fråga om matematik, läsförmåga och naturvetenskaper. Kunskapsskillnaderna mellan elever med invandrarbakgrund och elever som tillhör majoritetsbefolkningen är stora.

I ett europeiskt perspektiv är hälsoskillnaderna i Finland på medelnivå. I Finland råder också betydande regionala och socioekonomiska skillnader såväl i fråga om befolkningens hälsa och välbefinnande som i fråga om användningen av tjänster och kvaliteten på de erhållna tjänsterna. De psykiska problemen har ökat under senare år, särskilt bland barn och unga. De ersättningar som FPA betalar för kostnader för psykisk ohälsa bland barn och unga under 16 år har tredubblats mellan 2010 och 2023. Orsaker relaterade till psykisk ohälsa passerade 2019 sjukdomar i rörelseorganen som den viktigaste orsaken till arbetsoförmåga.

I en internationell jämförelse är jämställdheten mellan könen på en god nivå i Finland, men utvecklingen har blivit långsammare och delvis också försvagats. Försättningsvis upplever främst kvinnor sexuella trakasserier och diskriminering. Inkomstnivån i mansdominerade branscher är i genomsnitt högre än i kvinnodominerade branscher, liksom tidigare. Globalt sett har unga mäns och kvinnors värdegrunder utvecklats i olika riktningar. Också i Finland har unga kvinnor och unga män fjärrat sig från varandra i fråga om politik och värderingar.

I genomsnitt är finländarnas förtroende för varandra och olika samhällsliga aktörer i internationell jämförelse på en hög nivå. Förtroendet för vetenskap har bibehållits på en i genomsnitt hög nivå.

Förändringarna i omvärlden har granskats mer ingående i [den strategiska omvärldsanalysen i del 1 av den Framtidsredogörelse](#) som publicerades i november under berättelseåret.

1.2 Statsminister Orpos regering – Sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning

Republikens president utnämnde den 20 juni 2023 statsminister Petteri Orpos regering, det självständiga Finlands 77:e regering. Statsminister Orpos regering består av 19 ministrar.

Ministrarnas arbetsfördelning den 31 december 2024

Statsminister den 31 december 2024 var **Petteri Orpo**. Enligt grundlagen leder statsministern statsrådets verksamhet och ser till att beredningen och behandlingen av de ärenden som hör till statsrådet samordnas.

Vid utgången av berättelseåret fanns det fem ministerier med endast en minister. Inrikesminister var **Mari Rantanen**, försvarsminister **Antti Häkkänen**, jord- och skogsbruksminister **Sari Essayah**, kommunikationsminister **Lulu Ranne** och miljö- och klimatminister **Kai Mykkänen**. Kommunikationsminister Lulu Ranne skötte också uppgiften som inrikesminister medan Mari Rantanen var befriad från medlemskapet i statsrådet och uppgiften som inrikesminister under tiden 30.8–8.11.2024. Nedan presenteras ministrarnas arbetsfördelning vid de övriga ministerierna.

Statsrådets kansli

Statsminister Petteri Orpo är chef för statsrådets kansli. Av de ärenden som hör till statsrådets EU-sekretariat behandlar statsminister Orpo ärenden som hör till Europeiska rådet, ärenden som gäller ändring av EU-fördragen och utnämningsärenden som hänför sig till Europeiska unionen och den nationella förvaltningen av EU-ärenden. Han behandlar

också frågor som gäller statsunderstöd för medborgarkommunikation i EU-frågor. Till statsministern hör även övriga ärenden som hör till statsrådets kansli, med undantag för de ärenden som hör till Europa- och ägarstyrningsministern.

Europa- och ägarstyrningsminister Joakim Strand behandlar de till statsrådets EU-sekretariat hörande ärenden som inte hör till statsministern samt statens ägarstyrningsärenden. Under berättelseåret var **Anders Adlercreutz** Europa- och ägarstyrningsminister fram till den 5 juli 2024.

Utrikesministeriet

Undervisningsminister Anders Adlercreutz behandlar ärenden som gäller det nordiska samarbetet.

Utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavio behandlar ärenden som gäller utvecklingssamarbete och utrikeshandel.

Utrikesminister Elina Valtonen är chef för utrikesministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till utrikesministeriets ansvarsområde.

Justitieministeriet

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen behandlar ärenden som gäller Åland.

Justitieminister Leena Meri är chef för justitieministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till justitieministeriets ansvarsområde.

Finansministeriet

Näringsminister Wille Rydman behandlar ärenden som hör till finansministeriets finansmarknadsavdelning.

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen behandlar ärenden som gäller kommun- och regionförvaltningen, arbetsgivar-, personal- och förvaltningspolitiken, den offentliga förvaltningens IKT-funktioner samt ärenden som sköts av finanscontrollerfunktionen och ärenden som gäller statistikföring.

Finansminister Riikka Purra är chef för finansministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till finansministeriets ansvarsområde. Finansminister Purra är av statsrådet tillförordnad ställföreträdare för statsministern.

Undervisnings- och kulturministeriet

Forsknings- och kulturminister Sari Multala behandlar ärenden som hör till högskole- och forskningspolitiska avdelningen och kultur- och konstpolitiska avdelningen, med undantag för kyrkliga ärenden.

Idrotts- och ungdomsminister Sandra Bergqvist behandlar ärenden som hör till ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen och ärenden som gäller studiestöd.

Undervisningsminister Anders Adlercreutz är chef för undervisnings- och kulturministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till ministeriets ansvarsområde, inklusive kyrkliga ärenden. Under berättelseåret var **Anna-Maja Henriksson** undervisningsminister fram till den 5 juli 2024.

Arbets- och näringsministeriet

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen behandlar de ärenden vid avdelningen för regioner och tillväxttjänster som gäller stadsutveckling.

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen behandlar ärenden som hör till energiavdelningen.

Näringsminister Wille Rydman behandlar ärenden som hör till avdelningen för innovationer och företagsfinansiering, försörjningsberedskapsfrågor samt övriga ärenden som hör till avdelningen för regioner och tillväxttjänster.

Inrikesminister Mari Rantanen behandlar de ärenden vid enheten för invandring och integration som gäller främjande av integration.

Arbetsminister Arto Satonen är chef för arbets- och näringsministeriet och behandlar ärenden som gäller avdelningen för sysselsättning och fungerande marknader samt de ärenden vid avdelningen för regioner och tillväxttjänster som gäller arbetskraftsservice. Dessutom behandlar arbetsministern ärenden som gäller arbetskraftsinvandring samt ministeriets allmänna administrativa ärenden.

Social- och hälsovårdsministeriet

Arbetsminister Arto Satonen behandlar ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa och vuxenutbildning.

Ministern för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen behandlar ärenden som hör till avdelningen för social trygghet och försäkringar, avdelningen för arbete och jämställdhet samt avdelningen för säkerhet och hälsa.

Social- och hälsovårdsminister Kaisa Juuso är chef för social- och hälsovårdsministeriet och behandlar övriga ärenden som hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde.

1.3 Statsminister Orpos regeringsprogram och statsrådets ledning

Regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering [Ett starkt och engagerat Finland](#) lämnades till riksdagen den 20 juni 2023 i form av ett meddelande. Utöver de centrala politikhelheterna fastställs i början av regeringsprogrammet även regeringens vision och principer för verksamheten. En noggrannare beskrivning av de centrala politikhelheterna och hur de utvecklats under berättelseåret finns i kapitel 2 Genomförandet av regeringsprogrammet.

För beredningen av genomförandet av regeringsprogrammet tillsatte regeringen vid statsrådets allmänna sammanträde den 14 juli 2023 utöver de fyra lagstadgade [ministerutskotten](#) (utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet, EU-ministerutskottet, finansutskottet och finanspolitiska ministerutskottet) även sju [ministerarbetsgrupper](#). Ministerarbetsgrupperna är:

- ministerarbetsgruppen för ett hållbart välfärdssamhälle
- ministerarbetsgruppen för sysselsättning och företagande
- ministerarbetsgruppen för ren energi, miljö och försörjningsberedskap
- ministerarbetsgruppen för inre säkerhet och rättsvård
- ministerarbetsgruppen för barn, unga och familjer
- ministerarbetsgruppen för en fysiskt aktiv livsstil och funktionsförmåga
- ministerarbetsgruppen för samhällsförnyelse.

Den parlamentariska [kommittén för social trygghet](#) fortsätter sitt arbete fram till 2027.

Under berättelseåret samlades regeringen 13 gånger till regeringens aftonskola för att diskutera aktuella frågor. Det ordnades sammanlagt 23 regeringens överläggningar som fördjupade sig i något enskilt ämne, varav en del i skriftlig form.

Under berättelseåret främjades olika åtgärder genom vilka man förbereder sig inför regeringens halvtidsöversyn som hålls våren 2025 och regeringens förhandling om planen för de offentliga finanserna 2026–2029. I september tillsattes till exempel projektet Kasvurihi med målet att på bred front samla in förslag till sätt att påskynda tillväxten.

Gemensamt möte för Finlands och Sveriges regeringar den 16 september 2024

Finlands och Sveriges regeringar samlades till ett gemensamt regeringsmöte i Stockholm den 16 september 2024. Syftet med mötet var att ytterligare påskynda och fördjupa samarbetet mellan länderna. Vid det gemensamma regeringsmötet diskuterades sätt att stärka samarbetet mellan länderna inom de områden som är centrala för samhällenas framtid.

Regeringarna godkände en [deklaration](#), vars syfte var att stärka samarbetet mellan länderna också på ett nordiskt plan samt inom EU och Nato. De ämnen som behandlades i deklarationen var

- ett säkert Europa med ren energi och ett fritt Norden utan gränshinder och med en stark civil och militär infrastruktur
- betydelsen av Nato-samarbetet och det fortsatta stödet till Ukraina
- samarbete för att stärka konkurrensförmågan på nationell nivå och EU-nivå samt betydelsen av bioekonomi och kärnkraft för att säkerställa en full grön omställning
- ett närmare samarbete inom brottsbekämpning, inklusive skyddet av EU:s yttre gränser
- lockande av kvalificerad internationell arbetskraft
- ett närmare samarbete inom forskning, utveckling och innovation, till exempel i frågor som gäller artificiell intelligens, halvledare, mobilnät och bioteknik
- gemensamma satsningar på barns och ungas hälsa med anledning av den ökade skärmtiden, minskade motionen och koncentrationsproblemen samt
- ett fortsatt samarbete inom kultur och internationell turism.

I samband med mötet fördes också diskussioner mellan olika ministerier om aktuella teman och undertecknades en avsiktsförklaring om gemensam planering i fråga om skydd av civilbefolkningen samt gemensam planering av försörjningsberedskapen. Man kom också överens om att utreda andra sätt att fördjupa och utvidga utbytet av befolkningsuppgifter mellan Finland och Sverige.

2 Genomförandet av regeringsprogrammet

2.1 Hållbara offentliga finanser

Målet för statsminister Orpos regerings finanspolitik är att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningstrenden i Finland. För att säkerställa detta stabiliseras skuldkvoten i de offentliga finanserna och vänds därefter i en riktning som ur ett valperiodsövergripande perspektiv är permanent nedåtgående. Det långsiktiga målet är en ekonomisk tillväxt och en skuldsättning i förhållande till bruttonationalprodukten som ligger på nordisk nivå. Detta förutsätter flera valperioder av målmedvetna åtgärder som stärker de offentliga finanserna och underbygger den ekonomiska tillväxten.

För att stärka de offentliga finanserna har statsminister Orpos regering beslutat om en åtgärdshelhet på 9 miljarder euro och förbundit sig till att genomföra den. De avtalade åtgärderna i regeringsprogrammet stärker de offentliga finanserna med ett nettobelopp på 6 miljarder euro på 2027 års nivå. Som ett led i åtgärdshelheten anpassas utgifterna i de offentliga finanserna genom regeringens beslut med ett nettobelopp på cirka 4 miljarder euro. Dessutom eftersträvar regeringen att genom strukturpolitiska åtgärder stärka de offentliga finanserna med cirka 2 miljarder euro på 2027 års nivå. Våren 2024 fattade regeringen även beslut om tilläggsåtgärder som stärker de offentliga finanserna med cirka 3 miljarder euro med början från 2025. Cirka hälften av tilläggsåtgärderna utgjordes av utgiftsbesparingar, den andra hälften av skatteåtgärder. I detta sammanhang sänktes också nivån på statens utgiftsram. Regeringen följer aktivt hur åtgärdshelheten på 9 miljarder euro genomförs och reagerar vid behov med ersättande åtgärder om helheterna hotar att inte nå upp till den målsatta nivån.

Genom åtgärderna i regeringsprogrammet minskades den statliga budgetekonomins utgifter med ett nettobelopp på 0,7 miljarder euro i budgeten för 2024. Den mest betydande helheten anknöt till den sociala tryggheten där det gjordes ett flertal reformer som minskade behovet av anslag. Till följd av detta minskade utgifterna under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel med nettobeloppet 400 miljoner euro. Dessutom sköt man upp ikraftträdandet av minimidimensioneringen av vårdpersonal på 0,7 anställda/klient vilket resulterade i en besparing på 89 miljoner euro 2024, finansieringen av nya trafikledsprojekt minskades med 100 miljoner euro och anslaget för utvecklingssamarbete minskades med 118 miljoner euro, av vilket 38 miljoner euro flyttades över till stödet för Ukraina.

I budgeten för 2024 infördes samtidigt finansiering om totalt 713 miljoner euro för åtgärderna i regeringsprogrammets investeringsprogram på fyra miljarder euro som finansieras genom statliga kapitalinkomster, genom minskning av överkapitaliseringen av statsägda onoterade bolag och genom intäktsföringar från Statens bostadsfond. Ytterligare 250 miljoner euro anvisades till bastrafikledshållningen för att minska det eftersatta underhållet och en fullmakt på 369 miljoner euro till projekt för utveckling av trafiken. Dessutom utökades finansieringen av bland annat FPA-ersättningar med 65,3 miljoner euro inom ramen för investeringsprogrammet.

I regeringsprogrammet ingick ett beslut om att genomföra ett produktivetsprogram inom statsförvaltningen till stöd för regeringens hållbarhetsmål för de offentliga finanserna. I regeringsprogrammet beslutades det om sparåtgärder på cirka 240 miljoner euro i statsförvaltningens omkostnader. Därutöver beslutade regeringen våren 2024 som ett led i beredningen av anpassningsåtgärderna om en årlig besparing på 150 miljoner euro i statsförvaltningens omkostnader. Dessutom beslutade regeringen att tidigarelägga redan fastslagna besparingar med 50 miljoner euro till 2025. Under 2024 bereddtes produktivetsprogram för de olika förvaltningsområdena. Programmen har publicerats på finansministeriets [webbplats](#). Dessutom arbetades det för strukturella reformer som till exempel prioritering av digital myndighetskommunikation och effektivisering av den offentliga sektorns lokalanvändning.

Regeringsprogrammet innehåller samlade investeringar av engångsnatur på fyra miljarder euro som ska finansieras genom statliga kapitalinkomster, minskning av överkapitaliseringen i onoterade statsägda bolag och intäktsföringar från Statens bolagsfond utan att fondens verksamhet i nuvarande omfattning äventyras. Utgifter enligt investeringsprogrammet inkluderas i budgetpropositionerna och beaktas inom de gränser som de inkomster som fastställs i planen för de offentliga finanserna möjliggör.

Genom sin skattepolitik strävar regeringen efter att förbättra hushållens köpkraft, förbättra incitamenten för arbete och stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Enligt regeringsprogrammet uppmuntrar regeringens skattepolitik till arbete och företagande samt stöder inhemskt ägande. Utöver de skatteåtgärder som ingår i regeringsprogrammet beslutade regeringen vid halvtidsöversynen våren 2024 om nya skatteåtgärder för att stärka de offentliga finanserna till följd av ekonomins allvarliga läge. Många av regeringens skatteåtgärder genomfördes redan 2024.

År 2024 förordade finanspolitiska ministerutskottet finansministeriets förslag om att inleda en regelbunden process för att kartlägga utgifter och strukturer och hur det görs i praktiken. Hösten 2024 ombads sektorministerierna för första gången att lägga fram förslag till riktade utgifts- och strukturkartläggningar före slutet av januari 2025, som en del av ministeriernas ramförslag. De årliga kartläggningarna inriktas på avgränsade frågor och kopplas

nära samman med ram- och budgetberedningen. Avsikten är att identifiera konkreta åtgärder för att stärka de offentliga finanserna. Besluten om riktade kartläggningar fattas av finanspolitiska ministerutskottet. Dessutom bereder tjänstemän vart fjärde år en omfattande utgifts- och strukturkartläggning.

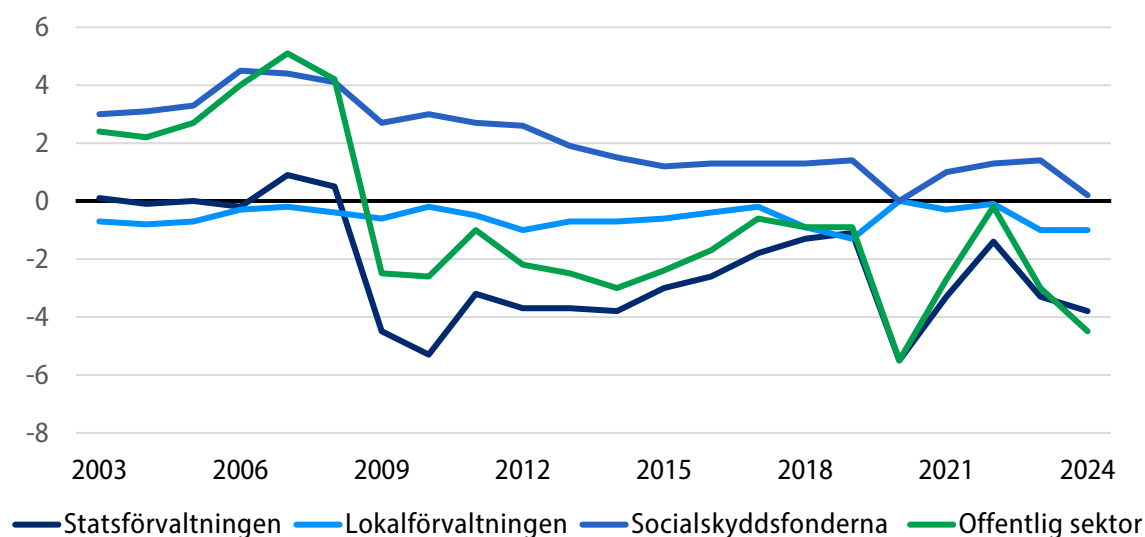
Under 2024 färdigställdes ett arbete av en arbetsgrupp som hade undersökt hur skatte- och avgiftsintäkterna och finansieringen av förmånerna fördelas mellan de olika sektorerna inom den offentliga ekonomin. I [sin slutrapport](#) granskade arbetsgruppen olika metoder inom beskattningen och försäkringssystemet med vilka man kan styra besparingarna i socialskyddsfondernas ekonomi till att stoppa den offentliga ekonomins skuldsättning. Med grund i arbetsgruppens arbete genomfördes ändringar i statens finansieringsandelar och socialförsäkringsavgifterna. Genom dessa ändringar kanaliserades besparingarna i socialskyddsfonderna (närmast Sysselsättningsfonden) huvudsakligen till att gagna staten men även i någon mån kommunerna.

Också arbetsgruppen med uppgiften att utreda en reform av arbetspensionssystemet fortsatte sitt arbete under 2024. Arbetsgruppens mandatperiod gick ut den 31 januari 2025.

Obalansen mellan utgifterna och inkomsterna i de offentliga finanserna ökade 2024 jämfört med året innan. Underskottet i de offentliga finanserna var enligt preliminära uppgifter 4,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. De influtna inkomsterna från skatter och socialförsäkringspremier ökade endast i någon mån 2024, medan utgifterna ökade snabbare. De offentliga finanserna har ett strukturellt underskott.

De offentliga finanserna behandlas närmare i avsnitt 4 i årsberättelsen

Figur 1. Finansiellt sparande i den offentliga sektorn, procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

2.2 Ett fungerande och hållbart välfärdssamhälle

Reformen av social- och hälsovårdstjänsterna

I anslutning till den servicereform inom social- och hälsovården som ingår i regeringsprogrammet bereddes och lämnades under berättelseåret ett flertal lagförslag till riksdagen i syfte att förnya social- och hälsovårdstjänsterna. I [den nationella servicereformen](#) som genomför regeringsprogrammet stärktes förebyggandet, tillgången till social- och hälsovårdstjänster och tjänsternas verkningsfullhet samt de digitala tjänsterna inom välfärdsområdena.

I reformen av servicelagstiftningen låg tyngdpunkten på att nå besparingar i den offentliga ekonomin. Ett annat syfte med lagändringarna var att åtgärda den svåra personalsituationen och införa en mer flexibel personalanvändning inom välfärdsområdena.

- Ändringarna av maximitiderna för tillgång till icke-brådskande vård inom primärvården (vårdgarantin) bereddes i hälso- och sjukvårdslagen och lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (RP 134/2024 rd). För att stärka den offentliga ekonomin ändrades vårdgarantin för primärvården så att den från och med den 1 januari 2025 är tre månader inom den öppna sjukvården och sex månader inom mun- och tandvården. Ändringarna gäller inte under 23-åringar.
- För barn och unga under 23 år fastställdes genom en regeringsproposition (RP 131/2024 rd) rätt att på basnivå få korttidspsykoterapi eller annan effektiv psykosocial behandling och stöd som ska inledas inom en månad efter att behovet konstaterats. Lagstiftningen om terapigarantin för barn och unga träder i kraft den 1 maj 2025.
- Bestämmelserna om sjukhusens jour och operationsverksamhet reviderades så att de motsvarar den nya verksamhetsmiljön för välfärds- och samarbetsområdena. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av hälso- och sjukvårdslagen och till lagar som har samband med den (RP 149/2024 rd) lämnades i oktober. Lagarna träder i kraft den 1 oktober 2025. Den lindrade lagstiftningen om dagkirurgi trädde i kraft vid ingången av 2025.
- För att trygga tillgången till en tillräcklig social- och hälsovårdspersonal samt personalkompetensen förtydligades bland annat förutsättningarna för att arbeta som tillfällig socialarbetare genom en lagändring (RP 132/2024 rd). Likaså bereddes en ändring av lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre för att minska personaldimensioneringen för äldreomsorgen dygnet runt till nivån 0,6 (RP 127/2024 rd).

- Åtgärder som stöder tillgången till en tillräcklig social- och hälsovårdspersonal främjades övergripande som en del av [Programmet för ett gott arbete](#). Programmet stärkte kunskapsbasen och prognostiseringen inom branschen, ökade utbildningsvolymerna och utvecklade utbildningsstrukturerna samt främjade yrkespersonalens möjligheter att koncentrera sig på kundarbetet. Dessutom stödde programmet branschens attraktions- och kvarhållningskraft genom att satsa på arbetsförmåga och arbetshälsa samt främja rekryteringen och attraktionskraften i vårdbranschen.
- Valfärdsområdenas skyldigheter att ordna fortbildning och fullgörandet av dem stärktes genom den så kallade fortbildningsförordningen, som trädde i kraft den 1 april 2024. Genom förordningen ville man säkerställa att personalen inom social- och hälsovården upprätthåller och utvecklar sin yrkesskicklighet och sitt kunnande.
- För att trygga ett aktivt och funktionsdugligt åldrande och hållbara tjänster utfärdades i början av berättelseåret [en kvalitetsrekommendation](#). Grunderna för beviljande av stöd för närståendevård och närståendevårdens inverkan på tjänsterna inom valfärdsområdena kartlades i en [utredning](#) och interaktiv styrning av valfärdsområdena inleddes.
- För att främja husläkarmodellerna inleddes ett [program](#), som syftar till att förbättra tillgången till och kontinuiteten i primärvården genom att utnyttja tjänster inom både den offentliga och den privata sektorn.
- Regeringens proposition lämnades till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om funktionshinderservice och 4 § i socialvårdslagen (RP 122/2024 rd). I lagarna om funktionshinderservice och socialvård bereddes ändringar vars syfte är att trygga tillgodoseendet av rättigheterna och tillgången till service för personer med funktionsnedsättning samt att bevara lagen som en speciallag om service för personer med funktionsnedsättning. Lagen antogs med riksdagens ändringar i december. Den nya lagen trädde i kraft vid ingången av 2025.
- I enlighet med regeringsprogrammet bereddes en förbättring av tillgången till mentalvård med låg tröskel. [Statsrådets principbeslut om främjande av psykisk hälsa](#) antogs i december. Tillgången till mentalvårds- och missbrukartjänster och deras verkningsfullhet utvecklades inom valfärdsområdena genom finansiering av [Finlands program för hållbar tillväxt](#).
- För att stärka den hållbara finansieringsbasen för social- och hälsovårdstjänsterna höjdes genom förordning av statsrådet maximibeloppen för kundavgifterna inom social- och hälsovården. Höjningarna gäller i huvudsak avgifterna inom hälso- och sjukvården, men en del gäller också avgifterna inom socialservicen.
- Regeringen föreslog hösten 2024 ändringar i sjukförsäkringslagen för att förbättra och utvidga FPA-ersättningarna. I och med ändringarna kan

FPA-ersättningar erhållas för direktmottagningar hos munhygienist och fysioterapeut. Dessutom föreslogs en höjning av ersättningstaxorna för besök på gynekologmottagning samt för tandvård och mentalvård. Därtill föreslog regeringen att FPA-ersättningarna för assisterad befruktning inom den privata hälso- och sjukvården ska återinföras. Behandlingen av regeringens propositioner om förbättrande och utvidgning av FPA-ersättningar (RP 195/2024 rd) och återinförande av FPA-ersättningar för assisterad befruktning (RP 174/2024 rd) fortsätter i riksdagen våren 2025.

- Statsrådet utfärdade en förordning genom vilken kompetenscentrens verksamhetsområden inom den sociala sektorn motsvarar andra strukturer som skapats för samarbetet inom social- och hälsovården. Varje samarbetsområde kommer i fortsättningen att ha ett kompetenscenter och dessutom inrättas ett svenskspråkigt kompetenscenter med hela landet som verksamhetsområde.
- Genom en tillfällig ändring av tillsynslagen kunde självständiga yrkesutövare inom social- och hälsovården och därmed jämförbara serviceproducenter inleda sin verksamhet genast efter att ha lämnat in en ansökan om Soteri-registrering.
- I december lämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård (RP 210/2024 rd). I och med ändringen har myndigheterna också vid störningar under normala förhållanden tillräckliga metoder för att vid behov på ett bindande sätt styra och leda situationen samt anpassa verksamheten för att trygga tillräckliga tjänster och försörjningen.

Programverksamhet för hälsa och välbefinnande

[Nationella programmet för hälsa och välfärd](#) började verkställas. Programmet syftar till att minska det välfärdsunderskott och den sjukdomsbörda som de största folksjukdomarna och deras riskfaktorer orsakar, att öka arbets- och funktionsförmågan och att minska hälso- och välfärdsskillnaderna mellan befolkningsgrupperna. På lång sikt är syftet med programmet att minska behovet av social- och hälsovårdstjänster.

Under berättelseåret inleddes [Tillväxtprogrammet för hälso- och välfärdssektorn](#). Syftet med programmet är bland annat att påskynda tillväxten och förnyelsen inom hälso- och välfärdssektorn samt att främja forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten inom sektorn tillsammans med intressentgrupper med olika bakgrund. Genom programmet åtgärder förenas välfärdsområdena, företagen och forskarna i samarbete för att stödja tillgången till bästa möjliga praxis och teknik inom hälso- och välfärdssektorn i välfärdsområdena.

Digitala tjänster och informationsledning i välfärdsområdena

Lagstiftningen om informationshantering inom social- och hälsovården reviderades så att de insamlade uppgifterna är smidigare tillgängliga. Övergångstiderna i kunduppgiftslagen ändrades. Utifrån datainsamlingen som baserar sig på Kanta-datalagren stöddes välfärdsområdena i produktionen av information av allt högre kvalitet.

De enhetliga beräkningsgrunderna för kostnaderna per vårdenhet stöder uppföljningen och ledningen av servicesystemet i välfärdsområdena samt den nationella styrningen av systemet. De nya datainnehållen kompletterade bland annat tjänsten [Ledningens strategiska lägesbild](#) och förbättrade såväl den nationella som den regionala lägesbilden av välfärdsområdenas verksamhet.

Förebyggandet stöddes genom nya digitala lösningar (bland annat digitala hälsoenkäter och proaktiv hälsovård) samt genom åtgärder i nationella projekt som genomfördes av välfärdsområdena (bland annat [Tarmoa – Servicekonceptet för främjande av hälsa och välfärd](#)).

För att påskynda användningen av artificiell intelligens i välfärdsområdena identifierades de mest lovande användningsområdena och utreddes de juridiska ramvillkoren i anslutning till dessa. Dessutom inrättades ett gemensamt fritt nätverk för aktörer inom social- och hälsovården, såsom myndigheter, företag och forskare (det nationella [SHV \(SOTE\) AI-ekosystemet](#)).

Utveckling av finansieringen och styrningen av välfärdsområdena

Efter att reformen av ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet trätt i kraft betonar regeringen betydelsen av servicereformen och säkerställandet av en hållbar finansiering av välfärdsområdena. Målen eftersträvas bland annat genom att utveckla finansieringsmodellen för och styrningen av välfärdsområdena.

Under berättelseåret genomfördes ändringar i lagstiftningen om styrningen av välfärdsområdena i enlighet med regeringsprogrammet. Ändringarna i den första fasen i lagen om välfärdsområden samt i lagarna om ordnande av social- och hälsovården och räddningsväsendet trädde i kraft i augusti 2024. Ändringarna gällde finansministeriets roll som samordnande organ för styrningen i statsrådet samt de nationella målen för delegationer, förhandlingar och organisering av välfärdsområdenas uppgifter som hänför sig till styrningen. Lagändringarna i anslutning till den ekonomiska styrningen bereddes också under 2024 och trädde i kraft vid ingången av 2025. Ändringarna i styrningen av investeringar bereddes i enlighet med de riktlinjer som regeringen drog upp i samband med planen för de offentliga finanserna.

Utvecklingen av modellen för välfärdsområdenas finansiering har inletts i enlighet med regeringsprogrammet med målet att trygga finansieringsbasen för social- och hälsovårdstjänsterna, förbättra modellens sporrande effekt och stödja kostnadsdämpningen. Under berättelseåret ändrades lagen om välfärdsområdenas finansiering så att regionernas självriskandel lades till i efterhandsjusteringen. Ändringen syftar till att göra finansieringsmodellen mer sporrande och den träder i kraft 2026. Dessutom beaktas ändringar i kundavgifterna i finansieringen av välfärdsområdena på förhand från och med det år då de träder i kraft, såsom uppgiftsändringar. Denna ändring trädde i kraft vid ingången av 2025. Utvecklingen av finansieringslagen i enlighet med regeringsprogrammet fortsätter under hela regeringsperioden.

Under berättelseåret hölls de lagstadgade enskilda förhandlingarna med de organiseringsansvariga välfärdsområdena. Förhandlingarna med samarbetsområdena rörande 2024 förs i början av 2025. I januari 2024 publicerades en [utredning](#) om hur välfärdsområdenas ansvar för att ordna social- och hälsovård uppfylldes 2023. Även de riksomfattande målen för ordnandet av social- och hälsovården uppdaterades till att svara mot prioriteringarna i regeringsprogrammet och godkändes vid statsrådets allmänna sammanträde i januari 2024. De nationella målen utarbetas i fortsättningen under samordning av finansministeriet så att de gäller välfärdsområdenas alla uppgifter.

Kostnaderna för att inleda välfärdsområdenas verksamhet i kombination med den allmänna prisökningen och löneuppgörelserna i samband med reformen har belastat välfärdsområdenas ekonomi under de första åren. Dessutom har sparmålen för statsfinanserna satt ytterligare press på välfärdsområdenas ekonomi. I det strama ekonomiska läget kan välfärdsområdenas åtgärder leda till kortsiktiga sparbeslut som inte stöder den långsiktiga utvecklingen av verksamheten. Risken är att tjänsterna inte reformeras, utan snarare försämras.

Välfärdsområdenas ekonomi behandlas närmare i avsnitt 4.4.

2.3 Kommuner, städer och statens regionförvaltning

Kommuner och städer

Under berättelseåret färdigställdes utredarnas modell för ett nytt statsandelssystem för kommunal basservice. Systemet revideras till att svara mot kommunernas nya roll och situationen efter att reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet trätt i kraft och arbets- och näringstjänsterna förnyats. Beredningen av reformen fortsätter och målet är att den nya lagen ska träda i kraft vid ingången av 2027.

Programmet för försök och avveckling av normer i kommunerna inleddes med insamling av förslag från kommunerna och andra organisationer till normer som ska avvecklas och till eventuella kommunförsök. Efter att överlappningarna gallrats bort finns det sammanlagt 468 förslag till normer som ska avvecklas och 36 förslag till försök. Utvärderingen av förslagen fortsätter. En del av dem behandlas i pågående lagstiftnings- eller utvecklingsprojekt. Man har också identifierat förslag vars genomförande inte heller för närvarande hindras av lagstiftning och förslag där EU-lagstiftningen inte medger handlingsutrymme. De första förslagen om avveckling av normer framskred till lagstiftningen under slutet av 2024.

I september under berättelseåret överlämnade statsrådet regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 a § i diskrimineringslagen (RP 105/2024 rd) i syfte att särskilt lätta på kommunernas förpliktelser i enlighet med regeringsprogrammet. Enligt propositionen behöver anordnare av småbarnspedagogik och serviceproducenter inte längre göra upp operativa likabehandlingsplaner för småbarnspedagogikens verksamhetsställen. Lagen (907/2024) trädde i kraft den 1 januari 2025.

Totalreformen av lagen om hemkommun bereddes under berättelseåret. Målet är att lämna ett förslag till ny lag om hemkommun till riksdagen under vårsessionen 2025.

Statsrådet beslutade den 6 juni 2024 om en sammanslagning av Mäntyharju och Pertunmaa kommuner.

Finansministeriet tillsatte i november 2024 en arbetsgrupp för att på flera olika förvaltningsnivåer utvärdera bestämmelserna om förtroendeuppdrag och valbarhet. Utredarens rättsliga [utredning](#) om förtroendeuppdrag på flera olika förvaltningsnivåer färdigställdes och publicerades i januari 2025 som stöd för arbetet.

Från och med den 1 januari 2025 överfördes tillsynen över arbetspensionsanstalten Keva helt och hållet från finansministeriet till Finansinspektionen. Samtidigt utvidgades Finansinspektionens tillsynsbefogenheter i Keva så att de motsvarar Finansinspektionens nya tillsynsuppgift.

Regeringen genomförde 2024 stadspolitik genom flera avtals- och partnerskapsförfaranden, där stadsperspektivet och ett omfattande samarbete mellan städerna och staten samt mellan olika förvaltningsområden var en central verksamhetsstyrande princip.

Genom alliansmodellen fördes 2024 det strategiska samarbetet mellan de sex största städerna och staten vidare för att hitta lösningar på utmaningar i både statens och städernas arbete. I allianssamarbetet nåddes gemensamma lösningar på kompetensbristen inom småbarnspedagogiken, utmaningarna kring kompetent arbetskraft och segregeringen.

År 2024 inledde regeringen [Tematiska partnerskap](#) med tre stadsgrupper (Jyväskylä, Kuopio och Lahtis), medelstora städer som siktar på tillväxt och de östliga gränsstäderna (Joensuu, Villmanstrand och Imatra). Programmet för genomförande av programmet för regionstäder uppdaterades 2024.

Genom ekosystemavtal som stärker innovationsverksamheten i 16 stadsregioner har man stärkt innovationer och nätverk på lokal nivå samt intensifierat kontakten med den nationella forsknings-, utvecklings- och innovationspolitiken (FoUI). Under berättelseåret genomfördes en [halvtidsöversyn](#) av avtalens verksamhetsmodell.

Regionerna och statens regionförvaltning

Reformen av statens regionförvaltning syftar till att underbygga en enhetlig tillstånds- och tillsynspraxis över regiongränserna och att göra tillståndsprocesserna smidigare. Reformarbetet utförs samordnat av finansministeriet. Projektet genomförs förvaltningsövergripande i samarbete mellan nio ministerier.

Under berättelseåret bereddes en regeringsproposition om genomförandet av reformen. Propositionsutkastet innehöll förslag om organiseringen av uppgifterna för och förvaltningen av Valvira, regionförvaltningsverken, NTM-centralerna och Statens ämbetsverk på Åland i ett nytt riksomfattande ämbetsverk, Livskraftscentren och Statens ämbetsverk på Åland.

Ett genomförandeprojekt för beredning av det riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket och ett genomförandeprojekt för beredning av Livskraftscentren inleddes under berättelseåret.

Förslagen till [programmet för norra Finland](#) och [programmet för östra Finland](#) blev klara och överlämnades till statsminister Orpo den 6 februari 2025. Regeringen behandlar programmen vid sina ramförhandlingar våren 2025. Målet med programmen är att till fullo utnyttja möjligheterna i norra och östra Finlands områden i synnerhet med tanke på ekonomisk tillväxt, regional livskraft, snabbare investeringar, kompetensutveckling, tillgång till arbetskraft samt säkerhet, försörjningsberedskap och självförsörjning.

Under 2024 fattades beslut om att stödja strukturomvandlingssituationen i Södra Karelen i enlighet med handlingsmodellen för stöd vid plötsliga strukturomvandlingar. Dessutom beviljades samordningsfinansiering till sammanlagt fem områden (Sastmola, Södra Österbotten, Outokumpu, Heinola, Äänekoski) för stöd för lokala plötsliga strukturomvandlingssituationer.

Den allmänna förvaltningspolitiken

I slutet av det första året för nätverket Öppen demokrati, som delar information och god praxis, hade över 800 medlemmar anmält sig till nätverket. Nätverket ordnade sammanlagt 27 träffar kring olika teman under året. Webbplatsen [oppenforvaltning.fi](https://www.oppendemokrati.fi) förnyades, varefter antalet besökare har ökat från tidigare år.

Skalningen av de nationella dialogerna för en bredare användning lyckades bra. Både vårens och höstens dialoggrunda överskred målet om hundra dialoger, och sammanfattningarna av dialogerna utnyttjas på bredare front som stöd för beredningen. Sammandraget om säkerhet och förtroende våren 2024 utnyttjades bland annat för att utveckla det offentliga ledarskapet (2024–2025) i beredningsarbetet inom gruppen för offentlig ledning, och dessutom utnyttjade flera projekt som bottnade i regeringsprogrammet nationella dialoger som stöd för beredningsarbetet under 2024.

Med hjälp av reformen av statens service- och lokalnät som pågår fram till 2030 byggs gemensamma kundserviceställen för den offentliga förvaltningen och onödiga kontorslokaler säljs. Reformen framskred under året till sex nya landskap, där staten, kommunerna, välfärdsområdena och landskapsförbunden i samarbete genomförde regional planering och verkställighet. Dessutom uppdaterades verksamhetsmodeller för gemensamma arbetsmiljöer.

Statens första gemensamma personalstrategi [Arbete för Finlands bästa](#) publicerades i början av berättelseåret. Statens personalstrategi ger en gemensam vision och gemensamma mål, och styr utvecklingsarbetet under innevarande decennium. De strategiska målen anknyter till statens gemensamma värderingar, verksamhetskulturen, ledarskapet och personalpolitiken.

2.4 Välfärd skapas genom arbete

Arbetsmarknaden

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om kollektivavtal och lagen om medling i arbetstvister (RP 12/2024 rd) lämnades till riksdagen våren 2024. Syftet med ändringarna är att begränsa utövandet av rätten till politiska arbetskonflikter till att gälla demonstrationer som pågår högst ett dygn. Sympatiåtgärder vid arbetskonflikter ska omfattas av en proportionalitetsbedömning och av anmälningsskyldigheten enligt lagen om medling i arbetstvister. Nivån på den plikt som döms ut för olagliga arbetskonflikter höjs. Om en arbetstagare fortsätter att delta i en strejk som en domstol fastställt vara en olaglig arbetskonflikt, ska arbetstagaren påföras en påföljdsavgift.

Ett lagstiftningsprojekt om den individuella uppsägningströskeln inleddes i hösten 2024. Målet är att underlätta uppsägning på grunder som har samband med arbetstagarens person. Syftet är att sänka tröskeln för arbetsgivaren att anställa ny personal.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om upphävande av 5 § i lagen om arbetet i bagerier och till lag om ändring av lagen om utstationering av arbetstagare (RP 100/2024 rd) lämnades till riksdagen i oktober 2024. I och med ändringen avtalas i stället om ersättningar för nattarbete i bageribranschen genom kollektivavtal i enlighet med den allmänt tillämpliga arbetstidslagen.

Regeringspropositionen om medling i arbetstvister (RP 146/2024 rd) lämnades till riksdagen i oktober 2024. Syftet med reformen är att stärka beaktandet av faktorer som påverkar samhällsekonomin bärkraft och Finlands konkurrenskraft i medlingsverksamheten. Till lagen om medling i arbetstvister och om villkor för vissa stridsåtgärder fogades en ny skyldighet som gäller medlingsförfarandet. För att trygga den totala samhällsekonomiska nyttan ska medlaren i sin medlingsverksamhet förfara så att lönebildningen fungerar så bra som möjligt och så att arbetsmarknadens funktion inte äventyras. Genom reformen förenhetligades dessutom praxisen hos förlikningsnämnder som tillsätts för en viss medlingsuppgift. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2025.

Utveckling av arbetslivet och välbefinnande i arbetet

Under berättelseåret fortsatte genomförandet av reformen av AN-tjänsterna 2024. I reformen avskaffades de statliga arbets- och näringsbyråerna och organiseringsansvaret för den offentliga arbetskrafts- och närings servicen överfördes till kommunerna och de 45 sysselsättningsområden som kommunerna bildade den 1 januari 2025. Målet är en servicestruktur som på optimalt sätt främjar en snabb sysselsättning och ökar de offentliga arbetskrafts- och närings tjänsternas genomslag och tillgänglighet. Dessutom ordnas tjänster igen som närservice.

I reformen överfördes sammanlagt 4 400 personer från de statliga arbets- och näringsbyråerna och NTM-centralerna till kommunernas tjänst. Dessutom överfördes cirka 300 personer mellan de statliga ämbetsverken. På grund av personalöverföringarna fortsatte statens samarbetsförfarande som inleddes hösten 2023 med ämbetsverksspecifika samarbets- och omställningssamtal våren 2024. Förfarandet gällde sammanlagt 31 statliga ämbetsverk. Andra beredningshelheter som var viktiga med tanke på ett smidigt genomförande av reformen 2024 var införandet av den tredje fasen i det riksomfattande kundinformationssystemet, överföringen av uppgifter om över 1,6 miljoner kunder till kommunerna samt överföringen av uppgifter om anställningsförhållanden för personal som överfördes från staten till kommunerna till kommunernas informationssystem.

Regeringen beredde en proposition om rättelse av lagen om AN-tjänster 2024 med förslag till mindre ändringar i lagstiftningen om omorganiseringen av arbetskraftsservicen i syfte att främja en smidig överföring av organiseringsansvaret för servicen. Regeringens proposition antogs i juni 2024 (RP 37/2024 rd).

Revideringen av modellen för betjäning av privatkunder fortsatte under berättelseåret i enlighet med regeringsprogrammet. I regeringspropositionen föreslås det att tjänstemännens prövningsrätt ökas vid fastställandet av serviceprocessen. I och med reformen baserar sig serviceprocessen i fortsättningen mer på kundernas servicebehov än på den nuvarande schematiska serviceprocessen. I propositionen föreslås det också andra ändringar i servicen för privatkunder, exempelvis förtydligas lagstiftningen om skyldigheten att söka arbete och arbetserbjudanden görs mer förpliktande. Propositionen torde lämnas till riksdagen under höstsessionen 2025.

Regeringsprogrammets program som främjar arbetsförmågan och arbetshälsan har framskridit planenligt. [Programmet Arbete2030](#) framskred enligt genomförandeplanen och tidsplanen. År 2024 publicerades resultaten av [Ledarskapsbarometern](#), intervjuundersökningen om undervisningen i ledarskap vid högskolorna samt ordnades Arbetslivsforum 2024, inom ramen för vilket [en rapport om de ungas tankar om arbetslivet](#) publicerades. En femte utlysning av statsunderstöd för Finlands program för hållbar tillväxt ordnades hösten 2024. Ansökan till programmet för psykisk hälsa i arbetslivet gällde stöd för ungas psykiska hälsa i arbetslivet och utbildning i digital egenvård.

Arbetet med strategin för utveckling av arbetslivet, som inleds 2025, förbereddes under berättelseåret genom beredning av en [lägesbildsrapport](#) om arbetslivet. På förslag av intressentgrupperna fokuserar strategiarbetet förutom på produktivitet, arbetshälsa och kontinuerligt lärande även på de förändringar som digitaliseringen av arbetslivet och utvecklingen av artificiell intelligens medför samt på frågor som gäller framtidens allt mer diversifierade arbetskraft.

[Åtgärdsprogrammet mot arbetsrelaterat utnyttjande 2024–2027](#) antogs i februari 2024. Åtgärderna stärker myndighetssamarbetet och pilotförsöken med permanenta strukturer som tjänsteuppdrag i samarbete mellan polisen, skatteförvaltningen och arbetarskyddsmyndigheterna. I december inleddes också ett samarbetsprojekt mellan de nordiska och baltiska länderna för att öka de gränsöverskridande gemensamma inspektionerna och myndighetsarbetet inom arbetarskyddstillsynen samt samarbetet med arbetsmarknadsorganisationerna. Målet är att skapa en permanent samarbetsstruktur mellan olika myndigheter.

Den sociala tryggheten

Beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen graderades och arbetsvillkoret ändrades genom ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (RP 13/2024 rd). Samtidigt upphävdes 12 kap. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, 11 kap. 1 och 2 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt 13 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen. Genom lagändringarna eftersträvas en betydande anpassning av utgifterna (cirka 276 miljoner euro) samt en ökning av sysselsättningen (med 18 700 personer). Ökningen av sysselsättningen uppskattas stärka de offentliga finanserna med cirka 458 miljoner euro. Lagändringarna trädde i kraft den 2 september 2024.

I lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner gjordes ändringar för att slopa förhöjningarna för aktiv tid i arbetslöshetsförmånerna. Dessutom gjordes ändringar i det partiella arbetsmarknadsstödet (RP 135/2024 rd). Syftet med ändringarna är att stärka de offentliga finanserna med cirka 26 miljoner euro. Förenhetligandet av bestämningsgrunderna och slopandet av förhöjningarna främjar också beredningen av det allmänna stödet i enlighet med regeringsprogrammet. Lagarna trädde i kraft den 1 januari 2025.

Den nedre åldersgränsen för folkpension, garantipension, sjukdagpenning och Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenningförmåner höjdes till 18 år. Också åldersgränsen inom handikappförmånssystemet blev 18 år i stället för nuvarande 16 år (RP 125/2024 rd). Syftet med lagändringarna är att göra förmånssystemet tydligare och att göra grundtrygghetssystemet mer konsekvent i förhållande till de centrala skyldigheter som anger minderåriga ungas rättsliga ställning. Genom ändringarna eftersträvas dessutom en balansering av de offentliga finanserna. År 2025 uppskattas de offentliga utgifterna minska med totalt cirka 6,9 miljoner euro och 2026 med totalt cirka 35,8 miljoner euro. Från och med 2027 uppskattas ändringarna minska utgifterna inom de offentliga finanserna med totalt cirka 48,5 miljoner euro per år. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2025. Ändringarna i lagen om handikappförmåner träder i kraft den 1 januari 2027.

Folkpensionslagen ändrades så att folkpension i fortsättningen betalas endast till personer som är stadigvarande bosatta i Finland (RP 128/2024 rd). Syftet med ändringarna är att stärka folkpensionens syfte som en minimiförmån för personer som är bosatta i Finland och som får en liten arbetspension på grund av en kort arbetskarriär eller en låg inkomstnivå eller som saknar rätt till arbetspension. Genom ändringarna eftersträvas besparingar på 35 miljoner euro i statsfinanserna 2025 och årliga besparingar på 38 miljoner euro från och med 2026. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2025. Utbetalningen av folkpension till utlandet avbryts från och med den 1 februari 2025.

Ändringarna i lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (RP 126/2024 rd) gällde bland annat förmögenhetsprövningen för allmänt bostadsbidrag, kommungrupperingen i fråga om maximala boendeutgifter och uppskattningen av företagares inkomster samt förmögenhetsgränserna och inkomstprövningen i bostadsbidraget för pensionstagare. Ändringarna i det allmänna bostadsbidraget stärker enligt uppskattning den offentliga ekonomin med totalt cirka 11,5 miljoner euro per år och ändringarna i bostadsbidraget för pensionstagare med totalt cirka 25,4 miljoner euro per år. Lagarna trädde i kraft den 1 januari 2025. Ändringarna träder i kraft när respektive stöd ses över.

Genom totalreformen av utkomststödet stärks individens förmåga att klara sig självständigt, det långvariga beroendet av utkomststöd minskas och utkomststödet ges tydligare konturer av penningförmån som hör till grundskyddet, beviljas i sista hand och kräver prövning. Den tjänstemannaarbetsgrupp som under berättelseåret beredde en totalreform av lagen om utkomststöd publicerade en [slutpromemoria](#), i vilken man sammanställt eventuella åtgärder för att stärka utkomststödet karaktär av tillfällig förmån i sista hand samt dess syfte att förebygga marginalisering. Genom totalreformen av utkomststödet eftersträvas också besparingar på 70 miljoner euro i statsfinanserna. Avsikten är att regeringens proposition lämnas till riksdagen hösten 2025.

Lagen om utkomststöd ändrades så att extra utgifter för kost som beror på celiaki läggs till i det grundläggande utkomststödet (RP 133/2024 rd). Syftet med ändringen är att underlätta den ekonomiska situationen för låginkomsttagare som lider av celiaki. Celiakiersättningen gäller personer som fyllt 16 år. Lagen trädde i kraft den 1 januari 2025 med avseende på de tekniska ändringarna. Bestämmelsen om beaktande av extra utgifter för kost som beror på celiaki i det grundläggande utkomststödet träder i kraft den 1 februari 2025 och tillämpas tidigast på ansökningar om utkomststöd som gäller mars 2025.

Den samlade effekten av de ändringar i utkomstskyddet som ska genomföras eller som är under beredning 2024 och 2025 bedömdes i två promemorior som publicerades i september 2024. I promemoriorna granskas den samlade effekten på hushållens [ekonomiska ställning](#) samt förhållandet mellan ändringarna i utkomstskyddet och i social- och hälsovårdstjänsterna och [förpliktelseerna i fråga om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna](#). Promemoriorna bereddes till stöd för riksdagens beslutsfattande.

Beredningen av den första fasen i det allmänna stödet inleddes våren 2024. I beredningen beaktades beredningen av FPA:s modell med en enda ansökan, regeringens övriga projekt för att förnya den sociala tryggheten och arbetet i kommittén för social trygghet. Beredningen inleddes med det allmänna stödet till arbetslösa. Vid beredningen utvärderas också skyldigheterna i anslutning till förmåner och incitamenten för att arbeta samt granskas behovet av att harmonisera bestämmelserna om förfarandet i förmånslagstiftningen.

Avsikten är att regeringens proposition om det allmänna stödet till arbetslösa lämnas till riksdagen under höstsessionen 2025 och att lagstiftningen om det allmänna stödet träder i kraft i början av 2026.

[Kommittén för social trygghet](#) diskuterade under 2024 hur sporrande den sociala tryggheten är, sökte lösningar på utmaningarna i fråga om sysselsättning och arbetsförmåga samt funderade på framtida förmåner i anslutning till arbetslöshet och arbetsförmåga. Kommittén hörde också de ungas tankar om social trygghet i samarbete med Navigatorerna och Institutet för hälsa och välfärd samt inledde en serie socialskyddsdialoger som ordnas tillsammans med stiftelsen Dialogpaus, där man diskuterar den sociala trygghetens framtid. Kommittén för social trygghet inledde också arbetet med sitt slutbetänkande. Slutbetänkandet publiceras före utgången av 2026.

Regeringens mål är att stärka samhällets barn- och familjevänlighet samt att söka åtgärder som kan ha en positiv inverkan på nativiteten. Under berättelseåret tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att bereda ett befolkningspolitiskt program som fokuserar på att höja nativiteten. Till stöd för beredningen beställdes en [utredning](#) som kartlade de faktorer som inverkar på nativiteten och möjliga metoder för att stödja familjetillökning.

Internationell rekrytering

Regeringens mål för internationell rekrytering främjas genom programmet [Talent Boost 2023–2027](#), ett av arbets- och näringsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet samordnat förvaltningsövergripande handlingsprogram för arbetskrafts- och utbildningsinvandring. Målet är att Finland ska få kompetens enligt sina behov och förstärkning för ekonomisk tillväxt, sysselsättning och innovationsverksamhet. För att främja och rikta den internationella rekryteringen har man inlett en partnerskapsmodell med Indien, Vietnam, Filippinerna och Brasilien, som nämns i regeringsprogrammet. Utöver det strävar man efter att öka antalet rekryteringar från EU/EES-området. Arbetsgivarna erbjuder allt fler statliga tjänster (Work in Finland) för att tröskeln för internationell rekrytering ska sänkas och verksamheten vara etiskt hållbar. Tjänsterna har preciserats genom förordning av statsrådet.

Under berättelseåret har behandlingstiderna för uppehållstillstånd avsevärt förkortats i enlighet med regeringsprogrammet, samtidigt som den automatiska efterkontrollen av tillstånden har utvidgats och myndighetssamarbetet för att ingripa i missbruk har utökats. I anslutning till arbetskraftsinvandring har till riksdagen överlämnats lagförslag som gäller lönegränsen för uppehållstillstånd för arbetstagare, tydligare bindning av arbetsbaserat tillstånd till arbete och införande av plockare av vilda bär i tillämpningsområdet för säsongarbetslagen. För att bekämpa arbetsrelaterat utnyttjande har man utarbetat ett [åtgärdsprogram](#), bland annat för att utveckla myndigheternas informationsutbyte och göra det lättare att hitta pålitliga rekryteringspartner.

2.5 Ett kunnigt Finland

Åtgärderna i helheten Ett kunnigt Finland framskred i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet. De centrala målen är att förbättra kvaliteten på småbarnspedagogiken, höja finländarnas nivå på lärandet och utbildningsnivå, stärka grundläggande färdigheter, skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, genom utbildning bättre svara på arbetslivets behov och minska antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildningen samt öka rörligheten i alla åldersgrupper.

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen reviderade regeringen lagstiftningen om stöd för lärande inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Utgångspunkten är att säkerställa att eleven får de stödåtgärder han eller hon behöver och att skolorna har tillräckliga resurser för att genomföra stödet. Målet med reformen är att stödet för lärande ska vara individuellt och motsvara elevens behov. Vid behov kan undervisning ges förutom i vanliga klasser även i smågrupper och specialklasser. Målet är att eleverna får stöd för lärandet i ett så tidigt skede som möjligt och på ett förutsebart sätt. Reformen träder i kraft den 1 augusti 2025. För genomförandet av reformen har det reserverats permanent finansiering på cirka 43 miljoner 2025 och cirka 97 miljoner 2026, och lärarnas och skollädares kunskaper stärks på riksnivå.

Genom statsrådets förordning (286/2024) ökades minimiantalet timmar inom den grundläggande utbildningen med tre årsveckotimmar. Stärkandet av de grundläggande färdigheterna genomförs genom att öka antalet undervisningstimmar i grundläggande färdigheter (läsfärdighet, räknefärdighet): en timme i modersmålet och litteraturen och en timme i matematik i årskurserna 1–2 samt en timme i modersmålet i årskurserna 3–6. De läroplansbaserade målen för dessa läroämnen ökas inte, utan mer tid anvisas för uppnående av de nuvarande målen. Timtilläggen och de lokala läroplanerna som uppdaterats i enlighet med dem träder i kraft i grundskolorna den 1 augusti 2025. För timtilläggen har det reserverats permanent finansiering på 8,6 miljoner euro 2025 och 20,6 miljoner euro från och med år 2026. Utbildningsstyrelsen styr och stöder det lokala genomförandet av timtilläggen.

I enlighet med regeringsprogrammet har regeringen stabiliserat anslagsnivån för jämställdhetsfinansieringen. Genom understödet stärks kvaliteten på småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Skillnaderna i inlärning jämnas ut och segregation förebyggs. Understödet främjar jämställdheten och likabehandlingen i utbildningen eftersom det riktas till de daghem och skolor som ligger i de socioekonomiskt mest utsatta områdena. Understödet stärker också uppnåendet av goda inlärningsresultat och välfärden samt minskar barn- och undervisningsgruppernas storlek. Med understödet är det möjligt att anställa fler lärare och assistenter. I april 2024 beviljades sammanlagt

cirka 146 miljoner euro i understöd till totalt 280 anordnare av småbarnspedagogik och/eller utbildning. De beviljade understöden är tillgängliga till utgången av 2027. Understöden betalas årligen i tre lika stora rater. Understöden betalas åren 2025 och 2026 under förutsättning att riksdagen beviljar anslag för ändamålet.

Regeringen gjorde i enlighet med regeringsprogrammet behövliga lagstiftningsändringar genom vilka man effektivare än för närvarande kan begränsa användning av exempelvis mobila enheter under skoldagen och på så sätt stärka elevernas fokus på undervisningen. Regeringens proposition (RP 212/2024 rd) lämnades till riksdagen i slutet av berättelseåret. Samtidigt stärker regeringen regionförvaltningsverkens befogenheter i fråga om laglighetsövervakningen av skolorna. Målet är att stärka barns och elevers rätt att delta i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen på det sätt som lagstiftningen berättigar till. Genom att stärka styrningen och tillsynen säkerställs tjänsternas lagenlighet och kvalitet samt tillgodoseendet av elevernas rättigheter och rättsskydd. Som en del av åtgärderna i programmet Mer motion i Finland tas i enlighet med regeringsprogrammet främjande av en fysiskt aktiv livsstil in i lagen om grundläggande utbildning.

Hemkommunersättningen till privata undervisningsanordnare höjdes till 100 procent och anordnarnas skyldigheter förenhetligades. Propositionen behandlades under berättelseåret i riksdagen och lagändringarna träder i kraft den 1 augusti 2025. I fortsättningen får privata anordnare av grundläggande utbildning en hemkommunersättning på 100 procent och de är skyldiga att ordna stödformer enligt lagen om grundläggande utbildning, med undantag för ordnande av grundläggande utbildning enligt 20 i § i lagen om grundläggande utbildning för elever med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan. Statens skolor och universitetens övningskolor får fortfarande en hemkommunersättning på 94 procent och de är inte skyldiga att ordna alla stödformer enligt lagen om grundläggande utbildning. Till åtgärden styrs permanent finansiering på cirka 4,5 miljoner euro 2025 och cirka 10,9 miljoner euro från och med 2026.

I enlighet med regeringsprogrammet stärks verksamhetsförutsättningarna för alla kommuner genom fortsatt avveckling av normer inom kommunernas nuvarande verksamhetsfält. För detta ändamål har finansministeriet inrättat ett program för avveckling och försök i kommunerna, och all sektorslagstiftning som styr kommunerna kopplas till programmet i tillämpliga delar. För småbarnspedagogikens del inriktas avvecklingen av normerna på att lätta på planerings- och rapporteringsskyldigheterna. För detta ändamål bereddes vid undervisnings- och kulturministeriet regeringens proposition RP 111/2024 rd, där det föreslogs att kommunens skyldighet att göra upp en lokal plan för småbarnspedagogiken stryks ur lagen om småbarnspedagogik och att personalens skyldighet att rapportera om utbildning lättas upp. Den årliga kostnadsbesparingen är uppskattningsvis totalt 2,2 miljoner

euro, varav inbesparingen till staten enligt statsandelsprocenten för basservicen är 540 000 euro. Regeringens proposition antogs i december 2024 (700/2024), och lagen trädde i kraft den 1 januari 2025.

Utbildningen på andra stadiet

Inom utbildningen på andra stadiet genomfördes i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet reformer i fråga om finansiering, styrning och stöd för lärande. I fråga om gymnasieutbildningen antog riksdagen regeringens proposition (RP 159/2024 rd) som möjliggör studentexamen på engelska samt studentexamen i konst- och färdighetsämnen som ersätter gymnasiediplomen i bildkonst, idrott och musik. Reformen ger de studerande mångsidigare möjligheter att visa sitt kunnande i studentexamen. Genom att ändra finansieringsgrunderna för gymnasieutbildningen stärktes dessutom finansieringen för anordnarna av gymnasieutbildning i kommuner som ligger avlägset och som har ett mindre antal studerande och i kommuner där undervisningen ordnas på minoritetsspråket.

När det gäller yrkesutbildningen antog riksdagen regeringens proposition (RP 161/2024 rd) om en reform av finansieringsgrunderna för yrkesutbildningen och av styrningen av utbildningsanordnarnas verksamhet. De nya finansieringsgrunderna tillämpas första gången när beslut fattas om finansieringen för 2026. Vikten av studieprestationer, sysselsättning och fortsatta studier ökar betydligt. I den finansiering som baserar sig på antalet studerande beaktas som ett nytt element de studerandes utgångsnivå och tidigare utbildningsbakgrund, vilket innebär att mer finansiering riktas till utbildning för studerande med sämre utgångsnivå. För att utveckla verksamhetsstyrningen inom yrkesutbildningen inleds ett åttaårigt försök till vilket högst 40 utbildningsanordnare väljs. De anordnare som väljs till försöket får större möjligheter än för närvarande att ordna examensutbildning inom olika branscher. Undervisnings- och kulturministeriet förhandlar med de utbildningsanordnare som deltar i försöket för att komma överens om målen och åtgärderna. Genom reformerna av verksamhetsstyrningen och finansieringsgrunderna skapas incitament och styrmekanismer för utbildningsanordnarna så att utbildningsutbudet bättre än för närvarande riktas i enlighet med arbetslivets behov.

I de ovan nämnda regeringspropositionerna ingick också ändringar för att stärka rätten för studerande på andra stadiet till stöd för lärande och specialundervisning. Samtidigt tillades bestämmelser om gymnasieelevers rätt till stödundervisning. Ändringarna förtydligar och förenhetligar stödet för lärande i gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen och stärker kontinuiteten i stödet för lärande från den grundläggande utbildningen till andra stadiet. Målet är att varje studerande i rätt tid får det stöd för lärande som behövs för att avancera i studierna på andra stadiet i enlighet med sina mål.

Finansieringsreformerna inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen har inga direkta konsekvenser för de statliga eller kommunala finanserna. Däremot kommer i synnerhet reformen av finansieringssystemet för yrkesutbildningen att omfördela finansieringen mellan utbildningsanordnarna. I enlighet med regeringsprogrammet utökades statsandelsfinansieringen för både gymnasieutbildning och yrkesutbildning med en permanent tilläggsfinansiering på 10 miljoner euro från och med 2025 för att stärka stödet för lärande. Reformen av stödet för lärande träder i kraft i gymnasieutbildningen den 1 augusti 2025 och i yrkesutbildningen den 1 augusti 2026. Tilläggsfinansieringen bidrar till att stödja genomförandet av dessa reformer.

Högskoleutbildningen

För att höja utbildnings- och kompetensnivån inom högskoleutbildningen anvisade undervisnings- och kulturministeriet för åren 2024–2027 en tilläggsfinansiering på totalt 42,1 miljoner euro för att öka utbildningsvolymerna i examensutbildningen inom universitets- och yrkeshögskoleutbildningen. Finansieringen möjliggör sammanlagt 1 011 nya nybörjarplatser i yrkeshögskoleutbildningen inom social- och hälsovården och 875 nya nybörjarplatser i utbildningen av lärare inom småbarnspedagogiken. Dessutom har finansiering anvisats för 70 nya permanenta nybörjarplatser inom medicin och 20 inom veterinärmedicin.

Statsrådet godkände universitetens och yrkeshögskolornas förnyade finansieringsmodeller från och med 2025. Finansieringsmodellerna innehåller större incitament än tidigare för att öka antalet studerande och förbättra genomströmningen i utbildningen. Målen för höjningen av utbildningsnivån beaktades också i de avtal som ingicks mellan ministeriet och högskolorna för avtalsperioden 2025–2028. I högskolornas examensmål infördes en tillväxtbana på 4 procent som gör det möjligt för unga högskoleutbildade vuxna att nå målet om 50 procent före 2035.

Utifrån riktlinjerna för ramförhandlingarna 2024 inleddes beredningen av ett åtgärdsprogram för att höja utbildningsnivån och göra utbildningsvägarna smidigare. De lagändringar som är under beredning hänför sig bland annat till regeln om en studieplats vid högskolorna och till utvecklandet av examensstrukturen i yrkeshögskolornas social- och hälsovårdsutbildning för att minska överlappande utbildning.

Riksdagen antog regeringens proposition om heltäckande läsårsavgifter, införande av en ansökningsavgift och förhindrande av undvikande av läsårsavgifter för högskolestuderande som kommer från länder utanför EU/EES-området. Dessutom har man i enlighet med regeringsprogrammet utrett studielånsliknande incitament för internationella studerande och inrättande av ett nationellt stipendiesystem.

Statsrådet godkände ändringarna i statsrådets förordningar om avgifter som tas ut i universitetens och yrkeshögskolornas verksamhet. Maximiavgiften för öppen högskoleundervisning steg från 15 euro till 45 euro per studiepoäng från och med den 1 maj 2024.

Studiestödet

Studiestödet utvecklades. Försörjningsförutsättningarna för studier på heltid och de studerandes köpkraft förbättrades genom en höjning av försörjartillägget till studiepenningen den 1 januari 2024 och beloppen av statsgarantin för studielån den 1 augusti 2024. En totalreform av studiestödet inleddes och ministeriet tillsatte en arbetsgrupp för att utarbeta utvecklingsförslag i enlighet med regeringsprogrammet senast den 31 januari 2025. Regeringen lämnade propositioner om begränsning av rätten till stöd för skolresor för studerande i avgiftsfri utbildning och om överföring av studerande som omfattas av studiestöd från allmänt bostadsbidrag till studiestödets bostadstillägg.

Svar på bristen på kompetent arbetskraft och det kontinuerliga lärandet

De första resultaten av den OECD-ledda internationella undersökningen om vuxnas färdigheter (PIAAC II) publicerades i december. Bland de 31 länder som deltog i undersökningen ligger den vuxna befolkningens läs- och sifferfärdigheter i Finland i topp internationellt. När det gäller adaptiv problemlösning delar Finland förstaplatsen med Japan. Trots det finns det enligt undersökningen över 300 000 16–65-åringar i Finland vars grundläggande kunskaper i informationsbehandling är svaga med tanke på informationssamhället.

Som en del av Finlands plan för återhämtning och resiliens genomfördes projekthelheter för kontinuerligt lärande. I projekten har man utvärderat läget för den riksomfattande livslånga vägledningen, förbättrat kvaliteten på den och informationsledningen samt utarbetat bland annat nationella ramar för uppföljning och karriärplanering samt en handbok för livslång vägledning. Projektet för identifiering av kunnande som förvärvats någon annanstans än i utbildning publicerade en [slutrapport](#) med slutsatser. Projektens resultat och information utnyttjas i utvecklingsarbetet för den nya digitala servicehelheten (Osaamispolku).

Lågtröskeltjänsterna för unga, Navigatorerna, har kunnat ansöka om statligt stöd som finansieras av EU:s återhämtningsfond för att stärka tjänsternas sektorsövergripande karaktär. Incitamentsmodellen har sporrat Navigatorerna till att anställa fler experter inom social-, hälsovårds- eller utbildningstjänsterna.

Arbetskraftsbarometerns process förnyades till att motsvara de administrativa reformerna (TE2024, reformerna av regionförvaltningsverken) och barometern utvecklades som en del av den förvaltningsövergripande prognostiseringen av nationella arbetskrafts-, kompetens- och utbildningsbehov.

Undervisnings- och kulturministeriet har beviljat prövningsbaserad finansiering för att utveckla möjligheterna för sjukskötare som avlagt sin examen utanför EU/EES-länderna att komplettera sitt kunnande i anslutning till rätten att utöva yrket. Dessutom har Servicecentret för kontinuerligt lärande beviljat projektbidrag för komplettering av kompetensen hos personer som erhållit behörighet för sjukskötaruppgifter utomlands.

Kultur, unga, idrott och motion

Inom kultur- och konstpolitiken utarbetades i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet [en kulturpolitisk redogörelse](#), som bereddes i bred samverkan med aktörer och intressentgrupper i branschen. Statsrådet lämnade redogörelsen till riksdagen i november 2024. I redogörelsen betonas bevarandet och förnyandet av den kulturella grunden samt dess livskraft och stärkandet av de kulturella och kreativa branschernas samhälleliga genomslag. Till skillnad från tidigare redogörelser sträcker sig visionen och åtgärderna även längre utåt från kultursektorn. De kulturella rättigheterna för alla säkerställs genom att aktörerna förbinder sig att samarbeta så att kulturskaparna och kulturkonsumenterna står i centrum. Kulturens möjligheter att fungera som förändringskraft har operationaliserats som åtgärder på politisk nivå. Genom att stärka den internationella genomslagskraften skapas tillväxtmöjligheter.

Låneersättning för e-böcker infördes och ett nationellt e-bibliotek grundades. Kommunernas gemensamma e-bibliotek öppnade i april 2024. E-biblioteket har böcker, ljudböcker och digitala tidningar i en och samma applikation. Tjänsten produceras av Nationalbiblioteket och de allmänna biblioteken i samarbete. År 2025 är 280 kommuner med i e-biblioteket och tjänsten är tillgänglig för 5,4 miljoner personer. Undervisnings- och kulturministeriet finansierar inte den nuvarande driftsfasen i kommunernas gemensamma e-bibliotek, eftersom kommunerna ansvarar för ordnandet av bibliotekstjänster. På basis av en ändring av upphovsrättslagen som trädde i kraft vid ingången av berättelseåret betalas ur statsbudgeten utöver låneersättning även ersättning till upphovsmännen för biblioteksanvändning av e-böcker och e-ljudböcker. Ersättning betalas också till läsarna av e-ljudböcker. Ersättningen i fråga var under berättelseåret 1 000 000 euro i ministeriets budget som ett permanent tillägg.

Under berättelseåret godkändes det lagstadgade [riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik](#) för perioden 2024–2027. Samtidigt genomfördes föresatzen i regeringsprogrammet om ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga utslagning bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och problemen med den psykiska hälsan.

Bildningsförvaltningsreformen bereddes i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet. Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om en reform av myndigheterna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde sändes på remiss i slutet

av berättelseåret. I reformen sammanfattas myndighetsstrukturen så att det i stället för de nuvarande 11 ämbetsverken finns 5 ämbetsverk inom bildningsförvaltningen från och med 2026. Syftet med reformen är att öka den ekonomiska effektiviteten och produktiviteten och skapa möjligheter för bland annat främjandet av digitaliseringen inom bildningsförvaltningen och för sam användning och utveckling av systemen. Även bildningsförvaltningens gemensamma verksamhetsmodeller och strukturer samt tjänster utökas.

2.6 Nyckeln till tillväxt

Företagande och export

Ministeriets styrgrupp överlämnade den [industripolitiska strategin](#) till minister Wille Rydman i slutet av berättelseåret. Strategin är en sammanställning av den strategiska agendan för förnyelse och tillväxt inom industrin i Finland och ger en helhetsbild av regeringens industripolitiska prioriteringar och metoder. Strategin granskar också de ur Finlands synvinkel viktigaste initiativen i anslutning till EU:s industripolitik och kopplar dem till den nationella industripolitikens kontext.

Hösten 2024 utfärdade regeringen [statsrådets principbeslut om företagande](#). Principbeslutet samlar på statsrådsnivå Finlands mål och åtgärder för främjande av företagande, som regeringen och ministerierna gemensamt förbinder sig till. De huvudsakliga prioriteringarna i principbeslutet är 1) företagets förnyelse, tillväxt och internationalisering, 2) kompetens och tillgång på kompetent arbetskraft samt 3) en fungerande marknad.

Enligt regeringsprogrammet ska strukturerna för exportfrämjande stärkas genom att bereda en totalreform av lagstiftningen om Finnvera Abp. Lagförslaget sändes på remiss hösten 2024. Målet är en föredragning av propositionen våren 2025. Hösten 2024 inleddes också förberedelserna inför föredragningen av lagstiftningsprojektet för EU-kommissionen.

Under berättelseåret överlämnades regeringens proposition med förslag till lag om statens helägda aktiebolag Industristöd Ab och lag om ändring av lagen om statsbolaget Finlands Industriinvestering Ab (RP 86/2024 rd). Lagen träder i kraft genom förordning den 31 mars 2025. Under berättelseåret inleddes också beredningen av en investeringsstrategi för Finlands Industriinvestering Ab.

I enlighet med regeringsprogrammet har man berett ett program för tillväxtföretagande i syfte att stärka grunden för ekonomin och exporten. Målet med programmet är att fördubbla antalet medelstora och midcap-företag (så kallade Mittelstand-företag) före 2030. Programmet omfattar åtgärder som skärper de åtgärder som aktörerna inom arbets- och

näringsministeriets förvaltningsområde vidtar för tillväxtföretagen samt utvecklar verksamhetsmiljön (t.ex. tillväxtfinansiering, beskattning, kompetens och kompetent arbetskraft, produktivitet) så att allt fler företag uppmuntras att satsa på tillväxt och förnyelse.

Ministerarbetsgruppen för sysselsättning och företagande fastställde i juni 2024 att Business Finlands verksamhet utomlands ska integreras i utrikesförvaltningen. Elina Björklund utsågs till extern utredare för genomförandet av integrationen och en ministeriearbetsgrupp tillsattes som stöd för utredaren. Utredaren överlämnade sin [rapport](#) i januari 2025. Avsikten är att genomföra integrationen under 2025.

Statsminister Orpo tillsatte i september 2024 projektet [Tillväxtförhandlingar – projekt kring åtgärder för att främja ekonomisk tillväxt](#), vars mål är att hitta ett brett utbud nya metoder för att påskynda tillväxten. Projektets beredningsgrupp har haft till uppgift att sammanfatta olika aktörers förslag till sätt att påskynda tillväxten. Beredningsgruppen sammanställer de förslag som den anser vara genomförbara i en slutrapport före utgången av februari 2025. Hundratals olika förslag har lämnats av företag, forskare, offentliga aktörer, privatpersoner och organisationer för att stödja beredningen. Regeringen förbereder sig på att fatta nya beslut om reformer som påskyndar den ekonomiska tillväxten senast vid halvtidsöversynen 2025.

Främjande av konkurrens och marknaden

Arbets- och näringsministeriet tillsatte våren 2024 en arbetsgrupp med uppgift att bereda reformer av upphandlingslagen i enlighet med regeringsprogrammet. Reformerna syftar till att öka konkurrensen samt främja marknadens funktion och konkurrensneutraliteten. Arbetsgruppen, vars arbete avslutades i slutet av november, beredde under berättelseåret ett utkast till regeringsproposition som överlämnades till arbets- och näringsministeriet. Ändringar i upphandlingslagen som förbättrade Konkurrens- och konsumentverkets befogenheter att ingripa i olaglig direktupphandling trädde också i kraft under berättelseåret.

Under berättelseåret utsågs en utredare som ska bedöma hur bestämmelserna om konkurrensneutralitet i konkurrenslagen fungerar och verkställs. Utredningen hänför sig till regeringsprogrammets skrivning om att stärka tillsynen över konkurrensneutraliteten samt om Konkurrens- och konsumentverkets möjligheter att övervaka konkurrensbegränsande verksamhet inom den offentliga sektorn.

I regeringsprogrammet finns ett flertal skrivningar om offentliga upphandlingar och i syfte att genomföra dessa tillsatte finansministeriet [programmet för verkningsfull offentlig upphandling](#) för perioden 2024–2027. Programmet har letts i partnerskap mellan den offentliga

och den privata sektorn, där samarbetet och olika ståndpunkter har bidragit till att utveckla upphandlingen på så sätt att den offentliga upphandlingen i framtiden kan få fler anbudsgivare samt vara kostnadseffektiv och faktabaserad.

I programmets [åtgärdsplan](#) ingår 37 olika åtgärder som främjar målen i regeringsprogrammet. Av dessa pågick 31 åtgärder under det första verksamhetsåret. En bedömningspromemoria om inrättandet av en nationell informationsresurs för offentlig upphandling och offentliggörandet av uppgifter om inköpsfakturer publicerades. Utifrån denna tillsattes i januari 2025 ett projekt för inrättandet av en nationell informationsresurs för offentlig upphandling och publicering av uppgifter om offentliga samfunds inköpsfakturer för mandatperioden 17 januari 2025–1 maj 2027. För att öka kostnadseffektiviteten utvecklades ett elektroniskt verktyg som upphandlande enheter kan använda för att bedöma olika upphandlingsmodellers lämplighet och förutse kostnader. En lätt kartläggning av behoven av att uppdatera de allmänna avtalsvillkoren för offentlig upphandling (JYSE-villkoren) genomfördes och de nya villkoren som grundar sig på denna sändes på remiss. I syfte att förbättra upphandlingsenheternas kompetens utarbetades en dataskyddsanvisning och en anvisning för planering av upphandlingar, samt utvecklades det AI-baserade upphandlingsverktyget Hankintavälkky och genomfördes ett mentorprogram, lärandekliniker och utbildning riktad till välfärdsområdena. För att stödja de upphandlande enheternas och anbudsgivarnas verksamhet fortsatte verksamheten i samarbetsnätverket ICT-kohtaamo och flera andra nätverk. Nya peer-to-peer-nätverk inrättades också separat för upphandlingsledare och de personer som konkurrensutsätter upphandlingar. I omfattande samarbete mellan den privata och den offentliga sektorn söktes dessutom lämpliga utvecklingsobjekt där artificiell intelligens kan användas för att effektivisera offentlig upphandling. Man började också planera utvecklingen av en modell för analys av produktionsmetoder som är tillgänglig för alla.

Bestämmelserna om detaljhandel med alkoholdrycker ändrades så att det i tillståndspliktig detaljhandel, förutom alkoholdrycker som innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol, blir tillåtet att sälja också alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol. Regeringens proposition (RP 7/2024 rd) i ärendet överlämnades till riksdagen i februari 2024 och lagen stadfästes i juni 2024.

Regeringens proposition om leverans av alkoholdrycker (RP 173/2024 rd) överlämnades hösten 2024. Propositionen överlämnades till riksdagen som en budgetlag. Riksdagen hann inte behandla ärendet färdigt hösten 2024, utan social- och hälsovårdsutskottet i egenskap av betänkandeutskott fortsätter behandlingen av ärendet 2025. Kommissionen har gett ett detaljerat utlåtande om propositionen den 18 december 2024. På grund av detta förlängs väntetiden till sex månader och riksdagen får inte anta lagen före den 19 mars 2025.

Beredningen av regeringens övriga propositioner om alkohol (utvidgning av rätten till försäljning till utomstående för bryggerier, brännerier och vinodlingar, klarare regler för distansförsäljning, avskaffande av begränsningar av finländska aktörers möjligheter att marknadsföra alkohol utomlands) inleddes som tjänsteuppdrag.

I september 2024 tillsattes en utredare för att utreda avregleringen av försäljningen av viner med en alkoholhalt på högst 15 volymprocent från Alkos monopolsystem. Utredningen blir klar under 2025.

Projektet inom apoteksekonomi och läkemedelsdistribution framskred planenligt. De ändringar som gäller läkemedelsbesparingar träder i kraft under 2025.

I sjukförsäkringslagen och läkemedelslagen gjordes ändringar som eftersträvar besparingar i läkemedelskostnaderna (RP 129/2024 rd). Nya bestämmelser om prissättningen av läkemedel infördes i syfte att främja priskonkurrensen och på så sätt sänka läkemedelspriserna. Initialsjälvriskens för läkemedelsersättningar höjdes från 50 euro till 70 euro och bands till folkpensionsindexet. Bestämmelserna i sjukförsäkringslagen om villkorlig ersättning gjordes permanenta. Apotekens, filialapotekens och apotekens webbtjänsters prisrådgivningsskyldighet preciserades och de ålades skyldighet att erbjuda köparen det billigaste mot recept expedierade läkemedelspreparatet. Genom ändringarna eftersträvas årliga besparingar på 90 miljoner euro i läkemedelskostnaderna. Kompletterande ändringar gjordes också i sjukförsäkringslagen. Dessa hänför sig till EU:s förordning om utvärdering av medicinsk teknik (HTA-förordningen). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2025.

Beredningen av reformen av apoteksekonomi framskred också planenligt. Förslagen om frigörandet av egenvårdsläkemedel för försäljning på andra ställen än apotek blev klara. De utredningar som krävdes för att genomföra skrivningarna i regeringsprogrammet om data-lagret för läkemedelsinformation och medicineringslistan slutfördes. Arbetsgruppen som bereder ett enhetligt system för bedömning av läkemedel inledde sitt arbete.

Genom regeringens proposition (RP 38/2024 rd) genomfördes föresatsen i regeringsprogrammet om att nikotinpåsar inkluderas i tobakslagens tillämpningsområde. Regeringens proposition överlämnades våren 2024 och riksdagen antog lagen i oktober 2024. Lagen stadfästes dock inte, och ärendet återupptogs för beredning.

Forsknings-, utvecklings- och innovationsfinansiering

I enlighet med lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet åren 2024–2030 (1092/2022) godkänner statsrådet en gång per valperiod en plan för användningen av finansieringen av forsknings- och utvecklingsverksamhet. Regeringen har utifrån sitt tidigare parlamentariska arbete förbundit sig att höja statens forsknings- och

utvecklingsfinansiering till 1,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten före 2030. Statsrådet godkände [den fleråriga planen för användningen av statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet](#) i juni 2024. Planen styr användningen av forsknings- och utvecklingsfinansieringen under de kommande åren. I planen betonas vikten av att stärka samarbetet mellan företag och andra aktörer samt att uppmuntra företagen att utöka sin forsknings- och utvecklingsverksamhet i Finland. I planen dras det också upp riktlinjer för hur man kan stärka förutsättningarna för ambitiös forskning som producerar ny information och kompetens, göra ytterligare satsningar på forsknings- och teknologinfrastrukturer samt främja det internationella forsknings- och utvecklingssamarbetet.

Forsknings- och innovationsrådet under ledning av statsministern har under berättelseåret inlett arbetet med att identifiera strategiska val inom forsknings- och utvecklingspolitiken och forsknings- och utvecklingsverksamheten utifrån den fleråriga planen för användningen av statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet. Avsikten är att med hjälp av de strategiska val som rådet gör ytterligare föra samman forskning-, utvecklings- och innovationsresurser samt stödja regeringens och de olika förvaltningsområdenas strategiska beslutsfattande, politiska åtgärder och EU-påverkan. Rådet samordnar också uppföljningen av hur effektiv användningen av forsknings- och utvecklingsfinansieringen är och inledde uppföljningen under det gångna året.

Statens forsknings- och utvecklingsfinansiering ökar i budgeten för 2025 med cirka 280 miljoner euro jämfört med nivån 2024. Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde gäller de mest betydande finansieringsökningarna Business Finland, vars fullmakt att bevilja forsknings- och utvecklingsfinansiering höjs med 94 miljoner euro. Finansiering riktas i synnerhet till stöd för företagens forsknings- och utvecklingsverksamhet samt till samarbete mellan företag och forskare. Som ett nytt initiativ riktas nio miljoner euro av Business Finlands bevilningsfullmakt till att stödja forsknings- och utvecklingsverksamhet inom de kreativa branscherna. Dessutom inleds genomförandet och ibruktagandet av forskningsinfrastrukturen vid Geologiska forskningscentralens provfabrik Mintec i Outokumpu (fullmakt 18 miljoner euro). Business Finlands fullmakt att bevilja annat än forsknings- och utvecklingsfinansiering minskades med 20 miljoner euro jämfört med 2024.

Undervisnings- och kulturministeriet har berett och verkställt åtgärder i enlighet med lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt förvaltningsområde. Ett beslut fattades om tilläggsfinansiering på 262 miljoner euro till universiteten för att utbilda 1 000 nya doktorer och utveckla doktorandutbildningen. Ett forsknings- och uppföljningsprojekt för pilotprojektet med doktorandutbildning har också inletts, och ministeriet har öronmärkt 6,37 miljoner euro i finansiering för att öka antalet forskarplatser, som utgör nästa steg efter doktorsexamen.

Finlands Akademis bevilningsfullmakt för forskning höjdes 2024 med totalt 55 miljoner euro, och tillägget höjs till 172 miljoner euro från och med 2027. Den konkurrensutsatta finansiering som delas ut via Finlands Akademi har riktats utöver till den fritt riktade bevilningsfullmakten för forskning även till flaggskepp, finansiering av forskningsinfrastrukturer, proof of concept-finansiering samt klinisk forskning och projekt av engångsnatur för att stärka välfärdsområdenas forsknings- och utvecklingssamarbete.

Forskningsinstituten inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde (Naturresursinstitutet, Livsmedelsverket, Lantmäteriverket/Geodatacentralen) deltar i statens forskningsinstituts gemensamma post doc-program, som genomförs med statens forsknings- och utvecklingsfinansiering. Syftet med programmet är att stödja doktorandforskarnas karriärutveckling och öka samarbetet mellan forskningsinstituten, företagen och aktörer inom förvaltningen. För instituten inom förvaltningsområdet öronmärktes finansiering för att anställa 25 post doc-forskare för tre år. Hälften av forskarplatserna fylldes 2024 och resten rekryteras under 2025. Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde riktades forsknings- och utvecklingsfinansiering dessutom till forskningsinstitutens medfinansiering av EU-projekt, stärkandet av forskningsinfrastrukturer samt genomförandet av ett forsknings- och utvecklingsprojekt för ren energi och materialströmmar.

Styrelsen för det gemensamma företaget för ett europeiskt högpresterande datorsystem EuroHPC har valt Finland till ett nytt etableringsland för europeiska AI-fabriker på grundval av en ansökan gjord av ett konsortium som leds av Finland. Det finanspolitiska ministerutskottet har dragit upp riktlinjer för Finlands engagemang i projektet för att säkerställa HPC-kapacitetens kontinuitet med en andel på högst 250 miljoner euro. LUMI-AI-fabriken som ersätter den nuvarande LUMI-superdatorn kommer att byggas i Kajana datacentral vid IT-centret för vetenskap CSC.

Dataekonomi och digitalisering

Den förvaltningsövergripande samordningen och ledningen av dataekonomin och digitaliseringen fortsatte under berättelseåret i samarbete vid digitaliseringsbyrån. Finlands framgångar fortsatte i EU:s [lägesrapport om det digitala decenniet](#), som utvärderar ländernas framsteg när det gäller digital kompetens, digital infrastruktur samt digitalisering av affärsverksamhet och offentliga tjänster.

Under berättelseåret samarbetade ministerierna vid beredningen av Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2025 med temat "Norden: enat och starkt", med särskild fokus på den övergripande säkerheten i Norden och Baltikum, beredskapssamarbetet och främjandet av den digitala omställningen.

Offentliga tjänster digitaliseras och automatiseras med fokus på människan och med fungerande, säkra och smidiga tjänster för användarna som mål. Under berättelseåret inleddes flera nya åtgärder, bland annat för att prioritera digitala tjänster som en kanal för myndighetskommunikation, för att göra skötseln av ärenden i samband med olika livshändelser, såsom skötseln av en avliden anhörigs ärenden, smidigare och för att automatisera informationsflödet samt undanröja hindren för digitaliseringen. En digital identitetsplånbok bereddes på nationell nivå i enlighet med eIDAS-förordningen.

Utifrån skrivningen i regeringsprogrammet inleddes också en omvärdering av hur uppgifter om den kritiska infrastrukturen delas öppet med beaktande av den nationella säkerheten. Rapporteringen om IKT-utgifterna utvecklades bland annat med rapporteringsverktyget Digital portfölj (Digisalkku). I enlighet med regeringsprogrammet samordnas finansieringen av digitaliseringsprojekten inom statsförvaltningen och lägesbilden för dem i en gemensam digital portfölj. För att främja de möjligheter som artificiell intelligens medför och förbättra produktiviteten i den offentliga förvaltningen inrättade ministerierna en samarbetsgrupp för användning av generativ artificiell intelligens. Dessutom inrättades ett nätverk för generativ artificiell intelligens där många aktörer inom statsförvaltningen medverkar.

Bostadsmarknaden och transport

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av bygglagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 101/2024 rd) överlämnades under berättelseåret. De föreslagna ändringarna minskar i enlighet med regeringsprogrammet den administrativa bördan och byråkratin, förtydligar besvärsrätten och gör handläggningen av bygglov smidigare tack vare den nya garantin för behandlingstiden. Bygglagen bidrar också till att bekämpa klimatförändringarna, främja den cirkulära ekonomin och stödja digitaliseringen av den byggda miljön.

EU:s nya byggproduktförordning (3110/2024) publicerades i december 2024. Syftet med förordningen är att harmonisera EU-lagstiftningen för saluföring av byggprodukter, underlätta den fria rörligheten för byggprodukter på den inre marknaden, minska den administrativa bördan samt främja den cirkulära ekonomin och den tekniska utvecklingen inom byggssektorn. Den nya förordningen innehåller dessutom bestämmelser om CPR Acquis Expert Group, genom vilka man säkerställer att medlemsstaternas lagstiftningsbehov beaktas.

Bygg- och bostadsmarknaden stöddes med statligt understödd bostadsproduktion då produktionsmängderna minskade. Den statligt understödda bostadsproduktionen ökade bostadsbyggandet och stod för mer än hälften av den totala produktionen. Statligt understödd nybyggnation och renovering har spelat en viktig roll när det gäller att balansera byggande, ekonomi och sysselsättning i ett svagt konjunkturläge. Sänkningen av räntnivån förväntas medföra en ökning av byggverksamheten och det fritt finansierade

bostadsbyggandet under 2025. Vid valet av hyresgäster till statligt subventionerade bostäder infördes inkomstgränser från början av 2025. Inkomstgränserna gäller valet av nya hyresgäster och gränserna gäller även vid byte mellan bostäder med samma ägare. Möjligheterna för äldre personer och personer med funktionsnedsättning att bo i sina egna hem kommer även i fortsättningen att stödjas med reparationsunderstöd, men i och med att understöden minskar kommer stödet framöver att fokusera på de reparationsåtgärder som har störst effekt.

Det finanspolitiska ministerutskottet fastställde i juni 2024 att verksamheten vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara blir en del av miljöministeriet och att Statens bostadsfond överförs till statsbudgeten. Lagarna om nedläggning av Ara och om Centralen för statligt stött bostadsbyggande vid miljöministeriet, dit Aras verksamhet överförs, stadfästes i december 2024. Den nya centralen inleder sin verksamhet den 1 mars 2025.

Ett mål i regeringsprogrammet är också att uppdatera lagen om bostadsaktiebolag samt att göra det lättare att ingripa i störningssituationer i husbolag och att ta bostäder i besittning. Statsrådet överlämnade i maj 2024 regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 8 kap. i lagen om bostadsaktiebolag (RP 48/2024 rd). Genom den lag (428/2024) som trädde i kraft den 8 juli 2024 möjliggörs delgivning av de handlingar som är en förutsättning för tagande av en aktielägenhet i bolagets besittning som en så kallad kungörelsedelgivning när delgivning inte annars är möjlig till utlandet. Ändringen underlättar situationen särskilt i bostadsaktiebolag i de sydöstra och östra delarna av Finland i fall där tagande i besittning av en aktielägenhet på grund av aktieägarens förseelse eller försumlighet tidigare förhindrats, eftersom delgivning inte har varit möjligt till Ryssland.

Inom ramen för det investeringsprogram som fastställs i regeringsprogrammet har avsevärda satsningar gjorts på trafikledsprojekt som syftar till att stärka den ekonomiska konkurrenskraften, minska det eftersatta underhållet och främja människors smidiga rörlighet. Projekten i regeringsprogrammets investeringsprogram och den finansiering för det eftersatta underhållet som ingår i programmet har inkluderats i budgeterna. Genomförandet av de projekt som ingår i investeringsprogrammet för trafikledsnätet enligt Trafik 12-planen har också främjats. I enlighet med regeringsprogrammet fastställdes riktlinjer för finansieringen av avtal om markanvändning, boende och trafik i slutet av berättelseåret genom statsrådets [principbeslut](#).

I enlighet med skrivningen i regeringsprogrammet gör regeringen omfattande satsningar på utvecklingen av bannätet på olika håll i Finland. Finansieringsbeslut har fattats om bland annat utveckling av Karelenbanan och Kustbanan samt om planering av Savolaxbanan. Ett bolag har grundats för att föra projektet Flygbanan vidare. Till övriga delar avbröts beredningen av Finlandsbanan.

I sitt program har regeringen förbundit sig att genomföra projektet Entimmeståget till Åbo. Bolaget Entimmeståget till Åbo Ab bytte namn till Västbanan Ab den 1 februari 2024. Delägarna i Västbanan Ab nådde preliminärt samförstånd om villkoren i föravtalet för byggnadsfasen i juni 2024. Staten och de kommuner som är delägare i bolaget har under hösten 2024 förhandlat om förutsättningarna för att gå vidare till byggnadsfasen och om det nya delägaravtalet i enlighet med regeringsprogrammets och det finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer.

I enlighet med regeringsprogrammet ska verksamhetsförutsättningarna för vintersjöfarten säkerställas och sättet att ordna isbrytning ska ses över. Ägarstyrningen av Arctia Ab överfördes från statsrådets kansli till kommunikationsministeriet i augusti 2024. På samma gång omvandlades Arctia Ab från ett bolag av strategiskt intresse till ett bolag med specialuppgifter. Samtidigt överfördes ägarstyrningen av Cinia Ab från kommunikationsministeriet till statsrådets kansli.

Lagen om farledsavgift reviderades i enlighet med det som bestämdes i ramförhandlingarna våren 2024 och farledsavgifterna återställs till fulla belopp från och med 2025. Farledsavgifterna har sedan 2015 uppburits till halva beloppet med stöd av temporär lagstiftning. Lagändringarna hänför sig till balanseringen av de offentliga finanserna.

År 2024 beviljade Europeiska kommissionen 39,11 miljoner euro i finansiering för 11 trafikprojekt i Finland från Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF). Fem statliga projekt fick totalt cirka 20,16 miljoner euro och sex privata aktörers projekt totalt cirka 18,96 miljoner euro i finansiering. Europeiska unionens CEF-projektf finansiering utnyttjades alltså till fullo, såsom fastställs i regeringsprogrammet.

Finland har tillämpat det tidsbegränsade undantaget för öar inom ramen för EU:s utsläppshandelssystem för sjöfarten i enlighet med skrivningen i regeringsprogrammet.

Regeringsprogrammet förpliktade att tillsammans med näringslivet utarbeta ett åtgärdsprogram för att utvidga distributionsnätet för alternativa drivmedel på huvudlederna. [Programmet för distributionsinfrastrukturen](#) blev klart i november 2024. Dessutom skulle installationen av laddningsmöjligheter i husbolag och konverteringen av bilar som använder fossila bränslen inom både persontrafiken och den tunga trafiken underlättas. Bestämmelserna om konverteringsstöd för personbilar togs in i lagen på nytt och stödet kunde sökas fram till den 15 december 2024.

Datatrafik och kommunikation

I enlighet med regeringsprogrammet dras parlamentariska riktlinjer upp för Rundradion Ab:s uppgifter och finansiering samt för utvecklingen av den oberoende tillsynen över bolaget. Regeringen tillsatte en parlamentarisk arbetsgrupp för att bedöma finansieringen av Rundradion Ab, förhållandet till kommersiella medier och behoven av ändring av lagen om Rundradion Ab samt för att noggrant avgränsa Rundradion Ab:s uppgifter inom ramen för den allmännyttiga verksamheten (Yles public service). Den parlamentariska arbetsgruppen gav sitt [betänkande](#) i september 2024. För att genomföra arbetsgruppens riktlinjer överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om ändring av lagen om statens televisions- och radiofond i oktober 2024. Med ändringen frös man det index som årligen höjer finansieringen av den allmännyttiga verksamheten.

I regeringsprogrammet ges riktlinjer för bedömningen av behovet av ett fortsatt genomförande av stödprogrammet för bredband för byggande av fasta förbindelser i områden där de inte byggs på marknadsvillkor. [En utredning av behovet av ett stödprogram för bredband i framtiden](#) publicerades i mars 2024.

Jord- och skogsbruk

I planen för den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP-planen) 2023–2027 och i de nationella stödsystemen framskred det årliga författningsarbetet och genomförandet planenligt. Detta säkrade de grundläggande förutsättningarna för en inhemsk livsmedelsproduktion av hög kvalitet och produktionen förblev stabil trots att jordbrukets verksamhetsmiljö och förhållandena under vegetationsperioden än en gång var svåra. [CAP-planen](#) och de nationella stödsystemen innehåller centrala stödinstrument med vilka man påverkar genomförandet av regeringsprogrammets skrivningar om utvecklingen av jordbruket och landsbygden. De viktigaste målen för CAP-planen är att trygga en aktiv livsmedelsproduktion, främja ett klimat- och miljösmart jordbruk och förbättra landsbygdens livskraft.

Den långsiktiga strategin för den finländska livsmedelsproduktionen och tillväxtprogrammet för livsmedelsbranschen, som ökar livsmedelsexporten, hör till helheten [Ett hållbart och lönsamt livsmedelssystem](#) i enlighet med regeringsprogrammet. I strategiarbetet skapas en vision om hurdan livsmedelssystem vi vill ha i Finland 2040, vilka åtgärder som behövs för att införa det och vilka förändringar det finns skäl att förbereda sig på. Regeringen har förbundit sig att förbättra hållbarheten i det finländska livsmedelssystemet och fördubbla livsmedelsexporten före 2031.

Utifrån slutrapporten från den parlamentariska bedömningsgruppen för jordbrukets lönsamhet och utvecklingsutsikter har det vidtagits åtgärder för att utveckla primärproducentens ställning och balansen inom hela livsmedelskedjan i en rättvisare riktning än för närvarande. Ändringarna (747/2024 och 748/2024) i livsmedelsmarknadslagen (1121/2018)

fastställdes i december och trädde i kraft den 1 januari 2025. Lagen stärker livsmedelsmarknadsombudsmannens rätt att få information och preciserar bestämmelserna om annullering av order och om vissa förbjudna betalningar.

Statsrådets [landsbygdspolitiska redogörelse](#) har beretts tvärsektoriellt under ledning av jord- och skogsbruksministeriet. I redogörelsen granskas förutsättningarna för att förnya livskraften i olika landsbygdsaktiga områden genom befolkningsutveckling, bobarhet, kompetens, företagande och näringsverksamhet samt samhällsaktivitet.

[Skärgårdslagen uppdateras](#) så att den motsvarar samhället och levnadsförhållandena i skärgården i dag. Den arbetsgrupp som bereder lagen har lagt fram ett förslag till bland annat paragrafer och en förordning om bestämmande av kommuner med skärgårdskaraktär. Bestämmelserna om kommuner med skärgårdskaraktär står också i samband med finansministeriets reform av statsandelssystemet. Även i reformen av bestämmelserna som gäller skärgårdstrafiken diskuteras bland annat kriterierna för ordnandet av förbindelsefartygstrafiken samt servicenivån och avgifterna.

Regeringen fattade beslut om nya ägarpolitiska riktlinjer för Forststyrelsen för åren 2024–2027. Centrala teman i målen är biologisk mångfald, klimatanpassning och begränsning av klimatförändringarna. I riktlinjerna betonas dessutom den ekonomiska nytta Forststyrelsens verksamhet medför för staten och under denna ägarpolitiska period i synnerhet möjliggörandet av produktion av förnybar energi på statens områden.

I november gav statsrådet Forststyrelsen tillstånd att sälja fyra outbrutna områden i Muhos och Kajana kommuner. Markområdena säljs till Google, som planerar att utvidga sin molninfrastruktur och infrastruktur för datacentraler i Finland. Affärens totala värde är över 27 miljoner euro och områdena har en areal på sammanlagt cirka 1 400 hektar.

Förbättring av driftssäkerheten och cybersäkerheten hos vattentjänsterna beviljades understöd på 2,2 miljoner euro för totalt 51 projekt under berättelseåret. Projekten utvecklar även det regionala samarbetet inom vattentjänsterna och främjar sammanslagningar av vattentjänstverk genom utredningar av dessa.

Finland medverkade till att EU:s råd för jordbruk och fiske höjde strömmingskvoterna för 2025 och möjliggjorde att det riktade kommersiella laxfisket kan fortsätta i alla Finlands havsområden. Avgörandena har betydelse för verksamhetsförutsättningarna för hela fiskerinäringen i Finland.

Utvecklingsprogrammet för fisketurism 2024–2034 blev klart. Enligt visionen i programmet ska Finland ha Europas mest mångsidiga och högklassiga fisketjänster 2034. Utvecklingsprogrammet innehåller förslag till åtgärder för utveckling av tjänsterna och affärsverksamheten, försäljningen och marknadsföringen samt verksamhetsmiljön.

Den expertarbetsgrupp som haft till uppgift att utveckla förfarandena för dispens för jakt på stora rovdjur har slutfört sitt arbete. Arbetsgruppen föreslår metoder för att möjliggöra stamvårdande jakt i Finland. Avsikten är att regeringens proposition om ändring av jaktlagen ska lämnas till riksdagen i början av 2025.

Statsrådets förordning om dispens enligt jaktlagen ändrades så att det blir möjligt att med hjälp av dispens göra effektivare ingripanden när stora rovdjur orsakar skador. Genom att minska skadorna är det möjligt att förbättra acceptansen för stora rovdjur och den socioekonomiska hållbarheten i regionerna.

2.7 Ett Finland med ren energi

Elproduktionen och elmarknaden

Under berättelseåret bereddes en lag om havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen (937/2024, RP 147/2024 rd). Med hjälp av lagen främjas byggandet av havsbaserad vindkraft, förtydligas regleringen av projekt för havsbaserad vindkraft i Finlands ekonomiska zon och säkerställs att rättigheterna till utnyttjande av havsbaserad vindkraft beviljas på ett rättvist, transparent och förutsebart sätt.

Statsrådet lämnade i november en regeringsproposition (RP 197/2024 rd) till riksdagen med förslag till lagar om ändring av elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal. Det huvudsakliga syftet med propositionen är att genomföra åtgärder genom vilka ett smart elsystem främjar kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främjar leveranssäkerheten.

I september tillsattes en arbetsgrupp för att kartlägga metoder för att främja leveranssäkerheten och den fossilfria flexibiliteten på elmarknaden. Arbetsgruppens förslag avses bli färdigt i februari 2025.

Som en del av tillväxtpaketet vid ramförhandlingarna i april 2024 förband sig regeringen att sörja för Fingrids och Gasgrids investeringsförmåga för att tillgodose behoven hos energiintensiva industriella investeringar, säkerställa att stamnätets kapacitet är tillräcklig och säkerställa att investeringarna genomförs i hela Finland. Finansministeriet har efter budgetmanglingen i september intensifierat diskussionerna om Fingrids investeringsförmåga,

kapacitetsbegränsningarna i stamnätet för el och genomförandet av industriella investeringar, storleken på det investeringsprogram som krävs för en ren omställning och Fingrids operativa ramvillkor samt eventuella kapitaliseringsbehov.

Klimatet

En ny klimatplan på medellång sikt (KAISU3) för klimatåtgärder inom ansvarsfördelningssektorn bereds parallellt med den nya energi- och klimatstrategin, som också innehåller ett program för minskning av utsläppsskulden som omfattar nya klimatåtgärder inom markanvändningssektorn. KAISU3 och energi- och klimatstrategin bygger på ett gemensamt informationsunderlag och bland annat på ett basscenario om produktionen och förbrukningen av energi samt utsläppsutvecklingen. I det pågående projektet KEITO ([Nya åtgärder och scenario för den nationella energi- och klimatpolitiken \(Keito\)-projektsamarbetet](#)) bedöms de olika åtgärdernas effekt och tillräcklighet utifrån de uppställda målen.

Finland är med i projektet för att påskynda klimatlösningar (ACE) som finansieras ur EU:s LIFE-program och som pågår 2024–2030. Projektet inriktas särskilt på att främja genomförandet av klimatplanen på medellång sikt.

Riksdagen antog regeringens proposition (RP 151/2024 rd) med förslag till lag om ändring av klimatlagen. Kommunernas skyldighet att upprätta en klimatplan upphävdes och lagens tillämpningsområde ändrades så att klimatlagen inte tillämpas på kommunala myndigheter. Behovet av ändringar i lagstiftningen baserade sig på anpassningsåtgärder inom statsfinanserna. Anslaget för kommunernas klimatplaner som ingick i planen för de offentliga finanserna 2023–2026 slopades.

Det samiska klimatrådet inledde sin verksamhet under berättelseåret. Rådets uppgift är att stödja beredningen av de riksomfattande klimatpolitiska planerna så att man vid beredningen beaktar de faktorer som är viktiga för främjandet av samekulturen.

Inom EU pågår en process för att fastställa klimatmålet för 2040. I februari 2024 utfärdade kommissionen två meddelanden, ett om klimatmålet 2040 och ett om industriell koldioxidhantering, som tillsammans utgör kommissionens vision för övergången till klimatneutralitet 2050 efter 2030. Finlands ståndpunkt till det i kommissionens meddelande rekommenderade målet om en minskning av nettoutsläppen med 90 procent före 2040 formulerades i E-skrivelsen E 10/2024 rd, enligt vilken Finland stöder kommissionens förslag. Även om man ännu inte har kommit överens om målet för 2040 på EU-nivå, pågår förhandspåverkan i fråga om vilken klimat- och energiarkitektur och lagstiftningshelhet som ska ligga till grund för genomförandet. Finlands ståndpunkter till förhandspåverkan i fråga om arkitekturen efter 2030 beskrivs i E-skrivelsen E 10/2024 rd.

FN:s klimatmöte COP29 (COP, Conference of Parties) hölls i Baku i Azerbajdzjan i november 2024. Det viktigaste slutresultatet var en överenskommelse om ett nytt globalt klimatfinansieringsmål på 300 miljarder amerikanska dollar för klimatåtgärder i utvecklingsländer. Överenskommelse nåddes också om reglerna för de internationella marknadsmekanismerna. De internationella marknadsmekanismerna gör det möjligt för de länder som undertecknat Parisavtalet att vidta klimatåtgärder utanför sitt eget lands gränser. Marknadsmekanismerna gynnar också företag som vill köpa klimatenheter på den frivilliga koldioxidmarknaden. I Baku blev skrivningarna om utsläppsbegränsning och i synnerhet om slopandet av användningen av fossila bränslen, som avtalats vid COP28-mötet året innan, på en lägre nivå än EU:s och Finlands mål.

Under berättelseåret bereddes lagen om handel med utsläppsrätter för distribution av fossila bränslen (1066/2024, RP 119/2024 rd). Genom lagen genomförs EU:s ändrade utsläppshandelsdirektiv i fråga om separat uppvärmning av byggnader samt handel med utsläppsrätter för vägtransport och vissa andra branscher. Utsläppshandeln för distribution av fossila bränslen inleds 2027.

Under berättelseåret bereddes en lag om ändring av lagen om främjande av användningen av förnybara drivmedel för transport (841/2024, RP 121/2024 rd). I och med ändringen höjs distributionsskyldighetens och tilläggsskyldighetens nivåer måttligt 2025.

Under berättelseåret bereddes en lag (753/2024, RP 99/2024 rd) genom vilken lagen om genomförande av EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen (CBAM) ändras. Mekanismen för koldioxidjustering är ett nytt politiskt verktyg för att jämnat ut utsläppskostnaderna mellan EU och tredjeländer.

Den arbetsgrupp som tillsatts för att bereda lagstiftningen om en avgift för ändrad markanvändning lämnade sin [slutrapport](#) med tillhörande konsekvensbedömning. Arbetsgruppens förslag om avgift för ändrad markanvändning är ett skatteliknande styrmedel som avses tillämpas på röjning av skogsmark för annat bruk.

Inom [Forsknings - och innovationsprogrammet Fånga kolet](#) genomfördes fleråriga projekt som hänför sig till markanvändningssektorns klimatpolitiska informationsbehov. Syftet med programmet var att ta fram forskningsdata och förslag till lösningar för att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser från markanvändningen, stärka kolsänkorna och kollagren samt stärka den hållbara användningen av förnybara naturresurser och den övergripande hållbarheten. Programmets [utvärdering](#) publicerades i februari 2025.

I januari 2025 avlog högsta förvaltningsdomstolen det besvär som den granskat över statsrådets avgöranden i samband med klimatårsberättelsen 2024 till riksdagen. I besvären ansågs det att statsrådet inte följer Finlands internationella åtaganden och kraven i klimatlagen.

Miljön

Under berättelseåret bereddes bestämmelser som syftar till att genomföra regeringsprogrammets föresatser att utveckla tillståndsförfarandena och göra investeringar i den rena omställningen mer attraktiva. Lagstiftningsprojektet anknyter till reformen av statens regionförvaltning och inrättandet av det nya Tillstånds- och tillsynsverket. Inom ramen för projektet lämnades hösten 2024 propositioner till riksdagen om kontaktmyndigheter enligt EU-förordningarna om nettonollindustri och kritiska råvaror (RP 211/2024 rd och RP 196/2024 rd).

Dessutom pågår ett projekt för att utveckla genomförandet av modellen med tjänster från ett enda serviceställe i miljöuppgifter i samarbete med genomförandeprojektet för statens nya Tillstånds- och tillsynsmyndighet. I projektet utvecklas arbetssätten och förfarandena samt de digitala lösningarna.

Vid förhandlingarna om EU:s förordning om förpackningar och förpackningsavfall nåddes enighet i april 2024. Det formella antagandet försenades till slutet av året i och med att kommissionen byttes ut, och förordningen trädde i kraft den 11 februari 2025. Förordningen innehåller flera övergångsperioder. Syftet med regleringen är att förebygga mängden förpackningsavfall och att främja återvinning och återanvändning av förpackningar. Bindande mål fastställdes för att minska mängden förpackningsavfall och vissa plastförpackningar för engångsbruk förbjuds. Dessutom ska alla förpackningar vara återvinningsbara senast 2030 och för vissa aktörer uppställs återanvändningsmål. Till stöd för förordningen behövs kompletterande nationell reglering.

En ändring av avfallslagen (1068/2024, RP 103/2024 rd) som gäller begränsning av kommunernas ansvar trädde i kraft den 1 januari 2025. Avfallsinnehavaren ansvarar i fortsättningen (senast från och med 1.1.2026) för avfallshanteringen av kommunalt avfall som uppkommer i samband med verksamhetsställen som tillhandahåller boende samt social- och hälsovårdstjänster och anstaltsboende. Kommunens ansvar för boendeavfall begränsas på så sätt i huvudsak till kommunalt avfall som uppkommer i hushåll och fritidsboende. Dessutom utfärdades kompletterande bestämmelser om marknadskontrollmyndigheten för ackumulatorer och batterier till EU:s förordning om batterier och förbrukade batterier.

Förbindelsen Green Deal för cirkulär ekonomi offentliggjordes den 12 september 2024 och samtidigt presenterades de första förbindelseparterna. Den är ett frivilligt strategiskt åtagande som innebär att de medverkande aktörerna förbinder sig att minska användningen av naturresurser och att ställa effektiva mål och vidta åtgärder som främjar en cirkulär ekonomi med låga koldioxidutsläpp. Förbindelsen stöder regeringens mål om att utveckla en fungerande marknad för återvunna råvaror för olika användningsändamål och att öka den andel återvunnet material som används.

Restaureringsförordningen (EU) 2024/1991 trädde i kraft den 18 augusti 2024. Regleringen syftar till en omfattande förbättring av naturens tillstånd i olika miljöer såväl inom som utanför skyddsområden. Förordningen om restaurering kompletterar fågel- och habitatdirektiven samt ramdirektivet om vatten och direktivet om en marin strategi genom att fastställa tidsfrister för återställande och restaurering av naturtyper och livsmiljöer för arter och genom att ålägga medlemsstaterna en skyldighet att vända en rad indikatorer som beskriver den biologiska mångfalden i olika ekosystem i en bättre riktning. Medlemsstaterna ska göra upp ett utkast till nationell restaureringsplan inom två år från det att förordningen trätt i kraft. Utarbetandet av planen har inletts vid statsrådet.

Den sextonde partskonferensen för FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) som hölls i oktober var det största mötet om biologisk mångfald någonsin, och även många företrädare för den privata sektorn deltog. De svåra finansieringsförhandlingarna avbröts och konferensen fortsätter i februari 2025. I frågor som är viktiga för Finland, EU och dess medlemsstater fattades flera viktiga beslut som främjar naturskyddet, ett hållbart nyttjande av naturen och genomförandet av Kunming-Montreal-ramen för biologisk mångfald.

De bindande miljömålen för vattenvården och bestämmelserna om avvikelser från dem gäller från och med den 1 januari 2025. I lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen ingår nya bestämmelser om de miljömål för vattendragens tillstånd som avses tillämpas i tillståndsförfarandet. Miljömålen har tagits in i miljöskyddslagen och vattenlagen som nya villkor för beviljandet av tillstånd. Dessutom kan avvikelser från miljömålen på grund av ett nytt projekt eller en ny verksamhet nu behandlas i samband med tillståndsförfarandet. Genom dessa bestämmelser görs tillståndsförfarandena smidigare och det blir möjligt att avvika från de projektspecifika miljömålen som en del av tjänster som fås från ett och samma ställe. Arbetet fortsätter med beredning av genomförandeanvisningar. De ändringar i förordningen som preciserar miljömålen är också under beredning.

Arbetet med [Skärgårdshavsprogrammet](#) fortsatte som en del av programmet Ahti. Skärgårdshavsprogrammet betonar betydande åtgärder som förbättrar näringskretsloppet. Tre pilotområden har valts ut i Skärgårdshavet och åtgärderna riktas särskilt till dem: Avrinningsområdena för Aura å och Pemar å samt Kimitoön med havsområden. Minskningen av urlakningen av fosfor från åkrarna med gipsbehandlingar fortsätter. Sedan 2020 har man

förhindrat att 55 ton fosfor hamnat i Östersjön. En utvidgning till andra jordförbättringsmedel (strukturkalk och fiber) är under arbete. Engagemanget av aktörer i livsmedelskedjan i vattenansvarsarbetet inleddes som en del av Skärgårdshavsprogrammet.

Regeringsprogrammet drar upp riktlinjer för förbud mot utsläpp i havet av fartygs sköljvatten, matavfall, vatten från svavelskrubbrar och toalettavfall på Finlands territorialvatten. För att genomföra riktlinjerna bereddes regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av miljöskyddslagen för sjöfarten och av vissa andra lagar samt om godkännande och sättande i kraft av Hongkongkonventionen och av ändringar i bilagor till MARPOL-konventionen och ändringar i bilagor till Londonprotokollet (RP 178/2024 rd).

Skyddet av statens marker stärktes genom att cirka 32 000 hektar mark fridlystes som skyddsområden. Statens nya skyddsbeslut gäller huvudsakligen Lappland och Österbotten samt Kajanaland. Forststyrelsen inledde under terrängsäsongen 2024 en inventering av gamla skogar. I Finland inrättades det sjätte officiella statliga strövområdet: Polcirkelns strövområde i Rovaniemi.

Statsrådet antog förordningen om anmälan om fångst i fritidsfiske. Genom förordningen stöds planeringen av fisket enligt lagen om fiske. Genom anmälningsskyldigheten stöds också planeringen av projekt för återetablerande av vandringsfiskbestånd och uppföljningen av deras effekter i enlighet med regeringsprogrammet.

När saimenvikarens fortplantningsområde utvidgades lyckades man öka fiskebegränsningarna för att skydda vikaren på ett cirka 2 400 hektar stort område genom frivilliga fiskebegränsningsavtal. Våren 2024 föddes den första kuten i Louhivesi i S:t Michel efter ett uppehåll på årtionden. Fiskebegränsningsområdets totala areal är nu 3 050 kvadratkilometer.

2.8 Den nya erans utrikes- och säkerhetspolitik

Utrikes- och säkerhetspolitiken

Finlands utrikes- och säkerhetspolitik bedrivs i en allvarlig och svårförutsägbar omvärld. Finlands och Europas säkerhetsmiljö förändrades i grunden och för en lång tid framöver när Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina i februari 2022. Det allvarliga hotet mot den europeiska säkerheten ser inte ut att avta. Säkerheten i Östersjöregionen var i rampluset 2024 framför allt på grund av skadorna på undervattensinfrastrukturen och de

säkerhets- och miljörisker som orsakades av Rysslands så kallade skuggflotta. Som en del av Europeiska unionen främjade Finland lösningar för att öka säkerheten och stabiliteten såväl i Europa och dess närområde som globalt.

Europeiska unionen är fortsättningsvis Finlands viktigaste referensram och värdegemenskap inom såväl politik som ekonomi. De nordiska länderna är Finlands närmaste samarbetsparter och till följd av det försämrade säkerhetspolitiska läget betonades ytterligare samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna, som delar samma värderingar och intressen. Det nära samarbetet med vår viktigaste bilaterala partner Sverige fortsatte, inklusive ett gemensamt möte för våra länders regeringar i Stockholm i september.

Finlands fulla medlemskap i Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato stärker Finlands säkerhet och bidrar till stabiliteten i Nordeuropa. Finland bedömer sin säkerhet utifrån Natos gemensamma försvar, bär sitt ansvar för hela alliansens säkerhet och verkar vid sidan av sina allierade i Nato för gemensamma värderingar. Natomedlemskapet gjorde också i allt högre grad Finland till en del av den europeiska och transatlantiska gemenskapen. För att slutföra anslutningsprocessen antog Finland under våren 2024 flera avtal i anslutning till medlemskapet och verksamheten i Nato, varav de viktigaste var Nato-SOFA-avtalet (Status of Forces Agreement) om status för styrkorna samt Parisprotokollet.

I juni 2024 lämnade statsrådet för första gången som medlem i försvarsalliansen Nato en [utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse](#) (SRR 3/2024 rd) till riksdagen. I redogörelsen bedöms Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld samt fastslås mål och prioriteringar för Finlands verksamhet under de närmaste åren. Enligt redogörelsen är de viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Finlands utrikes- och säkerhetspolitik grundar sig på värdebaserad realism. Finland håller fast vid värderingar som är viktiga och centrala för vårt land, såsom demokrati, rättsstatsprincipen, internationell rätt och mänskliga rättigheter, fred, jämställdhet och likvärdighet.

I juli 2024 lämnade statsrådet till riksdagen en [redogörelse för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete](#) (SRR 4/2024 rd), som kompletterar den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen med mer detaljerade handels- och utvecklingspolitiska åtgärder. Utgångspunkten för redogörelsen är regeringsprogrammets mål att granska de yttre relationerna på ett mer strategiskt och övergripande sätt. Samtidigt beaktas de snabba förändringarna i den internationella miljön. Centrala punkter i redogörelsen är att utveckla ett tätare samband mellan handel och utveckling, främja Finlands handels- och ekonomiska intressen och stödja sig på Finlands styrkor, där vårt land har goda möjligheter att stödja

hållbar utveckling. Team Finland-nätverkets verksamhet fokuseras på strategiskt viktiga marknader och den exportfrämjande verksamheten utvecklas för att stödja små och medelstora företags behov.

Finlands ordförandeskap i Östersjöstaternas råd (Council of the Baltic Sea States, CBSS) avslutades vid det utrikesministermöte som hölls i Borgå i juni 2024, där diskussionen fokuserade på utrikes- och säkerhetspolitiska frågor i Östersjöregionen samt regionalt samarbete. Övergripande säkerhet, krisberedskap och resiliens var genomgående teman för Finlands ordförandeskap. I november fattade Finland beslut om att dra sig ur Barents euroarktiska råd vid ingången av 2026, eftersom samarbetsformen inte längre tillgodoser dagens behov. Finlands treåriga medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter löpte ut. Som medlem i rådet fortsatte Finland sitt långsiktiga arbete för att främja universella mänskliga rättigheter och försvara det internationella regelbaserade systemet.

Finland har fortsatt att fördjupa de bilaterala relationerna med centrala partnerländer utanför EU, i synnerhet med Förenta staterna, Storbritannien och Kanada. I september 2024 trädde [avtalet om försvarssamarbete med Förenta staterna \(DCA\)](#) i kraft. Genom avtalet skapas uppdaterade ramar för försvarssamarbetet mellan länderna. Finland och Storbritannien undertecknade i maj ett [uttalande om strategiskt partnerskap](#), som fördjupar och främjar det sektorsövergripande samarbetet. I november 2024 undertecknade Finland, Förenta staterna och Kanada det så kallade ICE Pact-initiativet (Icebreaker Collaboration Effort) i Washington. Genom initiativet inleds samarbete för att utveckla arktiska och polara isbrytare av världsklass.

Relationerna och partnerskapen utvecklades också med länder utanför EU och Nato. Riskhanteringen med tanke på stormaktsrivaliteten ledde till tätare kontakter med likasinnade partner, såsom Japan, Sydkorea och Australien. Finland har stärkt handelsrelationerna i synnerhet med Förenta staterna och Indien samt länder i Sydostasien och Latinamerika. Kina är en viktig partner för Finland och EU, men även en konkurrent och en utmanare på systemnivå.

Under berättelseåret fortsatte Finland att visa Ukraina sitt starka stöd. År 2024 bestod Finlands bistånd till Ukraina av utvecklingssamarbete, humanitärt bistånd, materiellt bistånd och försvarsmateriel till ett värde av cirka 775 miljoner euro. Finland stödde dessutom Ukrainas strävanden efter EU- och Natomedlemskap. Statsrådet godkände [den andra delen av Finlands nationella plan för återuppbyggnaden av Ukraina](#) i december.

Finland deltog i beslutsfattandet om EU:s sanktioner mot Ryssland och verkställde sanktionerna med särskild fokus på att förhindra att sanktionerna kringgås. Finland fortsatte att ge sitt stöd för åtgärder för att ställa Ryssland och dess representanter till svars för anfallskriget och för krigföringsmetoder som strider mot internationell rätt.

Utrikesministeriet inledde under berättelseåret en reform av utrikesförvaltningen. Under året arbetade man bland annat med att utveckla utrikesministeriets ledningssystem, ändra på organisationsstrukturen och utveckla verksamhetskoncept som bättre tillgodoser de behov som den förändrade omvärlden ställer. Reformen av utrikesförvaltningen fortsätter under kommande år.

För att effektivisera Finlands exportfrämjande system fattade ministerarbetsgruppen för sysselsättning och företagande i juni beslut om att se över Team Finland-nätverkets ledningsstruktur i hemlandet samt att integrera Business Finlands utlandsverksamhet i utrikesförvaltningen. Reformens mål är att effektivisera Finlands exportfrämjande system. Business Finlands utlandsverksamhet integreras i utrikesförvaltningen efter en övergångsperiod före den 1 januari 2026.

Försvaret

Verksamhetsmiljön för Finlands försvar är instabil och svår att förutse och säkerhetsläget kan snabbt försämrats. En stark nationell försvarsförmåga är i den nuvarande konstellationen viktigare än någonsin. I och med det försämrade säkerhetsläget har man sett över försvarsförvaltningens verksamhet och planer så att de svarar mot den förändrade situationen. Nivån på försvarsmaktens verksamhet och beredskap har höjts och hålls på en sådan nivå som säkerhetsläget kräver. Tillräcklig kapacitet för att upprätthålla den territoriella integriteten och övervaka den har säkerställts och den territoriella integriteten har tryggats. Försvarsmakten har genom försvarssamarbete och internationell övningsverksamhet utvecklat beredskapen, kompatibiliteten och samarbetsförmågan med sina allierade och i Natos ledningsstruktur.

Statsrådets första [försvarsredogörelse](#) (SRR 9/2024 rd) under Natomedlemskapet godkändes i december. För Finland som en stat vid Natos yttre gräns är det viktigt att sörja för sin försvarsförmåga som en del av alliansen samt se till att alliansens avskräckning och försvar svarar mot kraven i hotmiljön.

Integrationen i Natos avskräckning och försvar har framskridit stegvis. Ministeriet har deltagit i alliansens verksamhet inom alla domäner och uppnått viktiga delmål i anslutning till Natos närvaro. I enlighet med Finlands mål grundar Nato i anslutning till Finlands arméstabs en multinationell marktaktisk ledning (Multi-Corps Land Component Command, MCLCC) som är underställd alliansens försvarsgrensgemensamma ledning i Norfolk. Närvaron av Natos framskjutna markstyrkor (Forward Land Forces, FLF) i Finland stärker avskräckningen och skapar en enhetlig framskjuten försvarsberedskap vid Natos gräns mot Ryssland. Sverige är ramnation för de framskjutna markstyrkorna som ska inrättas i Finland. Styrkorna placeras i första hand vid garnisonsområdena i Sodankylä och Rovaniemi.

Finland har deltagit aktivt i planeringen av och beslutsfattandet om samarbetsområdena för försvarsmateriel samt Natos samfinansiering. Finland har deltagit i multinationella initiativ i anslutning till utvecklingen av Natos kapacitet exempelvis inom rymdförsvaret.

För de ändringar av förvaltningsområdets lagstiftning som Natomedlemskapet föranleder har beretts lagförslag. Regeringen lämnade en proposition till riksdagen med förslag till ändring av territorialövervakningslagen och till lagar som har samband med den (RP 185/2024 rd). I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om inresetillstånd på grund av den ökade internationella verksamheten till följd av Finlands medlemskap i Nato. Värnpliktslagen ändrades på så sätt att syftet med en repetitionsövning också kan vara att upprätthålla gränssäkerheten, om det är nödvändigt för att avvärja en snabbt utvecklad störning av gränssäkerheten eller för att hindra konsekvenserna av en situation som kräver förstärkt övervakning av riksgränsen (465/2024).

Finland har fortsatt att stödja utvecklandet av EU:s försvarsdimension. Finland har getts ledningsansvar i ett kvantteknikprojekt inom ramen för EU:s permanenta strukturerade samarbete. Aktiv påverkan har ökat möjligheterna till samarbete mellan den inhemska försvarsindustrin, små och medelstora företag och forskningsinstitut samt den finansiering de får från Europeiska försvarsfonden. Även finansieringsinstrumenten för stöd för ammunitionsproduktion (ASAP) och gemensam upphandling (EDIRPA) har gett positiva finansieringsbeslut.

Det bilaterala och multilaterala försvarssamarbetet med de viktigaste partnerländerna har varit intensivt. Det nordiska försvarssamarbetet har intensifierats bilateralt och inom ramen för Nordefco (Nordic Defence Cooperation). Verkställandet av avtalet om försvarssamarbete mellan Finland och Förenta staterna (Defence Cooperation Agreement, DCA) har inletts. Försvarsmaterielsamarbetet har gett konkreta resultat, exempelvis det multinationella pansarfordonsprojektet (CAVS), samarbetet kring sjöminor (Naval Mines Baltic Sea) och ICE Pact-initiativet för isbrytarsamarbete.

Samarbetet med den inhemska försvarsindustrin har varit intensivt. Industrins möjligheter till direkt export till Ukraina diskuterades med försvarsindustrin och beredningen av materielupphandling avsedd för Ukraina från den inhemska industrin fortsatte i samarbete med Försvarsmakten. Dessutom inleddes förhandlingar om att starta produktion av TNT-sprängämnen i Finland och åtgärder för att höja produktionskapaciteten för ammunition vidtogs. En plan för byggandet av en ny TNT-produktionsanläggning i Finland offentliggjordes i januari 2025. Anläggningen kommer att byggas i Björneborg och projektets totala värde överstiger 200 miljoner euro.

En långsiktig plan för materielstödet till Ukraina har gjorts upp. Under berättelseåret fattades fem beslut om överlåtande av försvarsmaterielstöd. Förhandlingar inleddes om en uppdatering av samförståndsavtalet om bilateralt försvarssamarbete.

Det projekt som ansvarar för anskaffandet och ibruktagandet av Försvarsmaktens nya F-35-multirolljaktplan (F-35-projektet) framskrider enligt planerna. Projektet Flottilj 2020, som startades för att ersätta marinens stridsfartyg, är i byggnadsfasen.

Reformen av armén är en betydande del av den långsiktiga utvecklingen av försvarssystemet. Arbetet har inletts i enlighet med [försvarsredogörelsen](#) från 2021 (SRR 8/2021 rd). Tyngdpunkten i den materiella utvecklingen inom Försvarsmakten förskjuts till markförsvaret, vars reform är en mångfasetterad och långvarig helhet som påverkar hela försvarssystemet.

Till försvarsministeriets förvaltningsområde har det rekryterats mer personal på det sätt som Natomedlemskapet och övriga tilläggsuppgifter förutsätter.

Regeringen utvecklar värnplikten och utvidgar uppbåden till att gälla hela åldersklassen i enlighet med [den parlamentariska kommitténs](#) rapport. Åtgärderna för att utveckla den allmänna värnplikten har överförts till försvarsredogörelsen.

Arbetsgruppens [betänkande](#) om ytterligare begränsningar för fastighetsköp för köpare utanför EU- och EES-området blev klart. Beslut om fortsatta åtgärder inom ramen för projektet fattas senare.

Försvarsmakten vidareutvecklar förmågan att upprätthålla en aktuell rymdlägesbild och inrättar en militär ledningscentral vid det nationella centrumet för rymdlägesbild. Centrumet för rymdlägesbild ska ha full funktionsberedskap 2028. Försvarsmakten upprätthåller rymdlägesbilden för militära ändamål och deltar i utformandet av en nationell rymdlägesbild för samhällets behov som en del av verksamheten vid det nationella centrumet för rymdlägesbild. Rymdlägesbilden är en del av samhällets beredskap inför hot och hanteringen av risker i anslutning till rymdverksamheten. Den är också en väsentlig del av ledningens lägesbild vid Försvarsmakten.

2.9 Europeiska unionen: mot strategisk konkurrenskraft

Statsrådets [principbeslut om organiseringen av det proaktiva påverkansarbetet i EU och proaktiv utformning av ståndpunkter i EU-ärenden](#) godkändes i januari 2024.

På grund av Europaparlamentsvalet sommaren 2024 och kommissionsbytet var det mest aktuella ärendet under 2024 det proaktiva påverkansarbetet inriktat på unionens strategiska program och den nya kommissionens program. EU-ministerutskottet drog upp riktlinjer för Finlands nyckelmål för påverkan i fråga om den nya kommissionens program i januari 2024. De valda viktigaste prioriteringarna var att stärka Europas strategiska konkurrenskraft, förbättra den övergripande säkerheten i Europa samt främja den rena omställningen och möjligheterna i samband med bioekonomi och cirkulär ekonomi.

Med tanke på konkurrenskraften har Finland prioriterat bland annat främjandet på lång sikt av den rena omställningen inom industrin som en konkurrensfaktor. Finland har också i alla sammanhang framhållit vikten av att avstå från den tillfälliga flexibiliteten i reglerna om statligt stöd för att undvika negativa konsekvenser.

Finlands mål för det proaktiva påverkansarbetet främjades via olika kanaler under 2024 (Europeiska rådets och ministerrådets sammanträden, finländares besök i Bryssel och samarbetet med likasinnade medlemsstater). Som en del av det proaktiva påverkansarbetet inriktat på den kommande kommissionens arbetsprogram sände regeringen i ministrarnas namn brev till alla nominerade kommissionärer i september 2024. Promemorior och brev gjordes upp i anslutning till bland annat utvecklingen av den inre marknaden, finansieringen av försvaret och säkerheten, bioekonomin och instrumentaliseringen av migranter. Finland anslöt sig till de gemensamma breven om bland annat statsunderstöden, EU:s klimatmål för 2040 och jordbruket. En viktig framgång för Finlands proaktiva påverkansarbete under hösten och vintern 2023–2024 var kommissionens meddelande om klimatmål för 2040, som innehöll flera punkter som var positiva för Finland. Även planen på att utarbeta en ny horisontell strategi för den inre marknaden kan ses som ett resultat av påverkansarbetet.

EU-ministerutskottet drog i april upp de första ståndpunkterna för det proaktiva påverkansarbetet och de preliminära åsikterna angående EU:s kommande fleråriga budgetram från och med 2028. Utgångspunkten är att budgetramens nivå ska förbli skälig. Målet är att undvika att Finlands nettobidrag ökar, men man är beredda att verka för ytterligare satsningar på de prioriterade områden som är viktiga för Finland. Den fleråriga budgetramen ska även i fortsättningen i första hand tillgodose finansieringsbehoven på EU-nivå. Finland förbinder sig starkt att stödja Ukraina och landets återuppbyggnad och är öppet för olika finansieringslösningar som stöd för Ukraina. Den fleråriga finansieringsramen ska också främja både EU:s strategiska konkurrenskraft och den övergripande säkerheten. Finlands mål är en lösning för budgetramen som beaktar den övergripande betydelsen av Finlands östgräns för EU.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen besökte Finlands östgräns den 19 april 2024, där hon fick ta del av den kampanj för instrumentaliserad inresa som Ryssland riktar mot Finland och de förebyggande åtgärderna, samt de utmaningar som den avbrutna

gränstrafiken medför. Den nya kommissionen gav i december 2024 ett meddelande om hybridhot och unionens yttre gränser, enligt vilket Finland får 50 miljoner euro för att förstärka bevakningen vid östgränsen.

Von der Leyen valdes till ordförande för kommissionen för en andra mandatperiod och de centrala elementen i de politiska riktlinjer som ligger till grund för den nya kommissionens program var som väntat konkurrenskraft, försvar och säkerhet, ett socialt Europa och demokrati, i enlighet med det strategiska program för unionen som antogs av Europeiska rådet i juni. Finlands proaktiva påverkansarbete på såväl politisk nivå som på tjänstemannanivå ledde till att Finlands mål beaktades i både unionens strategiska program och kommissionens ordförandes politiska riktlinjer.

Von der Leyens andra kommissions program föregicks av flera rapporter som utarbetats av utomstående experter på hög nivå (bland annat [Enrico Lettas rapport om den inre marknaden](#), [Mario Draghis rapport om konkurrenskraft](#) och [Sauli Niinistös rapport om beredskap](#)). En viktig prioritering i Finlands proaktiva påverkansarbete var beredskapen och målet var att den nya kommissionen gör upp en strategi för en beredskapsunion (Preparedness Union Strategy) som grundar sig på den övergripande säkerheten.

Återkommande punkter på Europeiska rådets agenda var stöd till Ukraina, säkerhets- och försvarsfrågor, migrationsfrågor, EU:s förberedelser inför utvidgningen, unionens budgettramar och aktuella utrikespolitiska frågor (bl.a. situationen i Mellanöstern). I samband med Europeiska rådets sammanträde i oktober hölls det första toppmötet mellan EU och Gulfstaternas samarbetsråd. Europeiska politiska gemenskapens möten ordnades i juli och november.

EU:s valperiod avslutades sommaren 2024 och parlamentets sista plenarsession ordnades i april 2024. Stora lagstiftningsinitiativ slutfördes under våren (bland annat reformen av EU:s migrations- och asylpakt). Europaparlamentets politiska grupper skiftade i valet mer än innan till höger.

I september gav von der Leyen, som blivit vald till kommissionens ordförande, sitt förslag till kommission på grundval av de förslag som medlemsstaterna lämnat samt fördelade uppdragen bland de nominerade kommissionärerna (så kallade mission letters). Efter parlamentsutskottens samråd om kommissionärerna röstade parlamentet om godkännandet av kommissionens ordförande, höga representant och de övriga kommissionärerna i en enda omröstning och Europeiska rådet utnämnde kommissionen för den nya mandatperioden från och med den 1 december 2024. Finlands kommissionär Henna Virkkunen fick uppdraget som verkställande vice ordförande med ansvar för teknikuveränitet, säkerhet och demokrati. Försvarskommissionären, justitiekommissionären och kommissionären för inrikes- och migrationsfrågor är underställda henne.

I EU-ministerutskottet behandlades utöver förberedelserna för Europeiska rådets och ministerrådets sammanträden också bland annat rättsstatsläget, stödet till Ukraina, beredningen av och det proaktiva påverkansarbetet för EU:s kommande fleråriga budgetram, unionens förberedelser inför utvidgningen, klimatfrågor, beredskapsfrågor och domstolsärenden.

Inför Ungerns ordförandeskap utstakade EU-ministerutskottet sommaren 2024 att Finland inte deltar i de inofficiella ministermötena som ordnas i Ungern på politisk nivå. Tillvägagångssättet var ett svar på Ungerns agerande under Finlands ordförandeskap. Finland agerade i frågan tillsammans med de nordiska och baltiska länderna.

Samordningssystemets anvisningar för EU-beredningssektionerna uppdaterades med målet att effektivisera i synnerhet det proaktiva påverkansarbetet inom EU genom sektionernas arbete.

Finländarnas EU-karriärer och rekrytering till EU-uppdrag främjades bland annat genom Europaministerns rundtur till universiteten våren 2024 samt genom att ordna evenemang och annan kommunikation. Våren 2024 utbildades nio finska tolkar för att avhjälpa den stora bristen på tolkar vid institutionerna.

Enheten för EU-domstolsärenden överfördes vid ingången av 2024 från utrikesministeriet till statsrådets kansli.

2.10 En trygg och kriställig rättsstat

Den nationella säkerheten och kriställigheten

[Säkerhetsstrategin för samhället](#), som innehåller en verksamhetsmodell för den övergripande säkerheten, reviderades. Enligt verksamhetsmodellen säkerställs samhällets vitala funktioner i samverkan mellan myndigheterna, näringslivet, föreningarna och medborgarna. I strategin beskrivs samhällets vitala funktioner, bedömningen av de risker som är förknippade med dem, tryggheten av funktionerna med hjälp av strategiska uppgifter samt olika aktörers deltagande.

Under berättelseåret inleddes beredningen av redogörelsen för den inre säkerheten och strategin för den nationella säkerheten. Dessutom inleddes arbetet för att utvärdera nuläget för ledningen av den nationella säkerheten på statsrådsnivå och lägga fram ändringsförslag. I anslutning till detta arbete uppdaterades verksamhetsmodellen för strategisk kommunikation, där ramen har varit strategisk kommunikation som en del av statsrådets ledning, informationssäkerheten och den övergripande finländska säkerheten. Vid uppdateringen

utarbetades en modell för processen för strategisk kommunikation på statsrådsnivå och fastställdes den strategiska kommunikationens uppgifter och mål som en del av statsrådets säkerhetsledning och dess strukturer.

Under berättelseåret påverkades Natos underrättelse- och säkerhetssamarbete aktivt och som en del av integreringen i Natos system för beredskapsreglering utreddes hur förvaltningsområdenas beredskap ska samordnas med Natos system för krisrespons. Under berättelseåret deltog man också aktivt i beredningen av resiliensfrågor inom Nato.

Till riksdagen lämnades en regeringsproposition (RP 205/2024 rd) med förslag till lag om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft. Genom lagen införs i den nationella lagstiftningen Europaparlamentets och rådets direktiv om kritiska entiteters motståndskraft, det så kallade CER-direktivet (Critical Entities Resilience). Detta ställer nya krav på Finland, såsom myndighetsuppgifter i anslutning till identifiering av och tillsyn över aktörer som producerar livsviktiga samhällstjänster och en övergripande säkerhetsutredning som omfattar arbetstagare i hamnar och andra kritiska säkerhetsmiljöer.

Regeringen har förbundit sig att förbättra informationssäkerheten inom kritiska sektorer och genomföra programmet för utveckling av cybersäkerheten. [Strategin för cybersäkerhet](#) och genomförandeplanen för den godkändes i slutet av 2024. Regeringens proposition (RP 57/2024 rd) med förslag till lagstiftning om genomförande av cybersäkerhetsdirektivet (NIS 2-direktivet) lämnades till riksdagen våren 2024. I propositionen föreslås det att det för de aktörer som omfattas av tillämpningsområdet för NIS 2-direktivet ska föreskrivas riskhante-rings- och rapporteringskrav för cybersäkerheten enligt miniminivån i direktivet.

Polisens operativa funktionsförmåga stärktes genom att höja polisens anslagsnivå med cirka 83 miljoner euro 2024, vilket motsvarar en ökning på cirka 10 procent av omkostnaderna. Detta förbättrar polisens möjligheter att utveckla verksamheten på lång sikt så att den svarar mot förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön. Antalet personer i polisuppgifter utökades planenligt och vid utgången av 2024 hade antalet poliser ökat med 52 årsverken till 7 646 årsverken. I enlighet med regeringsprogrammet ökas antalet anställda i polisuppgifter till cirka 8 000 före utgången av regeringsperioden.

Ungdomsbrottsligheten förebyggdes och bekämpades effektivt. Anslag riktades till att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet. Under berättelseåret inleddes en ny riksomfattande modell för samarbete mellan polisen och skolorna för att stärka laglighetsfostran och öka polisens närvaro i skolorna.

Beredningen av ändringar i lagstiftningen om polisens informationsutbyte och kriminalunderrättelseinhämtning fortsatte. Metoderna för bekämpning av brott stärks om ändringarna genomförs. Dessutom undanröjdes hindren för informationsutbyte genom det nationella genomförandet av direktivet om informationsutbyte (RP 139/2024 rd). Genom den nya lagstiftning som trädde i kraft i slutet av 2024 förenhetligas och påskyndas informationsutbytet mellan myndigheterna och gränsöverskridande brottslighet bekämpas effektivt i enlighet med regeringsprogrammet.

I enlighet med statsrådets [principbeslut](#) inleddes ett nationellt åtgärdsprogram för förebyggande och bekämpning av våldsbejakande radikalisering och extremism. Centrala teman i åtgärdsprogrammet är förebyggande och bekämpning av alla former av våldsbejakande extremism, samarbete mellan olika aktörer samt stärkt kunnande och ökad kunskap.

Lagstiftningsprojektet i enlighet med regeringsprogrammet för revidering av lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning och 7 kap. i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet framskred planenligt. Syftet med projektet är att förtydliga bestämmelserna om utlämnandet av information till brottsbekämpningen om brott som erhållits med hjälp av metoder för civil underrättelseinhämtning och om behandlingen av personuppgifter i anslutning till det. Projektet avslutas den 31 juli 2026.

Skyddspolisens ekonomiska situation försämrades under berättelseåret. I den tredje tilläggsbudgeten beviljade regeringen ett anslag på fem miljoner euro för tryggnad av skyddspolisens funktionsförmåga, finansiering och kritiska kapaciteter.

Den instrumentaliserade invandringen från Ryssland och dess utvidgning orsakade ett allvarligt hot mot den nationella säkerheten och den allmänna ordningen. Under berättelseåret fattade statsrådet ett flertal beslut om stängning av gränsövergångsställena på landgränsen mellan Finland och Ryssland för att stoppa den olagliga invandringen. Statsrådet beslutade stänga gränsövergångsställena tills vidare och centralisera ansökan om internationellt skydd från och med den 15 april 2024, varefter gränsövergångsställena har varit stängda.

För att utnyttja Gränsbevakningsväsendets personalresurser på ett flexibelt sätt och trygga dess funktionsförmåga vid olika störningar under normala förhållanden ändrades lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning och gränsbevakningslagen (RP 1/2024 rd). Genom reformerna förbättras också Gränsbevakningsväsendets beredskap att avvärja hybridhot. Ändringarna hänför sig till regeringsprogrammets mål om att säkerställa Finlands gränssäkerhet. Ändringarna trädde i kraft den 15 juni 2024.

I enlighet med regeringsprogrammet ändrades gränsbevakningslagen för att trygga gränssäkerheten och utnyttja modern teknik (RP 25/2024 rd). Ändringarna trädde i kraft den 5 juli 2024. I lagändringen utvidgades syftet med och användningsområdet för Gränsbevakningsväsendets tekniska övervakning och till gränsbevakningslagen fogades nya bestämmelser om radioteknisk övervakning. Med radioteknisk övervakning avses rätt att observera, lokalisera, identifiera, specificera och följa radiofrekventa elektromagnetiska vågor och radioutrustning. Finansiering anvisades för byggande och upprätthållande av kapacitet enligt den nya lagstadgade behörigheten. Dessutom beviljades Finland 50 miljoner euro ur EU:s instrument för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och visering (BMVI) för att stärka övervakningen av östgränsen.

Lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa (482/2024, RP 53/2024 rd) trädde i kraft den 22 juli 2024 och gäller i ett år. Syftet med lagen för stärkande av gränssäkerheten är att säkerställa att Finland har effektiva metoder för att avvärja situationer där instrumentaliserad inresa används för att utöva påtryckning på Finland samt beredskap för de allvarligaste situationerna vid instrumentaliserad inresa. I lagen föreskrivs det om de förutsättningar under vilka statsrådet kan besluta att begränsa mottagandet av ansökningar om internationellt skydd vid en begränsad del av Finlands riksgrens och i dess omedelbara närhet. Behovet av att fatta ett beslut om begränsning konstateras i samarbete med republikens president.

Byggandet av ett stängsel vid östgränsen påskyndades och anslagen för 2025 tidigarelades till 2024.

Statsrådet godkände ett nytt beslut om målen för försörjningsberedskapen (568/2024) den 24 oktober 2024. I beslutet fastställs utgångspunkterna, principerna och de nationella målen för det nationella försörjningsberedskapsarbetet. Nya och stärkta hot förutsätter en höjning av nivån på tryggheten av försörjningsberedskapen och beredskapen höjs. Utöver att stärka den nationella försörjningsberedskapen utvecklas försörjningsberedskapen genom internationellt samarbete. Revideringen av lagen om trygghet av försörjningsberedskapen (1390/1992) inleddes under berättelseåret.

I enlighet med regeringsprogrammet ökades antalet utbildningsplatser för räddningspersonal. Examensutbildningen för räddningspersonal vid Räddningsinstitutet och Helsingfors Räddningsskola fördubblas under åren 2024–2030. Fram till 2032 utexamineras cirka 2 300 räddare. Ökningens andel av de utexaminerade är cirka 1 150 personer. Den svenskspråkiga räddningsutbildningen förbereddes och utbildningen inleddes hösten 2025 vid Helsingfors Räddningsskola.

Även Nödcentralverkets resurser säkerställdes. Regeringen anvisade finansiering för att förnya nödcentralssystemets inspelningssystem och säkerställa den årsverkesnivå som behövs för att trygga kärnverksamheten. Behovet av en svenskspråkig utbildning av nödcentraloperatörer utreddes och en tvåspråkig kurs för nödcentraloperatörer inleddes vid Räddningsinstitutet.

Befolkningsskyddet stärktes i enlighet med regeringsprogrammet bland annat genom att regleringen om beredskap i fråga om befolkningsskyddet sågs över och organiseringen av befolkningsskyddsarbetet utvecklades. För att stärka befolkningsskyddet utreddes befolkningsskyddets nuläge och utvecklingsbehov. På basis av utredningsarbetet inleddes ett projekt där det utarbetas anvisningar för räddningsplaner och för ibruktagande och användning samt underhåll och inspektioner av skyddsrum. Projektet stöder också regeringsprogrammets mål om att stärka kunnandet när det gäller den egna beredskapen i alla befolkningsgrupper.

Förordningar som preciserar ledningen av räddningsverksamheten och lägesbildsverksamheten trädde i kraft den 4 april 2024. Förordningarna svarar mot regeringsprogrammets mål om att stärka beredskapen för olyckor och störningssituationer och att inrätta enhetliga lednings- och lägescentraler inom räddningsmyndigheterna. Inrikesministeriets och regionförvaltningsverkens uppgifter i samband med räddningsväsendets lägesbildsverksamhet förtydligades genom att uppgifterna, ansvaret och förfarandena enligt den gällande räddningslagen preciserades. I lägesbildsverksamheten beaktas den riksomfattande och internationella räddningsverksamhetens samt befolkningsskyddets lägesbilder.

Guiden [Beredskap för störnings- och krissituationer](#) för hela befolkningen publicerades på nätet. Guiden sammanställer alla beredskapsanvisningar.

Ett reformprojekt för räddningslagens andra fas tillsattes.

Finland och Sverige gav en [avsiktsförklaring](#) om gemensam planering i fråga om skydd av civilbefolkningen. Målet är att förbättra förutsättningarna för att skydda civilbefolkningen i händelse av allvarliga krissituationer och ett väpnat angrepp eller hot om väpnat angrepp.

Materialbistånd från civila aktörer till Ukraina gavs genom EU:s civilskyddsmekanism. Fram till utgången av 2024 hade 387 långtradarlastar varierande material och 90 fordon levererats från Finland till Ukraina. Insamlingen och leveransen av materialbistånd till Ukraina fortsätter aktivt.

Rättsstaten och demokratin

Regeringen har identifierat den ökade ungdoms- och gängbrottsligheten som ett allvarligt problem och förbundit sig att ta i bruk de medel som behövs för att målmedvetet bekämpa och minska ungdoms- och gängbrottsligheten. Statsrådets principbeslut om [åtgärdsprogrammet för förebyggande och bekämpning av ungdoms- och gängbrottslighet för åren 2024–2027](#) antogs vid statsrådets allmänna sammanträde den 25 april 2024. Därefter inleddes genomförandet av programmet.

I juni 2024 lämnades regeringspropositionen (RP 64/2024 rd) till riksdagen med vilken regeringsprogrammets skrivning om ändring av bestämmelserna om villkorlig frigivning på de villkor som gäller för förstagångsförbrytare genomförs. Bestämmelserna om villkorlig frigivning ändrades så att en person kan räknas som förstagångsförbrytare endast en gång. Till riksdagen lämnades också en regeringsproposition (RP 65/2024 rd) genom vilken straffbarheten för tvångsäktenskap förtydligades i strafflagen. Dessutom lämnades en regeringsproposition (RP 69/2024 rd) om bland annat skärpningar i kriminaliseringen av könsstympning av flickor och kvinnor och slopandet av preskriberingen av åtalsrätten för dråp. Alla ovan nämnda ändringar trädde i kraft i början av 2025.

Möjligheterna att utreda ärenden i problemsituationer i företag stärks i enlighet med regeringsprogrammet. Dessutom främjas realiserandet av straffansvaret och skadeståndsansvaret vid konkurs. Statsrådet lämnade i maj 2024 till riksdagen en regeringsproposition med förslag till lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (RP 59/2024 rd). Syftet är att främja konkursombudsmannens och därmed boförvaltarens rätt att få uppgifter om gäldenärens ekonomiska situation särskilt när det gäller medellösa och mindre bemedlade konkursbon samt att i övrigt uppdatera tillsynslagen utifrån de preciserings- och kompletteringsbehov som konstaterats i det praktiska tillsynsarbetet. Lagen (551/2024) trädde i kraft den 1 november 2024.

Under berättelseåret bereddes ändringar som syftade till att påskynda rättegångarna i brotts-, tvistemåls- och ansökningsärenden och göra dem smidigare och samtidigt beakta rättsskyddet och de grundläggande fri- och rättigheterna. Regeringens proposition om främjande av anlitaandet av fjärranslutningar vid rättegång i allmänna domstolar (RP 63/2024 rd) lämnades i juni och lagarna stadfästes i december. Dessutom lämnades i oktober till riksdagen en regeringsproposition om främjande av högsta domstolens möjligheter att meddela prejudikat (RP 152/2024 rd).

Utvecklingsbehoven i fråga om konsumenttvistenämnden utreddes under berättelseåret i syfte att förkorta handläggningstiderna och förbättra konsumenternas rättsskydd. [Utredarens rapport](#) blev klar i april 2024. De åtgärder som föreslås i utredningen för att effektivisera

beredningen vid konsumenttvistenämnden och för att följa avgörandena har främjats och införts under berättelseåret. En del av de åtgärder som föreslås i utredningen utreds vidare under regeringsperioden.

I enlighet med regeringsprogrammet förbättras förutsättningarna för att ordna högklassigare och mer enhetliga tjänster för rättshjälp, intressebevakning samt ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning genom att inrätta ett riksomfattande Rättstjänstverk. Lagen om Rättstjänstverket (1133/2023) trädde i kraft den 1 januari 2025, då det nya ämbetsverket inledde sin verksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde.

Utifrån den nationella strategin för att främja ekonomiskt kunnande genomfördes med statsunderstödet för främjande av det ekonomiska kunnandet under berättelseåret skrivningen i regeringsprogrammet om en helhetsöversyn över skuldsättningsfenomenet. I statsunderstöden betonades dessutom målen för genomförandet av strategin för att främja ekonomiskt kunnande för 2024, som bereddes tillsammans med ett nätverk av aktörer inom ekonomiskt kunnande. Anslaget 2024 uppgick till 650 000 euro. Finansiering beviljades för nio projekt som på riksplanet främjar det ekonomiska kunnandet hos stora befolknings- och åldersgrupper i Finland samt forskningen kring ekonomiskt kunnande. Den nationella strategin för att främja ekonomiskt kunnande och dess genomförande överfördes till Rättstjänstverket från och med den 1 januari 2025.

I enlighet med regeringsprogrammet granskas också de särskilda ombudsmännens uppgifter, eventuella överlappningar och sparmöjligheter. Lagen om ämbetsverket Specialmyndigheterna inom justitieförvaltningen med tillhörande lagar (24–35/2024) trädde i kraft den 1 januari 2025, då det nya ämbetsverket inledde sin verksamhet inom justitieministeriets förvaltningsområde. Syftet med ändringen är bland annat att samla de operativa förvaltningsuppgifterna för 11 specialmyndigheter och stärka deras administrativa expertstöd, vilket minskar det överlappande administrativa arbetet och frigör resurser för myndigheters innehållsliga arbete. I det nya ämbetsverket samlades: Europeiska institutet för kriminalpolitik (HEUNI), konkursombudsmannen, konsumenttvistenämnden, barnombudsmannen, rättegångsbiträdesnämnden, Olycksutredningscentralen, jämställdhetsombudsmannen, underrättelsetillsynsombudsmannen, dataombudsmannen, äldreombudsmannen och diskrimineringsombudsmannen.

Statsrådets principbeslut om [strategin för civilsamhällesorganisationer](#) antogs den 6 juni 2024. Genom strategin, som sträcker sig till 2027, lättas den extra regleringen av organisations- och frivilligverksamheten, utreds möjligheterna att utveckla civilsamhällesorganisationernas egen medelsanskaffning och förbättras växelverkan mellan förvaltningen och civilsamhället.

Statsrådet tillsatte i november 2023 en parlamentarisk arbetsgrupp med uppgift att utifrån regeringsprogrammet bereda en proposition om en valområdesmodell som förbättrar valsystemets proportionalitet i riksdagsvalet för sådana områden där den dolda röstspärren är särskilt hög. Arbetsgruppen lämnade sin [slutrapport](#) till justitieministeriet den 23 januari 2025. I sin slutrapport föreslog arbetsgruppen nästan enhälligt att fortsatt beredning ska inledas för att ändra grundlagen och vallagen, så att valområdesmodellen kan användas för första gången i riksdagsvalet 2031.

I enlighet med regeringsprogrammet främjas de språkliga rättigheterna genom att fortsätta genomföra de åtgärder som anges i [nationalspråksstrategin](#) och [det språkpolitiska programmet](#). En [omfattande utredning som gjorts av utredaren av det finska språket](#) publicerades i augusti 2024. Utredningen bedömer att det finska språkets ställning är god, men att det också behövs åtgärder för att trygga språkets livskraft och utveckling.

I november 2024 lämnades regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och lagen om medborgarinitiativ (RP 190/2024 rd). Målet är att slopa det tvingande kravet på medlemsomröstning i vallagen, att förtydliga lagen i fråga om finansiering som överskrider kampanjkostnaderna och att förtydliga val- och partifinansieringen i fråga om lån så att ett låns ursprung alltid kan identifieras. Dessutom uppdateras förteckningen i partilagen över sådant som inte betraktas som bidrag till partiet och lagstiftningen preciseras så att partierna har möjlighet att delvis överföra statsunderstöd för att stödja verksamheten i en annan sammanslutning eller stiftelse som förverkligar partiets syfte. Målet med ändringen av lagen om medborgarinitiativ är att sänka den nedre åldersgränsen för undertecknande av ett europeiskt medborgarinitiativ till 16 år.

Regeringen lämnade i december 2024 till riksdagen en proposition om ändring av bestämmelserna om vapenbrott (RP 204/2024 rd). Genom propositionen genomförs regeringsprogrammets skrivningar om minimistraffet och rekvisitet för grovt skjutvapenbrott.

Fängelsenätet reformeras i enlighet med regeringsprogrammet. Tre fängelser (tillbyggnaden i Vanda fängelse, Vaala och Uleåborg) har färdigställts eller håller på att färdigställas och dessa ger ytterligare sammanlagt 200 fängplatser fram till 2026. Dessutom förordade finanspolitiska ministerutskottet i oktober 2024 att det för den ovan beskrivna skärpningen av straffen för skjutvapenbrott i enlighet med regeringsprogrammet reserveras tilläggsfinansiering som gör det möjligt att bygga de nästan 200 nya fängplatser som verkställigheten av lagen kräver. Regeringen utvecklar fängelsenätet också på lång sikt och planeringen av nya fängelseprojekt har inletts. Regeringen har satsat på säkerhetstekniken i fängelserna genom att bevilja en tilläggsfinansiering på 6,45 miljoner euro för 2025, varav 1,75 miljoner euro permanent. Justitieministeriet tillsatte i november 2024 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma utvecklingen av antalet fångar och behovet av att utveckla fängelsenätet.

I enlighet med lagstiftningsplanen för höstsessionen 2024 lämnades också regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om inlösen av fast egen- dom och särskilda rättigheter och till lagar som har samband med den (inlösningslagen) (RP 218/2024 rd), regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 och 17 kap. i strafflagen (RP 219/2024 rd, gatugång, användande av person under straffansvar- s åldern och förnedrande brott) samt regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om brottsofferavgift (RP 220/2024 rd, höjning av brottsofferavgifterna).

I lagen om medling vid brott och i vissa tvister bereddes ändringar som grundar sig på regeringsprogrammet (RP 130/2024 rd), genom vilka medling vid familjevåld och våld i nära relationer huvudsakligen slopas.

Invandrings- och integrationspolitiken

Gränsförfarandet enligt EU:s direktiv om asylförfaranden togs in i den finska utlänningsla- gen (RP 30/2024 rd). Lagen trädde i kraft den 1 september 2024. Syftet med gränsförfaran- det är att effektivisera prövningen av ogrundade skyddsansökningar och återsändandet av sökande som fått avslag på sin ansökan. Dessutom förhindras asylsökande från att ta sig vidare till andra EU-länder.

Lagändringarna för att förhindra att bestämmelserna om inresa kringgås trädde i kraft den 1 september 2024. Ändringarna skärper bestämmelserna om kringgående av inresebestäm- melserna, förhindrar att asylsökande byter till arbetskraftsinvandring och skärper den sökan- des skyldighet att styrka sin identitet.

Det internationella skyddets temporära karaktär stärktes och tillståndens längd förkortades genom en ändring av utlänningslagen till det minimum som EU-rätten möjliggör. Personer som begår brott och äventyrar den nationella säkerheten beviljas inte skyddsstatus eller för- lorar sin skyddsstatus. Ändringarna trädde i kraft den 2 januari 2025.

Åtgärder för att förebygga missbruk och uppnå de målsatta handläggningstiderna för ansökningar inleddes i samband med effektiviseringen av systemet för asylsökning. Migra- tionsverkets resultatstyrning stärktes för att förkorta handläggningstiderna för asylsök- ningar, och åtgärder för att effektivisera processen pågår.

Antalet kvotflyktingar sänktes och fastställdes till 500 personer från början av 2024 (1 500 personer 2023).

Mottagningspenningen och brukspenningen för dem som omfattas av mottagningssystemet sänktes genom en lag som trädde i kraft den 1 augusti 2024. Lagen är temporär och gäller till utgången av 2025. Mottagningspenning och brukspenning beviljas personer som söker internationellt skydd, personer som får tillfälligt skydd och offer för människohandel som saknar hemkommun.

Beredningen av ändringar som effektiviserar det frivilliga återvändandet samt avlägsnandet ur landet har framskridit planerligt. Regeringens proposition om ändring av utlänningslagen i anslutning till tagande i förvar och inreseförbud (RP 143/2024 rd) lämnades till riksdagen hösten 2024. Syftet med förslagen är att effektivisera avlägsnandet av personer som vistas i landet olagligt och bättre trygga den allmänna ordningen och den nationella säkerheten samt att skapa beredskap inför nya situationer som äventyrar säkerheten. Det operativa myndighetssamarbetet har intensifierats och Finland har aktivt sökt bästa praxis genom samarbete med EU och de nordiska länderna. Med tredjeländer har man fört en dialog på både bilateral nivå och EU-nivå för att förbättra samarbetet kring återtagande.

Enligt regeringsprogrammet är syftet att skärpa villkoren för finskt medborgarskap och uppmuntra invandrare att integreras i det finländska samhället. Revideringen av medborgarskapslagen genomförs stegvis i tre lagprojekt. I det första projektet förlängdes den boendetid som är en förutsättning för finskt medborgarskap från nuvarande fem år till åtta år genom en ändring av medborgarskapslagen (RP 27/2024 rd). Ändringarna trädde i kraft den 1 oktober 2024. Genom ändringen betonades att en förutsättning för att få medborgarskap är en lyckad integration. Dessutom blev det möjligt att bättre beakta säkerhetsaspekterna.

Regeringen föreslog ändringar i lagstiftningen om tillfälligt skydd genom en regeringsproposition som lämnades i december 2024 (RP 199/2024 rd). Målet är att göra det smidigare att bevilja tillfälligt skydd ur såväl de skyddsbehövandes som myndigheternas synvinkel. Ändringarna gäller personer som flytt kriget i Ukraina, men även övriga eventuella situationer i samband med tillfälligt skydd i framtiden.

Inom EU:s migrationspolitik bedrevs ett aktivt påverkansarbete i gruppen med likasinnade länder för att främja innovativa lösningar. Detta har varit särskilt viktigt när det gäller framtida lösningar för återvändande och avlägsnande samt arbetet för att bekämpa instrumentaliserad inresa.

Under berättelseåret godkändes de ändringar i lagen om främjande av integration som beretts i två separata författningsprojekt (322/2024, RP 21/2024 rd och 1100/2024, RP 192/2024 rd). Ändringarna trädde huvudsakligen i kraft den 1 januari 2025 i den reviderade integrationslagen (681/2023). Syftet med ändringarna är att stärka statsfinanserna genom att minska de ersättningar som staten betalar till kommuner och välfärdsområden för främjande av integration av personer med flyktingbakgrund samt att lätta på kommunernas och

välfärdsområdenas uppgifter i främjandet av integration och öka invandrarnas eget ansvar för sin integration. Dessutom ändrades stödet för vuxenblivande till unga som kommit till Finland som minderåriga utan vårdnadshavare så att det motsvarar den övre åldersgränsen för eftervård inom barnskyddet. Ändringen trädde i kraft den 1 juli 2024.

Ett åtgärdsprogram för att hjälpa personer som flytt från Ukraina godkändes i juni. Syftet med åtgärdsprogrammet är att hjälpa ukrainarna att komma in på arbetsmarknaden och verka i det finländska samhället. Som en del av genomförandet av åtgärdsprogrammet beviljades kommunerna och välfärdsområdena 2024 statsunderstöd för tjänster och verksamhet som stöder sysselsättningen och integrationen av och delaktigheten för ukrainare som fått hemkommun ur Asyl-, migrations- och integrationsfondens (AMIF) särskilda anslag för vidarebosättning som anvisats arbets- och näringsministeriet i budgeten för 2023 och 2024.

Arbets- och näringsministeriet inledde under berättelseåret ett projekt för att förnya integrationstjänsterna. Inom ramen för projektet görs ändringar i lagen om främjande av integration och i integrationssystemet, så att systemet går från att betona den nyanländas rättigheter till att betona den nyanländas eget ansvar och skyldigheter. I samband med projektet genomförs en totalreform av utbildningar som främjar integration och språkkunskaper där systemet effektiviseras och finansieringen samlas i en kanal. En arbetsgrupp har tillsatts som stöd för projektet.

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde anvisades under berättelseåret tilläggsfinansiering för utveckling och samordning av de svenskspråkiga integrationstjänsterna samt för anskaffning av integrationsutbildning i form av arbetskraftsutbildning och andra svenskspråkiga integrations- och sysselsättningstjänster i tvåspråkiga områden. I enlighet med regeringsprogrammet har man strävat efter att hitta kommunplatser för kvotflyktingar också i de svenskspråkiga kommunerna.

2.11 Programmet Finland i rörelse

Det tväradministrativa [programmet Finland i rörelse](#) genomfördes med åtgärder enligt regeringsprogrammet. Under berättelseåret stärktes verksamheten Skolan i rörelse och Studier i rörelse, motionsrådgivningen utvidgades och stöd infördes för försök och innovationer som ökar rörligheten samt för istandsättning och utveckling av områden för närrekreation. Dessutom inleddes bland annat åtgärder för att främja motion och funktionsförmåga integrerade i uppbådsverksamheten. Kommunikationsåtgärder inleddes för att uppmuntra till fysisk aktivitet i vardagen i idébanken Lägg till rörelse. Under berättelseåret framtoogs en uppföljningsmodell för samtliga programåtgärders resultat och effekter. Resultaten rapporteras för första gången i halvtidsöversynen av programmet våren 2025.

2.12 Genomförande av statsrådets meddelande om främjande av likabehandling

Genomförandet av statsrådets likabehandlingsprojekt fortsatte 2024 med åtgärder som överenskommits i statsrådets [meddelande](#) av den 31 augusti 2023. Till åtgärderna hörde bland annat ändring av det finska namnet på minnesdagen för Förintelsens offer, vainojen uhrien muistopäivä, till holokaustin uhrien muistopäivä samt ordnande av en rundabordsdiskussion med statsministern kring likabehandlingstemat. Rundabordsdiskussionen under veckan mot rasism behandlade likabehandlingen i arbetslivet bland annat med perspektiv på inträdet i arbetslivet, arbetsplatsernas vardag samt samordnandet av arbete och det övriga livet.

Kampanjen mot rasism [Handlingar inte bara ord](#) startade i slutet av augusti. I slutet av året hade cirka 60 organisationer anslutit sig till kampanjen.

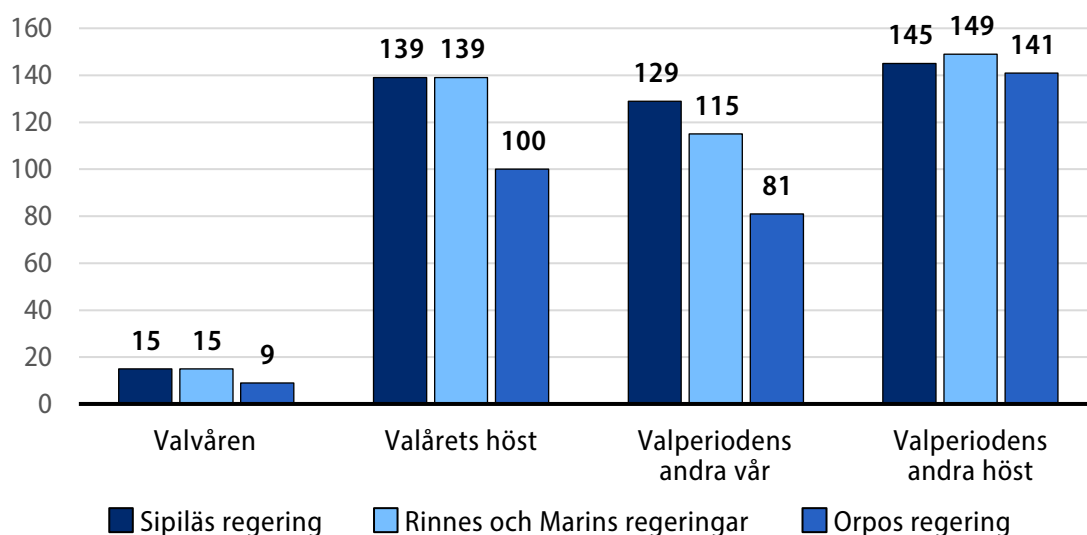
Handlingsprogrammet mot rasism som konkretiserar regeringens meddelande, [Ny fart på arbetet för likabehandling i Finland: Statsrådets handlingsprogram för att bekämpa rasism och främja likabehandling](#), godkändes som statsrådets principbeslut den 5 september 2024. Programmet innehåller 62 åtgärder för att förbättra samhällsklimatet och relationerna mellan olika befolkningsgrupper, öka medvetenheten och bekämpa rasism och diskriminering särskilt i arbetslivet och utbildningen. I handlingsprogrammet ingår också det årliga organisationsforumet för arbete mot rasism. Det första forumet ordnades i december i Helsingfors.

3 Lagberedning

3.1 Lagberedningen 2024

Berättelseåret var valperiodens första hela år. Under riksmötet 2024 lämnades totalt 222 regeringspropositioner till riksdagen, varav 81 propositioner under vårsessionen och 141 propositioner under höstsessionen. Figuren nedan visar antalet lämnade regeringspropositioner per riksdagssession under respektive valperiod.

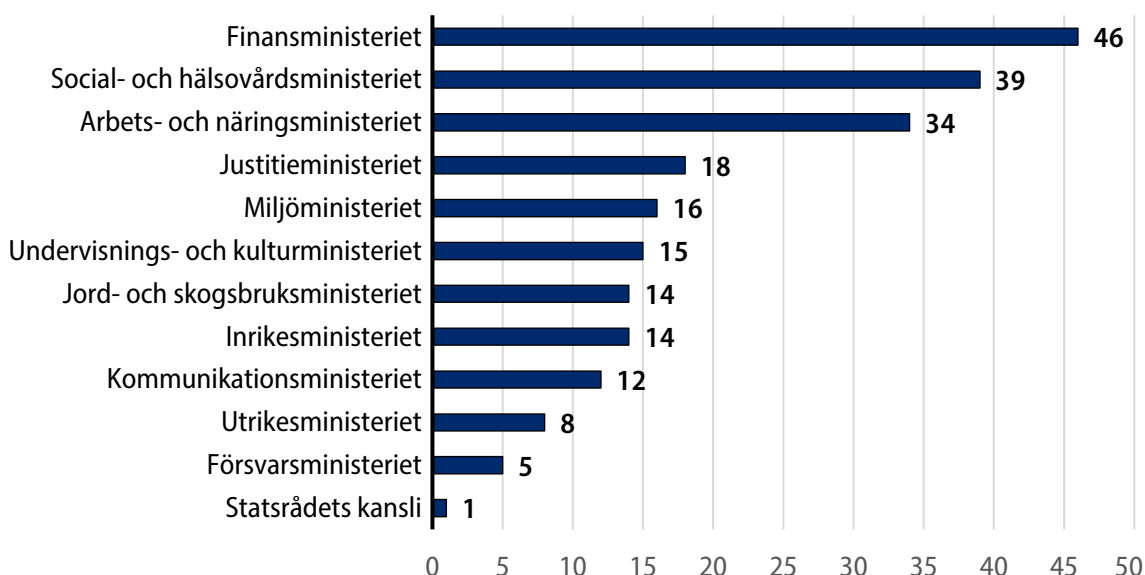
Figur 2. Antalet regeringspropositioner som lämnades till riksdagen under de olika valperioderna

Statsminister Sipiläs regering från och med 29.5.2015, Rinnes och Marins regeringar från och med 6.6.2019 och Orpos regering från och med 20.6.2023.

Av de 222 regeringspropositioner som lämnades under riksmötet 2024 innehöll 205 ett eller flera lagförslag. Det lämnades fem propositioner om statsbudgeten (den ordinarie budgetpropositionen och dess komplettering samt tilläggsbudgetpropositioner) och 12 i anslutning till internationella fördrag.

Figur 3. Antal regeringspropositioner som lämnades under vår- och höstsessionen 2024 per ministerium

De regeringspropositioner som lämnades under riksmötet 2024 (riksdagens vår- och hösts-session) innehöll totalt 697 författningsförslag. Varje regeringsproposition innehöll i genomsnitt 3,1 författningsförslag. Regeringspropositionerna var i genomsnitt 67 sidor långa. Grundlagsutskottet behandlade 27 procent av propositionerna. Tabellen nedan visar motsvarande siffror från riksmötena 2019–2023.

Tabell 1. Regeringspropositionernas omfattning och behandling i grundlagsutskottet under riksmötena 2019–2024

Riksmöte	Regeringspropositioner	Författningsrubriker	Författningsrubriker i genomsnitt	Genomsnittligt sidantal, sidor	Behandling i GrUU, % av propositionerna
2019	109	504	5,0	55	13
2020	265	807	3,0	58	17
2021	243	803	3,3	67	19
2022	328	1 190	3,6	75	23
2023	109	260	2,4	60	11
2024	222	687	3,1	67	27

De lagstiftningsplaner som görs upp för varje sessionsperiod stöder planeringen och uppföljningen av regeringens lagberedningsarbete samt samordningen av statsrådets och riksdagens tidsscheman. Lagstiftningsplanen för riksdagens vårsession godkändes den 6 februari 2024. Lagstiftningsplanen för höstsessionen godkändes den 4 september 2024 (se närmare nedan i avsnitt 3.2).

Under berättelseåret lämnades flera regeringspropositioner som genomför statsminister Orpos regeringsprogram och regeringens riktlinjer till riksdagen för behandling. Som exempel på dessa kan nämnas följande:

- propositioner i anslutning till social- och hälsovårdens förmåner och tjänster
 - tillgång till icke-brådskande vård RP 134/2024 rd
 - förmögenhetsprövning i fråga om bostadsbidrag RP 126/2024 rd
 - lagen om funktionshinderservice RP 122/2024 rd
 - förmögenhetsprövning i fråga om bostadsbidrag RP 126/2024 rd
 - personaldimensionering inom tjänsterna för äldre RP 127/2024 vp
 - terapigaranti för barn och unga RP 131/2024 rd
- propositioner i anslutning till arbetsmarknadsreformer
 - politiska arbetskonflikter RP 12/2024 rd
 - ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa RP 13/2024 rd
 - lokala avtal RP 85/2024 rd
 - medling i arbetstvister RP 146/2024 rd
- propositioner i anslutning till invandring och integration
 - utveckling av regleringen av uppehållstillstånd RP 26/2024 rd
 - ändringar i anslutning till internationellt skydd RP 29/2024 rd
 - gränsförfarande RP 30/2024 rd
 - reglering gällande tagande i förvar och inreseförbud RP 143/2024 rd
 - fortsatt tillfälligt skydd för ukrainska medborgare RP 199/2024 rd
 - lönegräns för uppehållstillstånd för arbetstagare RP 68/2024 rd
- propositioner i anslutning till integration
 - ändring av medborgarskapslagen RP 27/2024 rd
 - ökning av invandrarens eget ansvar för sin integration RP 21/2024 rd
- propositioner i anslutning till välfärdsområdena
 - styrning av välfärdsområdena RP 2/2024 rd
 - finansiering RP 70/2024 rd
 - styrning av ekonomin RP 78/2024 rd

- propositioner i anslutning till undervisning och utbildning
 - terminsavgifter för studerande från länder utanför EU och EES RP 51/2024 rd
 - inte längre allmänt bostadsbidrag för studerande RP 160/2024 rd
 - begränsning av rätten till stöd för skolresor RP 177/2024 rd
 - begränsning av användningen av telefoner och andra mobila enheter RP 212/2024 rd
 - stöd för lärande och skolgång inom den grundläggande utbildningen RP 114/2024 rd
 - ändringar i gymnasieutbildningen RP 159/2024 rd
- ändringar i alkohollagstiftningen, bland annat
 - tillåtande av försäljning av alkoholdrycker med högst 8,0 volymprocent i tillståndspliktig detaljhandel RP 7/2024 rd
 - hemleverans av alkohol RP 173/2024 rd

I anslutning till Natomedlemskapet och stärkandet av försvaret lämnades regeringspropositioner för att sätta i kraft avtal som gäller samarbete avseende nukleär information mellan parterna i nordatlantiska fördraget (RP 20/2024 rd), försvarssamarbete (RP 58/2024 rd) och utbyte av forsknings- och utvecklingsinformation (RP 74/2024 rd) mellan Finland och USA. I territorialövervakningslagen gjordes ändringar med anledning av Natomedlemskapet (RP 185/2024 rd).

Under berättelseåret lämnades flera propositioner med förslag till ändringar i beskattningen. Som exempel kan nämnas de ändringar som gjorts i momssatserna (RP 61/2024 rd, RP 141/2024 rd och RP 186/2024 rd) och skattegottgörelsen för industriinvesteringar som syftar till en klimatneutral ekonomi (RP 207/2024 rd). Dessutom höjdes grundskatten och drivkraftsskatten på renodlade elbilar och laddbara hybridbilar (RP 107/2024 rd) och skattestödet för husbilar slopades (RP 144/2024 rd).

Under berättelseåret genomfördes i enlighet med regeringsprogrammet en helhetsöversyn av den lagstiftning som gäller störningar och krissituationer som en del av lagstiftningsplaneringen. Ministerierna kartlade behoven av lagstiftningsändringar inom det egna förvaltningsområdet och ett relativt stort antal sådana identifierades. De enskilda förändringsbehoven är sinsemellan mycket olika till sin karaktär och omfattning. Helheten samordnas via arbetsgruppen för utveckling av lagberedningen. För att möjligheterna att svara på störnings- och krissituationer ska bli bättre lämnades bland annat regeringens proposition (RP 205/2024 rd), med vilket man genomför EU:s så kallade CER-direktiv om kritiska entiteters motståndskraft och proposition (RP 57/2024 rd), med vilket man genomför EU:s cybersäkerhetsdirektiv, som gäller riskhanterings- och rapporteringsskyldigheter i fråga om cybersäkerhet samt myndigheternas beredskapsplanering inför situationer med cyberstörningar. Till riksdagen lämnades även en proposition genom vilken man förbättrar

välfärdsområdenas beredskap i fråga om social- och hälsovårdstjänster, förberedelser för och hantering av störningssituationer under normala förhållanden och under undantagsförhållanden (RP 210/2024 rd). Dessutom bereddes en lag om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa (RP 53/2024 rd) och en proposition om införandet av EU:s asylförfarande (RP 30/2024 rd). Till störnings- och krislagstiftningen hänför sig en totalreform av beredskapslagen som är ett exceptionellt omfattande projekt, vars beredning fortsatte under berättelseåret.

Den ändring av tobakslagen gällande nikotinpåsar som riksdagen godkände i oktober (RP 38/2024 rd, RSv 76/2024 rd, ISL 1/2024 vp) stadfästes inte under berättelseåret, och en ny proposition i ärendet lämnades till riksdagen i slutet av januari 2025 (RP 221/2024 rd). Föregående gång som lagar har förblivit icke stadfästa var 2022, då sex lagar förblev icke stadfästa (ISL 1/2022 rd-ISL 6/2022 rd). Orsakerna till att lagarna lämnats utan stadfästelse har varit ett innehållsmässigt fel eller en situation där lagen inte har tillställts republikens president för stadfästelse inom den tidsfrist som föreskrivs i 77 § i grundlagen.

Beredningen fortsätter under 2025 exempelvis i fråga om lagen om hemkommun, reformen av värderingsgrunderna för fastigheter, ändringen av självstyrelselagen för Åland och genomförandet av EU:s dataakt. Andra propositioner som flyttades fram och lämnas 2025 är till exempel de propositioner som gäller kriminalisering av förnekande av Förintelsen och andra brott mot mänskligheten, justering av oförvitlighetsvillkoret och försörjningsföresättningen, familjeåterförening och andra ändringar i utlänningslagen i enlighet med skrivningarna i regeringsprogrammet. Av de propositioner som regeringen hade för avsikt att lämna till riksdagen under berättelseåret senarelades totalt 37 propositioner.

Under berättelseåret bereddes lagstiftningsprogrammet för statsminister Orpos regering. Det innehåller uppgifter om de författningsberedningsprojekt som på ett centralt sätt genomför regeringsprogrammet och om andra viktiga författningsberedningsprojekt på nationell nivå och EU-nivå under valperioden 2023–2027. [Programmet](#) godkändes i juni 2024 och uppdateras under vårsessionen 2025.

För att underlätta genomförandet av regeringsprogrammet görs enligt regeringsprogrammet en för statsrådet gemensam och noggrant avgränsad reservation för ett omkostnadsanslag och en modell skapas för att omfördela personalresurser snabbt, effektivt och flexibelt. I statsbudgeten för 2024 ingick ett anslag på fem miljoner euro för detta ändamål, och verksamhetsprincipen för fördelningen av detta fastställdes i januari 2024. Modellen tillämpas för att tidsbegränsat anvisa omkostnader till viktiga projekt, till exempel betydande eller omfattande lagstiftnings- och utvecklingsprojekt. Under berättelseåret beviljades anslag till totalt 39 projekt och i början av 2025 till 12 projekt. Största delen av de projekt som fått anslag är direkta lagstiftningsprojekt eller utredningsprojekt som stöder lagberedningen. Ett fokusområde i den egentliga ansökningsomgången för 2025, som genomfördes hösten

2024, var de lagstiftningsprojekt som är centrala och brådskande med tanke på genomförandet av regeringsprogrammet och vars inledande eller framskridande har fördröjts eller håller på att fördröjas på grund av bristfälliga beredningsresurser eller av andra särskilda skäl.

Principen om en in, en ut som finns inskriven i regeringsprogrammet började tillämpas i beredningen av ny lagstiftning från och med början av vårsessionen 2024. Principen syftar till att den administrativa börda som lagändringar som har inhemskt ursprung ålägger företagen inte ska öka under regeringsperioden. Samtidigt har det förutsatts att lagändringarnas konsekvenser i form av den administrativa bördan för företagen ska bedömas i euro i samband med konsekvensbedömningen för regeringspropositionen. En bedömning av börda i euro har under 2024 gjorts inom ett flertal författningsprojekt, varav tio lämnades till riksdagen under 2024. Som exempel på bedömningar kan nämnas ändringen av samarbetslagen (RP 198/2024 rd) och lagprojektet som gäller momssatserna (RP 141/2024 rd). Samtidigt har man fortsatt arbetet med att avveckla minst 300 normer som försvårar för företagen och medborgarna i syfte att underlätta den administrativa bördan ministerierna emellan och under ledning av styrgruppen för avveckling av normer. En närmare redogörelse för åtgärderna finns i styrgruppens årsrapport [En in, en ut – Rapport om regleringsbördan och normavvecklingen 2024](#).

En betydande del av Finlands lagstiftning är EU-baserad. Tyngdpunkten för påverkan inom EU:s utvecklingsprojekt för bättre lagstiftning har legat på i synnerhet kvaliteten på och förenklandet av EU-lagstiftningen, på att lätta regleringsbördan samt på frågor kring bättre lagstiftning som en del av EU:s konkurrensförmåga. Även olika frågor om genomförandet av EU-rätten har tagits upp. I den anvisning som gäller den nationella lagberedningen och det nationella arbetet för att lätta företagens administrativa börda har även EU-perspektivet beaktats. De viktigaste EU-frågorna under berättelseåret behandlas närmare ovan i kapitel 2.9.

3.2 Lagberedningsprocessen

Lagstiftningsplanen

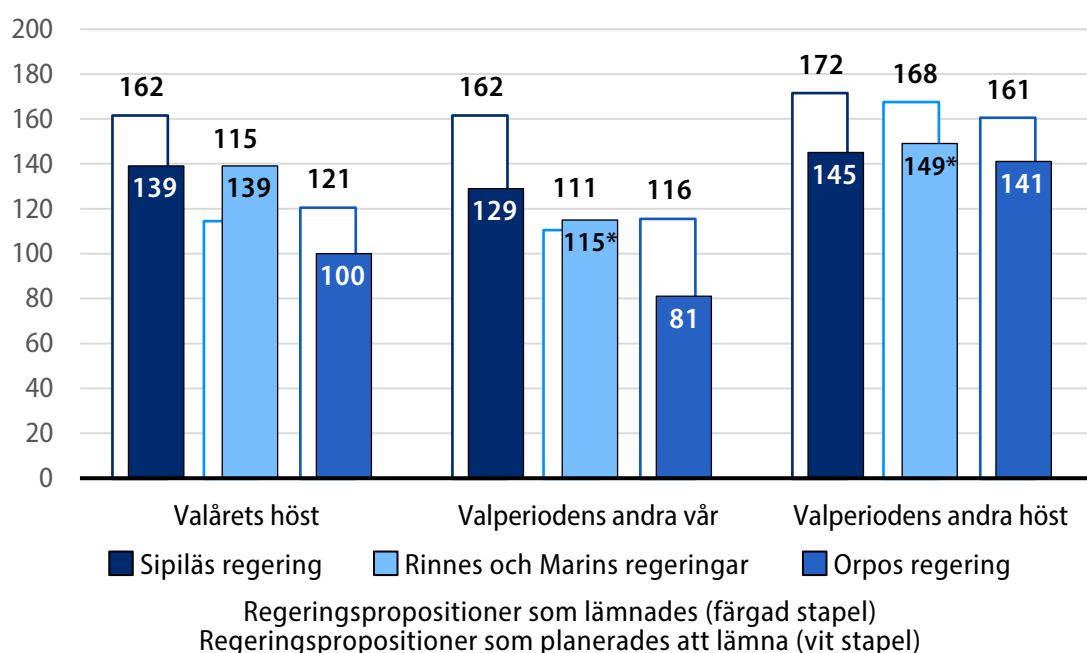
Den andra lagstiftningsplanen för statsminister Orpos regering omfattade riksdagens vårsession 2024 och den tredje planen höstsessionen 2024. Efter att planerna hade godkänts gjordes nödvändiga ändringar i dem varefter beredningen av olika projekt framskred och tidsplaner preciserades. Aktuella uppgifter om projekten fanns att tillgå i statsrådets projektinformationstjänst.

Under vårsessionen lämnades 81 regeringspropositioner och under höstsessionen 141. I vissa projekt sköts presentationsveckorna fram en aning under sessionsperioden jämfört med vad som planerats och en del av projekten sköts fram och lämnas under vår- eller höstsessionen 2025. Antalet regeringspropositioner som överfördes från vårsessionen till kommande sessioner avvek i någon mån från det normala. Merparten av de propositioner som var planerade till våren kunde dock lämnas under höstsessionen. Antalet propositioner som överfördes från höstsessionen till följande riksmöte motsvarade det normala. Helhetsbedömningen är att lagstiftningsplanerna 2024 inte avvek nämnvärt från det normala med avseende på hur väl de höll streck.

Under vårsessionen lämnades totalt 17 brådskande propositioner, varav 14 propositioner kunde lämnas i enlighet med den tidsfrist som man avtalat om med riksdagen. Under höstsessionen fanns det 23 brådskande propositioner, varav 18 propositioner lämnades inom utsatt tid. Det lämnades totalt 52 regeringspropositioner i anslutning till statsbudgeten (så kallade budgetlagar) under hösten av berättelseåret, varav 37 lämnades inom utsatt tid.

I figuren nedan presenteras antalet regeringspropositioner som planerats enligt den lagstiftningsplan som respektive regering har godkänt före sessionen och antalet propositioner som har lämnats under sessionen sett till valperiodens olika sessioner. Planerna uppdateras under sessionens gång med de ändringar i tidsplanerna som görs i den. Dessutom är det möjligt att komplettera planen med helt nya propositioner.

Figur 4. Planerade och lämnade regeringspropositioner per session (vårsessionen 2015–höstsessionen 2024)

*Siffran innehåller sammanlagt 124 propositioner som berörde covid-19-pandemin (fr.o.m. mars 2020 t.o.m. maj 2021).

Bland de olika aktörerna råder enighet om att lagstiftningsplanerna är till nytta. Planerna stöder ledningen av lagberedningen, schemaläggningen och uppföljningen samt ökar transparensen. De underlättar planeringen av statsrådets verksamhet och resurser och är också ett centralt verktyg vid samordningen av statsrådets och riksdagens tidsscheman för lagstiftningsärenden. Under berättelseåret lämnades det regelbundet lägesöversikter över lagstiftningsplanerna till lagstiftningsdirektörerna och kanslichefsmötet. Även riksdagens tjänstemän hölls uppdaterade.

Laggranskning

Av de regeringspropositioner innehållande lagförslag som lämnades under riksmötet 2024 granskades 198 stycken på finska (90 under valåret 2023). Av dessa propositioner granskades 190 även på svenska (83 under 2023). Helt ogranskade blev 16 propositioner (9 under 2023).

Enligt bestämmelserna ska lagförslag lämnas för granskning till justitieministeriet om inte något annat följer av ärendets brådskande natur. En del av de ogranskade propositionsutkasterna hade lämnats för granskning med så kort tidsfrist att det inte var möjligt att granska dem. Detta gäller särskilt propositionsutkasterna på svenska. Under höstsessionen 2024 var laggranskningen exceptionellt överbelastad på grund av det stora behovet av författningsändringar till följd av statens regionförvaltningsreform (291 lagförslag), varför särskilt förslag till förordningar men även regeringens propositionsförslag i större utsträckning än vanligt förblev ogranskade.

Enligt en bedömning av justitieministeriets laggranskning ligger beredningen av de granskade propositionsutkasterna till största delen på en hög eller relativt hög nivå. De faktorer som sänker kvaliteten är brådskande, otillräckliga resurser för lagberedningen och brist på hjälp och handledning till mindre erfarna beredare vid ministerierna.

Samråd

Statsrådets anvisningar i fråga om hörande och delaktighet i författningsberedning finns i anvisningen för hörande vid författningsberedning. En av justitieministeriet tillsatt förvaltningsövergripande arbetsgrupp beredde under berättelseåret ett utkast till en ny anvisning för hörande vid författningsberedning. Avsikten är att den nya anvisningen ska godkännas så att den kan tas i bruk hösten 2025.

Syftet med den förnyade anvisningen är att utveckla och förenhetliga tillvägagångssätten för hörandet vid statsrådet i enlighet med ministeriernas goda praxis. Den nya anvisningen beaktar skillnaderna mellan lagberedningsprojekten bättre än för närvarande. Anvisningen lyfter fram god praxis som lämpar sig för olika slags projekt och olika skeden av projekten.

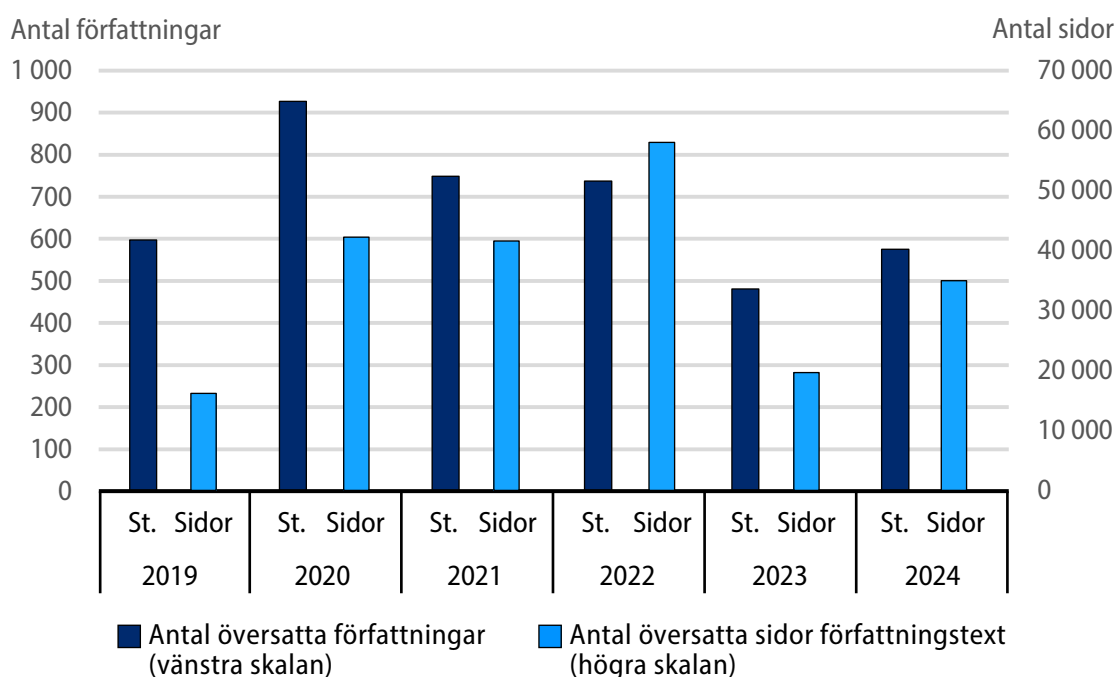
Som en del av sitt uppdrag gjorde arbetsgruppen en separat bedömning av författningsförlagens remisstid och undantagsgrunderna för denna. Som en del av beredningen utredde arbetsgruppen också de genomförda remissförfarandenas längd i fråga om regeringens propositionsutkast. Den genomsnittliga remisstiden har under de senaste åren (för regeringspropositioner som lämnats 1/2022–7/2024) varit cirka fem veckor, medianen cirka sex veckor och variationsintervallet 3–87 dagar. Det har funnits avsevärda skillnader i remisstiderna mellan olika ministerier samt mellan ledigheter och andra tidpunkter.

Också bland annat justitiekanslern i statsrådet (till exempel justitiekanslerns utlåtande OKV/390/21/2024) och rådet för bedömning av lagstiftningen (till exempel [Rådet för bedömning av lagstiftningen – årsöversikt 2023](#)) har fäst uppmärksamhet vid vikten av ändamålsenliga samråd.

Författningsöversättning

Statsrådets kansli ansvarar för att producera statsrådets författningsöversättningar och övriga översättningar. På årsnivå varierar översättningsvolymerna mellan 50 000 och 75 000 översättarsidor enligt tidpunkten under regeringsperioden. Under 2024 uppgick det totala antalet författningsöversättningar till nästan 35 000 sidor. I tabellen nedan presenteras det totala antalet svenska författningsöversättningsuppdrag och sidor åren 2019–2024.

Figur 5. Svenska författningsöversättningar, antalet sidor 2019–2024

Statsminister Sipiläs regering fr.o.m. den 29 maj 2015, Rinnes och Marins regeringar fr.o.m. den 6 juni 2019 och Orpos regering fr.o.m. den 20 juni 2023.

Under berättelseåret har åtgärder vidtagits för att göra översättningsprocessen smidigare och minska antalet ändringsversioner. Sådana är bland annat inledande möten mellan översättaren och uppdragsgivaren vid projektets början samt utbildningar för lagberedarna och lagberedningsassistenterna. Dessutom har man satsat på att utbilda nya avtalsleverantörer och granska kvaliteten på översättningarna.

Inom översättningsfunktionen låg fokus under berättelseåret på omfattande översättningsarbeten i anslutning till reformen av statens regionförvaltning och reformen av penningsspelssystemet. Arbetsmängden inom författningsöversättningen har dock fördelat sig ganska jämnt över hela berättelseåret, och topparna under våren och hösten har inte varit lika stora som motsvarande år under tidigare regeringsperioder.

Finlands inträde i Nordatlantiska fördragsorganisationen Nato har också under berättelseåret synts i översättningsfunktionens arbete i form av uppdateringar av den nationella lagstiftningen. Det Nato-relaterade termarbetet har också fortsatt i samverkan med nationella och internationella aktörer, såsom Utrikesdepartementet i Sverige.

Rådet för bedömning av lagstiftningen

Under berättelseåret lämnade det oberoende och självständiga rådet för bedömning av lagstiftningen som verkar i anslutning till statsrådets kansli sammanlagt 43 utlåtanden om regeringens propositionsutkast. Det här var cirka en femtedel av de regeringspropositioner som lämnades till riksdagen under berättelseåret. Rådet behandlade till exempel flera propositioner som gällde arbetsmarknaden, hälso- och sjukvården samt invandringen som den ansåg vara ekonomiskt och samhälleligt viktiga att bedöma. Rådet för bedömning av lagstiftningen gav också utlåtanden som många andra aktuella utkast till regeringspropositioner som hänförde sig till vuxenutbildningsstöd, havsvindkraft, terapigaranti för barn och unga samt hemleverans av alkohol. Rådets utlåtanden har publicerats på [statsrådets webbplats](#).

Enligt utlåtandena av rådet för bedömning av lagstiftningen var nivån på konsekvensbedömningarna i regeringspropositionerna ganska oförändrad jämfört med 2023. Rådet ger i sina utlåtanden utvecklingsrekommendationer för hur konsekvensbedömningarna i regeringspropositionerna bör förbättras. De utvecklingsobjekt som vanligen har angetts i fråga om regeringens propositionsutkast kvarstod nästan oförändrade jämfört med tidigare år. De flesta bristerna förekom i fråga om propositionernas tekniska utformning, såsom figurer, och aspekter som hänför sig till textens begriplighet och dispositionen. Näst mest brister hittades i propositionernas kvantitativa bedömningar och kostnader samt beskrivningar av fördelarna. Tredje mest brister fanns i fråga om beskrivningen av målen och förslagen. I fråga om många propositionsutkast var det svårt att få klarhet i propositionens målsättning och fördelarna med den.

I regeringspropositioner är det viktigt att identifiera konsekvenserna för lagens målgrupper. Liksom tidigare år var konsekvenserna för företag igen en gång det vanligaste utvecklingsobjektet i jämförelsen mellan de områden som konsekvenserna avser. Dessutom förekom det brister i bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt konsekvenserna för olika människogrupper och myndigheter. Alla de grupper som påverkas av lagen identifieras inte alltid eller någon grupp identifieras bara på rubriknivå och det redogörs inte närmare för gruppens innehåll. De konkreta vardagliga eller praktiska konsekvenserna för lagens målgrupper kan förbli oklara.

Förutom att lämna utlåtanden ingick sekretariatet för bedömningsrådet under berättelseåret i flera administrativa arbetsgrupper och deltog i det internationella samarbetet för att utveckla lagberedningen. Sekretariatet ordnade utbildning för ministerierna och diskuterade utlåtanden och konsekvensbedömningar med förvaltningen. [Rådets årsöversikt 2024](#) publicerades i mars 2025.

3.3 Utveckling av lagberedningen

Högklassig lagberedning kräver kompetens och resurser samt ett långsiktigt utvecklingsarbete. Varje ministerium ansvarar för lagberedningen inom sitt ansvarsområde och för resursfördelningen för den. Utvecklingen av statsrådets lagberedning hör till justitieministeriets ansvarsområde. Lagberedningen har under berättelseåret utvecklats både gemensamt på statsrådsnivå och inom varje ministerium. Arbetet med att utveckla lagberedningen samordnas inom ramen för samarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen så att alla ministerier deltar aktivt i arbetet.

Under berättelseåret har samarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen regelbundet behandlat ämnen i anslutning till utvecklingen av lagberedningen. Samarbetsgruppen har bland annat följt genomförandet av lagstiftningsplaneringen och lagstiftningsplanen, beredningen av den lagstiftning som gäller störningar och krissituationer, beredningen av den nya anvisningen om hörande, effektiviseringen av inflytandet inom EU och olika aktörers observationer om lagberedningsprocessen. På uppdrag av samarbetsgruppen har man dessutom utvärderat olika alternativ för genomförandet av det initiativ från rådet för bedömning av lagstiftningen, där man föreslog att ett sammandrag av konsekvensbedömningen ska fogas till regeringens propositioner.

Vid statsrådet har man under berättelseåret erbjudit lagberedningsutbildning för ministeriernas lagberedare. Introduktionskursen i lagberedning för nya lagberedare ordnades två gånger, liksom även grundkursen i lagberedning. Grundkursen i EU-beredning ordnades en gång under året. Som en fördjupande temautbildning ordnades en utbildning som behandlade egendomsskydd som en grundläggande rättighet samt utbildning om EU:s stadga

om de grundläggande rättigheterna. Dessutom ordnades annan lagberedningsutbildning, såsom utbildning som behandlade regleringsbördan. Utbildningarna nådde en anse-
lig mängd beredare. För lagberedarna ordnades också evenemang kring aktuella ämnen
i anslutning till lagberedning. Kompetensnätverket för konsekvensbedömning ordnade
under året tre möten som var öppna för alla lagberedare, som behandlade aktuella teman
inom konsekvensbedömning baserat på expertanföranden.

Utvecklingen av lagberedningen förutsätter systematiska uppföljningsuppgifter om lagbe-
redningsprocessen och kvaliteten på den. Under berättelseåret initierades den i ordningen
andra barometerenkäten om kvaliteten på lagberedningen som riktar sig till lagberedare
och intressentgrupper. Resultaten från enkäten publiceras våren 2025. Enkäterna baserar sig
på ett forskningsprojekt som blev klart 2023, där man utvecklade uppföljningsindikatorer
för lagberedningsprocessen ([Högkvalitativ lagstiftningsberedning: Kvalitetsindikatorer för
lagstiftningsprocessen](#), på finska). Enkäterna upprepas i fortsättningen med två års interвал-
ler för att producera systematiska uppföljningsuppgifter om lagberedarnas och intressent-
gruppernas synpunkter.

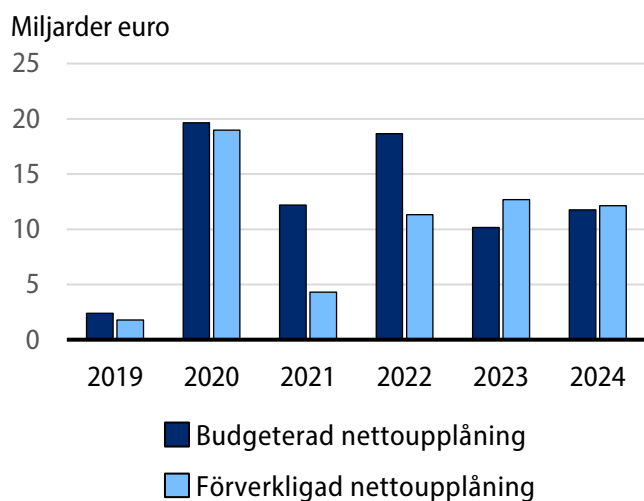
Statsrådets kompetensnätverk för konsekvensbedömning fortsatte under berättelseåret sin
verksamhet i enlighet med verksamhetsplanen. Syftet med nätverket är att stärka samar-
betet mellan ministerierna och att stödja konsekvensbedömningen vid lagberedning och
utvärderingen av lagstiftningen.

Under berättelseåret har lagberedningssamarbete bedrivits särskilt med Sverige på tjäns-
temannanivå. Erfarenheter och bästa praxis har också i övrigt delats mellan de nordiska
länderna.

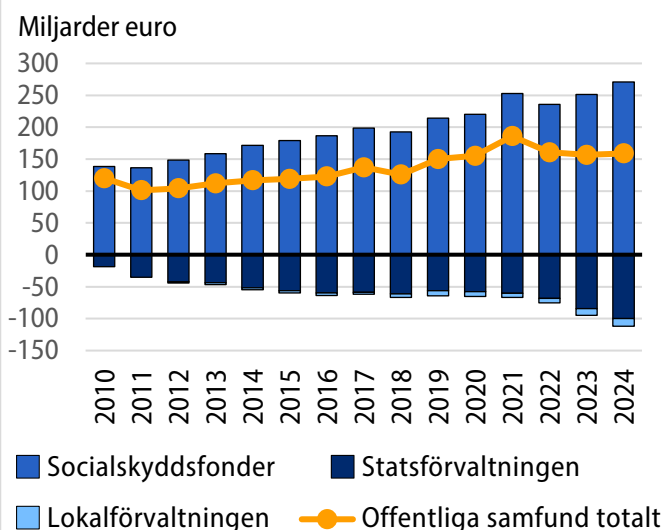
Förnyandet av webbtjänsten [Finlex](#) som innehåller lagstiftnings-, rättsfalls- och myndighets-
material framskred som planerat under berättelseåret. Textversionen av webbtjänsten Finlex
publicerades för testbruk i oktober 2024, och den nya tjänsten togs i bruk i slutet av februari
2025. Reformen förbättrar Finlex sökfunktion och gör olika innehåll lättare att hitta, webb-
tjänsten lättare att använda och utvidgar ytterligare det öppna författningsmaterialet. Sam-
tidigt utvecklas materialets publikationsfunktioner för producenterna av material (bland
annat myndigheter och domstolar). Efter reformen är materialet i tjänsten också tillgäng-
ligt som öppna data vilket möjliggör en flexibel utveckling av nya webbtjänster och gör att
materialet kan utnyttjas som grundmaterial för nya tilläggstjänster.

4 Den offentliga ekonomin

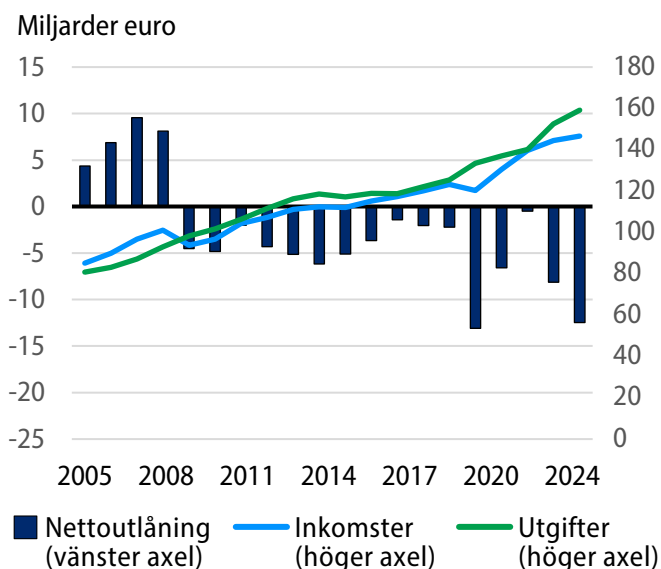
Statens nettoupplåning i budgetekonomin

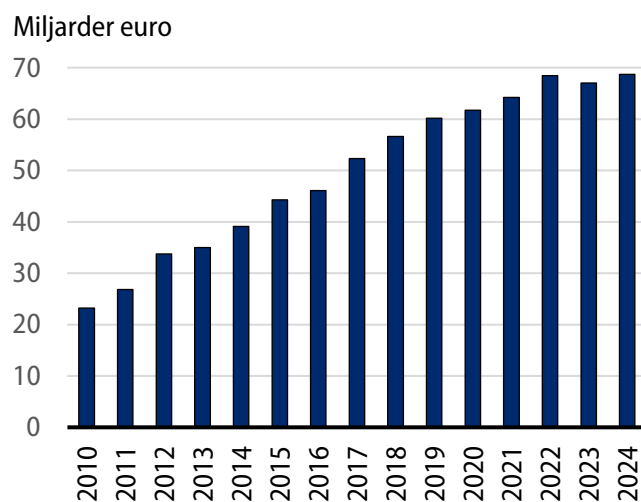
De offentliga samfundens finansiella nettotillgångar

Den offentliga sektorns inkomster, utgifter och nettoutlåning

Statens borgensförbindelser och garantier

4.1 Läget i den offentliga ekonomin

4.1.1 Läget i den offentliga ekonomin 2024

Finlands ekonomi vände från recession till en liten tillväxt under början av året, men på årsbasis var bruttonationalprodukten (BNP) 0,1 procent lägre 2024 än året innan. Produktionen försämrades mest av den kraftiga minskningen inom byggsektorn och även den privata konsumtionen minskade något. Tillväxt kom i stället från utrikeshandeln, exporten ökade trots den utmanande miljön och importen minskade markant.

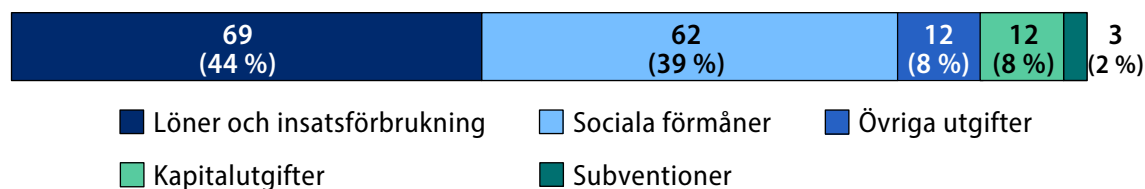
Inflationen avtog betydligt under året och var i genomsnitt 1,6 procent trots att höjningar av de indirekta skatterna hade en prishöjande effekt. Räntorna sjönk också under året då Europeiska centralbanken sänkte styrräntan efter att inflationen avtog. Bolåneräntorna sjönk avsevärt under året, men statens tioårsränta sjönk endast en aning.

Sysselsättningen fortsatte att minska under hela året och 2024 var antalet sysselsatta 25 000 färre än ett år tidigare. Antalet arbetslösa var 35 000 fler än ett år tidigare. Sysselsättningsgraden (20–64-åringar) sjönk till 76,7 procent och arbetslöshetsgraden steg till 8,4 procent.

Utgifterna och inkomsterna i Finlands offentliga finanser har uppvisat en strukturell obalans redan länge. De offentliga finanserna har försvagats till följd av att de åldersrelaterade utgifterna ökat i och med förändringen i befolkningens åldersstruktur och av att den ekonomiska tillväxten var svag i början av 2010-talet. Även kriserna på 2020-talet har försvagat de offentliga finanserna i och med ökad skuldsättning.

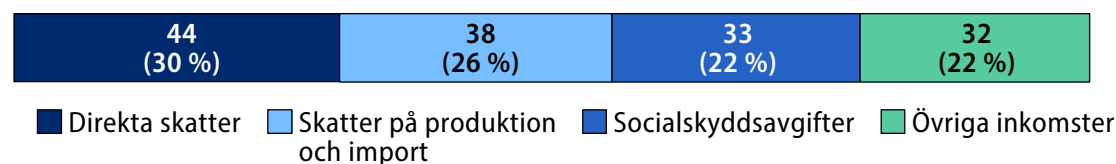
Figur 6. Den offentliga sektorns utgifter per slag 2024

Miljarder euro och % av totalutgifterna

Figur 7. Den offentliga sektorns inkomster per slag 2024

Miljarder euro och procent av totalinkomsterna

Saldot i de offentliga finanserna försvagades 2024 jämfört med året innan. Underskottet i de offentliga finanserna var enligt preliminära uppgifter 4,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. De influtna skatteinkomsterna och socialförsäkringspremierna ökade endast i någon mån 2024, medan ökningen i utgifterna var snabbare. Inom skatteinkomsterna enligt nationalräkenskaperna ökade till exempel den influtna inkomstskatten från hushållen med 2,4 procent och den influtna mervärdesskatten ökade med 3,0 procent. De influtna socialförsäkringsavgifterna minskade däremot med 3,9 procent från året innan. En bidragande orsak var sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna i början av 2024.

Statsförvaltningens underskott ökade från året innan med en dryg miljard euro. Statsförvaltningens underskott uppgick till 10,4 miljarder euro, det vill säga 3,8 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Underskottet reflekterar bland annat de ökade satsningarna på landets försvar och gränssäkerheten, de växande utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamheten (FoU) samt de ökade ränteutgifterna.

Av de offentliga finansernas övriga undersektorer uppvisade det finansiella saldot inom lokalförvaltningen (inklusive förvaltningen av välfärdsområdena) ett underskott på 1,0 procent i förhållande till bruttonationalprodukten precis som året innan. Arbetspensionsanstalterna uppvisade ett överskott på 0,7 procent. De övriga socialskyddsfondernas överskott från fjolåret förvandlades till ett underskott. Underskottet var 0,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar ökade något 2024 och utgjorde 57,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Statsförvaltningens finansiella nettotillgångar minskade, medan socialskyddsfondernas nettotillgångar ökade i förhållande till bruttonationalprodukten. Den offentliga sektorns sammanlagda finansiella nettotillgångar, det vill säga skillnaden mellan finansiella tillgångar och skulder, uppgick till 158,8 miljarder euro vid utgången av 2024. Det var 2,3 miljarder euro mer än 2023.

Av den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar är socialskyddsfondernas positiva, medan statsförvaltningens och lokalförvaltningens är negativa. Under 2024 minskade statsförvaltningens finansiella nettotillgångar med sammanlagt 15,5 miljarder euro. I slutet av året överskred statens skulder de finansiella tillgångarna med 99,8 miljarder euro. Lokalförvaltningens finansiella nettotillgångar minskade med 1,7 miljarder euro. Arbetspensionsanstalternas och de övriga socialskyddsfondernas finansiella nettotillgångar ökade under 2024 med 19,5 miljarder euro. I slutet av året var skillnaden mellan socialskyddsfondernas tillgångar och skulder 270,9 miljarder euro. Arbetspensionsanstalternas finansiella tillgångar uppgick till 276,7 miljarder euro. Uppgifterna baserar sig på Statistikcentralens finansräkenskaper.

4.1.2 EU-rättsakter och nationella författningar som styr skötseln av de offentliga finanserna

EU-rättsakterna, särskilt fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten, anger ramarna för skötseln av de offentliga finanserna i medlemsstaterna. Nationellt styrs skötseln av de offentliga finanserna av

- lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (finanspolitiska lagen 869/2012) samt
- statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014).

Den reviderade lagstiftningen om EU:s finanspolitiska regler trädde i kraft den 30 april 2024. De i EU:s fördrag fastställda referensvärdena – tre procent för underskott i de offentliga finanserna och 60 procent för skuld i förhållande till bruttonationalprodukten – ändras inte i samband med reformen. De viktigaste ändringarna i reformen hänför sig till den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten, där den befintliga förordningen ersattes med en helt ny förordning och bland annat det medelfristiga målet (MTO) slopades. Centralt i den nya förebyggande delen är de nationella medelfristiga (finans- och strukturpolitiska) planerna, som innehåller en nettoutgiftsbana för de offentliga finanserna samt investeringar och strukturreformer. Den viktigaste ändringen i den korrigerande delen gäller inledandet av förfarandet vid alltför stora underskott när skuldkriteriet överskrids, som i framtiden tar vid när en medlemsstat avviker från den nettoutgiftsbana som rådet har godkänt. I samband med reformen av de finanspolitiska reglerna gjordes också ändringar i budgetramdirektivet. De ändringar i den nationella finanspolitiska lagstiftningen som detta föranleder ska göras före utgången av 2025. Beredningen av ändringarna i den nationella finanspolitiska lagstiftningen har inletts vid finansministeriet och den ska slutföras före utgången av 2025.

I enlighet med EU:s nya finanspolitiska regler godkändes Finlands första nationella medelfristiga plan av statsrådet och lämnades till EU den 10 oktober 2024. Den nettoutgiftsbana som ingår i planen godkändes av Europeiska unionens råd den 21 januari 2025.

I enlighet med den prognos som finansministeriets ekonomiska avdelning offentliggjorde i december var underskottet i de offentliga finanserna 4,2 procent och skuldkvoten var 82,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2024. Hösten 2024 bedömde kommissionen att underskottet i de offentliga finanserna från och med 2025 i enlighet med kommissionens höstprognos inte längre överstiger referensvärdet och därför "skulle det inte vara till någon nytta" att inleda ett underskottsförfarande.

4.2 Statsfinanserna

4.2.1 Statens ekonomiska totalkalkyler

Syftet med statens ekonomiska totalkalkyler (intäkts- och kostnadskalkyl samt balansräkning) är att ge en bättre helhetsbild av den del av statsfinanserna som styrs av statsrådet (staten som juridisk person). Totalkalkylerna ger en klarare bild av resultatet och balansräkningens struktur enligt affärsbokföringen av statsfinanserna än separata bokslutskalkyler. Totalkalkylerna har upprättats genom att bokslutsuppgifterna för budgetekonomin, statens affärsverkskoncerner och de statliga fonderna utanför budgetekonomin har kombinerats.

Koncernkalkylerna som utarbetas enligt bokföringsreglerna grundar sig på kriteriet för bestämmande inflytande. Kalkylerna innehåller utöver budgetekonomin, fondekonomin och affärsverkens ekonomi, som ingår i de nuvarande totalkalkylerna, också de statliga bolagen och eventuellt också statens intressebolag samt affärsverkskoncernernas intressebolag.

De bolag och intressebolag som staten har bestämmande inflytande över (över 50 procent av rösträtten, en förteckning över bolagen finns i bilaga 7 till statens bokslut, bilaga 2 till regeringens årsberättelse) ingår i kalkylerna i värdepappren som hör till anläggningstillgångarna. Statens ekonomiska totalkalkyler, som inte undergår revision, har beräknats utifrån de ovannämnda enheternas officiella bokslut. Kalkylerna presenteras mer ingående i bilaga 2 (kapitel 6) till regeringens årsberättelse.

De statsfinansiella interna posternas effekt, det vill säga de inbördes transaktionerna mellan statens ämbetsverk, fonderna och affärsverkskoncernerna, har eliminerats i den totala intäkts- och kostnadskalkylen och den totala balansräkningen. Interna hyror, affärsverkskoncernernas kapital och intäktsföring av vinster, fondernas likvida medel, statens interna pensionsavgifter och överföringarna till budgetekonomin är betydande elimineringsposter.

Statens ekonomiska läge var fortfarande svårt och skuldsättningen fortsatte 2024. Såväl statens skatteintäkter som statens utgifter ökade. En översikt över intäkter och kostnader i budgetekonomin samt över balansräkningen finns i avsnitt 4.2.2 i regeringens årsberättelse.

Intäkts- och kostnadskalkyl

Tabell 2. Statens totala intäkts- och kostnadskalkyl, miljoner euro

	1.1–31.12.2023	1.1–31.12.2024
Intäkter av verksamheten	4 208	4 573
Kostnader av verksamheten	13 312	13 712
Återstod I	-9 105	-9 139
Finansiella intäkter	2 667	2 963
Finansiella kostnader	2 709	3 707
Andel av intresseföretagens vinst	5	9
Extraordinära intäkter	61	81
Extraordinära kostnader	5	1 723
Återstod II	-9 085	-11 517
Överföringsekonomin intäkter	1 137	1 642
Överföringsekonomin kostnader	62 145	66 039
Återstod III	-70 093	-75 915
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	62 777	63 275
Minoritetsandel**	0	0
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	-7 316	-12 639

** Minoritetsandel i affärsverkskoncerner

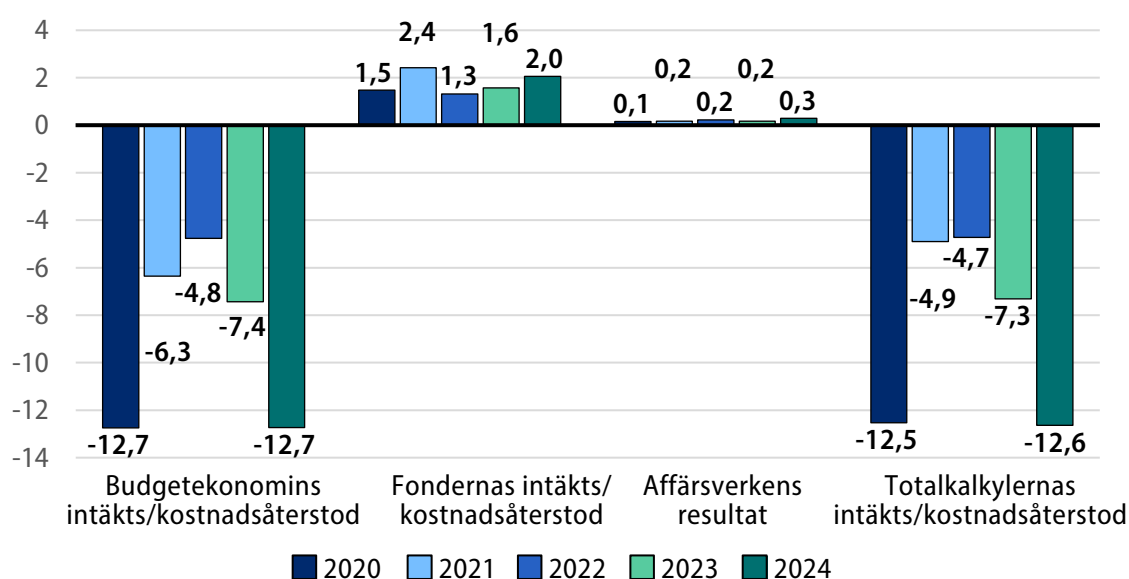
Intäkts- och kostnadskalkylen visar om intäkterna under räkenskapsperioden räcker till för att täcka kostnaderna under räkenskapsperioden. År 2024 var underskottet i den totala intäkts- och kostnadskalkylen 12,6 miljarder euro (7,3 miljarder år 2023). Underskottet 2024 var 5,3 miljarder euro större än 2023. Bland verksamhetskostnaderna var ökningen störst i personalkostnaderna och övriga kostnader. Ökningen av de extraordinära kostnaderna beror på en korrigering där tidigare felaktigt aktiverade andelar Finland har betalat till internationella finansiella institut har eliminerats i statens balansräkning. Sammanlagt är de 1,7 miljarder euro.

Överföringsekonomin kostnader för välfärdsområdena var cirka 25,0 miljarder euro. Ökningen jämfört med året innan var 3,6 miljarder euro. Finansieringen av välfärdsområdenas verksamhet och underskottet i deras ekonomi har haft en försämrande effekt på

statsfinanserna. Intäkterna från skatter och obligatoriska avgifter ökade med 0,5 miljarder euro jämfört med året innan. Mest ökade intäkterna från inkomst- och förmögenhetsskatten, med 0,8 miljarder euro, och övriga direkta skatter, med 0,4 miljarder euro. Mervärdesskatt-intäkterna ökade med 0,1 miljarder euro. Intäkterna från bland annat punktskatterna minskade med 0,3 miljarder euro och från andra avgifter av indirekt skattenatur med 0,4 miljarder euro.

I följande figur presenteras överskottet/underskottet i den totala intäkts- och kostnadskalkylen samt överskottet/underskottet i budgetekonomin, överskottet i fondekonomin och affärsverkskoncernernas vinst separat för åren 2020–2024.

Figur 8. Överskott- och underskott 2020–2024, miljarder euro

Underskottet på 12,6 miljarder euro i statens totala intäkts- och kostnadskalkyl var 2,2 miljarder euro större än det icke eliminerade sammanräknade överskottet och underskottet i statens budgetekonomi samt fonderna och affärsverken utanför budgetekonomin. Differensen beror på elimineringen av de interna transaktionerna, av vilka fondöverföringarna och intäktsföringen av affärsverkens vinster i budgetekonomin är de största:

- Elimineringen av Statens pensionsfonds överföringar till budgeten minskar överföringsekonomin intäkter och budgetöverföringarna med 2,3 miljarder euro.
- Pensionsavgifterna som redovisas till Statens pensionsfond minskar intäkterna och kostnaderna med 0,8 miljarder euro.

- Senatfastigheters hyror från ämbetsverken i statens budgetekonomi och Forststyrelsen minskar hyresintäkterna och hyreskostnaderna med 0,9 miljarder euro.
- Överföringen på 0,6 miljarder euro från statens budgetekonomi till statens televisions- och radiofond minskar överföringsekonomin kostnader och budgetöverföringarna.
- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkens vinster minskar de finansiella intäkterna och ökar det egna kapitalet i den totala balansräkningen med 0,15 miljarder euro.

Balansräkning

Balansräkningen visar den ekonomiska situationen vid tidpunkten för bokslutet, det vill säga tillgångsposter och skulder. Tillgångsposterna består av nationalförmögenheten (egendom i form av kultur- och naturarv, till exempel historiska byggnader, nationalparker), anläggningstillgångar och övriga utgifter med lång verkningstid (till exempel markområden, byggnader och informationssystem) samt omsättningstillgångar och finansiella tillgångar.

Skulderna består av reserver (endast hos fonderna) och främmande kapital indelat i lång- och kortfristiga skulder. En skuld eller den del av en skuld som förfaller till betalning efter ett år eller senare anses långfristig. Eget kapital visar nettotillgångarna när tillgångsposterna minskats med reserver och främmande kapital.

Statens balansräkning minskade 2024 med 1,0 miljarder euro jämfört med året innan. De viktigaste ändringarna var att det främmande kapitalet ökade med 11,7 miljarder euro och det negativa egna kapitalet med 12,7 miljarder euro. Anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarna ökade med 0,6 miljarder euro. Värdepappren som hör till anläggningstillgångarna minskade med 0,3 miljarder euro. Omsättningstillgångarna och de finansiella tillgångarna minskade med 1,7 miljarder euro. Den här bokföringstekniska korrigeringen beror på en korrigering där de tidigare felaktigt aktiverade andelar Finland har betalat till internationella finansiella institut har eliminerats i statens balansräkning.

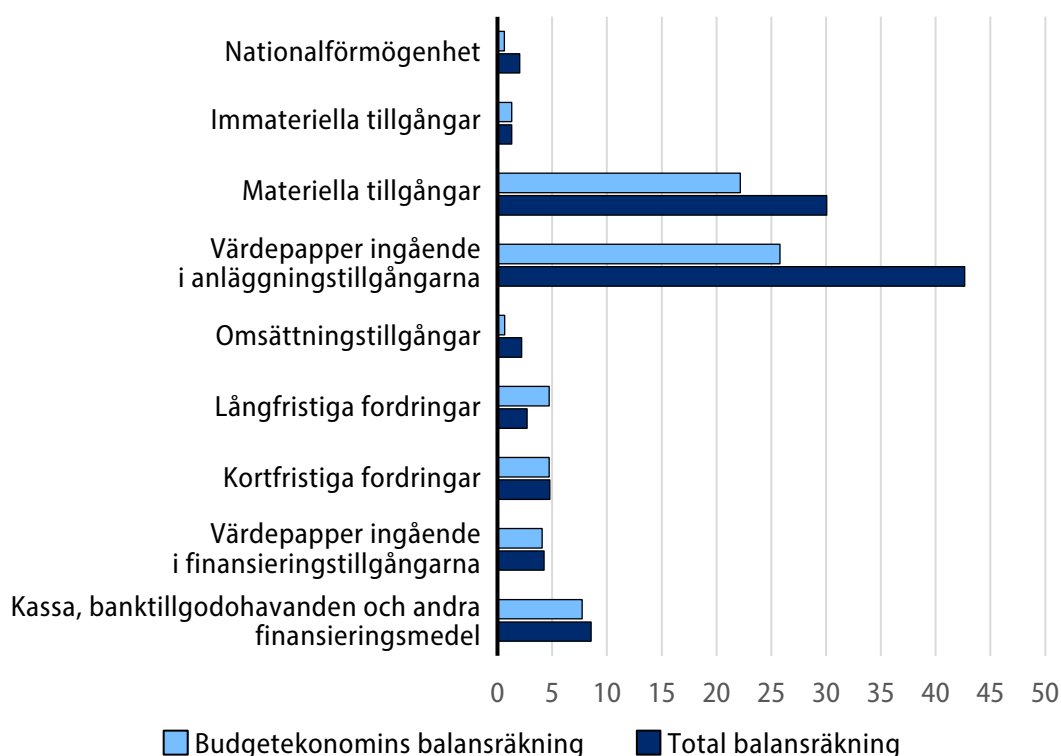
Tabell 3. Statens totala balansräkning, miljoner euro

Aktiva	31.12.2023	31.12.2024
Nationalförmögenhet	1 974	2 044
Immateriella tillgångar	1 309	1 323
Materiella tillgångar	29 179	30 061
Värdepapper ingående i anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	42 944	42 647
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar totalt	73 432	74 031
Omsättningstillgångar	2 163	2 231
Långfristiga fordringar	3 517	2 716
Kortfristiga fordringar	3 545	4 778
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	6 503	4 276
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	8 490	8 565
Omsättningstillgångar och finansiella tillgångar totalt	24 218	22 565
Aktiva totalt	99 624	98 640
Passiva	31.12.2023	31.12.2024
Eget kapital		
Eget kapital	-63 454	-76 124
Minoritetsandel*	5	5
Fondkapital (övriga statliga fonder och donerade medel)	11	11
Reserver	34	34
Främmande kapital		
Långfristigt	125 355	138 180
Kortfristigt	37 674	36 535
Främmande kapital totalt	163 029	174 715
Passiva totalt	99 624	98 640

* Minoritetsandel i affärsverkskoncernen

I följande figur visas tillgångsposternas fördelning i budgetekonomins balansräkning och i den totala balansräkningen för 2024. Av statens tillgångsposter i den totala balansräkningen framhävs värdepapper som hör till anläggningstillgångarna samt de materiella tillgångarna som budgetekonomin äger direkt eller via fonderna och affärsverken.

Figur 9. Fördelningen av tillgångsposterna i balansräkningen 2024, miljarder euro

Statens totala balansomslutning på 98,6 miljarder euro var 13,5 miljarder euro mindre än den sammanräknade icke eliminerade balansomslutningen för budgetekonomin, de statliga fonderna och affärsverkskoncernerna utanför budgetekonomin. Detta beror på elimineringar, av vilka följande är bland de största:

- Affärsverkskoncernernas egendom, såsom byggnader och markområden, syns som placeringar i koncernernas egna kapital i budgetekonomins balansräkning, medan de i den totala balansräkningen rapporteras i enlighet med tillgångspostens karaktär. Elimineringen av innehavet i affärsverken minskar placeringarna i anläggningstillgångar samt det egna kapitalet med 6,1 miljarder euro.

- Fondernas likvida medel är en del av statskassan. Därför minskar elimineringen av fondernas fordringar på samlingskonton banktillgodohavandena och de kortfristiga skulderna i den totala balansräkningen med 4,5 miljarder euro.
- Elimineringen av de överföringar som Statens pensionsfond gjort till budgeten minskar det egna kapitalet i den totala balansräkningen och överföringsekonomens intäkter från statsförvaltningen med 2,3 miljarder euro.
- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkskoncernernas vinster ökar det egna kapitalet och minskar de finansiella intäkterna med 0,15 miljarder euro.

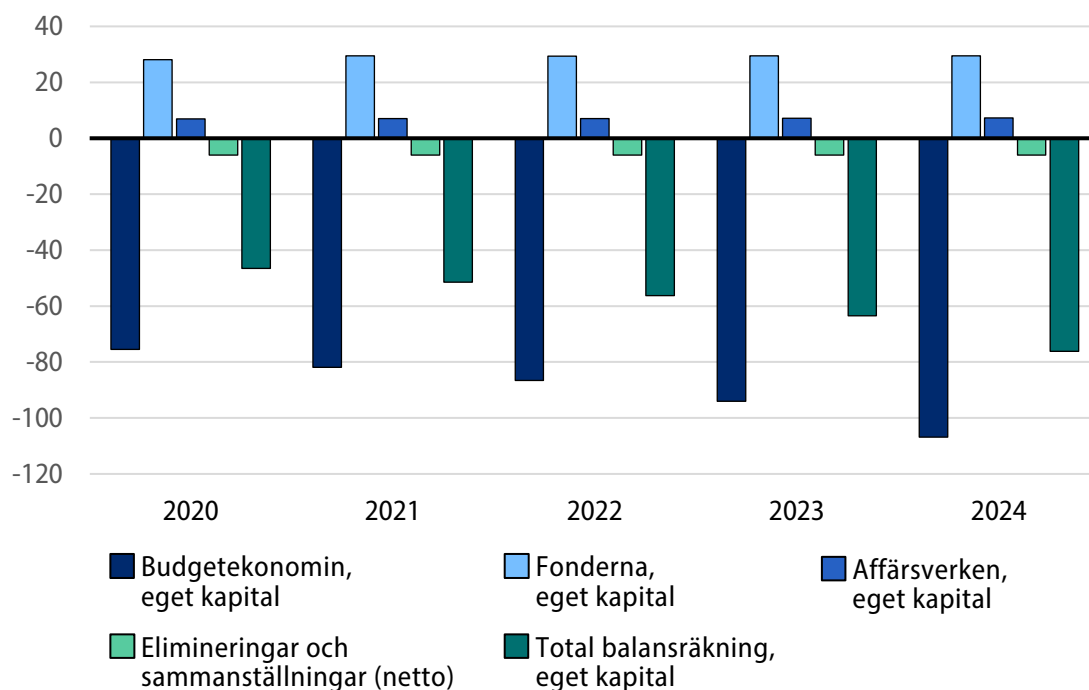
Främmande kapital

Till främmande kapital räknas de lån som upptagits i euro och i utländsk valuta, resultatregleringar, leverantörsskulder samt övriga lång- och kortfristiga skulder. År 2024 var det främmande kapitalet i budgetekonomin sammanlagt 179 miljarder euro. Det främmande kapitalet i den totala balansräkningen var sammanlagt 175 miljarder euro den 31 december 2024. Ökningen jämfört med 2023 var 11,7 miljarder euro.

År 2024 hade budgetekonomin lån för sammanlagt 168,0 miljarder euro, affärsverken för 2,7 miljarder euro och statsgarantifonden för 0,3 miljarder euro. I den totala balansräkningen fanns lån till ett värde av 168,1 miljarder euro, vilket är cirka 12,4 miljarder euro mer än 2023. Lån eliminerades för 2,7 miljoner euro.

Eget kapital

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning utgörs av budgetekonomens, fondernas och affärsverkens egna kapital. I statens totala balansräkning 2024 var det egna kapitalet 76,1 miljarder euro negativt. Jämfört med 2023 ökade det negativa egna kapitalet med cirka 12,7 miljarder euro.

Figur 10. Eget kapital, utveckling 2020–2024, miljarder euro

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning är klart mindre negativt än det egna kapitalet i statens budgetekonomi. Det beror på att både fondernas och affärsverkskoncernernas egna kapital är positiva.

Offentligt noterade värdepapper

I följande tabell visas bokföringsvärdet och marknadsvärdet för de offentligt noterade värdepappren i statens budgetekonomi, Statens pensionsfond och Solidium Oy. För statens budgetekonomi presenteras endast de placeringar som räknas till anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarna. Klimatfonden som ingick i den här tabellen (tabell 6) i regeringens årsberättelse 2023 har strukits eftersom dess innehav har avrundats till noll.

Tabell 4. Offentligt noterade värdepapper och andelar, miljarder euro

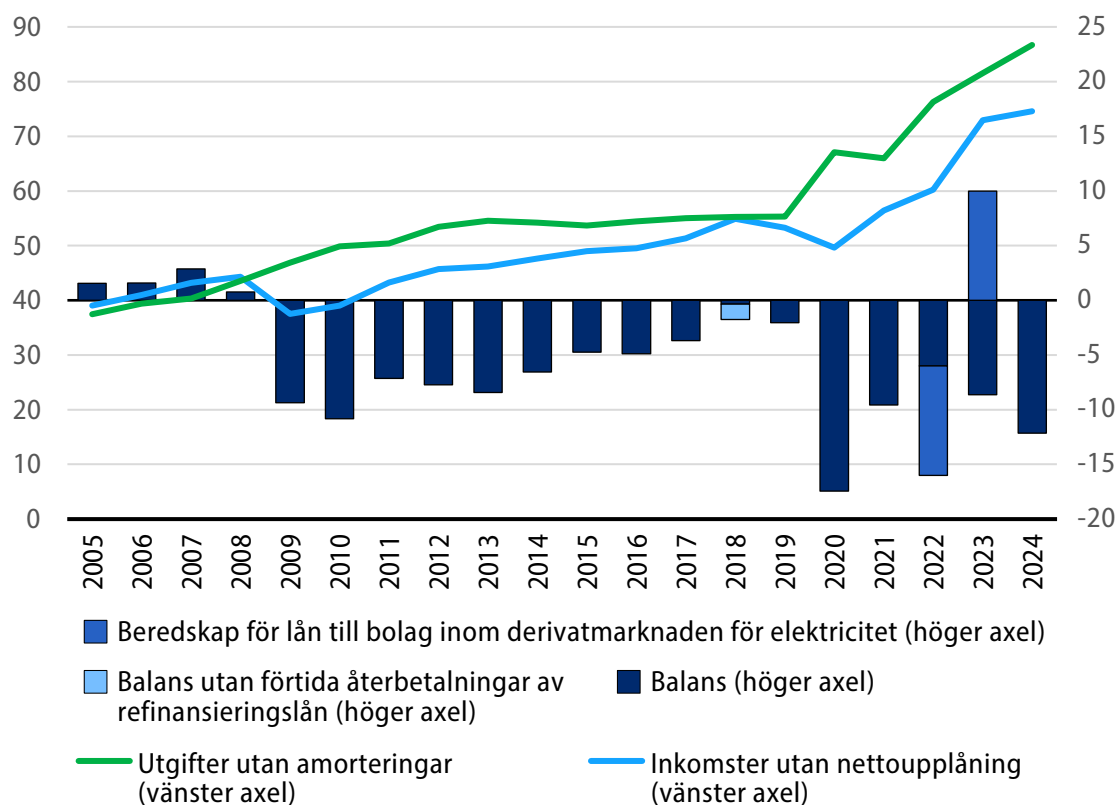
		Totalt 2023	Totalt 2024	Förändring 2023–2024	Förändring 2023–2024 %
Budgetekonomin	Bokföringsvärde	7,6	7,6	0,0	0,0
	Marknadsvärde	17,9	10,8	-7,0	-39,3
Statens pensionsfond	Bokföringsvärde	13,1	13,5	0,4	2,8
	Marknadsvärde	18,0	19,3	1,4	7,6
Solidium Oy*	Bokföringsvärde	7,2	7,2	0,0	0,6
	Marknadsvärde	7,2	7,2	0,0	0,6
Totalt	Bokföringsvärde	28,0	28,3	0,4	1,5
	Marknadsvärde	43,0	37,4	-5,6	-13,1

* Solidium Oy upprättar inget bokslut över läget den 31 december. Solidium Oy värderar offentligt noterade aktier till marknadspriset, varför de bokföringsvärden som anges för aktieinnehavet är dess marknadsvärde den 31 december 2024 och den 31 december 2023. På motsvarande sätt anges bokföringsvärdet för penningmarknadsplaceringarna till deras marknadsvärde den 31 december 2024 och den 31 december 2023.

4.2.2 Statens budgetekonomi, budget och bokslut

Statens budgetekonomi har uppvisat ett underskott sedan 2009. Fram till 2019 minskade underskottet, för att därefter börja öka igen. Under 2020 ökade underskottet avsevärt, bland annat på grund av de utgiftsökningar som gjordes till följd av covid-19-pandemin, och det var exceptionellt stort även 2021, trots minskningen från året innan. Underskottet höll sig på en hög nivå även 2022 och 2023 jämfört med långtidsmedelvärdet. År 2023 var det jämförbara underskottet utan anslaget på 10 miljarder euro för bolag verksamma inom derivatmarknaden för el 8,6 miljarder euro, när motsvarande siffra 2022 var 6,0 miljarder euro. Med underskott i budgetekonomin avses skillnaden mellan budgetekonomins inkomster (exklusive nettoupplåning) och utgifter.

År 2024 var budgetekonomins underskott 12,1 miljarder euro, vilket är 3,5 miljarder euro mer än 2023 och cirka 362 miljoner euro mer än budgeterat för 2024.

Figur 11. Budgetekonomins inkomster, utgifter och balans, miljarder euro

Budgeten och tilläggsbudgetar 2024

I statens ordinarie budget för 2024 (inklusive kompletterande proposition) uppgick anslagen till totalt 87,9 miljarder euro, vilket är 6,5 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2023. Anslagsnivåns ökning jämfört med 2023 förklaras i synnerhet av de lagstadgade och avtalsbaserade indexjusteringarna 2024, ökade ränteutgifter samt en betydande ökning av statlig finansiering till välfärdsområdena. Underskottet i budgetekonomin i den ordinarie budgeten för 2024 uppskattades till 11,4 miljarder euro.

År 2024 godkände riksdagen sammanlagt tre tilläggsbudgetar. Förvaltningsområdenas anslagsnivå sänktes med totalt 312 miljoner euro. I årets första tilläggsbudget utökades anslagsnivån med 183 miljoner euro. I höstens tilläggsbudgetar sänktes anslagsnivån med 53 och 442 miljoner euro.

Den största enskilda ökningen i den första tilläggsbudgeten hänförde sig till Gränsbevakningsväsendets investeringsutgifter som utökades med 74 miljoner euro för 2024 som en överföring från 2025. Det lades till 30 miljoner euro för den internationella gemensamma upphandlingen av ammunition för att stödja Ukraina och 12,2 miljoner euro

i Gränsbevakningsväsendets omkostnader i anknytning till instrumentaliserad inresa. Också ersättningarna för pälsdjur som avlivades på grund av fågelinfluensan utökades med 44,4 miljoner euro. 2024 års fullmakter för räntestödslån utökades med 750 miljoner euro för att utjämna konjunkturutvecklingen i byggbranschen. I och med det steg fullmaktsnivån till historiskt höga 2,25 miljarder euro. Samtidigt sänktes de uppskattade skatteinkomsterna med 1,4 miljarder euro till följd av det försämrade konjunkturläget och ändrad tidsmässig fördelning för jaktplansprojektet.

I den andra tilläggsbudgeten gjordes minskningar i ett flertal behovsbedömningar som avsåg utgiftsanslag, som till exempel EU:s medlemsavgift, och anslaget för energistöd och förslagsanslagen för produktionsstöd för förnybar energi. Också det reserverade anslaget för EU:s strukturfonder minskades med 100 miljoner euro till följd av mindre utbetalningar än förutsett. Samtidigt utökades utgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde med totalt 152,8 miljoner euro som en justering enligt den faktiska indexutvecklingen. Stöd för sammanlagt 51,1 miljoner euro ur EU:s program för ett sammanlänkat Europa anvisades till olika trafikprojekt och statens kalkyl för ränteutgifter justerades uppåt med 73,1 miljoner euro. Inkomstposterna utökades i sin helhet med 141 miljoner euro till följd av en högre nivå än väntat på inkomster av blandad natur, som till exempel inkomsterna ur programmet för ett sammanlänkat Europa samt återtagandet av överförda anslag. Samtidigt sänktes de uppskattade skatteinkomsterna med 469 miljoner euro i och med ett lägre inflöde än väntat samt ett ytterligare försvagat konjunkturläge. Mervärdesskattens intäktsprognos höjdes emellertid med 107 miljoner euro till följd av att den allmänna mervärdesskattesatsen höjdes den 1 september 2024.

I årets tredje tilläggsbudget gällde de euromässigt mest betydande ändringarna anslagen till försvarsministeriets förvaltningsområde. Ur anslaget 2024 för anskaffning av multirollsjaktplan beviljades 436 miljoner euro för 2028 och i fullmakterna för stöd till Ukraina gjordes flera ändringar. Det gjordes också flera ändringar i fullmakterna och anslagen för kommunikationsministeriets förvaltningsområde. Också i den tredje tilläggsbudgeten sänktes nivån för vissa förslagsanslag, som bland annat energistödet och statens andel av de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen. Samtidigt utökades studiestödet med 31,5 miljoner euro till följd av ökade borgensansvarsprestationer för studielån och en ökad användning av ränteeunderstöd. Dessutom lades det till 58 miljoner euro för kapitalisering av Stiftelsen Finlands arkitektur- och designmuseum. Inkomstposterna utökades med totalt 525 miljoner euro där de uppskattade skatteinkomsternas andel var 143 miljoner euro samt andelen för kalkylen över inkomster av blandad natur och ränteinkomster sammanlagt 382 miljoner euro.

Utgiftsramen sänktes 2024

I valperiodens första rambeslut den 9 oktober 2023 fastställdes 75,5 miljarder euro som utgiftsram för 2024. År 2024 var valperiodens första budgetår, varför budgetpropositionen för 2024 bereddes samtidigt med rambeslutet.

De totala ramutgifterna i regeringens budgetproposition för 2024 (inklusive den kompletterande propositionen) lämnade utöver tilläggsbudgetreserven på 400 miljoner euro en så kallad ofördelad reserv på 50 miljoner euro. Efter riksdagens budgetbehandling blev 0,7 miljoner euro kvar i ofördelad reserv.

Bland lösningarna vid ramförhandlingarna 2024 beslutade statsminister Orpos regering att sänka tilläggsbudgetreserven 2024 från 400 miljoner till 100 euro. Samtidigt beslutade regeringen dessutom att sänka ramnivån för 2025–2027 med sammanlagt 727/887/923 miljoner euro (inbegripet en sänkning av tilläggsbudgetreserven samtliga år från 400 miljoner euro till 300 miljoner euro).

I tilläggsbudgetarna för 2024 minskade tilläggen i ramutgifterna och de preciserade behovsbedömningarna ramutgifterna med 327 miljoner euro netto, varefter den pris- och strukturrigerade ramnivån för 2024 var 75,0 miljarder euro. Som ofördelad reserv kvarstod 301 miljoner euro, varav högst 200 miljoner euro överfördes för att användas för utgifter av engångskaraktär i tilläggsbudgetarna för 2025.

Statsminister Orpos regerings ramregel inbegriper ett undantag i ramen, enligt vilken det nya och tillfälliga försvarsmateriel och civila materiel samt humanitära bistånd som är avsett till stöd för Ukraina med anledning av Rysslands anfallskrig täcks utanför ramen. Utgifterna beaktas som en strukturell korrigering av ramnivån, det vill säga ramen för valperioden höjs i enlighet med utgifterna. År 2024 beaktades dessa utgifter som en faktor som höjde ramnivån med totalt 70 miljoner euro.

Också det tidsbundna investeringsprogrammet på fyra miljarder euro i enlighet med regeringsprogrammet beaktas som en strukturell korrigering av ramnivån, det vill säga valperiodens ram höjs så att den motsvarar utgifterna. År 2024 beaktades dessa utgifter som en faktor som höjde ramnivån med totalt 349 miljoner euro.

Tabell 5. Budgetutgifter 2024, miljoner euro

	Regeringens proposition inkl. de kompletterande propositionerna	Alla utgifter	Utgifter inom ramen totalt	Pris- och struktur- korrigerad ramnivå*	Tilläggs- budget- reserv	Ofördelad reserv**
Rambeslut 2024– 2027		87 879	74 963	75 510	400	147
Regeringens proposition	Budgetproposition inklusive kompletterande budgetproposition	87 818	75 007	75 457	400	50
Efter riksdagens ändringar	Budget 2024	87 867	75 054	75 455	400	0,7
Regeringens proposition (inga penningmässiga ändringar i riksdagen)	Tilläggsbudget- proposition I	183	183	75 575		338
Regeringens proposition (inga penningmässiga ändringar i riksdagen)	Tilläggsbudget- proposition II	-53	-263	75 312		337
Regeringens proposition (inga penningmässiga ändringar i riksdagen)	Tilläggsbudget- proposition II	-442	-248	75 028		301
Sammanlagt		87 555	74 727	75 028		301

* De pris- och strukturkorrigeringar som gjorts i ramnivån beskrivs separat i respektive regeringsproposition.

** Avser ramen för valperioden, differensen mellan de utgifter och reserver som hänförs till förvaltningsområdena.

Statsbudgetens utfall

Enligt statens bokslut var användningen av anslag 2024 86,7 miljarder euro, som är 0,8 miljarder euro mindre än vad som budgeterats för 2024 inbegripet tilläggsbudgetarna. I statens bokslut räknas reservationsanslagen som utgifter även om de skulle användas först under senare år. Det största underskridandet av ett förslagsanslag (124 miljoner euro) anknöt till

stöd för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Utgiftsnivån underskreds klart även i EU:s och statens finansieringsandel i främjandet av EU:s regional- och strukturpolitiska och andra kohesionspolitiska program (58 miljoner euro) samt bland annat i integrationsfrämjandet (68 miljoner euro) och i det grundläggande utkomststödet (61 miljoner euro).

Totalt överfördes från 2024 till följande år 9,7 miljarder euro, vilket är 0,1 miljarder euro mindre än 2023. Den överförda posten sjönk tydligt i synnerhet inom kommunikationsministeriets och arbets- och näringsministeriets förvaltningsområden. Samtidigt växte den överförda posten mest inom inrikesministeriets förvaltningsområde. De största enskilda överförda posterna anknyter till säkerheten. Den överförda posten var särskilt stor i upphandlingarna av försvarsmaterial (2 285 miljoner euro), upphandlingarna av multirolls jaktplan (1 037 miljoner euro) samt Gränsbevakningsväsendets investeringar (649 miljoner euro).

År 2024 var statens inkomster exklusive nettoupplåningen 1,2 miljarder euro lägre än budgeterat. Skatteintäkterna var totalt 882 miljoner euro mindre än budgeterat. I synnerhet intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatten (274 miljoner euro), samfundsskatten (128 miljoner euro) samt mervärdesskatten (153 miljoner euro) nådde inte upp till det budgeterade. Dessutom blev intäkterna från tobaksskatten 334 miljoner mindre än budgeterat till följd av tidsmässiga faktorer. De uppskattade skatteinkomsterna överskreds närmast för källskatten på ränteinkomster som överskred det budgeterade med 31 miljoner euro, samt för överlåtelseskatten som blev 26 miljoner euro mer än budgeterat.

Inkomsterna av blandad natur var 91 miljoner euro mindre än budgeterat och sammanlagt 7,8 miljarder euro. Från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens inflöt det 391 miljoner euro mindre än budgeterat till följd av att genomförandet fördröjdes och auktionsinkomsterna från utsläppsrätterna underskred det budgeterade med 193 miljoner euro. Samtidigt återtog överförda anslag för 246 miljoner euro mer än budgeterat. Statens ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsföring av vinst var totalt 2,1 miljarder euro, vilket var 378 miljoner euro mindre än budgeterat till följd av att intäkterna från penningsspelsverksamheten blev 473 miljoner euro mindre än budgeterat. Samtidigt flöt det in 71 miljoner mer än budgeterat i ränteinkomster från depositioner.

Den faktiska nettoupplåningen och skuldförvaltningen var högre än budgeterat 2024. Totalt var den faktiska nettoupplåningen 12,1 miljarder euro, mot den budgeterade på 11,8 miljarder euro, det vill säga utfallet var 0,4 miljarder större än budgeterat. Den faktiska upplåningen påverkades särskilt av att nettoeffekten av de faktiska inkomsterna liksom också de faktiska utgifterna var 366 miljoner euro mindre än vad som uppskattats i budgeten.

Tabell 6. Statsbudgetens utfall 2024, miljoner euro

	Budgetar 2024	Bokslut 2024
Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster	25 952	25 678
Samfundsskatt	5 557	5 429
Mervärdesskatt	21 711	21 558
Övriga skatter	12 105	11 778
Övriga intäkter	10 459	10 130
Sammanlagt	75 784	74 573
Nettoupplåning och skuldförvaltning*	11 772	12 133
Inkomstposter totalt	87 555	86 706
Konsumtionsutgifter	21 204	21 147
Överföringsutgifter	61 845	61 059
Investeringsutgifter	1 206	1 181
Övriga utgifter	3 301	3 323
Anslag totalt	87 555	86 710
Finansårets överskott/underskott		-4
Bokslutsunderskott (inkl. tidigare år)		-5 925

* Inkluderar skuldförvaltningsutgifterna redovisade som netto.

I tabellen här nedan granskas den faktiska användningen av budgetekonomins anslag under året, med andra ord ingår användningen av fleråriga anslag som överförts från tidigare år. Användningen ökade med 6,3 procent från 2023 och var 2,1 procent lägre än budgeterat för 2024. Det fanns dock skillnader mellan huvudtitlarna när det gäller utfallsgrad. Utfallet kan överskrida budgetens belopp när det gäller förslagsanslag samt då det använts anslag som överförts från tidigare år.

Tabell 7. Inkomster och användning av anslag 2023–2024, miljoner euro

Inkomster	2023	2024	Förändring 2023–2024	Budgetar 2024	Utfalls- grad
11. Skatter och inkomster av skattenatur	63 460	64 442	1,5 %	65 325	98,6 %
12. Inkomster av blandad natur	17 152	7 760	-54,8 %	7 851	98,8 %
13. Ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsförling av vinst	2 017	2 141	6,1 %	2 519	85,0 %
15. Lån	12 989	12 362	-4,8 %	11 861	104,2 %
Sammanlagt	95 619	86 706	-9,3 %	87 555	99,0 %
Användning av anslag	2023	2024	Förändring 2023–2024	Budgetar 2024	Utfalls- grad
21. Riksdagen	139	140	0,7 %	146	95,9 %
22. Republikens president	35	48	37,1 %	48	100,0 %
23. Statsrådets kansli	523	267	-48,9 %	259	103,1 %
24. Utrikesministeriets förvaltningsområde	1 416	1 205	-14,9 %	1 284	93,8 %
25. Justitieministeriets förvaltningsområde	1 144	1 229	7,4 %	1 240	99,1 %
26. Inrikesministeriets förvaltningsområde	2 239	2 421	8,1 %	2 643	91,6 %
27. Försvarsministeriets förvaltningsområde	5 066	5 377	6,1 %	5 540	97,1 %
28. Finansministeriets förvaltningsområde	34 411	37 684	9,5 %	37 948	99,3 %
29. Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde	7 670	8 042	4,9 %	8 209	98,0 %
30. Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde	2 485	2 515	1,2 %	2 924	86,0 %
31. Kommunikationsministeriets förvaltningsområde	3 692	3 971	-7,6 %	3 876	102,5 %
32. Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde	3 393	3 258	-4,0 %	3 549	91,8 %
33. Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde	15 688	16 043	2,3 %	16 441	97,6 %
35. Miljöministeriets förvaltningsområde	370	313	-15,4 %	257	121,8 %
36. Räntor på statsskulden	2 323	3 183	37,0 %	3 192	99,7 %
Sammanlagt	80 593	85 696	6,3 %	87 555	97,9 %

Intäkter och kostnader

Den statliga budgetekonomins intäkts- och kostnadskalkyl ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Statens intäkts- och kostnadskalkyl uppvisade ett underskott på 12,7 miljarder euro 2024. År 2023 var underskottet 7,4 miljarder euro.

Tabell 8. Överskott/underskott 2020–2024, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Överskott/underskott	-12 747	-6 349	-4 767	-7 438	-12 729

+överskott, -underskott

Figur 12. Intäkter och kostnader i statens budgetekonomi 2024

Intäkter 71,8 miljarder euro

Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter
63,1

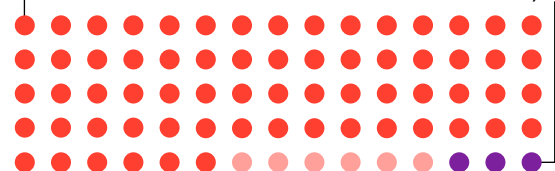
Överförings-
ekonomins
intäkter
4,4

Intäkter av
verksamhet
2,0

Finansiella
intäkter
2,2

Kostnader 84,6 miljarder euro

Överföringsekonomin kostnader
65,6

Övriga
kostnader av
verksamhet och
avskrivningar
3,5

Finansiella
kostnader
3,4

Hyror
1,0

Inköp av
tjänster
3,6

Personal-
kostnader
5,7

Extraordinära
kostnader 1,7

Tabell 9. Intäkter inom budgetekonomin 2020–2024, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Intäkter av verksamheten	1 384	1 557	1 912	1 969	1 994
Finansiella intäkter	1 364	1 974	1 680	2 095	2 212
Extraordinära intäkter	197	145	89	233	81
Överföringsekonomin intäkter	3 387	3 661	3 395	3 254	4 422
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	42 058	46 534	51 252	62 639	63 132
Sammanlagt	48 390	53 870	58 328	70 190	71 841

Intäkterna i statens budgetekonomi 2024 var 1,7 miljarder det vill säga 2,4 procent större än föregående år. Intäktsökningen beror i huvudsak på att överföringsekonomin intäkter ökade med 1,2 miljarder euro. Intäkterna från statsförvaltningen det vill säga från fonder utanför budgeten ökade med 0,7 miljarder euro, vilket innehåller en intäktsföring på 0,5 miljarder euro från Statens bostadsfond. Intäkterna från Europeiska unionens organ och andra organ ökade med 0,5 miljarder euro. Dessa är även de största posterna i överföringsekonomin intäkter. Dessa behandlas närmare i avsnitt 4.2.5 och 4.2.6.

Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter ökade med 0,5 miljarder euro. Mest ökade intäkterna från inkomst- och förmögenhetsskatten, 0,8 miljarder euro, och övriga direkta skatter, 0,4 miljarder euro. Mervärdesskatteintäkterna ökade med 0,1 miljard euro. Intäkterna från bland annat punktskatterna minskade med 0,3 miljarder euro och från andra avgifter av indirekt skattenatur med 0,4 miljarder euro. Skatteintäkterna behandlas närmare i avsnitt 4.2.4.

Ökningen i de finansiella intäkternas på 0,1 miljarder euro beror i huvudsak på att räntorna höjdes. De största posterna i de finansiella intäkterna 2024 utgjordes av erhållna utdelningar, 1,4 miljarder euro, och räntor på fordringar i eurobelopp, 0,4 miljarder euro. En närmare specificering av utdelningarna finns i bilaga 7 till statens bokslut.

Minskningen av de extraordinära intäkterna med 0,2 miljarder euro beror på att situationen igen är normal efter den ökning som en engångspost förra året orsakade.

Tabell 10. Statens avgiftsbelagda verksamhet enligt prestationsslag 2020–2024, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Offentligrättsliga prestationer	356	398	437	447	478
Marknadsprestationer*	227	191	204	220	216
Prestationer prissatta med stöd av speciallagar	310	318	319	324	346
Totalt**	893	907	960	991	1 040

* Övriga prestationer med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som prissätts på företagsekonomiska grunder.

** I tabellen över avgiftsbelagd verksamhet ingår inte inkomster från sponsorer, kreditförluster, avgiftsbelagd verksamhet mellan statliga myndigheter (0,1 miljarder 2024) och inte heller ersättningar för kostnader för tjänster från statliga ämbetsverk och inrättningar (0,5 miljarder 2024).

I avkastningen från den avgiftsbelagda verksamheten har det inte skett några stora förändringar jämfört med året innan.

Kostnaderna i statens budgetekonomi var cirka 6,9 miljarder euro 2024, det vill säga 9,0 procent större än året innan.

Tabell 11. Kostnader inom budgetekonomin 2020–2024, miljoner euro

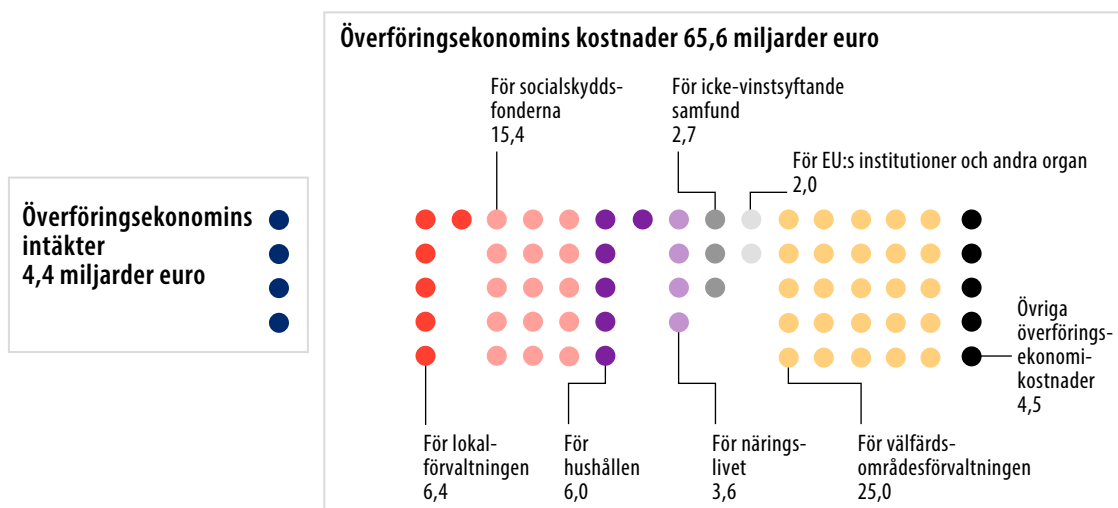
	2020	2021	2022	2023	2024
Kostnader av verksamheten	11 040	11 126	12 088	13 593	13 847
Finansiella kostnader	891	739	818	2 462	3 441
Extraordinära kostnader	26	15	65	5	1 720
Överföringsekonomin kostnader	49 180	48 339	50 125**	61 569	65 562
Sammanlagt	61 137	60 220	63 096	77 629	84 570

** I slutet av 2022 betalades hälften, det vill säga 1,86 miljarder euro av januariposten i välfärdsområdenas finansiering 2023.

Den största posten inom verksamhetskostnaderna, 5,7 miljarder euro, var personalkostnaderna, som ökade med 0,1 miljarder euro. De statsanställda behandlas i avsnitt 4.2.3. Den näst största posten var köp av tjänster, 3,6 miljarder euro, med en minskning från året innan på 0,1 miljarder euro. Dessutom ökade övriga kostnader med 0,2 miljarder euro. Ökningen av de finansiella kostnaderna med 1,0 miljarder euro beror på räntehöjningen.

De extraordinära kostnaderna ökade med 1,7 miljarder till följd av att innehavet i internationella finansiella institut tidigare har bokförts felaktigt i Statskontorets balansräkning och korrigerats till kostnader. Korrigeringen har inte påverkat budgeten. En närmare specificering av korrigeringen finns i bilaga 1 till statens bokslut.

Figur 13. Överföringsekonomin intäkter och kostnader 2024

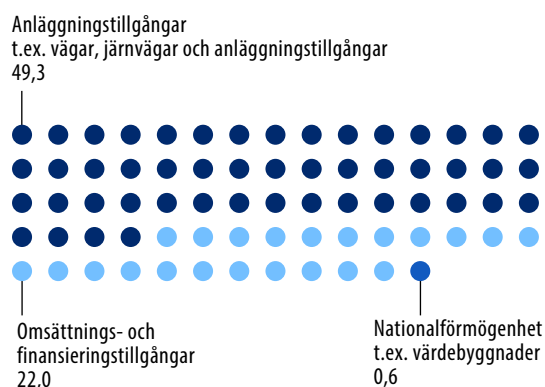
Överföringsekonomin kostnader uppgick till 77,5 procent av alla kostnader, och var 4,0 miljarder euro större än året innan. Ökningen hänför sig i huvudsak till finansiering av välfärdsområdena, som var 25,0 miljarder euro. Samtidigt minskade överföringsekonomin kostnader för annan lokalförvaltning med 0,4 miljarder euro. Den kommunala ekonomin behandlas närmare i avsnitt 4.5.

Balansräkning

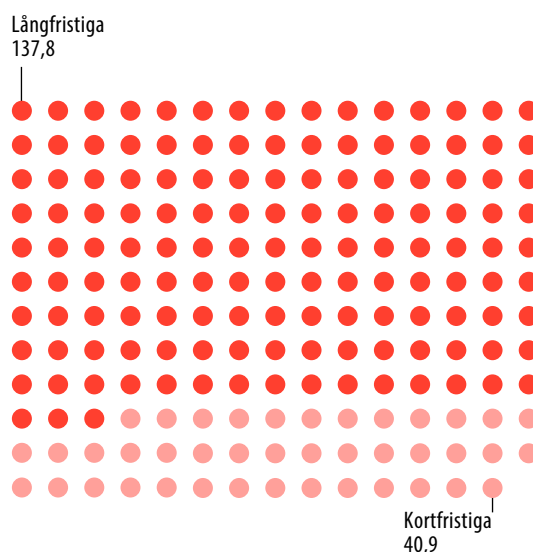
Den statliga budgetekonomin balansräkning ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Balansomslutningen var 71,9 miljarder euro, vilket är cirka 2,3 miljarder euro det vill säga 3,2 procent mindre än året innan.

Figur 14. Tillgångar och skulder i statens budgetekonomi 2024

Tillgångar 71,9 miljarder euro

Skulder 178,7 miljarder euro

Den största förändringen i balansräkningen är statsskuldens belopp. Enligt balansräkningen ökade statsskulden med 12,2 miljarder euro till 168,0 miljarder euro. Med statsskuld enligt balansräkningen avses långfristigt främmande kapital och amorteringar av kortfristigt främmande kapital som betalas under följande räkenskapsperiod samt kortfristiga lån i euro. Statsskulden behandlas närmare i avsnitt 4.2.7. Enligt balansräkningen ökade det långfristiga främmande kapitalet med 12,8 miljarder euro och det kortfristiga minskade med 2,5 miljarder euro.

De största förändringarna i omsättningstillgångarna och de finansiella tillgångarna var en ökning på 1,1 miljarder euro i förskottsbetalningar i gruppen kortfristiga fordringar och en minskning på 2,6 miljarder euro i övriga placeringar i euro. Förändringen i förskottsbetalningarna berodde huvudsakligen på förskottsbetalningar för Försvarsmaktens upphandlingar samt på de förskott som social- och hälsovårdsministeriet betalade i januari 2025 för sociala förmåner. De övriga kortfristiga placeringarna har utgjorts av säkerheter för derivat; beloppet har minskat vilket beror på att det inte har ingåtts nya derivatkontrakt.

De största posterna under anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar är väg- och järnvägskonstruktioner 18,2 miljarder euro (17,9 miljarder euro 2023) samt placeringar i aktier och andra långfristiga placeringar i euro sammanlagt 19,7 miljarder euro (21,3 miljarder euro 2023). Värdeändringen beror huvudsakligen på en korrigerings i bokföringen. Andelarna i internationella finansiella institut som felaktigt har bokförts i Statskontorets balansräkning har flyttats över till kostnader. En närmare specificering av korrigeringen finns i bilaga 1 till statens bokslut.

Placeringarna i affärsverk uppgick till 6,1 miljarder euro (6,1 miljarder euro 2023). En närmare specificering av placeringarna finns i bilaga 7 till statens bokslut. Statens investeringar presenteras i bilaga 2 (kap. 6) till regeringens årsberättelse. Statens bolagsinnehav behandlas i avsnitt 4.3 och i bilaga 4 till regeringens årsberättelse.

Det negativa egna kapitalet i statens budgetekonomi ökade med 12,7 miljarder euro under 2024 till följd av underskottet och uppgick till 106,8 miljarder euro.

Tabell 12. Budgetekonomins balansräkning, miljoner euro

Aktiva	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Nationalförmögenhet	567	570	587	606	632
Immateriella tillgångar	1 128	1 204	1 225	1 293	1 303
Materiella tillgångar	21 389	21 464	21 668	21 742	22 183
Värdepapper ingående i anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	25 589	25 814	26 931	27 435	25 793
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar totalt	48 105	48 483	49 824	50 470	49 279
Omsättningstillgångar	501	576	644	621	674

Aktiva	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Långfristiga fordringar	4 191	4 602	4 936	4 996	4 727
Kortfristiga fordringar	1 659	1 586	1 885	3 373	4 737
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	312	678	6 537	6 340	4 086
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	7 863	5 023	3 983	7 817	7 743
Omsättningstillgångar och finansiella tillgångar totalt	14 525	12 464	17 986	23 147	21 968
Aktiva totalt	63 197	61 516	68 397	74 223	71 880
Passiva	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Eget kapital					
Statens kapital	-75 520	-81 869	-86 637	-94 074	-106 803
Fondkapital	9	10	11	11	11
Främmande kapital					
Långfristigt	102 570	108 995	114 497	124 948	137 789
Kortfristigt	36 139	34 381	40 526	43 338	40 883
Främmande kapital totalt	138 708	143 376	155 023	168 287	178 672
Passiva totalt	63 197	61 516	68 397	74 223	71 880

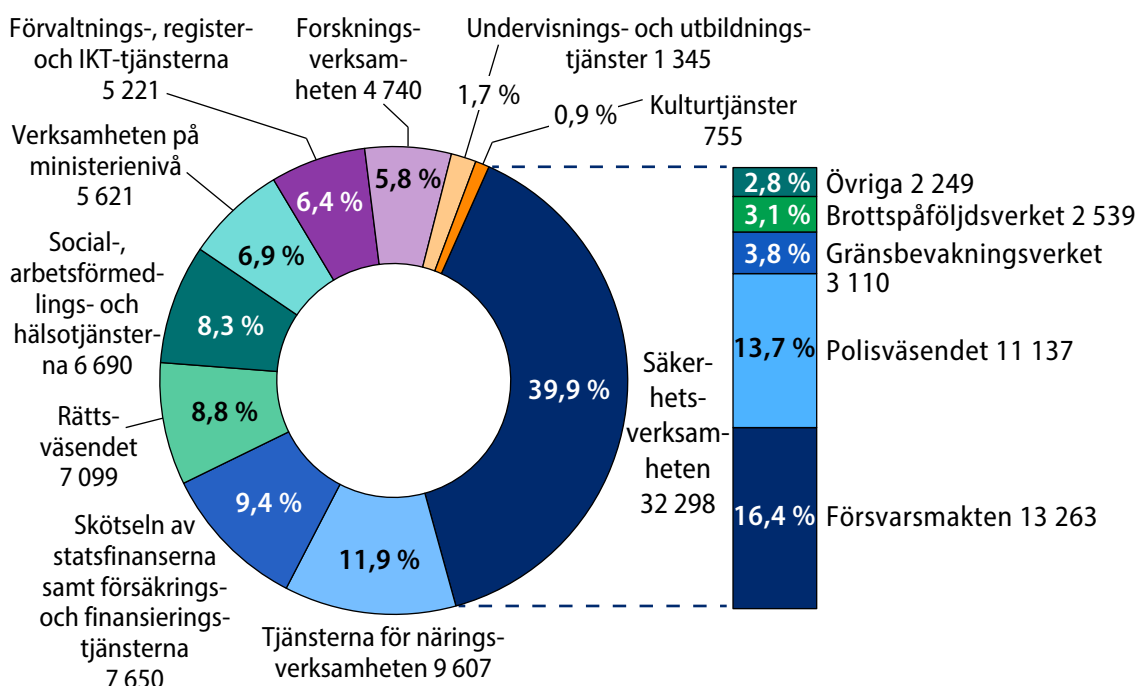
4.2.3 De statsanställda, lokalerna och IKT

De statsanställda

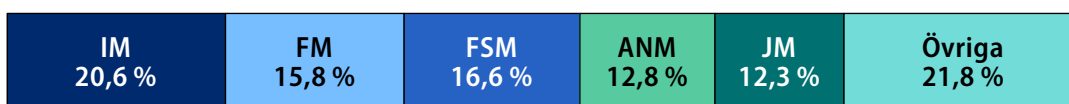
Antalet anställda vid ämbetsverken inom statens budgetekonomi uppgick i slutet av 2024 till 81 026 personer, vilket var 3,2 procent av den sysselsatta arbetskraften. Statsförvaltningens personalantal var som lägst (72 984) 2016, varefter antalet sedan 2017 årligen har ökat i jämn takt. I och med reformen av arbets- och näringstjänsterna överfördes ansvaret för ordnandet av offentlig arbetskraftsservice från statens arbets- och näringsbyråer till kommunerna och till de samarbetsområden som kommunerna bildat den 1 januari 2025. Samtidigt lyftes cirka 4 800 tjänsteförhållanden ut ur budgetekonomin. I januari 2025 uppgick antalet anställda inom statens budgetekonomi till 75 825 personer.

Över hälften (53,0 procent) av de statsanställda arbetar inom inrikesministeriets, försvarsministeriets och finansministeriets förvaltningsområden, där det finns åtskilliga stora aktörer såsom polisväsendet, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten, Skatteförvaltningen, Tullen och Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori. Av de olika sektorerna är säkerhetsverksamheten den största och omfattar 40 procent av de statsanställda. De näst största sektorerna är näringstjänsterna och skötseln av statsfinanserna samt försäkrings- och finansieringstjänsterna, som båda omfattar cirka 10 procent av de statsanställda.

Figur 15. Statens personalantal enligt ämbetsverkstyp 2024

Figur 16. Personal per förvaltningsområde 2024, procent

I jämförelse med 2023 minskade antalet anställda med 0,8 procent, det vill säga med 670 personer. Antalet årsverken hos staten uppgick under 2024 till 80 629, vilket var 396 årsverken och 0,5 procent fler än året innan. Den största ökningen i antalet årsverken skedde inom inrikesministeriets (298 årsverken), justitieministeriets (233 årsverken) och arbets- och näringsministeriets (202 årsverken) förvaltningsområden. Årsverkerna ökade också inom

statsrådets kanslis, försvarsministeriets och kommunikationsministeriets förvaltningsområden. Den största minskningen i antalet årsverken skedde inom finansministeriets (-254 årsverken), jord- och skogsbruksministeriets (-120 årsverken) och undervisning- och kulturministeriets (-77 årsverken) förvaltningsområden. Dessutom minskade årsverkerna också inom miljöministeriets, social- och hälsovårdsministeriets samt utrikesministeriets förvaltningsområden jämfört med 2023.

Per ämbetsverkstyp ökade antalet årsverken mest inom säkerhetsverksamhetens ämbetsverk, med 352 årsverken. Också inom rättsväsendet (190 årsverken), social-, arbetsförmedlings- och hälso- och sjukvårdstjänsterna (116 årsverken) och inom näringstjänsterna (109 årsverken) ökade antalet årsverken jämfört med året innan. Den största minskningen skedde inom ämbetsverken för skötseln av statsfinanserna samt försäkrings- och finansieringstjänsterna, 201 årsverken. Inom resten av ämbetsverkstyperna var minskningen måttligare. På ämbetsverksnivå skedde den kraftigaste ökningen av antalet årsverken inom Statens center för informations- och kommunikationsteknik Valtori, inom polisväsendet, vid de allmänna domstolarna, samt vid arbets- och näringsbyråerna. Mest minskade årsverkerna inom Skatteförvaltningen, inom Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata samt vid Livsmedelsverket.

Av de anställda var 50,9 procent kvinnor och 49,1 procent män. Kvinnornas andel av de statsanställda minskade något jämfört med föregående år. Genomsnittsåldern bland de anställda var 45,7 år, och något högre än året innan. Männens genomsnittsålder var 44,7 år och kvinnornas 46,7 år. Skillnaden i genomsnittsålder mellan könen beror i synnerhet på den relativt sett stora andelen unga män inom säkerhetsverksamhetens ämbetsverk. Jämfört med året innan ökade genomsnittsåldern för bägge könen, dock något mer bland kvinnorna. Av de anställda hade 63 procent avlagt högskoleexamen och 39,5 procent högre högskoleexamen. Flertalet av de statsanställda var heltidsanställda (94,9 procent) och hade fast anställning (84,6 procent). Andelen heltidsanställda förblev oförändrad och andelen visstidsanställda minskade med 2,0 procentenheter jämfört med 2023. Sjukfrånvaron ökade jämfört med 2023, med 0,2 arbetsdagar per årsverke.

Tabell 13. Arbetshälsa, arbetstillfredsställelse och sjukfrånvaro hos statsförvaltningens personal

	2020	2021	2022	2023	2024
Total arbetstillfredsställelse*	3,67	3,65	3,69	3,71	**
Sjukfrånvaro, arbetsdagar/årsverke	7,4	7,3	9,7	7,9	8,1

* Skala: 1–5: 1=mycket missnöjd – 5=mycket nöjd.

** Uppgiften är inte tillgänglig i mars 2025

I enlighet med statens tjänste- och arbetskolektivavtal justerades lönerna den 1 mars 2024 med en lönejusteringspott på totalt 2,50 procent, varav 2,00 procent var en allmän förhöjning och 0,50 en ämbetsverkspott som ska fördelas lokalt. Undantagsvis kunde man lokalt avtala om förhållandet mellan den allmänna förhöjningen och ämbetsverkspotten, så att ämbetsverkspotten som störst kunde vara 1,50 procent. Enligt Statens arbetsmarknadsverks kalkyler uppgick de statsanställda kvinnornas inkomster till i genomsnitt 99,0 procent av männens inkomster, med beaktande av arbetsuppgiftens kravnivå och den varierande lönenivån inom de olika sektorerna.

Lönesumman för personalen inom statens budgetekonomi uppgick till 4,65 miljarder euro och samtliga Arbetskraftskostnader till sammanlagt cirka 5,60 miljarder euro. Lönesumman ökade med cirka 3,5 procent från föregående år och Arbetskraftskostnaderna med cirka 3,0 procent. Priset för ett årsverke var i genomsnitt 69 439 euro, vilket ökade med 2,5 procent jämfört med året innan.

Tabell 14. Statsförvaltningens personalantal och kostnader, nyckeltal 2020–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Antal årsverken	74 960	76 263	78 282	80 233	80 629
Genomsnittsålder, år	45,7	45,6	45,5	45,6	45,7
Arbetskraftskostnader sammanlagt, miljoner euro	4 628	4 814	5 059	5 436	5 599
Pris per årsverke, euro*	61 737	63 124	64 627	67 755	69 439
Andel utförd arbetstid av årsarbetstiden, procent	82,5	82,2	80,8	81,2	80,9

* Arbetskraftskostnader/antal årsverken

Statens lokaler

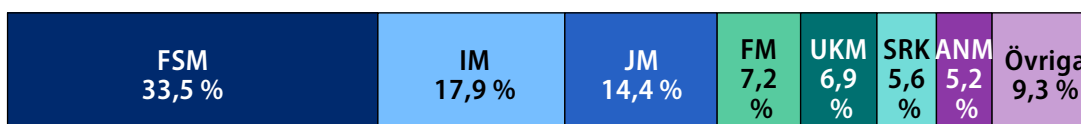
Staten har i sin ägo bebyggd fastighetsegendom till ett värde av uppskattningsvis cirka fem miljarder euro, till vilken hör cirka 8 000 byggnader. Förvaltningen och skötseln av fastighetsegendomen har huvudsakligen koncentrerats till den affärsverkskoncern som utgörs av Senatfastigheter och Försvarsfastigheter. Dessutom äger staten fastigheter utomlands till ett värde av cirka 300 miljoner euro. Statens fastigheter utomlands förvaltas och sköts av utrikesministeriet.

[Statens lokalstrategi](#) och [statens fastighetsstrategi](#), som statsrådet meddelat i form av principbeslut, styr användningen av statens fastigheter och lokaler. Målet för lokalstrategin är att var fjärde statsanställd ska arbeta i gemensamma lokaler år 2030. Under 2024 har gemensamma arbetsmiljöer färdigställts i Kouvola, Lahtis, Villmanstrand och Björneborg. Dessutom har de första delarna av större helheter som genomförs stegvis tagits i bruk i Jyväskylä, Kuopio, S:t Michel och i Rovaniemi.

År 2024 uppgick de lokaler som staten förfogade över till sammanlagt cirka 5 miljoner kvadratmeter. Hyreskostnaderna uppgick till 774 miljoner euro och lokalkostnaderna till sammanlagt 905 miljoner euro. Sett till antalet kvadratmeter förfogade försvarsförvaltningen över den största lokalytan. Staten hade cirka 0,9 miljoner kvadratmeter kontorslokaler till sitt förfogande. Den genomsnittliga lokaleffektiviteten för kontorslokalerna var 14,2 kvadratmeter per årsverke (15,2 kvadratmeter 2023). Lokaleffektivitetsmålet för statens lokaler enligt statens lokalstrategi är i genomsnitt 10 kvadratmeter per årsverke.

Statens byggnadsinvesteringar nådde igen en rekordhög nivå. Investeringarna riktades till i synnerhet säkerhetsmyndigheternas lokaler. Under året använde Senatkoncernen 759 miljoner euro för fastighetsinvesteringar och byggande, varav Senatfastigheters andel var 520 miljoner euro och Försvarsfastigheters andel 239 miljoner euro. Närmare information om statens lokalanvändning och kostnaderna för lokalanvändningen publiceras på adressen granskaforvaltningen.fi.

Figur 17. Statens lokalkostnader, fördelning per förvaltningsområde 2024

* Statsrådets kansli har kostnadsansvaret för utrikesministeriets lokaler inom landet liksom för de övriga ministeriernas lokaler. Beskickningarna är inte inkluderade i uppgifterna.

Tabell 15. Statens lokaler, fördelning per förvaltningsområde 2024 *

Förvaltningsområde	Andel (m ²)
Försvarsministeriet	52,6 %
Inrikesministeriet	13,9 %
Justitieministeriet	11,3 %
Undervisnings- och kulturministeriet	5,3 %
Finansministeriet	4,1 %
Arbets- och näringsministeriet	3,5 %
Jord- och skogsbruksministeriet	3,5 %
Social- och hälsovårdsministeriet	2,4 %
Statsrådets kansli	2,3 %
Kommunikationsministeriet	1,1 %
Miljöministeriet	0,2 %

* De lokaler som ministerierna förfogar över är inte inkluderade i siffrorna för förvaltningsområdena, utan ingår i statsrådets kanslis andel.

Statsrådet godkände den 27 mars 2024 en riksomfattande plan om tillgången till statliga tjänster och placeringen av funktioner 2024–2027. Planen omfattar statsförvaltningens gemensamma eller förvaltningsområdenas strategiska linjer för placeringen av enheter och funktioner samt strategiska utvecklingsmål för tillgången till tjänster och resultat av verksamheten.

Statens IKT

Statens ämbetsverk och inrättningar köpte under 2024 IKT-tjänster från aktörer utanför statens budgetekonomi till ett värde av cirka 1 140 miljoner euro (1 053 miljoner euro 2023). Köpen av IKT-tjänster från aktörer inom statens budgetekonomi, det vill säga från ämbetsverk och inrättningar, uppgick till cirka 484 miljoner euro (464 miljoner euro 2023). Av dessa köp stod Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori för cirka 461 miljoner euro och de ökade med cirka fyra procent jämfört med 2023. Efterfrågan på informationstekniska lösningar ökade ytterligare bland Valtoris kunder, vilket återspeglades i ett ökat behov av Valtoris tjänster samt i en ökning av de totala kostnaderna 2024. Dessutom bidrog utvecklingen av den allmänna prisnivån och den höjda lönenivån till ökningen av de totala kostnaderna. Prisutvecklingen för de standardtjänster som Valtori producerar har varit kontrollerad och priserna per enhet förblev så gott som oförändrade mellan 2023 och 2024.

Köpen av IKT-tjänster från externa aktörer utanför statens budgetekonomi och från interna aktörer kan inte räknas ihop, eftersom de poster som ämbetsverken vidarefakturerar av varandra även innehåller köp från externa aktörer. Följande tabell innehåller en beskrivning av informationsförvaltningsutgifterna 2020–2024. Närmare information om statens IKT-kostnader publiceras i tjänsten granskaforvaltningen.fi.

Tabell 16. Informationsförvaltningsutgifterna 2020–2024, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Apparathyror	25	27	28	30	34
Licensavgifter, programhyror och driftstjänster	347	362	385	416	445
Datatrafik	85	83	85	55	93
Sakkunnig- och underhållstjänster inom informationsteknik	444	438	481	552	568
Externa köp totalt	900	910	979	1 053	1 140
Interna köp av IKT-tjänster	404	420	437	464	484

År 2024 uppgick de till anläggningstillgångar hänförliga utgifterna för IKT-utrustning till totalt 23 miljoner euro (30 miljoner euro 2023) samt för program och informationssystem till cirka 73 miljoner euro (62 miljoner euro 2023). I slutet av 2024 uppgick balansomslutningen för IKT-utrustning till cirka 51 miljoner euro (55 miljoner euro 2023) samt för program och informationssystem till cirka 702 miljoner euro (661 miljoner euro 2023).

Tabell 17. Balansomslutning för utrustning samt program och informationssystem, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
IKT-utrustning	44	38	44	55	51
Program och informationssystem	450	559	598	661	702

Utvecklingen av förvaltningens funktioner och de informationssystem som stöder dessa samt de senaste årens betydande satsningar till stöd för digitaliseringen kan antas öka IKT-kostnaderna även under kommande år. Det typiska sättet att organisera utvecklingsåtgärderna vid de statliga ämbetsverken och inrättningarna är i form av projekt som ska

tillsättas separat. Lägesbilden över betydande projekt som innefattar utnyttjande av statsförvaltningens informations- och kommunikationsteknik upprätthålls i den gemensamma projektportföljtjänsten som administreras av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

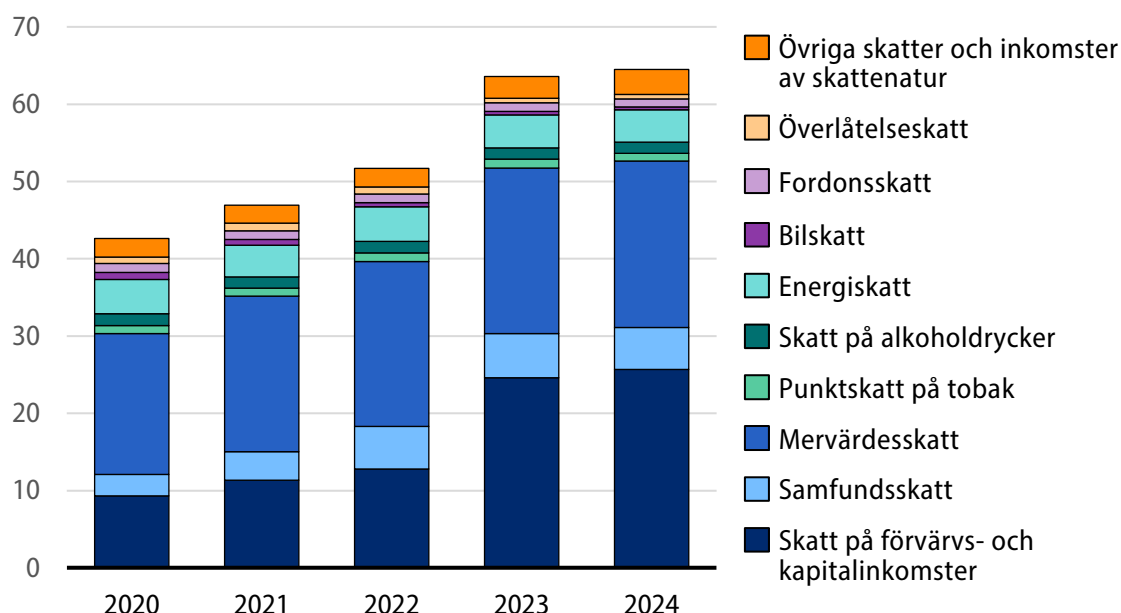
I tjänsten för hantering av projektportföljen hade vid utgången av 2024 rapporterats om cirka 250 IKT-projekt på över en miljon euro. Av dessa var 155 projekt i genomförandefasen (131 år 2023), och deras rapporterade budgetar uppgick till sammanlagt cirka 1,3 miljarder euro. För projekten i genomförandefasen har totalt rapporterats nästan 620 miljoner euro i faktiska kostnader. Projektens budgetar och faktiska kostnader fördelar sig över flera olika år och innefattar även sådant som realiserats redan under tidigare år. Av de sammanlagda budgetarna hänförde sig nästan 40 procent till finansministeriets förvaltningsområde och de därefter mest betydande andelarna hänförde sig till inrikesministeriets (17 procent), arbets- och näringsministeriets (13 procent) samt jord- och skogsbruksministeriets (11 procent) förvaltningsområden.

4.2.4 Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel

Statens skatter och inkomster av skattenatur uppgick till 64,4 miljarder euro 2024. Ökningen från året innan var 1,0 miljarder euro, det vill säga cirka 1,5 procent. Den berodde främst på att intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatterna ökade. I och med social- och hälsovårdsreformen 2023 överfördes en betydande mängd förvärvsskatteintäkter från kommunerna till staten och vissa av de skatteintäkter som ska överföras kom in först under 2024.

I bokslutet var skatterna och inkomsterna av skattenatur cirka 2 399 miljoner euro (3,6 procent) mindre än i budgeten. Det totala skatteuttaget sjönk jämfört med föregående år och var 42,1 procent. Statens andel av den offentliga sektorns alla skatter och avgifter av skattenatur var cirka 60 procent.

I diagrammet nedan presenteras statens skatteinkomster indelade enligt skatteslag 2020–2024. Utfallskalkyler för statsbudgeten med skatteinkomsterna indelade enligt moment finns i bilaga 2 till regeringens årsberättelse.

Figur 18. Statens skatteinkomster 2020–2024, miljarder euro

Ändringar av olika slag genomfördes i skattegrunderna och de antingen ökade eller minskade skatteintäkterna. Ändringarna beskrivs nedan i analyserna enligt skatteslag. Dessutom växte skatteintäkterna 2024 till följd av den tillfälliga skatten på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen som resulterade i 44 miljoner euro.

Det svaga konjunkturläget påverkade utvecklingen av skatteutfallet 2024. Jämfört med 2023 ökade intäktsbeloppen från förvärvs- och kapitalinkomsskatterna mest beroende på bland annat social- och hälsovårdsreformen, medan utvecklingen av lönebeloppet blev anspråkslösare än året innan. Också intäkterna från källskatt på ränteinkomster ökade från förra årets låga nivå eftersom räntenivån ökade, och intäkterna från mervärdesskatten ökade närmast till följd av höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen i början av september. Företagens resultatutveckling var svagare än året innan och ledde till en minskning av samfundsskatteintäkterna. Också intäkterna från tobaksskatten sjönk och som förväntat intäkterna från energi-, bil- och fordonsskatterna.

Skattebasernas utveckling

I tabellen nedan presenteras ändringen i procent för de viktigaste skattebasposterna 2020–2024.

Tabell 18. Bedömning av ändringar i fråga om vissa inkomst- och efterfrågeposter som inverkar på de skattepliktiga inkomsterna och skattebasen jämfört med föregående år, procent

	2020	2021	2022	2023	2024
Skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster	1,4	6,4	3,3	4,0	3,4
Löneinkomster	-0,1	5,4	6,4	4,9	2,1
Pensioner och övriga sociala förmåner	6,5	0,6	0,8	6,4	6,0
Kapitalinkomster	-0,8	32,3	-8,1	-8,0	6,1
Förtjänstnivåindex	1,9	2,4	2,4	4,2	3,1
Mervärdesskattebas	-3,1	6,5	5,7	2,9	0,9
Bensinförbrukning	-5,8	1,3	-4,8	1,6	0,7
Förbrukning av dieselolja	-3,8	-2,6	-2,3	-3,7	-3,3
Elförbrukning	-5,9	6,6	-5,2	-3,9	3,7
Konsumtion av beskattad alkohol	1,1	-1,2	-4,3	-2,1	-3,0
Registrering av nya personbilar, st.	96 400	98 500	81 700	87 500	74 100
procentuell förändring från året innan	-15,6	2,1	-17,0	7,1	-15,4
Konsumentprisindex, årsförändring	0,3	2,2	7,1	6,2	1,6

Analysen enligt skattelag

Förvärvs- och kapitalinkomstskatter inflöt till ett belopp av 25,7 miljarder euro 2024, vilket innebar en ökning på 4,4 procent från året innan. Den viktigaste orsaken till intäktsökningen var social- och hälsovårdsreformen som trädde i kraft 2023. Av de skatteintäkter som överfördes från kommunerna till staten i det sammanhanget inflöt en del först 2024.

År 2024 gjordes det ett flertal ändringar i förvärvsskattebeskattningen. De viktigaste var indexjusteringen av förvärvsinkomstskattegrunderna och höjningen av arbetsinkomstskattavdraget. I enlighet med regeringsprogrammet höjs arbetsinkomstskattavdraget gradvis under regeringsperioden med sammanlagt 400 miljoner euro. Indexjusteringen gjordes underdimensionerad 2024 för att stärka de offentliga finanserna.

De slutliga uppgifterna om förvärvs- och kapitalinkomsterna skatteåret 2024 fås först efter att beskattningen har slutförts i november 2025, men enligt en preliminär bedömning ökade skattebasen för förvärvs- och kapitalinkomstskatterna med 3,6 procent. Förvärvsinkomsterna uppskattas ha ökat med 3,4 procent och kapitalinkomsterna med 5,4 procent.

Det flöt in 274 miljoner euro (1,1 procent) mindre i förvärvs- och kapitalinkomstskatt än uppskattat i budgeten (inkl. tilläggsbudgetarna) och 918 miljoner euro (3,5 procent) mindre än budgeterat i den ordinarie budgeten. Skillnaden mot det budgeterade förklaras av en svagare utveckling av löneinkomsterna än förväntat, ändringarna i statens utdelning 2023 och 2024 som tillämpas vid skatteredovisningarna samt större återbäring av källskatt än förväntat. Prognosen för förvärvs- och kapitalinkomstskatt ändrades i den första och tredje tilläggsbudgeten 2024 till följd av uppgifter om utfallet, minskad skatteunderlagsprognos samt de preliminära uppgifterna från slutförd beskattning för 2023.

Staten erhöll 5,4 miljarder euro i samfundsskatt, vilket innebar en minskning på 5,5 procent från året innan. Samfundsskatt tas ut på samfundens beskattningsbara resultat och inflödet beror därför på företagens resultatutveckling. Samfundsskattebeloppet påverkas i huvudsak av det innevarande årets förskottsskatter samt tilläggsförskotten, restskatterna och skatteåterbäringarna för tidigare skatteår. Statens samfundsskatteintäkter var 689 miljoner euro (11,3 procent) mindre än i den ordinarie budgeten. I den första tilläggsbudgeten minskades intäktsprognosen med 173 miljoner och i den andra med 469 miljoner euro efter uppdateringen av skatteunderlagsprognosen och uppgifterna om utfallet.

Intäkterna av källskatt på ränteinkomster var 305 miljoner euro, vilket var 259 miljoner euro mer än året innan, det vill säga skatteintäkten nästan sexfaldigades. Skatteintäkten är beroende av räntenivån och inlåningen. Genomsnittsräntan på hushållens inlåning steg jämfört med året innan och var 2024 i genomsnitt 1,31 procent. Vanligen flyter ungefär hälften av källskatten på ränteinkomsterna in under januari och februari, vilket innebär att genomsnittsräntan på inlåningen 2023 också inverkat på den källskatt som inflöt i början av 2024. Skatteintäkterna var 157 miljoner euro (cirka 206 procent) större än vad som uppskattades i den ordinarie budgeten. I den andra tilläggsbudgeten höjdes intäktsprognosen med 106 miljoner euro till följd av att den genomsnittliga räntan på inlåningsstocken antogs öka. I den tredje tilläggsbudgeten höjdes de beräknade intäkterna med 20 miljoner euro till följd av ett större utfall än väntat.

Inflödet av skatt på arv och gåva uppgick till cirka 1 258 miljoner euro, vilket var 7,5 procent mer än året innan. År 2024 debiterades cirka 241 000 rater arvs- och gåvoskatt, vilket var ungefär lika mycket som året innan. Värdet på de genomsnittliga debiterade raterna steg från cirka 5 120 euro året innan till cirka 5 450 euro. Skatteintäkterna var 441 miljoner euro, det vill säga cirka 54 procent högre än vad som uppskattades i den ordinarie budgeten. Bland annat uppgifter om stora enskilda arvs- och gåvoskattebeslut samt uppgifter om ändringar i behandlingsprocessen för arvs- och gåvoskattebeslut är av betydelse för prognosen för arvs- och gåvoskatt. Det klart större inflödet 2024 än uppskattat berodde särskilt på Skatteförvaltningens åtgärder för att beta av anhopningen av arvsskattebeslut från tidigare år samt en större ökning av medelstorleken på debiterade skatter än förväntat.

Det flöt in 21,6 miljarder euro i mervärdesskatt. Skatten var 153 miljoner euro (0,7 procent) mer än året innan. Ökningen av skatteinflödet dämpades av det försvagade ekonomiska läget. Ändringen i skattegrunderna hade en positiv inverkan på skatteutfallet 2024. Den allmänna mervärdesskattesatsen höjdes från 24 procent till 25,5 procent den 1 september 2024. På grund fördröjningen i redovisningen inverkade höjningen på skatteutfallet för 2024 under två månader. Uppskattningsvis ökade ändringen inflödet av mervärdesskatt med cirka 180 miljoner euro 2024.

Mervärdesskatteutfallet 2024 var 1,0 miljarder euro, det vill säga 4,5 procent lägre än vad som uppskattats i den ordinarie budgeten. I den första tilläggsbudgeten 2024 gjordes en betydande uppdatering av de beräknade intäkterna, som minskades med 723 miljoner euro till följd av att utfallet var lägre än förutsett.

Det flöt in 963 miljoner euro i försäkringspremieskatt. Skatteutfallet var 42 miljoner euro (4,6 procent) större än året innan. Skatteutfallet 2024 var 24 miljoner euro större än budgeterat. Försäkringspremieskatten höjdes från 24 procent till 25,5 procent den 1 september 2024 tillsammans med den allmänna mervärdesskattesatsen vilket ökade skatteutfallet med uppskattningsvis 15 miljoner euro 2024.

Intäkterna från tobaksskatten uppgick till 1,0 miljarder euro, och de var cirka 164 miljoner euro, det vill säga 14,2 procent mindre än 2023 på grund av minskad konsumtion av tobaksprodukter. Skatteintäkterna var 170 miljoner euro, det vill säga 14,6 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2024. I den tredje tilläggsbudgeten höjdes intäktsprognosen med 164 miljoner euro eftersom man förväntade att tobaksföretagen till följd av skattehöjningen den 1 november 2024 skulle lagra tobaksprodukter i förväg och skatteintäkterna flyta in först under 2024. Det skedde emellertid ingen lagring som förväntat, varför skatteintäkterna 2024 blev mindre än förväntat.

Det flöt in 1,4 miljarder euro i alkoholskatt. Skatten var 17 miljoner euro, det vill säga 1,1 procent mindre än 2023. Minskningen förklaras av att skattebasen för alkoholskatt minskade med 3,0 procent. Skatteintäkterna uppgick till mer än 25 miljoner euro, det vill säga 1,7 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2024. Skatteintäktsprognosen sänktes i den andra tilläggsbudgeten med 10 miljoner euro.

Det flöt in 4,2 miljarder euro i energiskatt. Skatterna var 77 miljoner euro, det vill säga 1,8 procent mindre än 2023. Skatteintäkterna påverkades av den minskade förbrukningen av trafik- och uppvärmningsbränslen och el. Skatteintäkterna var 9 miljoner euro, det vill säga 0,2 procent mer än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2024.

Intäkterna av överlåtelseskatten sjönk med 5,4 procent och var 575 miljoner euro. Skatteintäkterna påverkades av ändringarna i skattegrunderna för överlåtelsebeskattningen, som att sänka procentsatsen för överlåtelseskatten på fastigheter från 4,0 till 3,0 procent och

skattesatsen för överlåtelse av aktier och värdepapper i bostadsaktiebolag och andra fastighetsbolag från 2,0 och 1,6 procent till 1,5 procent. Överlåtelseskattfriheten för dem som köpt sin första bostad slopades. Största delen av skatteintäkterna kommer från bostads- och fastighetshandeln och intäkterna varierar mycket från år till år, bland annat beroende på att antalet företagsomstruktureringar varierar och likaså på konjunktursvängningarna på bostads- och fastighetsmarknaden. Ändringar i bostads- och fastighetshandeln märks på den influtna överlåtelseskatten med upp till ett års fördröjning. Skatteintäkterna blev 54 miljoner euro (8,6 procent) mindre än förväntat i den kompletterande budgeten. I den andra och tredje tilläggsbudgeten sänktes intäktsprognosen för överlåtelseskatt med totalt 79 miljoner euro på grund av att bostads- och fastighetshandeln utvecklades svagare än förväntat.

Det flöt in 302 miljoner euro i bils katt. Utfallet var 76 miljoner euro, det vill säga 20,0 procent mindre än 2023. De minskade skatteutfallet berodde framför allt på att antalet fordon som registrerades minskade. Skatteintäkterna 2023 hade dessutom ökat som en följd av att betalningen av skatt för begagnade importerade bilar flyttades från 2022 till 2023 på grund av den tillfälligt utdragna tiden för handläggning av skattedeklarationer. Skatteintäkterna var 6 miljoner euro, det vill säga 1,9 procent mindre än förväntat i den ordinarie budgetpropositionen för 2024.

Det flöt in 1 060 miljoner euro i fordonsskatt. Utfallet var 27 miljoner euro, det vill säga 2,5 procent mindre än 2023. Minskningen berodde på att grundskatten minskade vilket var en följd av minskade koldioxidutsläpp i bilbeståndet och sänkt grundskatt. Skatteintäkterna uppgick till 24 miljoner (2,3 procent) mer än förväntat i budgetpropositionen för 2024.

Skatteutgifter

Med skatteutgifter (eller skattestöd) avses avvikelser från beskattningens normala grundstruktur sådan som den definieras på det nationella planet. En skatteutgift är inriktad på att stödja vissa funktioner eller grupper av skattskyldiga genom avdrag, skattefrihet, nedsatta skattesatser, skattelättnader eller bestämmelser om senarelagd betalning av skatt. Skatteutgifterna beräknas huvudsakligen enligt principen om förlorad skatteinkomst. Utgifterna orsakas av särregler i skattelagstiftningen och den förlorade skatteinkomsten beräknas schablonmässigt och statistiskt så att övriga bestämmelser förblir oförändrade. Eftersom betendeeffekter eller eventuella överlappningar i utgifterna inte beaktas, skulle sloandet av skatteutgifterna sannolikt inte öka skatteinkomsterna med motsvarande belopp. Av bland annat dessa anledningar finns det skäl att vara försiktig i tolkningen och jämförelsen mellan åren.

År 2024 kunde 191 olika former av skatteutgifter identifieras. I avsaknad av ett tillräckligt brett och tillförlitligt dataunderlag går det inte att ge uppskattningar i eurobelopp för cirka en tredjedel av de konstaterade skatteutgifterna och för en del kan endast storleksklassen uppskattas. Skatteutgiftsbeloppet beskriver förlusten av skatteintäkter för alla skattetagare. Nästa tabell visar en uppskattning av dessa skatteutgifter i eurobelopp per skatteslag 2024.

Tabell 19. Uppskattning av vissa skatteutgifter per skatteslag 2024, miljoner euro

Inkomstbeskattning	
Skattefrihet för kalkylerad bostadsinkomst	5 000
Arbetsinkomstavdrag	4 135
Förvärvsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen	1 880
Avdragsgillhet för medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer	170
Arbetspensionsförsäkringspremiens avdragsgillhet	2 870
Avdragsgillhet för arbetslöshetsförsäkrings- och arbetslöshetskasseavgifter	345
Skattefri vinst vid försäljning av egen bostad	2 500
Pensionsinkomstavdrag	2 460
Hushållsavdrag	500
Företagaravdrag	130
Näringsbeskattning	
Skatteutgifter för avskrivning av utgifter för anskaffning av lösa anläggningstillgångar i näringsverksamhet (skattekreditens ränta)	180
Högre avkastningsprocent än marknadsräntan för utdelning från onoterade bolag	505
Skattefri överlåtelsevinst på aktier som utgör anläggningstillgångar	130
Jord- och skogsbruksbeskattning	
Skogsavdrag	100
Mervärdesbeskattning och beskattning av försäkringspremie	
Reducerad skattesats för livsmedel	1 633
Reducerad skattesats för restaurang- och måltidstjänster	735
Reducerad skattesats för läkemedel	424
Reducerad skattesats för persontransporter	273
Punktbeskattning	
Reducerad skattesats för dieselbränsle (utgift 674 miljoner euro) och fordonsskattens drivkraftsskatt på dieseldrivna person- och paketbilar (sanktion 324 miljoner euro)	350
Lägre elskattesats för industri (inkl. gruvdrift) och växthus samt värmepumpar, datorhallar och så vidare	783

Punktbeskattning

Reducerad skattesats för lätt bränsle som används i arbetsmaskiner	414
Skatteutgift för kombinerad produktion av el och värme	50
Skattefrihet för träbaserat bränsle	440
Reducerad skattesats för torv	55

Överlåtelsebeskattning

Skattefri överlåtelse av värdepapper som är föremål för offentlig handel	2 000
--	-------

Arvs- och gåvobeskattning

Skattelättnad för företag vid generationsväxling	180
--	-----

Fastighetsbeskattning

Reducerad skattesats för byggnader för stadigvarande boende	859
---	-----

År 2024 minskade det totala antalet skatteutgifter till följd av att mervärdesskatten på energi sänktes temporärt och elavdraget i samband med hushållsavdraget upphörde. Dessutom slopades skattefriheten för dem som köper en fastighet som första bostad och dem som köper en aktielägenhet som första bostad. Skatteutgiften för guldvaskning i samband med gruvmineralskatten var en ny skatteutgift 2024. Även övriga skatteutgifter har kunnat förändras till eurobelopp till följd av ändringar i skattebaserna och av sådana förändringar i skattegrunderna som påverkat beskattningens normala grundstruktur. Ytterligare information om skatteutgifterna finns på [finansministeriets webbplats](#). Uppgifter om gällande skatteutgifter finns i en separat [promemoria](#).

Bedömning av effekterna av skatteutgifter

Skatteutgifterna ska granskas i förhållande till deras varierande mål med hänsyn till eventuella skadliga effekter i relation till andra politiska mål. Det är också ytterst viktigt att bedöma om målen kan nå effektivare på något annat sätt.

I publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:7 bedömdes bland de enskilda skatteutgifterna konsekvenserna av en utvidgning av beskattningen för biomassa. I finansministeriets publikation [Kartläggningen av beskattningen 2023](#) granskades valda skatteutgifter sett till en ökning av till exempel skatteintäkterna och beskattningens effektivitet.

Styrgruppen för rapportering av skatteutgifter, tillsatt av finansministeriet, har till uppgift att besluta om ändringar i skattenivåerna och strukturerna i normsystemet för skatteutgiftsberäkning och om nya och slopade skatteutgifter till följd av ändringar i skattegrunderna. Styrgruppens beslut och aktuell information om skatteutgifter finns på finansministeriets [webbsida om skatteutgifter](#).

Skattefel

Skatteförvaltningen bedömer att mervärdesskattefelet var cirka 600 miljoner euro 2023. Det uppskattade felet är cirka tre procent av det deklarerade mervärdesskattebeloppet och inkluderar skatteskulder. Vid bedömningen av mervärdesskattefelet har man utnyttjat iakttagelser vid skattegranskningar av stickprovstyp. Enligt uppskattning var mervärdesskattefelet från fel och brister i deklarationerna 2023 cirka två procent av de deklarerade skatterna. Det uppskattade mervärdesskattefelet indikerar det minsta beloppet på det faktiska felet. Uppskattningen har hållit sig relativt stabil under de senaste åren, och inga betydande förändringar har kunnat iakttas.

I internationell jämförelse är mervärdesskattefelet relativt litet i Finland. Till exempel enligt en bedömning publicerad av Europeiska kommissionen 2024 har mervärdesskattefelet i Finland varit ett av de lägsta och jämnaste i EU.

Utöver mervärdesskattefelet har Skatteförvaltningen bedömt samfundsskattefelet för små och medelstora företag. Samfundsskattefelet var under åren 2021–2022 cirka tre procent av företagens deklarerade skatt att betala, vilket motsvarar cirka 68 miljoner euro om året. Uppskattningen innehåller inte skatteskulder. Skattefelet i små och medelstora företag baserar sig på stickprovsgranskningar. Här bör det beaktas att uppskattningen inte täcker företag av alla storlekar, varken de allra minsta eller de allra största företagens skattefel finns med uppskattningen.

Åtgärder för att minska skattefel

Enligt [en kundundersökning](#) bland personkunder förhåller sig finländarna mycket positiva till att betala skatt som upplevs som en viktig skyldighet. Finländarna upplever också att Skatteförvaltningen effektivt övervakar hur inkomster deklarerar och skatter betalas.

Skatteförvaltningens centraliserade funktion för att hantera skatterisker har gjort att åtgärderna har inriktats bättre på de viktigaste riskerna för skattefel. År 2024 var insatsområdena för kontroll och styrning bland annat kontroll av bristande deklaration av inkomster gällande virtuella valutor, distansförsäljning, elektroniska tjänster och plattformsekonomi, kontroll av internationell investeringsverksamhet, bekämpning av grå ekonomi inom bedrägerier och missbruk i mervärdesbeskattningen, mervärdesbeskattningen i internationell handel,

social- och hälsovårdssektorn och välfärdsområdena samt kontroll av arbetskraftsdominerade branscher. Vid skattekontrollen 2024 konstaterades att skatter till ett belopp av 520 miljoner inte hade deklarerats. Skatteförvaltningen lade till dem i kundernas beskattning. Beloppet steg med cirka 100 miljoner euro från året innan.

I internprissättningen och skatteövervakningen av storföretag fortsatte Skatteförvaltningen med sitt föregripande förfarande för att identifiera betydande skatterisker redan i förväg. Samfundskunderna kan begära föregripande samtal i besvärliga beskattningsärenden som ett flexibelt alternativ till ansökan om förhandsavgörande. År 2024 fördes 119 föregripande samtal på kundinitiativ. Dessutom inledde Skatteförvaltningen på eget initiativ samtal i 18 fall.

Bekämpningen av grå ekonomi var fortfarande ett centralt fokusområde inom kontrollen. Fokus har legat på olika bedrägerier i samband med skatteåterbäringar, bilhandeln, konsumentservicesektorerna och bedrägerier i samband med utländska transaktioner och nya betalsätt. År 2024 ledde 43 procent av alla skattegranskningar till prövning av polisanmälan. Bekämpningen av grå ekonomi har utvecklats med särskild finansiering under åren 2024–2025. Med den har man bland annat byggt upp förfaranden för övervakning av sanktioner, effektiviserad riskhantering vid bekämpning av missbruk av identiteter samt anskaffat och utvecklat nya verktyg för bekämpningen. Förebyggande arbete har utförts i form av samarbete med städer och välfärdsområden. Under ledning av Skatteförvaltningen har det nordiska samarbetet för att bekämpa bedrägerier organiserats i enlighet med de behov den förändrade omvärlden medfört.

Enheten för utredning av grå ekonomi vid Skatteförvaltningen färdigställde över 150 fenomenutredningar, utlåtanden och informationsproducerande uppdrag. Anlitandet av tjänsten för fullgöranderapporter som tillhandahålls som en tjänst till stöd för myndigheterna utvidgades ytterligare till stöd för nya myndighetsuppgifter och i slutet av året var de 38. Fler än 700 000 fullgöranderapporter beställdes. Under utredningsenhetens samordning upprätthöll myndigheternas gemensamma lägesbildsfunktion för grå ekonomi och ekonomisk brottslighet en aktuell lägesbild med hjälp av 63 publikationer på webbplatsen för Grå ekonomi och brottslighet.

Under 2024 återspeglade sig förändringarna i den säkerhetspolitiska omvärlden och den internationella handelspolitiken, näthandelns kraftiga tillväxt och statsförvaltningens sparåtgärder på Tullens verksamhet. Tullen bekämpade skattefel i skatteutfallet i Finland och EU:s gemensamma medel. Bekämpningen av skattefel omfattade bland annat tullkontroll, administrativa kontroller gällande företag, brottsbekämpande åtgärder som inriktar sig på gränsöverskridande ekonomisk brottslighet och grå ekonomi samt informationsutbyte

med övriga inhemska och utländska myndigheter. Tullens kundservice och rådgivning förebyggde skattefel till följd av kundernas felaktiga agerande. Tullen deltog aktivt i planeringen av en tullreform i EU.

År 2024 registrerade Tullens brottsutredning sammanlagt 404 misstänkta skattebedrägerier, av vilka 71 var grova skattebedrägerier, 95 vanliga skattebedrägerier och 238 lindriga skattebedrägerier. Den kalkylerade effekten av Tullens bekämpning av ekonomiska brott var totalt cirka 83,6 miljoner euro. Enligt de företags-, dokument- och lagergranskningar som Tullen gjorde var utfallet av de presenterade åtgärderna cirka 8,9 miljoner euro.

Statsrådet godkände i december 2024 [ett principbeslut](#) om en strategi för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet samt ett åtgärdsprogram för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2024–2027. Det nya åtgärdsprogrammet innehåller 19 projekt. Genom projekten genomförs strategins huvudsakliga mål, det vill säga att främja en sund konkurrens mellan företagen och en rättvis arbetsmarknad, förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet, trygga verksamhetsförutsättningarna för myndigheter som bekämpar grå ekonomi och ekonomisk brottslighet samt utveckla bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet samt myndighetssamarbetet.

4.2.5 Penningflödena mellan EU och Finland

Penningflödena mellan Finlands statsfinanser och EU

År 2024 var det fjärde året av EU:s fleråriga budgetram 2021–2027. År 2024 betalade Finland på statsfinansiell nivå 2,0 miljarder euro till EU:s budget och fick 1,6 miljarder euro. Dessutom betalade Finland 23 miljoner euro till Europeiska utvecklingsfonden och 34 miljoner till den europeiska fredsfaciliteten. Betalningarna från statsbudgeten till finansieringsposterna i EU:s budget (andelarna av medlemsavgiften som baserar sig på momsunderlaget, icke-materialutnyttjat plastförpackningsavfall samt bruttonationalinkomsten) minskade med 216 miljoner euro (9,9 procent) från 2023.

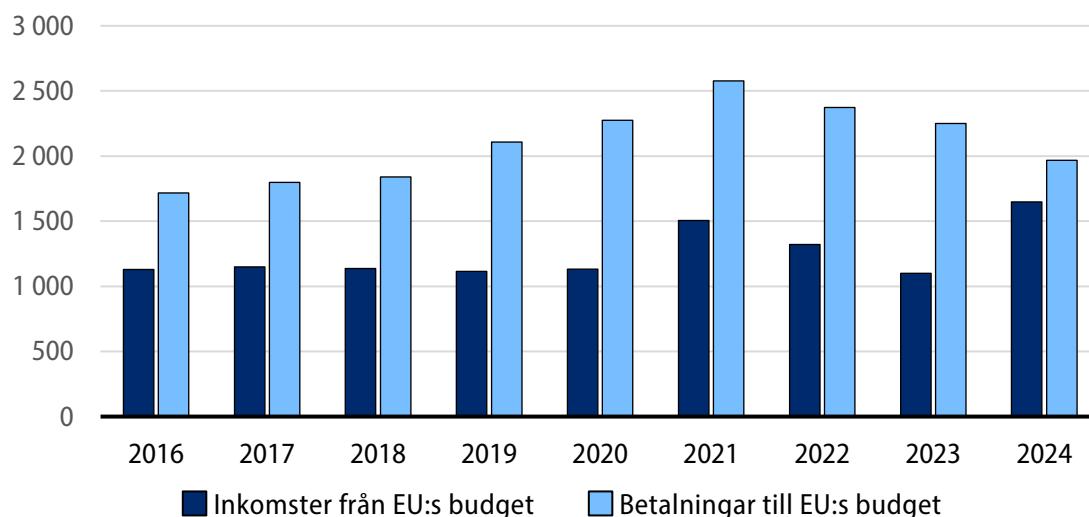
Inkomsterna från EU i statens budgetekonomi ökade med 548 miljoner euro (49,8 procent) från 2023. Under 2024 fick Finland inkomster från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens till ett belopp av sammanlagt 202 miljoner euro samt en förfinansieringsandel på 25,4 miljoner euro som hänför sig till REPowerEU-planen. År 2023 hade Finland inga inkomster från dessa instrument.

De strukturpolitiska stöden som Finland fick ökade med 159 miljoner euro (91,2 procent) och jordbruksstöden och stöden för utveckling av landsbygden ökade med cirka 36 miljoner euro (4,8 procent).

År 2024 tog Finland ut 184 miljoner euro i tullar och sockeravgifter till EU. Av dessa ingår endast en uppbördsprovision, 46 miljoner euro, i statens bokslut. Till EU överfördes ett belopp på 138 miljoner euro.

Tabell 20. Sammanfattning av EU-inkomsterna och EU-utgifterna i statsfinanserna 2023–2024, miljoner euro

STATSFINANSIELLA UTGIFTER	2023	2024
Budgetekonomin		
Momsavgift	326	372
Plastavgift	89	90
BNI-avgift	1 768	1 505
EU-avgifter sammanlagt	2 183	1 967
Europeiska utvecklingsfonden	31	23
Europeiska fredsfaciliteten	15	34
Budgetekonomin sammanlagt	2 229	2 024
STATSFINANSIELLA INKOMSTER	2023	2024
Budgetekonomin		
Jordbruksstöd	531	529
Utveckling av landsbygden	224	262
Strukturpolitiskt stöd	175	334
Provision för uppbörd av tullar m.m.	54	46
Inkomster från faciliteten för återhämtning och resiliens	0	228
Övriga inkomster (bland annat från fonden för inre säkerhet)	116	248
Budgetekonomin sammanlagt	1 099	1 647
Fondekonomin	0	0
Totalt	1 099	1 647

Figur 19. Inkomsterna från och betalningarna till EU:s budget 2017–2024, miljoner euro

Ovan beskrivs penningflödet mellan Finlands statsfinanser och EU. Dessutom styrs en del av EU:s finansiering i Finland direkt till privata aktörer. Det finns inga exakta uppgifter om de totala beloppen för denna finansiering, men den bedöms uppgå till cirka 100–150 miljoner euro om året.

EU:s facilitet för återhämtning och resiliens

Vid Europeiska rådets extra möte sommaren 2020 avtalades om en flerårig budgetram för åren 2021–2027 samt om EU:s återhämtningsprogram med anledning av coronaviruspandemin, vars mål är ge ekonomin i medlemsstaterna möjlighet att snabbt komma igång igen och påskynda Europas återhämtning efter coronaviruset. Återhämtningsinstrumentet är av engångsnatur och uppgår till 750 miljarder euro (i 2018 års priser), varav 390 miljarder euro är stöd i form av bidrag och 360 miljarder euro lån.

Den mest betydande delen av EU:s återhämtningspaket är faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) som syftar till att hjälpa medlemsländerna att hantera de ekonomiska och sociala konsekvenserna av coronaviruspandemin med beaktande av den gröna och digitala omställningen och hållbarhetsperspektiv. Från instrumentet beviljas understöd och lån till stöd för genomförandet av medlemsstaternas strukturella reformer och investeringar.

För att få ta emot stöd från faciliteten för återhämtning och resiliens ska medlemsländerna göra upp nationella planer för återhämtning och resiliens. Finlands plan godkändes av Europeiska rådet i slutet av 2021. År 2022 började EU genomföra planen REPowerEU, med vilken EU vill bryta sitt beroende av ryska fossila bränslen och påskynda omställningen till ren energi. Planen är en del av faciliteten för återhämtning och resiliens. Rådet godkände den 8

december 2023 en uppdatering av planen som grundar sig på Finlands REPowerEU-tal och Finland fick den 25 januari 2024 en förfinansieringsandel på 25,4 miljoner euro som hänförs till REPowerEU-planen (13 procent av den totala utdelningen). Det totala bidragsbeloppet enligt Finlands plan för återhämtning och resiliens är med beaktande av REPowerEU-finansieringen cirka 1,95 miljarder euro.

För att sända en betalningsbegäran förutsätts det att man kommer överens med kommissionen om förfarandena och om de handlingar med hjälp av vilka man bevisar att de uppställda målen nåtts. Finland sände sin första betalningsbegäran (202 miljoner euro netto) den 10 november 2023 och den 25 januari 2024 publicerade kommission sin preliminära bedömning av den. En summa motsvarande betalningsbegäran betalades till Finland den 1 mars 2024. Finland sände sin andra betalningsbegäran (378 miljoner euro netto) den 11 oktober 2024 och den 14 februari 2025 publicerade kommission sin preliminära bedömning av den. En summa motsvarande betalningsbegäran betalas till Finland i början av april 2025. Finlands tredje betalningsbegäran sänds till kommissionen våren 2025.

Finland uppdaterade under 2024 sin plan för återhämtning och resiliens baserat på så kallade objektiva grunder, det vill säga sådana grunder som medlemsstaten inte har någon direkt kontroll över. En av statsrådet godkänd uppdaterad plan skickades till kommissionen den 16 maj 2024 och EU:s råd för ekonomiska och finansiella frågor godkände uppdateringen den 24 juni 2024.

Genomförandet av den nationella planen för återhämtning och resiliens har mestadels framskridit enligt tidsplanen och finansiering har sedan 2021 riktats till investeringar och reformer enligt planen. Lagen om förvaltningen av, tillsynen över och granskningen av Europeiska unionens facilitet för återhämtning och resiliens (537/2022) trädde i kraft i juli 2022 och den anger de olika myndigheternas uppgifter och ansvar samt skyldigheten att samla in information. Mer information om hur genomförandet framskrider samt om kostnaderna för och finansieringen av det finns tillgänglig på webbplatsen granskaforvaltningen.fi.

4.2.6 Statens affärsverk och fonderna utanför budgeten

Statens affärsverk

De statliga affärsverken är Forststyrelsen och Senatfastigheter samt Senatfastigheters dotterbolag Försvarsfastigheter. Forststyrelsen har förutom sin affärsverksamhet dessutom offentliga förvaltningsuppgifter som finansieras med medel under jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets huvudtitlar. Affärsverkens resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse och bokslutsuppgifterna presenteras i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler.

Tabell 21. Företagsverksamheten i statliga affärsverk 2023 och 2024

	Forststyrelsekoncernen, affärsverksamheten och dotterbolagen		Senatfastigheter, affärsverkskoncernen	
	2023	2024	2023	2024
Omsättning, miljoner euro	422	471	967	997
Förändring i omsättningen, procent	2,8	11,7	12,4	3,1
Rörelsevinst/-förlust, miljoner euro	158	201	76	122
Räkenskapsperiodens resultat, miljoner euro	142	180	30	106
Intäktsföring till statsbudgeten, miljoner euro	120	110	38	36
Avkastning på investerat kapital, procent	6,1	7,8	1,0	2,6
Soliditet, procent	98	97	57	52
Balansomslutning, miljoner euro	3 099	3 184	5 259	5 951
Personal	572	562	1 290	1 277

Tabell 22. Statens affärsverkskoncerner, omsättning, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Senatfastigheter, affärsverkskoncernen	645	801	861	967	997
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	329	355	410	422	471

Tabell 23. Statens affärsverkskoncerner, balansomslutning, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Senatfastigheter, affärsverkskoncernen	4 597	4 787	5 019	5 259	5 951
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	3 032	3 047	3 109	3 099	3 184

Fonderna

Det fanns 11 statliga fonder utanför budgeten. Fondernas resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse. Bokslutsuppgifterna presenteras fondspecifikt i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler.

Tabell 24. Budgetöverföringar och samlingskontofordringar 2023 och 2024, miljoner euro

	Budgetöverföringar*		Samlingskontofordringar	
	2023	2024	2023	2024
Försörjningsberedskapsfonden	0	0	209	162
Interventionsfonden för jordbruket	0,4	0,4	4,3	4,7
Gårdsbrukets utvecklingsfond	0	0	316	301
Brandskyddsfonden	0	0	26	28
Stabilitetsfonden	0	0	1 072	344
Statens bostadsfond	-0,4	-503	3 175	2 543
Statens pensionsfond	-2 116	-2 274	0	0
Statens televisions- och radiofond	576	594	7,3	6,7
Statens kärnavfallshanteringsfond	0	0	10,5	4,7
Statsgarantifonden	0	0	1 109	1 116
Oljeskyddsfonden	3,6	0	7,2	4
Totalt	-1 537	-2 183	5 936	4 514

* Budgetöverföringar: + = överföring från budgeten till fond, - = överföring från fond till budgeten

Från intäkterna i Statens pensionsfond överförs till statsbudgeten 41 procent av statens årliga pensionsutgifter. Till Statens televisions- och radiofond överförs anslag för att täcka kostnaderna för den allmännyttiga verksamheten enligt lagen om Rundradion Ab. Från statens bostadsfond inkomstfördes 0,5 miljarder euro.

Fonderna har ingen egen kassa, utan deras likvida medel är en del av statskassan (med undantag av Statens pensionsfond). Fonderna uppvisar samlingskontofordringar på staten i sina balansräkningar.

Tabell 25. Fondekonomins intäkts- och kostnadskalkyl, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Intäkter av verksamheten	2 442	3 364	2 625	2 561	2 825
Verksamhetskostnader	486	-13*	464	191	362
Finansiella intäkter	698	652	752	735	914
Finansiella kostnader	206	249	535	202	261
Extraordinära intäkter och kostnader	0	2	0	173	3
Överföringsekonomins intäkter	0	0	0	0	0
Överföringsekonomins kostnader	1 046	1 432	1 134	1 225	1 124
Intäkter och kostnader av skatter och obligatoriska avgifter	66	61	62	58	60
Räkenskapsperiodens intäkts-/kostnadsåterstod	1 467	2 411	1 307	1 565	2 049

* I Försörjningsberedskapsfonden har de nedskrivningar av balansvärdena för säkerhetsupplagen av oljeprodukter som gjordes 2020 återförts för 274 miljoner euro.

Av intäkterna av verksamheten 2024 utgjordes 2,4 (2,1 2023) miljarder euro av intäkter från Statens pensionsfond. Av dem var 1,7 (1,7) miljarder euro intäkter av pensionsavgifter och 669 (379) miljoner euro var försäljningsvinster från aktier och andelar. Intäkterna av verksamheten vid Stabilitetsfonden minskade med 251 miljoner euro från föregående år och var 153 (404) miljoner euro. Intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten vid Försörjningsberedskapsfonden ökade med 145,3 miljoner euro jämfört med 2023. I den totala fondekonomin ökade intäkterna av verksamheten med sammanlagt 263 miljoner euro från 2023.

De största förändringarna i kostnaderna för verksamheten inom fondekonomin gällde Försörjningsberedskapsfondens kostnader under räkenskapsperioden och förändringar i upplagen. Värdet på Försörjningsberedskapsfondens omsättningstillgångar var 1,5 (1,5) miljarder euro. Försörjningsberedskapsfondens omsättningstillgångar har värderats i enlighet med anskaffningspriset.

De totala finansiella intäkterna och kostnaderna ökade med 120 miljoner euro jämfört med 2023. De finansiella intäkterna hade ökat med 179 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 914 (735) miljoner euro. De finansiella kostnaderna ökade med 60 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 261 (202) miljoner euro.

De största posterna i överföringsekonomin kostnader utgjordes av överföringarna från Statens televisions- och radiofond på 594 miljoner euro samt bostadsfondens understöd på 122 (136) miljoner euro. Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter utgjordes huvudsakligen av försörjningsberedskapsavgifter, kärnavfallshanteringsavgifter och brandskyddsavgifter.

Tabell 26. Fondekonomins balansposter, miljoner euro

Aktiva	2020	2021	2022	2023	2024
Immateriella tillgångar	1	0	0	0	0
Materiella tillgångar	39	43	53	56	57
Värdepapper ingående i anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	19 061	19 451	19 961	21 370	22 748
Omsättningstillgångar	1 161	1 532	1 412	1 501	1 518
Långfristiga fordringar	21	20	19	16	15
Kortfristiga fordringar	2 267	2 317	2 095	662	699
Kortfristiga placeringar	145	110	120	164	189
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	5 497	6 477	6 352	6 332	4 719
Aktiva totalt	28 193	29 950	30 011	30 101	29 945
Passiva	2020	2021	2022	2023	2024
Fondernas eget kapital	28 090	29 499	29 415	29 538	29 453
Långfristigt främmande kapital	0	349	349	349	368
Kortfristigt främmande kapital	103	102	248	214	124
Passiva totalt	28 193	29 950	30 011	30 101	29 945

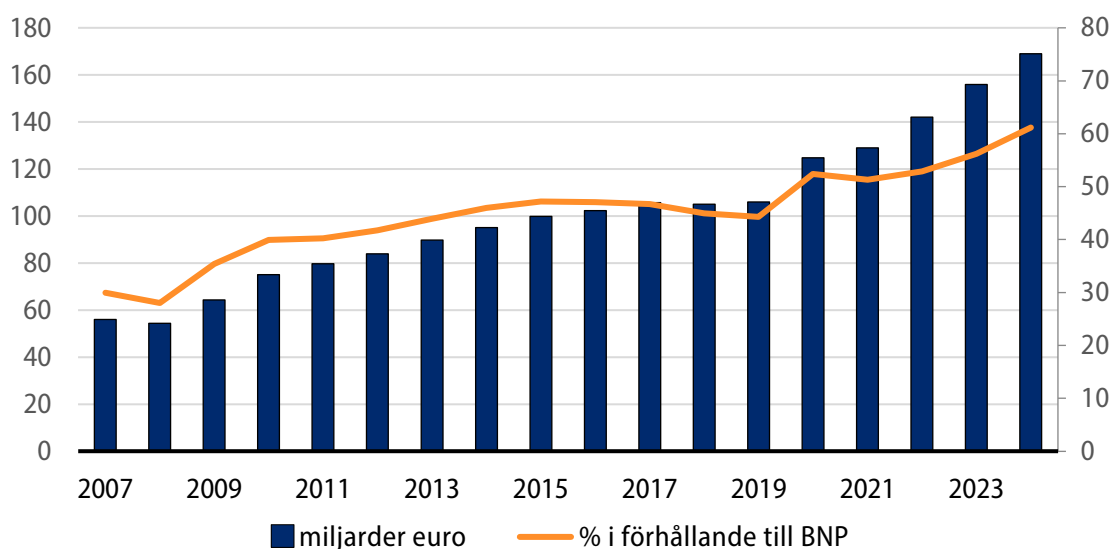
Inom fondekonomi uppgick värdepapper ingående i anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar till totalt 22,7 miljarder euro, varav Statens Pensionsfonds aktie-, fond- och övriga placeringar uppgick till 17,1 miljarder euro i slutet av 2024. Omsättningstillgångarna utgörs till största delen av Försörjningsberedskapsfondens säkerhetsupplag. De kortfristiga fordringarna utgörs närmast av Statens bostadsfonds lånefordringar och resultatregleringar samt av Statens pensionsfonds övriga kortfristiga fordringar och resultatregleringar. I finansieringstillgångarna ingår samlingskontofordringar på statens budgetekonomi.

4.2.7 Statsskulden

Statsskuldens belopp i budgetekonomin ökade år 2024. Nya lån togs upp till ett nettobelopp av 12,1 miljarder euro (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster), det vill säga 0,4 miljarder euro mer än vad den av riksdagen godkända budgeten hade medgett. Orsaken till detta var att man förberedde sig inför välfärdsområdenas utgifter som skulle betalas i början av 2025. Statens likvida medel uppgick till 7,5 miljarder euro vid årets utgång.

Det nominella värdet på statsskulden i statens budgetekonomi (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster) uppgick vid utgången av 2024 till 165,0 miljarder euro, vilket var 11,8 miljarder euro (8 procent) mer än året innan. Ränteutgifterna för skulden var totalt 3,2 miljarder euro, det vill säga 0,9 miljarder euro mer än året innan.

Figur 20. Statsskulden*, nominellt värde, miljarder euro och skulden i förhållande till bruttonationalprodukten, procent

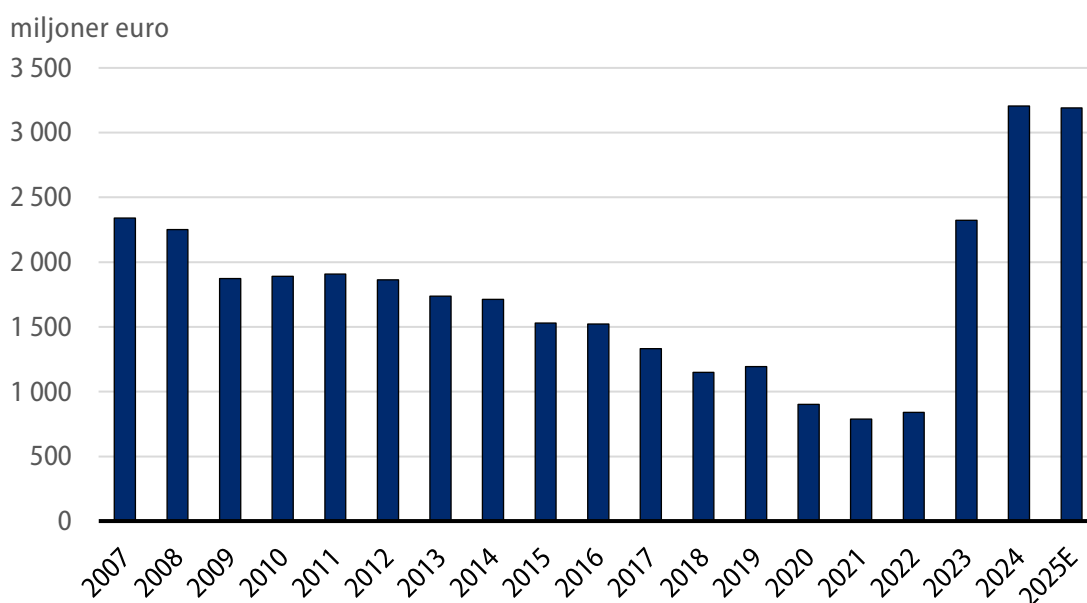

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondeekonomin och affärsverken förutom emissionsvinster och emissionsförluster.
Källa: Statskontoret.

Vid utgången av 2024 var 89 procent av skulderna långfristiga och 11 procent kortfristiga (lånetid kortare än ett år). Vid samma tidpunkt uppgick obligationslånen till allmänheten till 150,7 miljarder euro. Dessa innefattade serieobligationer (148,2 miljarder euro) och övriga obligationer till allmänheten (2,6 miljarder euro). I slutet av året uppgick skuldförbindelserna till 18,7 miljarder euro.

Det strategiska målet med statens skuldhantering är att tillgodose lånebehovet samt att minimera de långsiktiga kostnaderna för skulderna på en risknivå som bedöms vara godtagbar. Riskerna utgörs av marknadsrisker, finansieringsrisker, kreditrisker, operativa och juridiska risker samt modellrisker. För att undvika refinansieringsrisker är de nya lånen till största delen långfristiga lån så att refinansieringen av skulden fördelas så jämnt som möjligt över de kommande åren. För långfristig upplåning talar också statens relativa kostnadsfördel till följd av god riskklassificering på marknaden för långfristiga obligationslån. Vid utgången av 2024 var de effektiva årliga kostnaderna för statsskulden i medeltal 2,01 procent, det vill säga 0,11 procentenheter lägre än året innan. De effektiva kostnaderna minskade jämfört med föregående år, då den allmänna räntenivån började sjunka under 2024.

Figur 21. Ränteutgifter för statsskulden* miljoner euro.

*) Inkluderar ränteutgifterna för budgetekonomins skuld.

Kostnaderna för skulden ska huvudsakligen minimeras genom strategiska val av ränterisknivå. I den föreskrift om skuldhantering som trädde i kraft 2024 fastslogs som det centrala nyckeltalet för statsskuldens räntekänslighet den genomsnittliga lånetiden viktad med kapital- och räntekassaflöden. Den ska vara i genomsnitt sju år på medellång sikt. År 2024 var låntagningens viktade lånetid 7,7 år.

Staten emitterade tre nya benchmarklån. Det första, till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i januari och förfaller till betalning 2055. Det andra, till ett värde av 4,0 miljarder euro, emitterades i april och förfaller till betalning 2034. Det tredje, likaså till ett värde av

4,0 miljarder euro, emitterades i augusti och förfaller till betalning 2030. Vidare anordnades 14 auktioner, på lån som förfaller till betalning 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2032, 2033, 2034, 2040, 2042, 2047 och 2055 till ett värde av sammanlagt 12,7 miljarder euro. Här ingick benchmarklån till ett värde av 700 miljoner euro som emitterades för Senatfastigheter.

Statliga skuldförbindelser emitterades till ett värde av 30,3 miljarder euro. Här ingick skuldförbindelser till ett värde av 733 miljoner euro som emitterades för Senatfastigheter.

I juni emitterade staten en 10-årigt dollarlån till ett värde av 0,9 miljarder euro. Valutalånen är skyddade mot valutakursrisken genom avtal om valutaswap. Valutalånen från tiden före avtalen om valutaswap uppgick i slutet av berättelseåret till 6,5 miljarder euro, vilket är 3,9 procent av statsskulden.

Tabell 27. Nettoupplåning i statens budgetekonomi, miljoner euro

	2020	2021	2022	2023	2024
Upptagna lån	53 880	38 570	44 439	57 933	54 167
Amorteringar	35 565	34 887	31 764	43 719	41 587
Poster för skulthanteringen	647	624	-1 361	-1 516	-446
Nettoupplåning sammanlagt	18 962	4 307	11 314	12 698	12 133

Tabell 28. Statsskuldens struktur*, miljoner euro

	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
Långfristig skuld	106 745	116 868	124 218	134 457	150 747
Kortfristig skuld	18 088	11 829	17 411	21 716	18 667
Statsskulden totalt	124 833	128 696	141 628	156 172	169 414
Budgetekonomin	123 598	127 280	139 955	154 169	166 748
Fondekonomin	0	0	0	0	0
Affärsverken	1 235	1 416	1 673	2 003	2 666
Korrigeringsposter	0	0	0	0	0
Statsskulden totalt	124 833	128 696	141 628	156 172	169 414

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondekonomin och affärsverken förutom emissionsvinster och emissionsförluster.

Riksdagen höjde våren 2024 statens fullmakt för upplåning. Enligt denna har riksdagen gett statsrådet eller, inom de ramar som fastställts, Statskontoret fullmakt att uppta lån för att täcka statsbudgeten så att lånen vid varje enskilt tillfälle får uppgå till högst 205 miljarder euro (tidigare fullmakt 170 miljarder euro), varav de kortfristiga lånen, med en lånetid på högst 12 månader när lånet emitterades, vid varje enskilt tillfälle får uppgå till högst 35 miljarder euro (tidigare 29 miljarder euro).

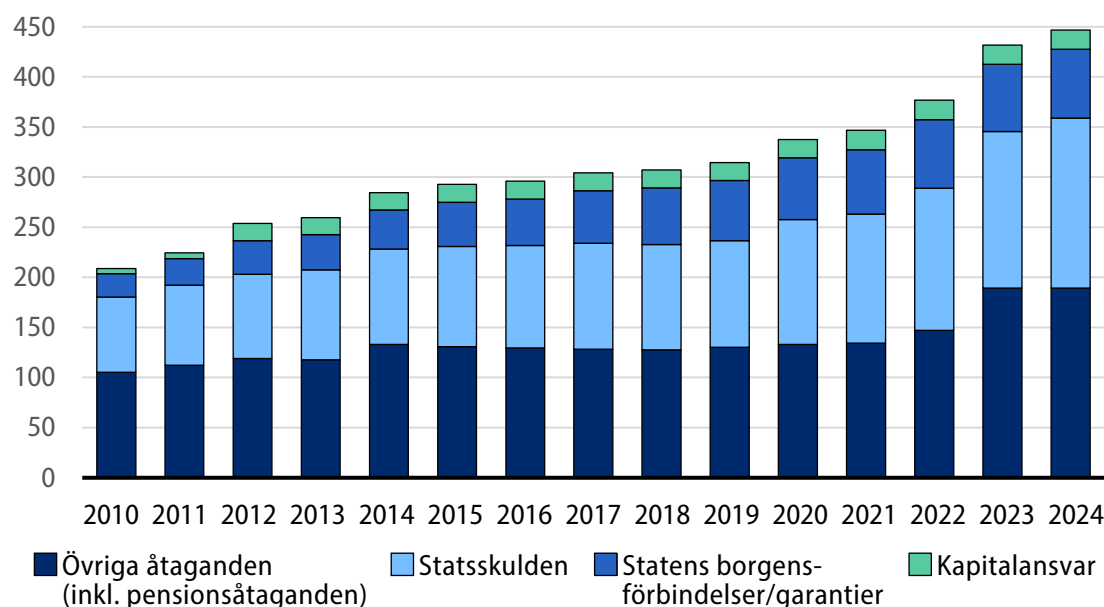
4.2.8 Statsfinansiella åtaganden och risker

Statens finansiella åtaganden och de risker som är förenade med dem kan uppstå på olika håll inom statens budgetekonomi, statens fonder eller statens affärsverk. Statens uttalade (explicita) åtaganden utgörs vid sidan av skulder och pensionsåtaganden närmast av borgensförbindelser och garantier. De uttalade åtagandena grundar sig på lagar eller avtal. Dessutom kan staten ha outtalade (implicita) åtaganden till exempel i samband med trygghandlet av kommuner, statsägda bolag eller finansmarknaden. Då kan det uppstå ett behov av att staten åtar sig ett reellt ansvar för att trygga kontinuiteten i någon central funktion i samhället, även om staten inte direkt är förpliktad till detta genom lag eller avtal.

De statsfinansiella åtagandena och riskerna tas upp mer detaljerat i finansministeriets [översikt över statens finansiella åtaganden och risker](#) från hösten 2024. Enligt översikten har statens åtaganden ökat kraftigt i antal under de senaste åren. Följande översikt publiceras hösten 2025.

Statsfinansiella åtaganden

Statens definierbara åtaganden är de statliga borgensförbindelserna och garantierna, kapitalåtagandena, skulderna samt övriga åtaganden (inklusive pensionsåtaganden). Figuren nedan visar ett sammandrag av hur de åtaganden som huvudsakligen utgör statens definierbara åtaganden har utvecklats. Pensionsåtagandet på 101 miljarder euro ingår i de övriga åtagandena i figuren.

Figur 22. Statens åtaganden, miljarder euro

I tabellen nedan ingår en sammanfattning av statens tillgångar och av det nominella värdet på vissa definierbara åtaganden. Uppgifterna om statens reala och finansiella förmögenhet baserar sig på finansräkenskaperna. Statistikcentralens statistik över statliga borgensförbindelser avviker från beloppen i tabellen, bland annat på grund av den sektorklassificering som används i officiell statistik. I fråga om de finansiella tillgångarna beskrivs dessutom vissa centrala, börsnoterade aktieinnehav, vars marknadsvärde fluktuerar bland annat till följd av de ekonomiska konjunkturförändringarna. Utöver dessa äger staten eller är delägare i flera sådana företag för vilka värderingen baserar sig på bokföringsvärdet.

Tabell 29. Sammanfattning av statens tillgångar och åtaganden, miljarder euro, procent i förhållande till bruttonationalprodukten

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tillgångar						
Statens reelltillgångar ¹	59,3	58,5	61,1	64,4	66,9	
procent i förhållande till BNP	24,8 %	24,7 %	24,6 %	24,2 %	24,5 %	
Statens finansiella tillgångar ¹	89,1	108,0	104,1	93,8	94,5	91,1
procent i förhållande till BNP, varav	37,1 %	45,7 %	41,8 %	35,2 %	34,6 %	32,9 %
Statskassan ²	2,3	7,6	4,8	3,7	8,5	5,5
Solidium Ab	7,5	7,6	9,0	7,9	7,1	6,9
Övrigt noterat aktieinnehav	19,0	26,0	25,0	19,7	17,9	10,8
Bostadsfondens fordringar	3,7	3,2	2,8	2,4	2,1	1,8
Åtaganden						
Statsskulden ³	106,4	124,8	128,7	141,6	156,2	169,4
procent i förhållande till BNP	44,3 %	52,8 %	51,7 %	53,2 %	57,3 %	61,2 %
Kommunernas skuld ⁴	28,9	31,3	32,4	34,1	29,7	30,1
procent i förhållande till BNP	12,0 %	13,2 %	13,0 %	12,8 %	10,9 %	10,9 %
Välfärdsområdenas skuld ⁴					6,3	7,8
Statens borgensförbindelser och garantier ⁵	60,2	61,7	64,2	68,5	67,0	68,7
procent i förhållande till BNP	25,1 %	26,1 %	25,8 %	25,7 %	24,6 %	24,8 %
Finnvera Abp ⁶	32,6	31,6	32,1	35,1	31,9	32,1
Studielån	4,0	4,5	5,0	5,5	6,1	6,4
Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF)	7,0	6,8	6,6	6,7	6,7	6,6
Finlands Bank	0,6	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9
Statliga fonder ⁷	15,5	16,5	17,7	18,6	19,9	21,3
Covid-19-stödåtgärder ⁸		1,0	1,4	1,4	1,0	0,6
Övriga	0,5	0,7	0,7	0,5	0,5	0,7
Kapitalåtaganden ⁹	17,9	18,2	19,4	19,4	19,3	19,4
procent i förhållande till BNP	7,5 %	7,7 %	7,8 %	7,3 %	7,1 %	7,0 %
Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Europeiska investeringsbanken (EIB)	3,1	3,1	3,7	3,4	3,4	3,4
Nordiska investeringsbanken (NIB)	1,1	1,1	1,5	1,5	1,3	1,3
Övriga	2,6	2,8	3,1	3,4	3,5	3,6
Övriga åtaganden ¹⁰	130,0	132,9	134,3	147,2	189,3	189,3
procent i förhållande till BNP	54,2 %	56,2 %	54 %	55,3 %	69,4 %	68,3 %
Budgetekonomin, varav	127,2	130,2	131,5	143,8	185,6	185,4
pensionsåtaganden	92,7	93,1	93,3	97,0	101,0	101,0
Fondekonomin	1,7	1,8	2,0	2,4	2,3	2,3
Affärsverken	1,1	0,9	0,8	1,0	1,4	1,6

Källa: Statistikcentralen, Statskontoret

- 1 Realtillgångarna omfattar realegendomen och de finansiella tillgångarna är ekonomiska tillgångar som består av betalningsmedel, finansiella fordringar samt av sådana ekonomiska medel som till sin natur har karaktären av fordringar.
- 2 Statens likvida kassamedel
- 3 Statsskulden innefattar budgetekonomins skuld och den skuld som förmedlats till affärsverket Senatfastigheter
- 4 I kommunernas och välfärdsområdenas skuldsiffror ingår en skuld i nationalräkenskaperna, där social- och hälsovården samt räddningsväsendet i Helsingfors räknas till välfärdsområdena.
- 5 Statens borgensförbindelser och garantier presenteras mer ingående i bilaga 2 till regeringens årsberättelse (bilaga 12 till statsbokslutet).
- 6 Finnveras borgens- och garantiansvar utgörs av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras låneprogram EMTN och ECP har använts för att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.
- 7 Största delen av fondernas borgensstock utgörs av Statens bostadsfond
- 8 Innehåller borgensförbindelser för rederier som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen, Finnair samt för lån från EU:s stödinstrument SURE och för EIB:s covid-19-garantifond samt covid-19-vaccingarantin.
- 9 Kapital till internationella finansinstitut, som måste betalas om kapitalet behövs för att täcka förluster eller för att undvika insolvens.
- 10 Till exempel statens pensionsåtaganden och befogenhet att använda budgetanslag.

Utan elimineringar uppgick åtagandena utanför balansräkningen för statens budgetekonomi, fonder och affärsverk den 31 december 2024 till totalt 258,5 miljarder euro. Ökningen jämfört med året innan är 2,2 miljarder euro. Till noterna till statens bokslut 2023 har fogats uppgifter om statens ansvar i fråga om pensioner som tjänas in inom företagarnas, jordbruksföretagarnas, sjömännens och Folkpensionsanstaltens personals pensions-system samt statens ansvar för pension som tjänas in under tiden för vård av barn under tre år och för studier.

Tabell 30. Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi, fondeekonomi och statliga affärsverk samt förändringar i dem 2023 och 2024 miljoner euro

	31.12.2023	31.12.2024	Förändring mn euro	Förändring %
Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi	232 738	233 285	547	0,2
Statens pensionsåtaganden	101 000	101 000	0	0,0
Befogenhet att använda budgetanslag	20 455	20 257	-198	-1,0
Statliga borgensförbindelser och statsgarantier ¹	47 122	47 356	224	0,5
Andra fleråriga åtaganden	64 162	64 162	0	0,0
Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi	22 174	23 654	1 480	6,7
Åtaganden utanför balansräkningen för statliga affärsverk	1 403	1 554	151	10,8
Totalt	256 316	258 492	2 176	0,8

¹ Fondernas statliga borgensförbindelser och garantier ingår i punkten Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi.

Borgensförbindelser och garantier

Borgensförbindelser och garantier är huvudsakligen åtaganden som innefattar en kreditrisk som kan jämföras med kreditgivning. Beloppet av de borgensförbindelser och garantier som binder staten har ökat kraftigt under de senaste åren. I statens bokslut rapporteras det disponibla maximibeloppet för de borgensförbindelser och garantier för vilka riksdagen beviljat fullmakt och som har gällande borgens- och garantiansvar.

Det disponibla maximibeloppet för statliga borgensförbindelser och statsgarantier uppgick till 141,6 miljarder euro vid utgången av 2024. Under 2024 minskade det disponibla maximibeloppet med 7,6 miljarder euro och detta berodde huvudsakligen på att fullmakterna på 10 miljarder euro för låne- och garantiprogrammet för energibolagen upphörde i slutet av 2023.

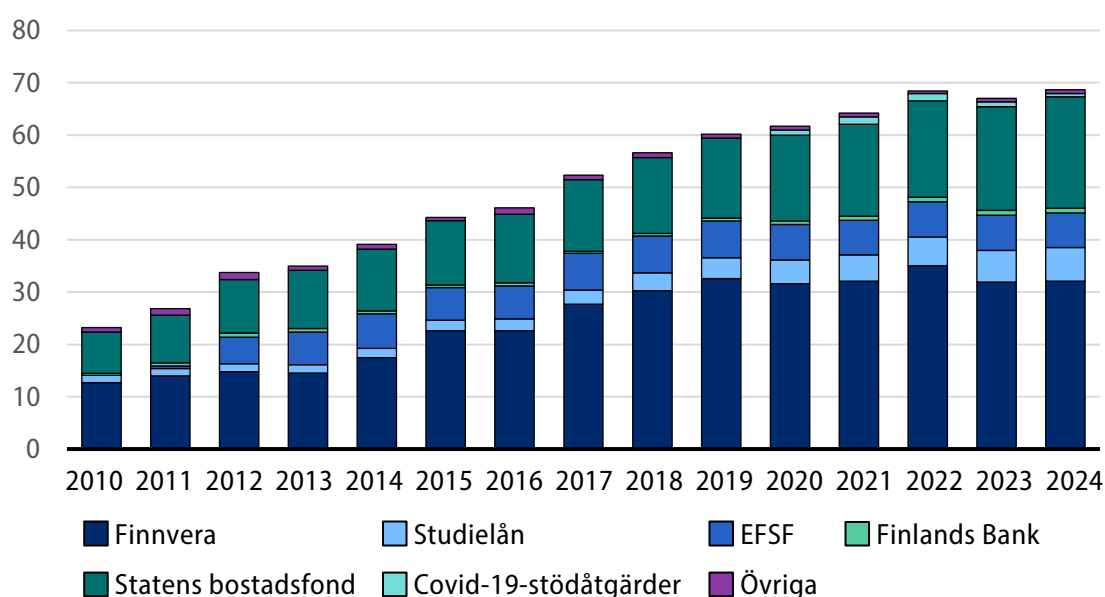
Det gällande beloppet av borgensförbindelser och garantier uppgick till 68,7 miljarder euro vid utgången av 2024. De gällande borgensförbindelserna och garantierna ökade under 2024 med cirka 1,7 miljarder euro och 2,5 procent. Statens totala borgens- och garantistock har ökat i över tio års tid, med undantag för 2023 då den minskade. Den långvariga

ökningen av borgens- och garantistocken har särskilt koncentrerats till de två största delområdena: borgensförbindelser för Finnvera Abp och för Statens bostadsfond som behandlas senare i detta kapitel.

Av de gällande borgens- och garantiansvaren i slutet av 2024 uppgick den andel som relaterar till Finnveras borgensförbindelser och garantier till 32,2 miljarder euro, Statens bostadsfonds andel till 21,2 miljarder euro, Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF) andel till 6,6 miljarder euro och studielånens andel till 6,4 miljarder euro. De gällande borgensansvaren relaterade till stödåtgärderna med anledning av coronapandemin uppgick vid årets slut till 644 miljoner euro, varav SURE-garantiernas andel (instrumentet för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation) var 432 miljoner euro, andelen för Europeiska Investeringsbankens covid-19-garantifond 182 miljoner euro och andelen för försäkringsgarantin i fråga om covid-19-vaccinet 30 miljoner euro. Allt som allt utgjorde det nominella värdet på de gällande statliga borgensförbindelserna och garantierna i slutet av 2024 24,8 procent i förhållande till totalproduktionen.

Den största ökningen i fråga om de gällande borgensförbindelserna och garantierna 2024 skedde inom ansvar som hänför sig till Statens bostadsfond, 1,4 miljarder euro, och statsborgen för studielån, 0,3 miljarder euro. Statens borgensansvar i fråga om Finnvera ökade med 0,2 miljarder euro. Den statsborgen som beviljats för Finnair Abp:s lån i anslutning till coronapandemin upphörde under 2024 på grund av förtida återbetalning.

Figur 23. Statens gällande borgensförbindelser och garantier, utveckling*, miljarder euro

- * Statens borgensförbindelse för Finnvera enligt bokslutsrapporteringen utgörs av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. I mängden borgensförbindelser och garantier inom exportgaranti- och specialgarantiverksamheten beaktas gällande ansvar (lyfta och olyfta), men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras låneprogram EMTN och ECP har använts för att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

Eurostat publicerar [statistik om det totala beloppet av EU-ländernas statliga borgensförbindelser i relation till bruttonationalprodukten](#). En jämförelse av borgensförbindelsernas nominella värden i de olika EU-länderna försvåras bland annat av att länderna har olika praxis för rapporteringen.

Finnvera

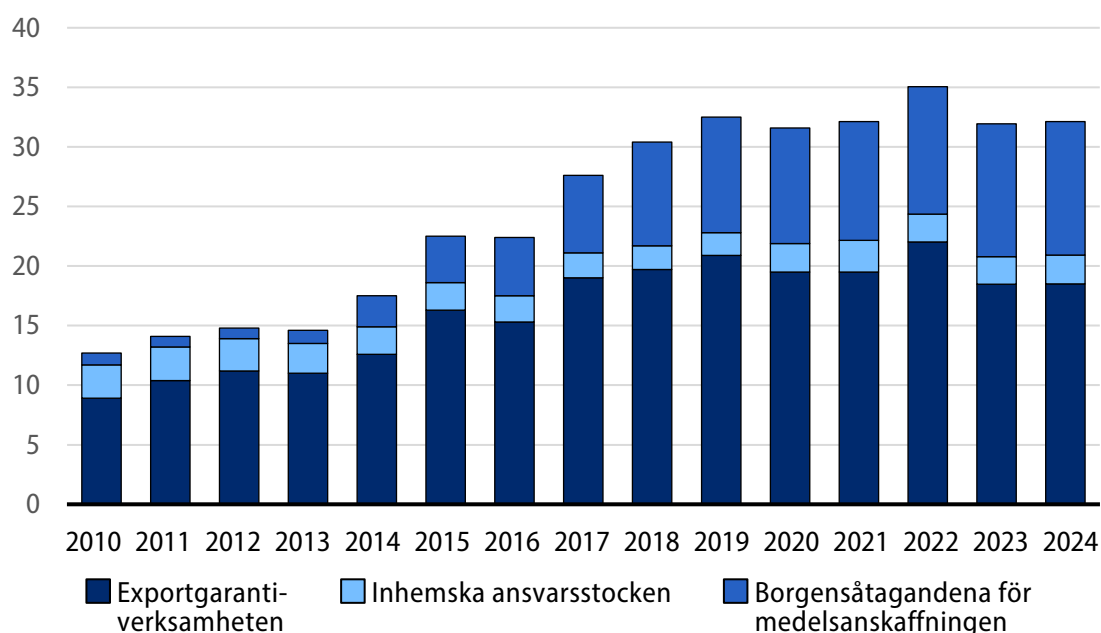
Det statsägda specialfinansieringsbolaget Finnvera främjar finländska företags verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft genom att tillhandahålla lån, borgensförbindelser och exportgarantier. Finnvera-koncernen består av moderbolaget Finnvera Abp och dess dotterbolag Finlands Exportkredit Ab. Finnvera-koncernens verksamhetsområde fördelas på inhemska finansiering och finansiering av export. År 2024 var Finnveras strategiska huvudteman främjande av export, tillväxt och internationalisering, kundupplevelsen och partnerskap samt digitalisering. I slutet av året godkändes en strategi för åren 2025–2028, med ännu större fokus på att främja Finlands export och antalet exportörer, möjliggöra tillväxt för företagen och ny företagsverksamhet samt en kundcentrerad digitalisering.

De senaste årens coronapandemi, Rysslands anfallskrig mot Ukraina, energikrisen och den tilltagande inflationen samt, till följd av detta, de stigande räntorna har förändrat de ekonomiska utsikterna både globalt och i Finland och orsakat osäkerhet i omvärlden. Under 2024 sjönk inflationen och räntenivån, men den geopolitiska osäkerheten och det svaga ekonomiska läget såväl i Finland som på exportmarknaderna fortsatte. Finnveras belopp för den inhemska finansieringen och exportfinansieringen låg 2024 på en lägre nivå än året innan. Finnvera har cirka 21 100 kunder, varav merparten är kunder inom den inhemska finansieringen. Mätt i euro ligger Finnveras största åtaganden dock inom exportfinansieringen.

Enligt statens bokslutsrapportering uppgick statens borgens- och garantiansvar relaterat till Finnveras verksamhet i slutet av 2024 till 32,1 miljarder euro (31,9 miljarder euro 2023). I bokslutsrapporteringen inkluderar de statliga borgensförbindelserna och garantierna inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten gällande lyfta och olyfta ansvar men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras kreditprogram EMTN (Euro Medium Term Note) och ECP (Euro Commercial Paper) har använts för att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer vid olika tidpunkter.

Statens borgens- och garantiansvar i anslutning till Finnveras verksamhet har sedan början av 2010-talet ökat avsevärt efter att borgensstocken i slutet av 2010 uppgick till 12,8 miljarder euro. Ansvarsstockens utveckling har under de senaste åren varit jämnare på grund av den minskade efterfrågan på finansiering till följd av det allmänna ekonomiska läget. Den gällande ansvarsstocken för exportgaranti- och specialborgensverksamheten uppgick i slutet av 2024 till 18,5 miljarder euro (18,5 miljarder euro 2023), den inhemska låne- och borgensansvarsstocken till 2,4 miljarder euro (2,3 miljarder euro 2023) och borgensansvaren för medelsanskaffningen till 11,2 miljarder euro (11,2 miljarder euro 2023). Av borgensansvaren för medelsanskaffningen var alla relaterade till EMTN-programmets långfristiga medelsanskaffning och i fråga om den kortfristiga ECP-medelsanskaffningen fanns inga borgensansvar vid årets slut. Staten höjde i slutet av 2024 maximibeloppet för statsborgen för den emitterade medelsanskaffningen inom ramen för kreditprogrammet EMTN från 15 miljarder euro till 17 miljarder euro.

Figur 24. Finnveras borgensförbindelser och garantier *, miljarder euro

* Statens borgensansvar i fråga om Finnvera utgörs enligt bokslutsrapporteringen av exportgaranti- och specialgarantiverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. I mängden borgensförbindelser och garantier inom exportgaranti- och specialgarantiverksamheten beaktas gällande ansvar (lyfta och olyfta), men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras EMTN- och ECP-kreditprogram har använts för att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, men det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

I slutet av 2024 uppgick ansvaret enligt lagen om statliga exportgarantier till 16,7 miljarder euro (i slutet av 2023 17,7 miljarder euro). Ansvarsstocken inom exportfinansieringen beräknas enligt lagen om statliga exportgarantier utifrån de sammanlagda gällande ansvarerna och hälften av anbudsansvaren enligt valutakursen dagen för beslutet. Vid utgången av 2024 utgjorde Finnveras helhetsansvar vad gäller exportgarantier och exportborgen samt specialborgen 21,1 miljarder euro (23,4 miljarder euro vid utgången av 2023), varav 14,3 miljarder euro var lyfta ansvar (14,2 miljarder euro vid utgången av 2023). Helhetsansvaret i fråga om exportgarantier och exportborgen samt specialborgen minskade under året med 2,3 miljarder euro (-0,7 miljarder euro, 2023). Det allmänna ekonomiska läget och den sänkta exportefterfrågan påverkade ansvarsstocken. Ändringar i ansvarsstocken påverkas dessutom av vid vilken tidpunkt enskilda stora exportaffärer infaller.

Finnveras ansvar utgör en betydande delsektor av statsborgensförbindelserna och statsgarantierna, vilket ökar betydelsen av riskhanteringen relaterad till Finnveras verksamhet. Riskhanteringen har en central betydelse också när det gäller att bevara Finnveras risktagningsförmåga. Det mest betydande riskområdet i Finnveras verksamhet är kreditrisken, och i euro mätt är denna som störst i synnerhet inom exportfinansieringen. Till Finnveras kapitalförvaltning hör bland annat marknads- och likviditetsrisker.

Finnveras exportgaranti- och specialborgensverksamhet präglas av bransch- och kundkoncentrationer. Vid utgången av 2024 var fartygs- och varvsbranschens andel av hela ansvarsstocken 50 procent (50 procent 2023), telebranschens andel 15 procent (17 procent) och skogsindustribranschens 13 procent (15 procent). Av gällande exportgaranti- och specialborgensansvar samt anbudsansvar vid utgången av 2024 hade de tre största mottagarna av köparfinansiering en andel på 41 procent (41 procent 2023), de tio största en andel på 67 procent (68 procent) och de 20 största en andel på 78 procent (78 procent).

Riksdagen höjde fullmakterna för exportfinansieringen avsevärt 2020, baserat på den tidens tillväxtprognoser för exportfinansieringen. Riksdagen höjde i maj 2020 dessutom fullmakterna för den inhemska finansieringen under de rådande exceptionella förhållanden som coronapandemin orsakade. Efter höjningarna 2020 är de centrala fullmakterna i anslutning till Finnveras verksamhet: exportgarantier 38 miljarder euro, borgensförbindelser för medelsanskaffning 20 miljarder euro, exportkrediter 33 miljarder euro och ränteutjämning 33 miljarder euro, inhemsk finansiering 12 miljarder euro. Under 2023 höjdes fullmakten för borgen vid specialrisktagning inom exportfinansiering från 5 miljarder euro till 8 miljarder euro. Syftet med höjningarna var att bevara finansieringsmöjligheterna för exporten på samma nivå som i de viktigaste konkurrentländerna, att förbättra företagets verksamhetsförutsättningar och finansmarknadens verksamhet samt att stärka Finlands ekonomi.

Ett mål enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering är att stärka strukturererna för exportfrämjande och Finnveras exportfrämjande roll. Enligt regeringsprogrammet ska en totalreform av lagstiftningen om Finnvera Abp dessutom genomföras. Totalreformen har genomförts under ledning av arbets- och näringsministeriet sedan början av 2024, och regeringens proposition var på remiss 21.11.2024–2.1.2025. Genom propositionen samlas lagstiftningen om Finnvera Abp i en enda lag och dessutom föreskrivs det bland annat att finanstillsynen över bolaget överförs till Finansinspektionen. Regeringens proposition om överföring av finanstillsynen (RP 311/2022 rd) lämnades ursprungligen som en separat proposition hösten 2022, men den förföll när riksdagsperioden avslutades. En regeringsproposition om en totalreform av lagstiftningen om Finnvera ska lämnas till riksdagen våren 2025.

Målet med Finnveras verksamhet är att den ska vara självbärande, vilket betyder att bolaget på lång sikt ska täcka kostnaderna för sin verksamhet och den andel av kredit-, borgens- och garantiförluster som bolaget svarar för med intäkterna från sin affärsverksamhet. Som uppföljningsindikator för det uppställda målet att bolaget ska vara självbärande fungerar det kumulativa resultatet sedan bolaget inledde sin verksamhet. År 2024 uppvisade Finnvera-koncernen ett resultat på 228 miljoner euro. Föregående år var resultatet 433 miljoner euro. År 2020 gjorde Finnvera på grund av coronaviruspandemin och i enlighet med standarden IFRS 9 som en följd av försämrade riskklassificeringar och makroekonomiska prognoser kreditförlustreserveringar på 1 222 miljoner euro för exportgaranti- och specialborgensverksamheten, varav fartygs- och varvsbranschen stod för en andel på cirka 90 procent. Dessutom ökade Rysslands anfallskrig mot Ukraina bolagets kreditförlustreserveringar under 2022. Förlustreserveringarna för fartygs- och varvssektorn har delvis upplösts under de senaste åren, särskilt till följd av rederisektorns förbättrade utsikter, vilket också har bidragit till ett positivt resultat. Dessutom minskade förlustreserveringarna för ansvar i Ryssland till följd av återbetalningar. Finnveras totala ansvarsåtaganden i Ryssland uppgick i slutet av 2024 till 64 miljoner euro) och har på tre år minskat med över 93 procent från nästan en miljard euro.

Vid utgången av 2024 uppgick kreditförlustreserveringarna för den inhemska finansieringen till 146 miljoner euro och kreditförlustreserveringarna för exportfinansieringen till 999 miljoner euro. De slutliga förlusterna inom koncernen uppgick 2024 till ett belopp av 121 miljoner euro (128 miljoner euro 2023). Kreditriskindikatorerna för den inhemska finansieringen försämrades och kreditförlusterna ökade 2024 och anhopningen av globala kriser återspeglades i form av förluster även inom exportgarantiverksamheten. År 2024 betalades två större enskilda exportgarantiersättningar ut.

Målet att både den inhemska verksamheten och exportgaranti- och specialborgensverksamheten ska vara självbärande har förverkligats under 10-årsperioden när resultatet räknas kumulativt från när verksamheten inledde fram till slutet av 2024. I granskningen av huruvida exportgaranti- och specialborgensverksamheten varit självbärande beaktas

statsgarantifondens medel, som har influtit som ett resultat av den verksamhet som bedrevs av Finnveras föregångarorganisationer. Beloppet av de buffertmedel som uppkommit inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten uppgick i slutet av 2024 till 1 446 miljoner euro (1 272 miljoner euro 2023), när man utöver 511 miljoner euro i balansräkningens fond för exportgaranti- och specialborgensverksamhet beaktar det separata resultatet för 2024 på 128 miljoner euro samt statsgarantifondens medel om 767 miljoner euro (760 miljoner euro 2023). I statsgarantifondens medel ingår den kapitalisering av fonden med 400 miljoner euro som staten gjorde 2021. Finnvera har delvis också skyddat sina risker genom återförsäkringar, som möjliggör ersättningar till ett maximibelopp som i slutet av 2024 uppgick till 1,5 miljarder euro, det vill säga 8 procent av de lyfta ansvaren. I sista hand är det staten som ansvarar för de borgensförbindelser och garantier som Finnvera beviljar.

För att täcka det förlustbringande separata resultatet från exportgaranti- och specialborgensverksamheten fick Finnvera 2020 en fondbetalning på 349 miljoner euro från statsgarantifonden. Finnvera har befriats från fondåterbäring på basis av ett eventuellt vinstresultat av exportgaranti- och specialborgensverksamheten år 2021 eller därpå följande år. Befrielsen gäller till dess att tillgångarna i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten är på samma nivå som före coronapandemin. Det slutliga beslutet om befrielsen från återbäring fattas av Finnveras bolagsstämma.

Fonden för den inhemska verksamheten uppgick i slutet av 2024, med beaktande av redovisningsperiodens resultat, till 432 miljoner euro (405 miljoner euro 2023).

Finnveras soliditet bör vara tillräcklig för att säkerställa bolagets risktäckningskapacitet och för att kostnaderna för medelsanskaffningen ska hållas skäliga. Arbets- och näringsministeriet har ställt minst 15 procent som mål för soliditeten i Finnveras inhemska verksamhet. Koncernen Finnveras Tier 1-soliditet i den inhemska verksamheten var, beräknad i enlighet med beräkningsprinciperna för standarden Basel III, 25,5 procent vid utgången av 2024 (24,3 procent 2023). Det har inte ställts något minimikrav för soliditeten för Finnveras exportfinansiering, eftersom det i sista hand är det staten som ansvarar för ett sådant förlustresultat från exportgaranti- och specialborgensverksamheten som det fria egna kapital som influtit från verksamheten och statsgarantifonden inte skulle räcka till för att täcka. Arbets- och näringsministeriet följer dock hur ansvars- och riskpositionen samt buffertmedlen utvecklas samt bland annat soliditetskravet i fråga om eget kapital, där verksamhetens risker beaktas och kreditriskerna utgör den största risken. I slutet av 2024 uppgick exportfinansieringens soliditet med beaktande av medlen i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten och statsgarantifonden till 5,7 procent (5,6 procent 2023).

Statens bostadsfond

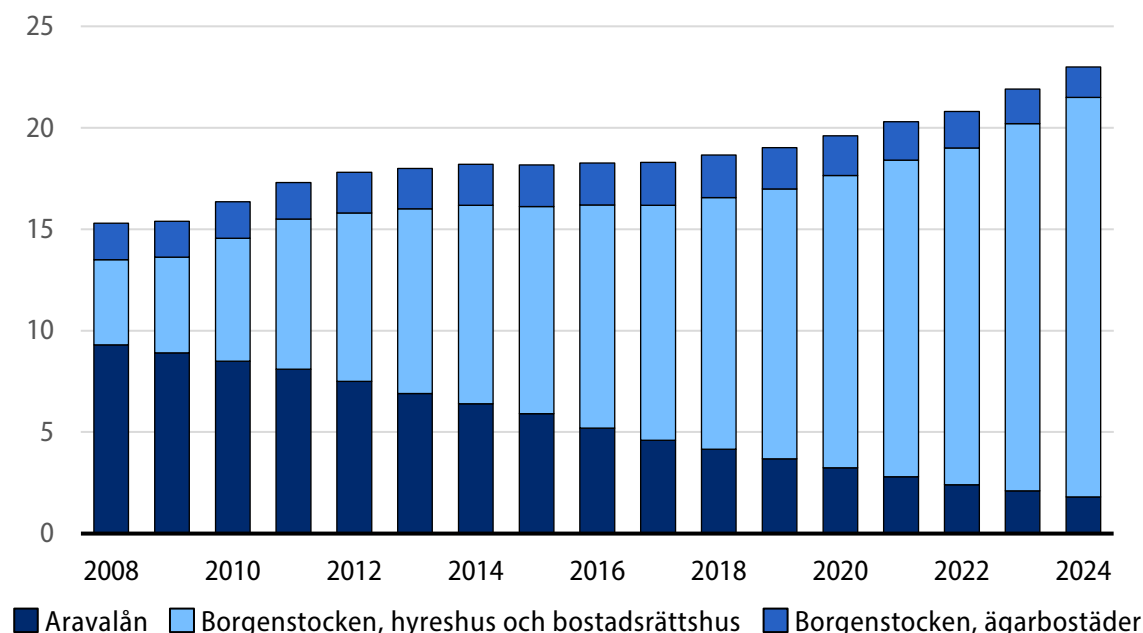
Statens bostadsfond är en fond underställd miljöministeriet och utanför budgeten vars finansierings- och borgensbefogenheter fastställs årligen i statsbudgeten. Fonden har ingen egen personal. Nya beslut om finansiering och borgensförbindelser har fram till den 1 mars 2025 fattats vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Statskontoret förvaltar låne- och borgensstocken och fattar beslut om saneringsåtgärder i anslutning till upplåningen.

Miljöministeriet tillsatte hösten 2023 en utredningsgrupp för att bedöma den statsunderstödda bostadsproduktionen, Statens bostadsfond och indirekta stöd. [Utredningsgruppens utvecklingsförslag](#) blev klara i mars under berättelseåret och de granskades av en arbetsgrupp under ledning av statssekreterare Mika Nykänen under 2024. [Rekommendationerna från Mika Nykänen's arbetsgrupp offentliggjordes i januari 2025](#). Under 2024 färdigställdes också [en utredning om behovet av en mellanform mellan hyresboende och ägarboende](#). Dessutom inleddes en utredning om vilka konsekvenser avvecklandet av bostadsrättsproduktionen har för bostadsrättssammanslutningar.

Lagen om upphävande av lagen om Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) och dess ersättande med Centralen för statligt stött bostadsbyggande (Varke) stadfästes den 19 december 2024. De uppgifter som anges i lagen börjar från och med den 1 mars 2025 skötas av en central som inrättats vid miljöministeriet. Statsrådets finanspolitiska ministerutskott beslutade den 24 juni 2024 att Statens bostadsfond ska ingå i budgetekonomin från och med ingången av 2026. De ändringar i lagstiftningen som införlivningen förutsätter bereds under 2025.

I statens bostadsfonds balansräkning utgörs merparten av fordringarna av långfristiga aravalån som beviljats hyreshus- och bostadsrättssamfund före 2008, och som uppgick till 1,8 miljarder euro vid utgången av 2024 (2,14 miljarder euro 2023). Fonden får sina intäkter från räntor och amorteringar på aravalån och genom borgensavgifter som hör till statliga borgensförbindelser. Statens bostadsfonds likvida tillgångar (samlingskontofordran på staten) var 2,5 miljarder euro vid utgången av 2024 (3,17 miljarder euro år 2023). Ur fonden överfördes 2024 0,5 miljoner euro till statsbudgeten (0,4 miljoner euro 2023).

Statens bostadsfonds borgensstock fördubblades under 2010-talet. Borgensstocken för bostadsfinansiering var 21,2 miljarder euro vid utgången av 2024, vilket innebar en ökning på 1,4 miljarder euro jämfört med föregående år. Av bostadsfondens borgensstock utgjordes största delen av borgensförbindelser för byggnadslån och lån för totalrenovering till hyreshus- och bostadsrättssamfund. Borgensstocken för dem var totalt 19,7 miljarder euro vid årets slut.

Figur 25. Borgensstocken för bostadsfinansiering och aravalånestocken, miljarder euro

Användningen av garantifullmakter för den sociala bostadsfinansieringen låg under 2010-talet på i genomsnitt 1,2 miljarder euro per år. Under senare år har det skett en ökning i antalet beviljade lån där statens fyllnadsborgen ingår. Användningen av borgensfullmakter uppgick 2023 till 1,9 miljarder euro och 2024 till över 2 miljarder euro.

Hyreshussamfundens ekonomiska problem har ökat under de senaste åren. Ur riskhanteringsperspektiv ligger de största riskerna i låne- och borgensstocken för hyreshus- och bostadsrättssamfund i att fastigheternas utnyttjandegrad sjunker i regioner där befolkningen minskar, vilket sänker värdet på garantifastigheterna. De kommunspecifika befolkningsprognoser som Statistikcentralen publicerade 2024 förutspår att tillväxten fortsättningsvis koncentreras till huvudstadsregionen och några landskapscentrum. Därmed kan även problemen i anslutning till hyreshusfinansieringen antas öka framöver. Vid social bostadsfinansiering leder också ändringar i befolkningsstrukturen, långa lånetider (högst 45 år), progressiv amortering samt hög belåningsgrad (85–95 procent) till utmaningar.

Hyreshusfinansierings risker minimeras bland annat genom att frigöra objekt från begränsningar och bevilja hyreshussamfund saneringsåtgärder som definieras i lag. År 2024 frigjordes 2 676 bostäder från begränsningar (3 052 bostäder 2023). År 2024 beviljades rivningsackord för 0,86 miljoner euro (0,87 miljoner euro 2023) och rivningsunderstöd för 2,8 miljoner euro (2,9 miljoner euro 2023). Några begränsningsackord beviljades inte 2024 (0,19 miljoner euro 2023).

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA och Statskontoret ansvarade under 2024 tillsammans för riskhanteringen i fråga om låne- och borgensstocken i Statens bostadsfond. För riskhanteringen gällde den riskhanteringsanvisning som ämbetsverken fått av direktionen för Statens bostadsfond, och riskhanteringen samordnades i ARA:s och Statskontorets gemensamma riskgrupp.

Av aravalånebeståndet för finansiering av hyreshus och bostadsrättshus på 1,8 miljarder euro har 0,4 miljarder (23 procent) placerats inom riskfyllda områden enligt Statskontorets riskklassificering av kommuner (C: måttlig risk, D: hög risk och E: synnerligen hög risk). Av borgensstocken på 19,7 miljarder euro för finansieringen av hyreshus och bostadsrättshus har 2,7 miljarder euro (14 procent) placerats inom motsvarande riskfyllda områden.

Borgensstocken för privatpersoners bostadslån har mellan 2012 och 2020 legat på en nivå av cirka 2,0–2,1 miljarder euro. Åren 2021–2024 minskade borgensstocken. Vid utgången av 2024 var borgensstocken för personliga lån cirka 1,5 miljarder euro, vilket innebär en minskning på 209 miljoner euro jämfört med året innan.

Förbindelsestocken för bostadsfondens räntestödsbelåning utgjorde 23,6 miljarder euro vid utgången av 2024, vilket innebär en ökning på 1,9 miljarder euro från föregående år. Av räntestödslånen uppgick samfundslånens andel i slutet av 2024 till 18,8 miljarder euro och andelen för privatpersoners ägarbostadslån till 4,8 miljarder euro. De utbetalda räntestöden ökade under 2024 till följd av den höjda räntenivån till 239 miljoner euro (92,4 miljoner euro 2023). En ökning av lånestocken ökar också räntestödsavgifterna beroende på den allmänna räntenivån. Den allmänna höjningen av räntenivån har märkbart ökat mängden räntestöd som staten betalade ut 2023 och 2024.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering konstateras att fullmakterna att bevilja räntestödslån och borgenslån för statsunderstödd bostadsproduktion ska dimensioneras bättre än tidigare så att de återspeglar det övriga konjunkturläget inom byggbranschen. Borgensavgifter ska införas i heltäckande omfattning också inom bostadsfinansieringen. Enligt regeringsprogrammet ska borgensavgifter (0,5 %) införas för nya statsunderstödda räntestödslån för hyresbostäder, men bostadsproduktionen för grupper med särskilda behov ska inte omfattas av borgensavgiften. En regeringsproposition om införande av borgensavgifter i räntestödslån lämnas till riksdagen under 2025 som en del av regeringens proposition om att avveckla bostadsfonden.

Borgensavgifter (borgensprovisioner) och borgensersättningar

En borgensavgift tas ut för statsborgen och statsgarantier som enligt lagen om statens långivning och statsborgen (449/1988) beviljas med riksdagens samtycke om inget annat föreskrivs i någon annan lag eller förordning som utfärdats med stöd av den lagen. Beloppet på avgiften regleras i statsrådets förordning om avgifter som uppbärs för statsborgen (20/2003).

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering besluts det att en borgensavgift i regel alltid ska tas ut.

Borgensavgifterna för statsborgen och statsgarantier som hör till finansministeriets förvaltningsområde uppgick 2024 till 4,8 miljoner euro. Intäkterna kommer från Finska Ömsesidiga Läkeemedelsskadeförsäkringsbolaget, Senatfastigheter samt från borgensavgifter som tas ut för låneborgen i anslutning till coronapandemin. Inom förvaltningsområdet betalades det ut cirka 5,1 miljoner euro i borgensersättningar på grund av de ersättningar som betalats till EU:s covid-19-garantifond.

Statens bostadsfond fick 2,6 miljoner euro i borgensavgifter 2024. Intäkterna består av avgifter som tagits ut för statsborgen för bostadslån för ägarbostäder samt för lån som beviljats för byggande av hyresbostäder. År 2024 betalades 0,4 miljoner euro i borgensersättningar för borgensförbindelser i anslutning till privatpersoners bostadslån (0,5 miljoner euro 2023). Några borgensersättningar för borgensförbindelser för samfundslån betalades inte under 2024 (3,5 miljoner euro 2023).

Finnvera, som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, tar ut provisioner för de borgensförbindelser och garantier som bolaget beviljar. Beloppet för Finnveras intäkter från arvoden uppgick 2024 i fråga om exportgaranti- och specialborgensverksamheten till 149 miljoner euro och för de inhemska borgensförbindelsernas del till 40 miljoner euro. Enligt lagen om statens specialfinansieringsbolags kredit-, borgens- och kapitalplaceringsverksamhet (445/1998) ersätter staten Finnvera för de kredit- och borgensförluster som eventuellt uppkommer i kredit- och borgensverksamheten. År 2024 uppgick statens ersättningar till Finnvera för förluster i enlighet med prestationsprincipen till 20 miljoner euro (18 miljoner euro, 2023).

På basis av statsborgen för studielån som administreras av FPA betalades 2024 ut 112,1 miljoner euro i ersättningar till banker. Borgensfordringar krävdes in till ett belopp av 23,3 miljoner euro. Gårdsbrukets utvecklingsfond fick in 1,1 miljoner euro i borgensavgifter 2024. Fonden betalade 1,4 miljoner euro i borgensersättningar.

Risker

De statsfinansiella riskerna kan i vid bemärkelse definieras som avvikelser från den utveckling som förväntades då budgeten och den ekonomiska prognosen gjordes upp, och som inverkar negativt på statsfinansernas balans eller finansiella ställning. Risker kan förorsakas av makroekonomiska chocker, ingå i statens tillgångar och statsskulden och ha samband med indirekta åtaganden.

Makroekonomiska risker

Makroekonomiska risker kan uppstå på grund av internationella, europeiska och ibland även inhemska ekonomiska förändringar. Det mest typiska är att makroekonomiska konsekvenser uppstår i realekonomin genom påverkan från internationella ekonomiska konjunkturer. Makroekonomiska risker kan också orsakas till exempel av geopolitiska faktorer eller ändringar i priserna på råvaror och energi. Även snabba branschspecifika strukturomvandlingar kan orsaka risker för den samhällsekonomiska utvecklingen och för statsfinanserna. Lågkonjunkturer i realekonomin och övriga negativa ekonomiska förändringar påverkar snabbt även den offentliga ekonomin i form av sjunkande beskattningsutfall och ökande utgifter för social trygghet. Makroekonomiska risker på europeisk nivå orsakade under 2010-talet också problem i samband med finansieringssystemet och enskilda staters ekonomier och gemensamma administrativa system och stödssystem byggdes upp för att åtgärda dem.

Externa faktorer har under 2020-talet medfört en ny typ av mestadels svårförutsägbara makroekonomiska hot och risker för hela samhället. Coronapandemin, Rysslands anfallskrig och den resulterande obalansen på energimarknaden har haft verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser för medborgarna, företagen och den offentliga sektorn. Staten har under dessa exceptionella kriser blivit tvungen att öka sina utgifter och genomföra stödåtgärder inom olika samhällsliga och ekonomiska delområden. Kriserna har lett till ett tryck på ökad statsskuld och ökat borgensansvar. Coronapandemins effekter avtog småningom under 2023, men i statens åtaganden syns pandemin fortsättningsvis. Rysslands anfallskrig mot Ukraina 2022 föranledde en kris på energimarknaden, och statens stödåtgärder i anslutning till energimarknaden avslutades i slutet av 2023.

År 2024 fortsatte dessutom effekterna av den tilltagande inflationen och den snabbt ökande räntenivån. Den stigande räntenivån har medfört nya kostnadstryck såväl i fråga om räntekostnaderna för statsskulden som i fråga om ökade räntestödsavgifter för räntestödslånen. Inflationen vände under 2024 och centralbankerna började sänka sina styrräntor. Effekter av räntesänkningarna visar sig dock med en fördröjning i statsfinanserna. Den geopolitiska osäkerheten fortsatte under 2024 både på grund av kriget i Ukraina och situationen i Mellanöstern.

Den makroekonomiska utvecklingen analyseras i årsberättelsens avsnitt 4.1.

Risker som hänför sig till statens balansräkning

Statens balansräkning kan innehålla risker i fråga om både skulder och tillgångar. Statskulden har mer än fördubblats sedan 2007. Den kraftiga skuldökningen och i synnerhet de snabbt stigande räntorna under 2022 och 2023 har inneburit en märkbar ökning i ränteutgifterna för statsskulden. År 2023 var ränteutgifterna 2,3 miljarder euro och 2024 3,2 miljarder, medan de åren 2018–2022 årligen fluktuerade mellan 0,8–1,2 miljarder euro. Bedömningen utgående från aktuella ränteförväntningar är att statens ränteutgifter under de närmaste åren kommer att uppgå till 3–4 miljarder euro per år.

Ränterisker ingår i statens skuldebrev, likvida medel samt andra instrument för skuldhanteringen. Ränterisken i samband med skuldhanteringen kan analyseras genom begreppet budgetrisk, där man granskar ändringarna i ränteutgifterna när den allmänna räntenivån permanent stiger med en procentenhet. En sådan uppgång ökar statens ränteutgifter genom att den nuvarande skulden prissätts på nytt så att de årliga ränteutgifterna för skulden till exempel 2027 skulle vara cirka 627 miljoner euro högre jämfört med prognosen. Statens lånefordringar kan även innehålla risker.

Statens bostadsfonds lånefordringar uppgick vid utgången av 2024 till 1,8 miljarder euro. I finansieringen av hyres- och bostadsrättssamfund ingår regionala risker då hyreshusens utnyttjandegrader sjunker i regioner där befolkningen minskar. Business Finlands lånefordringar uppgick vid utgången av året till 1,1 miljarder euro. Lånestocken bestod huvudsakligen av produktutvecklingsfinansiering utan säkerhet, vars risker snabbt korrelerar med de ekonomiska konjunkturförändringarna.

Till statens bolagsinnehav hänför sig risker som beror på kursfluktuationer. Statens ekonomiska ställning enligt balansräkningen, det vill säga helheten av tillgångar, skulder och åtaganden, är delvis svårtolkad eftersom en betydande del av statskoncernens tillgångsposter och åtaganden finns i enheter utanför budgeten: i fonder, affärsverk och statsägda bolag. Statens tillgångar förvaltas numera bland annat inom ramen för statens budgetekonomi, av statens affärsverk, Solidium Ab, och Statens pensionsfond. Det här försvårar den övergripande riskhanteringen och målsättningarna i samband med risker som gäller statskoncernens balansräkning.

Risker i samband med villkorliga åtaganden

De explicita borgens- och garantiförbindelserna som hör till de villkorliga åtagandena består huvudsakligen av åtaganden i samband med skuldförbindelser, varvid borgenären bär kreditrisken på samma sätt som vid direkt utlåning. I fråga om borgensansvar kan riskhanteringen dock anses vara mer utmanande än i en direkt roll som borgenär. Riskhanteringen vid villkorliga åtaganden kräver god kommunikation mellan parterna i skuld- och borgensförbindelser. Vid betalningssvårigheter är det med tanke på den borgensansvariga

problematiskt att eventuella arrangemang görs mellan gäldenären och borgenären. Borgensmannen bär kreditrisken men kan inte nödvändigtvis flexibelt påverka finansiella saneringsåtgärder till exempel vid tillfälliga betalningssvårigheter.

I anslutning till euroområdet stabilitetsmekanismer kan Finland åläggas betalningsskyldigheter för att trygga kapitalet i den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) eller med stöd av borgensförbindelserna till den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF). En sådan situation kan till exempel uppstå om en stat som fått finansiellt stöd inte betalar räntorna eller återbetalar stödet. Dessa risker behandlas senare i detta kapitel.

Från och med 2020 omfattar borgens- och garantiansvaren de stödarangemang som vidtogs under coronapandemin, varav EU-kommissionens instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE) har ett maximibelopp på 432 miljarder euro och Europeiska Investeringsbankens covid-19-garantifond ett maximibelopp på 280 miljarder euro. Utöver dessa har man i EU som en del av det nya beslutet om egna medel fattat beslut om ett återhämtningsinstrument och om finansieringen av det. De lån som tas med anledning av återhämtningsinstrumentet ökar den Europeiska unionens åtaganden med totalt 750 miljarder euro (uttryckt i 2018 års priser). Finlands kalkylerade andel av detta uppskattas uppgå till cirka 13 miljarder euro. Finlands betalningar som realiserar efter 2027 hänförs till understöd inom ramen för återhämtningsinstrumentet, varav Finlands andel är uppskattningsvis totalt 6,6 miljarder euro.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering konstateras att regeringen ser allvarligt på de risker som borgens- och garantiansvar medför i de offentliga finanserna. Enligt regeringsprogrammet ska processen bestående av bedömning och beviljande av statlig borgen och garanti utvecklas så att den på ett bredare sätt kan beakta riskerna, och en borgensavgift ska i regel tas ut när borgen beviljas.

Sammanfattning av riskerna

Riskerna i anslutning till de offentliga finanserna är vanligen på många sätt kopplade till den allmänna ekonomiska utvecklingen. I ett exceptionellt svårt ekonomiskt läge kan de offentliga finanserna försvagas genom samtidig påverkan av flera olika faktorer. Riskerna i samband med makroutvecklingen, den offentliga skuldsättningen, den offentliga sektorns ägande, beviljade borgen och garantier samt riskerna i samband med övriga åtaganden inom den offentliga sektorn korrelerar med varandra. Under normala konjunkturväxlingar realiserar vanligen bara en del av riskerna.

Framtidens utmaningar och trycket på utgifterna riktas mot hela den offentliga sektorn. Statsskulden och statens borgensåtaganden har nästan kontinuerligt ökat allt sedan finanskrisen började 2008. Coronapandemin orsakade på kort tid ett betydande ökning i nivån

på statens åtaganden, vilket fortsättningsvis påverkar nivån på åtagandena. De behov av stödåtgärder på finansmarknaden som uppstod till följd av Rysslands anfallskrig påverkade statsfinanserna i synnerhet under åren 2022–2023. På statsfinanserna riktas också ökade säkerhetsrelaterade utgiftstryck då kriget fortsätter och det har skett en varaktig försämring av säkerhetsläget i Europa.

Den kommunala ekonomin står inför betydande ekonomiska utmaningar, i synnerhet när det gäller att ordna social- och hälsovårdstjänster med beaktande av den åldrande befolkningen och den regionala centraliseringen. För den kommunala ekonomins del inträffade en väsentlig förändring i situationen i början av 2023, då ansvaret för att ordna social- och hälsovården samt räddningsväsendet överfördes från kommunerna, sjukvårdsdistrikten och andra samkommuner till välfärdsdistrikten. Vilka effekter reformen kommer att ha på kostnadsutvecklingen inom den offentliga sektorn kan bedömas närmare först på längre sikt. Välfärdsområdena har uppvisat ett betydande underskott under sina första verksamhetsår, 2024 var underskottet enligt bokslutskalkylerna 1,2 miljarder euro (1,3 miljarder euro 2023). Hur den ekonomiska situationen i välfärdsområdena utvecklas är centralt med tanke på stabiliseringen av den offentliga ekonomin.

Kostnaderna för realisering av statens åtaganden kan utgöra en betydande börda för statsfinanserna. Detta accentuerar vikten av en noggrann riskbedömning och riskhantering vid finansiella beslut som är bindande för staten och vid hanteringen och uppföljningen av åtagandena. Man försöker kontinuerligt klarlägga och utveckla förfaringssätt och praxis, uppföljning och rapportering som hänför sig till riskhanteringen. De ökade osäkerhetsfaktorerna i den internationella omvärlden ställer allt större krav på riskhanteringen i anslutningen till statens åtaganden och på helhetsbedömningen av de belastningar som olika åtgärder orsakar.

Åtaganden och risker i samband med hanteringen av stabiliteten i euroområdet

Finska staten har som medlem av EU och euroområdet deltagit i åtgärder för att stödja den ekonomiska och finansiella stabiliteten i EU och euroområdet genom olika arrangemang under 2008–2018. Arrangemangen genomfördes som en del av gemensamt avtalade ekonomiska anpassningsprogram med finansiellt stöd i olika former. Riksdagens revisionsutskott har i sitt betänkande (ReUB 8/2017 rd – B 14/2017 rd – B 9/2017 rd) konstaterat att utskottet ser det som viktigt att rapporteringen om exponeringarna i samband med de finansiella stödprogrammen för euroländerna och om riskerna som hänför sig till dem är så heltäckande som möjligt i regeringens årsberättelse.

EU- och euroländernas finansiella stöd beviljades som finansiellt stöd från de stabilitetsmekanismer som grundades under krisen eller som bilaterala lån mellan stater. Särskilt genom euroområdets finansiella stödprogram har betydande och långfristiga åtaganden i form av

kapital- och borgensförbindelser samt lånefordringar uppkommit för finska staten. Riskerna i anslutning till de finansiella stöden och återbetalningen av dem begränsas bland annat genom villkorliga, förmånliga lånevillkor samt genom krav på enighet i beslutsfattandet. Medlemsstaterna kan inte heller ta över andra medlemsstaters skulder (artikel 125 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Nya finansiella stöd som riktas till länder i euroområdet genomförs i första hand via Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). De enskilda beslut om finansiellt stöd som fattas där ökar inte finska statens åtaganden, och separata beslut fattas om höjning av ESM:s kapital. Indirekta åtaganden för finska staten uppstår genom Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF), Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismens (EFSM), EU:s betalningsbalansstöds och Internationella valutafondens (IMF) finansiella stöd. Riksdagen godkänner Finlands deltagande i dessa institutioners verksamhet och de stödprogram som beviljas via dem. För närvarande pågår inom euroområdet inga aktiva finansiella stödprogram via EFSF eller ESM.

Finlands Bank har deltagit i euroområdets krishantering som en del av eurosyste­met och rapporterar självständigt om sina risker och åtaganden.

Sammandrag över förbindelser, åtaganden och fordringar

I följande tabell presenteras ett sammandrag över Finlands förbindelser, åtaganden och fordringar i samband med stabiliseringen i euroområdet. Dessa behandlas närmare nedan.

Tabell 31. Finska statens förbindelser, åtaganden och fordringar för hanteringen av den europeiska finans- och skuldkrisen 31.12.2024, miljarder euro

Europeiska stabilitetsmekanismen		Kapital	
Finlands andel av hela kapitalet		12,5	
Betalad kapitalandel		1,4	
Infordringsbar andel		11,1	
ESM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Spanien	Programmet avslutat	11,9	0,21
Cypern	Programmet avslutat	6,3	0,11
Grekland	Programmet avslutat	59,8	1,07
Totalt	Inga pågående program	78,0	1,38

EFSF:s program för kapitalanskaffning	Program	I användning	Inklusive nettoräntor
Godkänt program för kapitalanskaffning	241,0	185,7	213,9
Finlands andel av borgensförbindelserna	4,65	3,58	4,13
Med överborgen	-	5,75	6,62
EFSF:s finansiella stöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet avslutat	17,7	0,34
Portugal	Programmet avslutat	24,0	0,46
Grekland	Programmet avslutat	127,4	2,46
Totalt	Inga pågående program	169,1	3,26
Ställande av säkerhet	Finansieringsstöd	Stödbelopp	Säkerhetens marknadsvärde
Grekland	EFSF	127,4	0,93
Spanien	ESM	11,9	0,30
Totalt		139,3	1,23
Bilaterala lån	Förbindelse	Saldo	Ränteintäkter
Grekland	Programmet avslutat	0,60	0,139
EFSM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet avslutat	22,5	0,36
Portugal	Programmet avslutat	24,3	0,39
Totalt	Inga pågående program	46,8	0,75
EU:s betalningsbalansstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Lettland	Programmet avslutat	0,2	0,003
Totalt	Inga pågående program	0,2	0,003

Obs! Summorna stämmer inte nödvändigtvis till följd av avrundningar.

Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)

ESM är ett internationellt finansiellt institut som euroländerna har grundat i Luxemburg och som fungerar med eget kapital. Det är den huvudsakliga mekanismen för hantering av stabiliteten i euroområdet. ESM:s kapital består av placerat kapital samt infordringsbart kapital. Anslaget för den inbetalda kapitalandelen ingick i statens andra tilläggsbudget 2012.

Kapitalet som betalats till ESM uppgår efter Kroatiens anslutning till 81,0 miljarder euro, varav Finlands andel är 1,4 miljarder euro. Det infordringsbara kapitalet är 627,5 miljarder euro, varav Finlands andel är 11,1 miljarder euro. Det totala kapitalet uppgår således till sammanlagt 708,5 miljarder euro. Finlands andel av det är sammanlagt 12,5 miljarder euro.

ESM har inte haft några pågående program för finansiellt stöd efter att Greklands ESM-program avslutades 2018. ESM:s lånekapacitet är 500 miljarder euro, varav 77,9 miljarder euro var i användning den 31 december 2024 för Spaniens, Cyperns och Greklands program. Finlands kalkylerade andel av den utnyttjade lånekapaciteten är cirka 1,4 miljarder euro.

Av ESM:s lånekapacitet den 31 december 2024 var 59,8 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Grekland, 6,3 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Cypern och 11,9 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Spanien. Spanien betalade i december 2024 en amortering på lånekapitalet på cirka 4,6 miljarder och har återbetalat sammanlagt 29,5 miljarder av det finansiella stöd på 41,3 miljarder euro som landet fått, varav 17,3 miljarder euro i förtid.

Ändring av ESM-fördraget

I december 2017 gav euroländernas statsöverhuvuden eurogruppen, bestående av euroländernas finansministrar, mandat att diskutera utvecklingen av ESM som en del av fördjupningen av den ekonomiska och monetära unionen. Eurogruppen nådde i november 2020 enighet om en ändring av fördraget om inrättande av Europeiska stabilitetsmekanismen och euroområdets medlemsstater undertecknade ändringsfördraget i januari–februari 2021. Statsrådet lämnade i juni 2021 regeringens proposition (RP 99/2021 rd) om de ändringar som skulle göras i ESM-fördraget. Riksdagen godkände (RSv 155/2021 rd) det reviderade fördraget samt den lag genom vilken de bestämmelser i fördraget som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. Det reviderade fördraget träder i kraft när alla medlemsstater inom euroområdet har deponerat sina ratificerings-, godkännande- eller godtagandeinstrument. Italien är det enda landet i euroområdet som ännu inte har ratificerat det reviderade fördraget.

Genom ändringarna i ESM-fördraget skärps bland annat kravet på skuld hållbarheten som ett villkor för ESM-stöd och förbättras förutsättningarna för en tillförlitlig bedömning av skuld hållbarheten. Förutsättningarna för skuldhantering utvecklas inom euroområdet, bland annat genom att standardiserade klausuler om kollektivt agerande tas i bruk i euroländernas

skuldebrev. Dessutom ges ESM befogenheter att bedöma hoten mot medlemsstaternas ekonomi och finansieringssystem, och villkoren för ESM:s förebyggande instrument ändras. ESM kan också erbjuda bankernas gemensamma resolutionsfond en gemensam säkerhetsmekanism, som är en del av slutförandet av bankunionen.

Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF)

EFSF är ett aktiebolag som euroländerna grundat i Luxemburg, och som fungerade som ett temporärt krishanteringsverktyg för euroområdet tills ESM:s verksamhet inleddes. Euroländernas garantier gällde finansieringen av EFSF från finansmarknaden och dess förmåga att klara av sina externa betalningsskyldigheter, inte de lån som beviljats inom ramen för de finansiella stödprogrammen. Detta påverkar till exempel lättnader i villkoren för beviljade skulder.

Inga nya program har beviljats av EFSF efter 2013 och inga finansiella stöd har betalats ut efter 2014. EFSF:s kapitalanskaffning fortsätter dock tills de finansiella stöd som det har betalats till programländerna har återbetalats. De sista låneposterna förfaller 2070 och statsgarantin för EFSF:s kapitalanskaffning gäller fram 2082. Grekland har inlett amorteringar på de låneposter av landets EFSF-lån som inte omfattades av de skuldlättnadsåtgärder som man avtalade om 2018. EFSF:s lånefordringar för Greklandsprogrammet utgör 127,4 miljarder euro, för Irlands program 17,7 miljarder euro och för Portugals program 24,0 miljarder euro.

Av maximibeloppet på 241 miljarder euro i programmet för kapitalanskaffning som EFSF godkände i februari 2012 var i december 185,7 miljarder euro i användning för finansiering av stödprogrammen för Grekland, Irland och Portugal. När nettoräntorna räknas med uppgår summan till 213,9 miljarder euro. Finlands andel av det använda kapitalbeloppet och nettoräntorna utgjorde 4,13 miljarder euro, och inklusive överborgen uppgick beloppet till 6,62 miljarder euro. Jämfört med slutet av 2023 minskade beloppet av Finlands borgensåtaganden en aning.

EFSF:s skuldlättnader

Lättnader i lånevillkoren har vid behov gjorts för Greklands, Irlands och Portugals EFSF-program efter att de beviljades. De viktade genomsnittliga lånetiderna har för Irlands och Portugals del förlängts till 21 år och för Greklands del till 32,5 år. Amorteringarna av Greklands lån började 2023, för Portugals lån börjar de 2025 och Irlands lån 2029. Räntorna sänktes så att de motsvarar EFSF:s kostnader för kapitalanskaffning.

För Greklands del avtalades 2012 att räntorna för Greklands EFSF-lån läggs till lånekapitalet de första 10 åren efter att låneposten betalats ut. År 2018 förlängdes de genomsnittliga lånetiderna för Greklands EFSF-lån till 42,5 år och den amorteringsfria perioden för lånen och räntorna förlängdes till 20 år. Åtgärderna gäller en speciallåneandel på 96,4 miljarder

euro av det totala beloppet av Greklands EFSF-lån på 129,2 miljarder euro. Kapitaliseringen av Greklands låneräntor måste täckas med ny kapitalanskaffning, och då kan EFSF:s behov av kapitalanskaffning ännu öka under de närmaste åren även om nya lån inte längre betalas. Beloppet börjar minska först när återbetalningen av lånen börjar.

I samband med det tredje programmet för Grekland avtalade eurogruppen om ytterligare lättnader i villkoren för Greklands EFSF-skuld vid behov och om Grekland har genomfört programmet enligt överenskommelse. Effekterna av skuldlättnaderna behandlades i statsrådets kompletterande utredning till riksdagen (EK 16/2018 rd) våren 2018 om upphörandet av Greklands program.

För att uppnå de mål som ställts för Greklands skuldtålighet avtalades också att intäktsföringen till Grekland av intäkterna från grekiska statens skuldebrev, som är i förvar hos euroländernas nationella centralbanker, skulle fortsätta efter att programmet avslutades och den slutfördes för de övriga euroländernas del i förtid i slutet av 2022. Till skillnad från övriga euroländer gör Finland åren 2023–2027 intäktsföringar till Grekland för motsvarande summa som de placeringsintäkter som ännu inflyter till Finlands Bank vartefter intäkterna intäktsförs till Finlands Bank. Finland bidrar till intäktsföringen med 58,7 miljoner euro 2019–2027.

Därtill kom eurogruppen överens om att eventuella vidare åtgärder fastställs senare vid behov, senast 2032 när den amorteringsfria perioden för de EFSF-lån som förlängdes i detta skede går ut. Eurogruppen beslutar vid behov separat om åtgärder på lång sikt. Om dessa blir aktuella fastställer statsrådet Finlands ståndpunkt i fråga om förslagen om dem i samarbete med riksdagen. Då bedöms särskilt konsekvenserna för Finlands åtaganden.

Bilaterala lån

Cirka 1,0 miljarder euro av Finlands bilaterala lån till Grekland betalades under åren 2010–2011. Grekland inledde återbetalningen av det bilaterala lånet som avtalat i juni 2020. Grekland betalade i december 2024 även amorteringar på lånekapitalet för åren 2024–2028 i förtid, för Finlands del totalt 150,7 miljoner euro. Det aktuella saldot för det lån som Finland gav uppgick vid årets slut till 601,2 miljoner euro. Grekland har betalat låneposter i förtid även för åren 2024–2025. Ränteintäkterna har uppgått till totalt 134,3 miljoner euro och arvoden till 5,0 miljoner euro. Greklands låneamorteringar är 50,3 miljoner euro per år. Den sista betalningsposten förfaller år 2041.

Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM)

Via Europeiska unionens stabiliseringsmekanismen EFSM har Finland kalkylerade åtaganden för givna finansieringsstöd för cirka 0,75 miljarder euro. EFSM lånade under krisen ut 22,5 miljarder euro till Irland och 24,3 miljarder euro till Portugal. Båda ländernas program har upphört.

EU:s betalningsbalansstöd

EU kan ge sina medlemsstater utanför euroområdet betalningsbalansstöd. Efter 2008 har det beviljats Lettland, Rumänien och Ungern. Av det finansiella stödet till Lettland hade totalt 217 miljoner euro ännu inte återbetalats den 31 december 2024. Finlands kalkylerade andel av det använda betalningsbalansstödet är cirka tre miljoner euro.

Hantering av risker som föranleds av euroområdets stabilitetsmekanismer

Euroområdet har inga pågående program för finansiellt stöd och nya programpengar betalas inte ut för närvarande. De tidigare programländerna omfattas av kontrollen efter programmet. Kontrollbesök efter programmet görs två gånger om året tills landet har återbetalat 75 procent av det finansiella stöd det fått. Grekland har varit ett undantag, och ställdes efter programmets slut under skärpt kontroll efter varje kvartal. Den skärpta kontrollen avslutades hösten 2022. I kontrollrapporterna utvärderas bland annat landets ekonomiska läge och skuldbetalningsförmåga. Kontrollen genomförs av kommissionen i samarbete med ESM och ECB.

Riskerna till följd av det finansiella stödet har begränsats genom att minska stödtagarlandets kreditrisker vid refinansiering. Genom att sänka räntorna på det finansiella stödet, bevilja amorteringsfria perioder, förlänga lånetiderna och bygga upp en säker kassabuffert för programländerna har man strävat efter att trygga stödtagarlandets förmåga att återbetala sitt finansiella stöd. Åtgärderna kan anses ha en tryggande effekt för programlandets återbetalningsförmåga, men ökar samtidigt de operativa refinansieringsriskerna i stabiliseringsmekanismerna.

De risker som gäller finansieringen på marknadsvillkor och balansräkningen har kontrollerats genom effektiv intern riskhantering i mekanismerna, tryggnad av god kreditvärdering med tillräckliga kapital och borgensförbindelser för medelsanskaffning samt medlemslänernas starka politiska engagemang.

De låga räntorna på lånen för finansiellt stöd och de långa återbetalningstiderna minskar programländernas räntekostnader och begränsar de årliga finansieringsbehoven, vilket ger programländerna tid att genomföra reformer för att förbättra konkurrenskraften och den offentliga ekonomin och därigenom minska risken i samband med återbetalningen av lånen. Förmånliga stödlån och program förenade med krav på reformer höjer konkurrenskraften och hållbarheten i den offentliga ekonomin i programländerna, speciellt på medellång och lång sikt. Reformerna förbättrar ländernas förmåga att klara av återbetalningen av lånen och minskar den totala risken för Finlands åtaganden.

Risken för ESM och därmed även för euroländerna begränsas i praktiken av att ESM har prioriterad status i förhållande till andra fordringsägare genast efter IMF. Status som prioriterad borgenär är till sin natur en politisk förbindelse i euroländerna. För bilaterala lån och EFSF-lån har ingen motsvarande status överenskommits.

Finska staten erhöll säkerhetsarrangemang för det andra stödprogrammet för Grekland och programmet för Spanien, vilkas belopp är baserade på de lånebelopp som EFSF beviljat Grekland och ESM beviljat Spanien. Värdet på säkerhetsarrangemangen motsvarade en andel på 40 procent av Finlands kalkylerade låneandel. Säkerhetens andel av den givna krediten var grundad på kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's antagande om förluster som skuldebrevsinnehavarna tidigare har orsakats vid statliga skuldsaneringar. Säkerheten täcker den kreditrisk som är förenad med staten som får stödet. Säkerheternas belopp grundar sig inte på beloppet för den borgen som EFSF ger för kapitalanskaffning, eftersom riskerna inte hänförs till kreditrisken i samband med staten som får stöd, utan är risker som hänförs till EFSF:s verksamhet som staterna i euroområdet svarar för tillsammans. Säkerheten för de båda finansiella stödprogrammen har erhållits i sin helhet i enlighet med avtal.

I Spaniens program uppgick marknadsvärdet på säkerheten i slutet av året till 299,3 miljoner euro och i Greklands program till cirka 931,5 miljoner euro. Totalt uppgick alltså marknadsvärdet på de säkerheter som finska staten fått i december 2024 till 1,23 miljarder euro. De säkerheter som betalats i euro har placerats i obligationer i eurostater med hög kreditvärdighet och i kontanta medel.

Bedömning av risker som föranleds av euroområdets stabilitetsmekanismer

För ESM, som fungerar med eget kapital, täcks eventuella förluster i första hand med medel från en reservfond, som i slutet av december innehöll 3,5 miljarder euro. Om det här inte räcker till täcks förlusterna av inbetalt kapital. ESM:s inbetalda kapital på 81,0 miljarder euro har investerats i värdepapper med högt kreditbetyg, som med tiden också genererar intäkter som kan användas till att utöka reservfonden. Beroende på ränte- och marknadsläget har kapital också varit investerat i kontanter. Om dessa tillsammans inte räcker ska förlusterna vid behov täckas av det infordringsbara kapitalet. Om förluster har täckts med inbetalt kapital kan man med enkel majoritet besluta om att återställa nivån av inbetalt kapital.

EFSF:s finansieringsstruktur grundar sig på de borgensförbindelser som euroländerna gett för dess kapitalanskaffning. Om en stat som fått finansieringsstöd av EFSF inte på avtalat sätt betalar räntorna eller återbetalar stödet kan också Finland bli tvunget att betala till EFSF enligt sin borgensandel för att EFSF ska kunna betala sina finansörer enligt sina egna förbindelser. Dessutom hör operativa risker samt motpartsrisker och marknadsrisker till EFSF:s strategi för kapitalanskaffning, och de kan delvis realiseras också oberoende av betalningsförmågan hos staten som fått stöd.

De risker som Finland orsakas av krishantering i euroområdet kan bedömas på olika sätt. Ett sätt är att beräkna helhetsåtagandena i anslutning till olika finansieringsinstrument för Finlands del och bedöma om de äventyrar hållbarheten i Finlands offentliga finanser, om de i extrema fall realiseras i sin helhet.

Ett annat sätt att bedöma riskerna i Finlands åtaganden är att göra upp scenarier utgående från till exempel befintlig marknadsinformation, det vill säga antaganden inte bara om åtagandena utan också om sannolikheten för betalningsstörningar i nuvarande och potentiella stater som får förmåner och om det förväntade värdet vid eventuell ekonomisk skada vid omorganisering av fordringar.

För att beräkna förväntat värde vid eventuell ekonomisk skada måste man göra förenklade antaganden till exempel på följande sätt: 1) sannolikheten för betalningsstörningar hos nuvarande och eventuella kommande krisstater antas i genomsnitt vara 30 procent, 2) i en insolvenssituation antas nedskrivningen av EFSF-finansieringen vara 40 procent och för ESM:s del 10 procent. IMF har inte varit tvungen att realisera nedskrivningar av krisfinansieringen av stigande ekonomier på grund av sin ställning som prioriterad borgenär och således kan man för ESM:s del schablonmässigt anta en nedskrivningsprocent på 10 procent. Dessutom 3) som totalt belopp för finansieringsstödet tas utöver Irlands, Portugals och Greklands program för EFSF-finansieringsstöd hela ESM:s finansieringskapacitet, det vill säga sammanlagt 700 miljarder euro.

Med dessa antaganden är det förväntade värdet på eventuell ekonomisk skada som hör till Finlands åtaganden cirka 700 miljoner euro av den krisfinansiering som beviljats av EFSF och ESM. Om sannolikhetsantagandet för insolvens stiger till 50 procent, ökar det förväntade värdet på Finlands åtaganden vid eventuell ekonomisk skada till cirka 1,2 miljarder euro. Riskbedömningen är bara riktgivande och mycket förenklad. Den är förenad med stor osäkerhet. Exempelvis sannolikheterna för insolvens kan antingen under- eller övervärdera riskerna. Sannolikheten för insolvens påverkas också av den förväntade procenten för nedskrivning. Om den senare ändras påverkas också den förra. Dessutom realiseras eventuella förluster inte på en gång utan under lång tid.

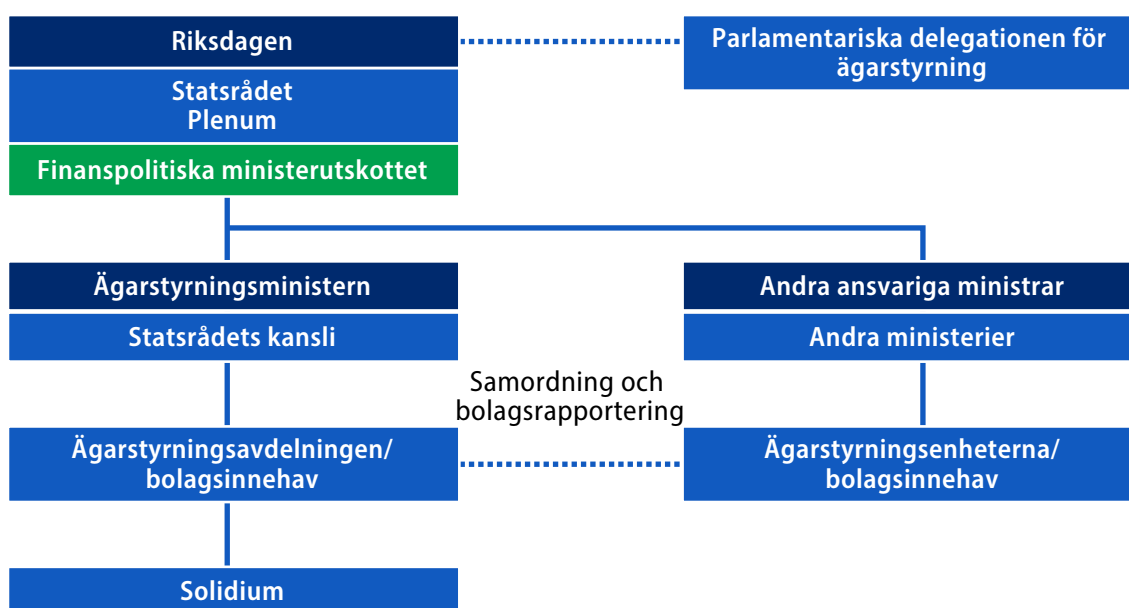
4.3 Statens bolagsinnehav

I detta avsnitt beskrivs statens ägarstyrning på allmän nivå. En närmare redogörelse över ägarstyrningen och den ekonomiska utvecklingen av det statliga innehavet samt beskrivningar av de statsägda bolagen finns i bilaga 4 till denna årsberättelse.

Riksdagen har den högsta ägarpolitiska beslutande makten. Regeringen för sin del anger de centrala principerna för ägarpolitiken i regeringsprogrammet. De strategiska riktlinjerna och metoderna för ägarstyrning beskrivs mer detaljerat i [statsrådets ägarpolitiska principbeslut](#).

Det publiceras ett nytt principbeslut för varje regeringsperiod och det senaste ägarpolitiska principbeslutet färdigställdes i maj 2024. I statsrådet är det ägarstyrningsministern som svarar för den allmänna ägarpolitiken och samordningen av ägarstyrningen. Beslut om bolagiseringar samt köp och försäljningar fattas av riksdagen i plenum. Finanspolitiska ministerutskottet behandlar ärenden som är viktiga för statens bolagsinnehav ur ett ekonomiskt perspektiv.

Figur 26. Förvaltningsmodell för statens ägarstyrning

Statens bolagsportfölj är en del av statsfinanserna. Vid utgången av 2024 hade staten innehav i 69 bolag, varav 34 var kommersiella bolag och 35 bolag med specialuppgifter. Utdelningarna, kapitalåterbäringarna och eventuella intäkter från aktieförsäljning intäktsförs årligen i statsbudgeten. Under de senaste åren har utdelningarna och kapitalåterbäringarna tidvis varierat kraftigt. Vid behov kan staten grunda aktiebolag genom statsrådets beslut och kapitalisera dem ur statsbudgeten.

Med sitt bolagsinnehav eftersträvar staten ett så gott ekonomiskt resultat som möjligt i form av utdelningar, kapitalåterbäringar och eventuella intäkter från aktieförsäljning. Dessutom förutsätter staten att bolagen idkar ansvarsfull affärsverksamhet, vilket ofta också är en förutsättning för att uppnå ett gott ekonomiskt resultat.

Staten har delat in sitt innehav utifrån tre intressen. Ur bolag av finansiellt intresse eftersträvas i huvudsak inkomster till statsbudgeten. Statens innehav i bolag av strategiskt intresse syftar till att trygga en viss verksamhet eller ett visst kapital av nationell betydelse. Bolagen med specialuppgifter sköter separat definierade uppgifter för staten.

Staten är en aktiv ägare som baserar sin verksamhet på lag och god förvaltningssed. Bolagens viktigaste beslutande organ är bolagsstämman, där ägarna bland annat utnämner medlemmarna till bolagets styrelse. Ägarstyrningen av de kommersiella bolagen och lagstiftningen om dessa bolag hålls åtskilda. De viktigaste instrumenten för ägarstyrningen är styrelseval, ägarens satsningar på bolagens resurser, utveckling av god förvaltningssed samt oberoende bolagsanalyser och beredning av en ägarstrategi som också beaktar hållbarheten i affärsverksamheten. En hållbar ökning av ägarvärdet eftersträvas genom en aktiv och ansvarsfull ägarpolitik och ägarstyrning. Detta innebär att staten strävar efter stabila inkomster i euro till statsbudgeten samt ett ur samhällets perspektiv hållbart totalresultat.

Statsrådets kansli ansvarar i huvudsak för ägarstyrningen av de kommersiella bolagen och vissa bolag med specialuppgifter, inklusive investeringsbolaget Solidium Oy. Övriga ministerier ansvarar för ägarstyrningen av andra bolag med specialuppgifter. Det helt statsägda Solidium var vid utgången av 2024 ägare i tolv bolag, varav elva är börsnoterade. Andra statliga bolag, myndigheterna inom de olika förvaltningsområdena och affärsverken ansvarar för ägarstyrningen av de bolag de äger.

Den parlamentariska delegationen för ägarstyrning utgörs av representanter för riksdagsgrupperna. Delegationens ordförande är den minister som ansvarar för ägarstyrningen. På delegationens sammanträden behandlas statens bolagsinnehav som helhet. Delegationen sammanträdde tre gånger under 2024.

4.3.1 Samhälleliga effekter och händelser 2024

Vid utgången av 2024 hade staten innehav i 69 bolag. Det sammanlagda värdet på statens samtliga bolagsinnehav var cirka 30 (37) miljarder euro vid utgången av 2024. Den största enskilda orsaken till värdeförändringen var Nestes sjunkande aktiekurs och bolagets stora vikt i statens portfölj. Värdet på statens samtliga börsinnehav var 17,8 (24,9) miljarder euro. Av detta utgjorde statens direkta börsinnehav 10,8 (17,9) miljarder euro och Solidiums aktieinnehav 6,9 (7,1) miljarder euro.

De onoterade bolagsinnehavens sammanlagda värde var enligt ägarstyrningens värdering cirka 12,1 (11,6) miljarder euro vid utgången av året.

År 2024 gav bolagsinnehaven staten kapitalinkomster till ett sammanlagt belopp av 1,45 (1,57) miljarder euro. Statsrådets kanslis andel av kapitalinkomsterna uppgick till 1,33 (1,36) miljarder euro. Fortums höjda utdelningsnivå och den ökade utdelningen av medel från onoterade kommersiella bolag hade en positiv inverkan på utdelningsintäkterna. Solidiums minskade utdelning inverkade däremot negativt på utdelningsintäkterna.

År 2024 var omsättningen i samtliga statsägda bolag och de bolag som Solidium äger sammanlagt cirka 119 (131) miljarder euro. Rörelsevinstprocenten minskade från 7,9 procent till 6,7 procent 2024.

Trots den krävande verksamhetsmiljön klarade de onoterade bolagen sig ekonomiskt sett bra under året. De onoterade bolagens omsättning 2024 var 15,6 (15,5) miljarder euro och rörelsevinsten 1,6 (1,4) miljarder euro.

De statsägda bolagen sysselsatte sammanlagt cirka 280 000 (285 000) anställda.

I det ägarpolitiska principbeslut som statsrådet godkände våren 2024 betonas hållbar tillväxt samt riskhantering och säkerhet. Dessutom innehåller principbeslutet mer konkreta mål än tidigare för de statsägda bolagen. Alla statsägda bolag ska fastställa strategiska och ekonomiska mål. Bolagen med specialuppgifter ska dessutom fastställa mål för sin specialuppgift.

I samband med det nya ägarpolitiska principbeslutet granskades och preciserades bolagens ägarintressen och gränserna för minimiinnehav för vissa bolag, som riksdagen godkände i den tredje tilläggsbudgeten för 2024. Gränserna för minimiinnehav i Finavia och VR Group sänktes till 50,1 procent från tidigare 100 procent. Gränserna för minimiinnehav i Gasum och Posti Group sänktes till 33,4 procent från tidigare 50,1 procent. För Kemijoki Oy höjdes gränsen till 33,4 procent från tidigare noll procent.

I enlighet med principbeslutet fortsatte samlandet av ägarstyrningen av statsägda bolag genom att överföra ägarstyrningen av Cinia Ab från kommunikationsministeriet till statsrådets kansli. Däremot splittrades ägarstyrningen genom att man överförde ägarstyrningen av Arctia Ab från den samlade ägarstyrningen vid statsrådets kansli till kommunikationsministeriet.

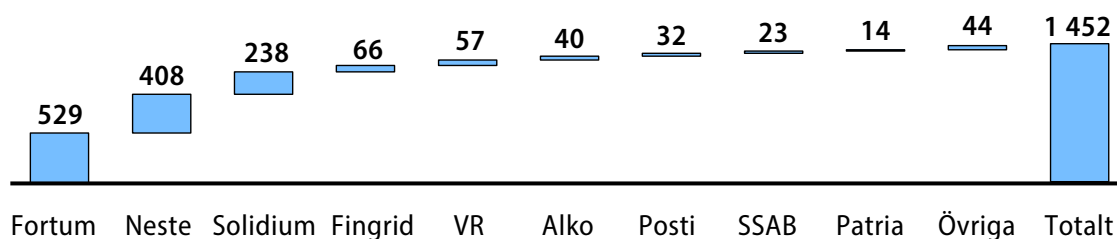
Egendomsförvaltningsbolaget Arsenal Ab och Gasonia Oy lades ned 2024.

Ägarstyrningen uppfyllde flera av kraven i regeringsprogrammet under det gångna året. allihallöverkapitaliseringen av onoterade statsägda bolag analyserades, identifierades och diskuterades med andra ministerier hösten 2024.

Under perioden genomför regeringen omfattande satsningar av engångsnatur till stöd för tillväxt. Regeringen finansierar investeringarna av engångsnatur på fyra miljarder euro genom att sälja statlig egendom, minska överkapitaliseringen i onoterade statsägda bolag och göra intäktsföringar från statens bostadsfond. År 2024 flöt det in 352 miljoner euro i kapitalinkomster från de statsägda bolagen för finansiering av investeringsprogrammet.

För att effektivisera verksamheten körde arbets- och näringsministeriet ned Klimatfonden och Oppiva Invest. Finlands Industriinvestering (Tesi) Ab:s nya dotterbolag Industristöd Ab bildas med nuvarande Business Finland Venture Capital (BFVC) som grund genom att BFVC:s investeringar på marknadsvillkor överförs till Tesi. Industristöd Ab sköter i framtiden BFVC:s finansieringsportfölj som inkluderar statligt stöd och ansvarar för eventuella nya finansieringsbeslut som inkluderar statligt stöd.

Figur 27. Statens kapitalinkomster enligt en kassabaserad översikt 2024, miljoner euro

4.4 Velfärdsområdenas ekonomi

4.4.1 Styrning av velfärdsområdena och styrning av velfärdsområdenas ekonomi

I enlighet med regeringsprogrammet gjordes det ändringar i lagstiftningen om styrningen av velfärdsområdena så att de ändringar i lagen om velfärdsområden och lagarna om ordnande av social- och hälsovård respektive räddningsväsendet som gjordes i den första fasen trädde i kraft i augusti 2024. Ändringarna avsåg finansministeriets roll som samordnare av styrningen i statsrådet samt delegationer, förhandlingar och riksomfattande mål som gäller ordnandet av velfärdsområdenas uppgifter. Velfärdsområdenas årliga förhandlingar ordnas genom samordning av finansministeriet.

Ändringarna i bestämmelserna om styrningen av velfärdsområdenas ekonomi bereddes under 2024 och trädde i kraft vid ingången av 2025. Som ett nytt styrmedel infördes ett förebyggande förfarande för styrning av ekonomin för velfärdsområden där det ekonomiska läget är starkt äventyrat. Ändringen innehöll även en precisering av villkoren för att inleda

ett utvärderingsförfarande. Dessutom bereddes ändringar i styrningen av investeringar på det sätt som regeringen bestämde i samband med planen för de offentliga finanserna våren 2024.

I slutet av 2024 förhandlade finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet i enlighet med vad som föreskrivs i lag med alla välfärdsområden, HUS-sammanslutningen och Helsingfors stad om genomförandet av de uppgifter som ingår i deras organiseringsansvar och om ekonomiskötseln. Dessutom införde regeringen hösten 2024 under finansministeriets ledningsansvar ett särskilt förändringsstöd till sex välfärdsområden (Egentliga Tavastland, Lappland, Mellersta Finland, Satakunta, Vanda och Kervo samt Östra Nyland) för att balansera verksamheten och ekonomin. Preciserande samtal om områdets situation, förnyelse och läget vad gäller beslut om anpassningsåtgärder fördes med dessa områden.

4.4.2 Välfärdsområdenas ekonomiska ställning

Uppgifterna om välfärdsområdenas ekonomi baserar sig på de bokslutsprognoser för 2024 som välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen har rapporterat till Statskontoret (2/2025). De slutliga ekonomiska uppgifterna för 2024 fås senare när boksluten har färdigställts.

Välfärdsområdenas ekonomi visade ett fortsatt starkt underskott 2024. Det sammanräknade underskottet 2023 var cirka 1,3 miljarder euro och utifrån bokslutsprognoserna kommer underskottet 2024 att bli cirka 1,2 miljarder euro. I slutet av 2024 märktes dock försiktiga tecken på en positivare utveckling när den rapporterade bokslutsprognosen i januari 2025 visade ett bättre resultat för nästan alla områden än vad prognosen hösten 2024 gjorde. Situationen hade försvagats endast i fem områden. Ser man till budgetarna för 2025 kommer välfärdsområdenas ekonomi totalt sett att vända och för första gången bli positiv. (+240 miljoner euro). De områdesvisa skillnaderna i ekonomin och utsikterna är dock stora.

År 2024 uppgick den allmänna statliga finansieringen till välfärdsområdena till cirka 24,1 miljarder euro. Dessutom utbetalades det till områdena i januari 2024 en engångsersättning (cirka 530 miljoner euro) som en följd av den så kallade justeringen av överföringskalkylerna för kostnader som överförs från kommunerna för att de ska motsvara de slutliga kalkylerna baserade på boksluten 2022. Den här posten bokfördes emellertid i välfärdsområdenas bokföring 2023. Dessutom utökades finansieringen till välfärdsområdena ytterligare sommaren 2024 med cirka 0,5 miljoner euro till följd av besluten om statsandelar för kommunernas basservice och omprövning av besluten om finansiering till välfärdsområdena 2024 samt de utredningar och korrigeringar som finansministeriet gjorde.

Utifrån budgetarna för 2024 förväntade man sig ett underskott på cirka 860 miljoner euro som i bokslutsprognosen i halvårsrapporteringen steg till så mycket som 1,4 miljarder euro. Hösten 2024 föreföll läget ha förbättrats i synnerhet till följd av att förändringsprogrammen i områdena avancerade. Utifrån bokslutsprognoserna för 2024 ser välfärdsområdenas och Helsingfors stads sammanräknade resultat för social- och hälsovården och räddningsväsendet ut att visa ett underskott på cirka 1,2 miljarder euro för räkenskapsperioden. Det är möjligt att siffran preciseras i de slutliga boksluten.

Välfärdsområdenas verksamhetsomkostnader ökade med cirka 3,1 procent jämfört med utfallet 2023 och var utifrån bokslutsprognoserna 28,7 miljarder euro. År 2024 ökade personalutgifterna med cirka 4,2 procent och de köpta tjänsterna med cirka 2,2 procent. Verksamhetsintäkterna ökade med cirka 2,9 procent och enligt bokslutsprognoserna uppgår de till cirka 3,8 miljarder euro. Dessutom tog HUS-sammanslutningen in kundavgifter för cirka 90 miljoner euro. Verksamhetsbidraget försämrades enligt bokslutsprognosen med cirka 3,2 procent till cirka -24,9 miljarder euro.

Årsbidraget förbättrades något från 2023, men visade fortsatt ett negativt utfall på 780 miljoner euro. Avskrivningarna och nedskrivningarna ökade med endast 1,4 procent från året innan och var cirka 404 miljoner euro. Det verkar alltså som att räkenskapsperiodens sammanräknade resultat för välfärdsområdena och Helsingfors stad kommer att visa ett underskott på cirka 1,18 miljarder euro. De områdesvisa skillnaderna är emellertid stora, och endast Helsingfors verkar visa ett positivt resultat 2024. Som störst blir underskottet mer än 500 euro per invånare.

Vanda och Kervo välfärdsområde ansökte 2024 om tilläggsfinansiering i enlighet med lagen om välfärdsområdenas finansiering. Statsrådet avslag ansökan eftersom det inte påvisades att finansieringsnivån 2024 skulle äventyra ordnandet av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och räddningsväsendets tjänster enligt 11 § i den lagen. Området ansökte samtidigt om tilläggsfinansiering även för 2025 men det ansågs vara för tidigt.

Välfärdsområdenas och Helsingfors stads sammanräknade bruttoinvesteringar uppgick till cirka 1,0 miljarder euro 2024. Enligt bokslutsprognoserna var lånestocken i slutet av året totalt 6,8 miljarder euro, vilket betyder en ökning på mer än 17 procent jämfört med 2023.

Tabell 32. Centrala siffror om välfärdsområdenas och Helsingfors ekonomi utifrån bokslutsprognoserna för 2024

Nyckeltal	mn euro	% , förändring jämfört med 2023
Verksamhetsinkomster	3 805	2,9 %
Försäljningsinkomster	1 319	1,8 %
Avgiftsinkomster	1 651	9,3 %
Stöd och bidrag	502	-16,0 %
Övriga verksamhetsinkomster	332	12,7 %
Förändring i produktlager	0	
Tillverkning för eget bruk	8	-3,7 %
Omkostnader	28 667	3,1 %
Personalutgifter	11 984	4,2 %
Köpta tjänster	12 705	2,2 %
Material, förnödenheter och varor	1 716	-1,0 %
Bidrag	644	1,8 %
Övriga verksamhetsomkostnader	1 617	8,3 %
VERKSAMHETSBIDRAG	-24 854	-3,2 %
Statlig finansiering	24 084	4,0 %
Finansiella inkomster (+) och utgifter(-)	-15	-620,4 %
ÅRSBIDRAG	-785	14,6 %
Avskrivningar och nedskrivningar	403	1,4 %
Extraordinära poster	-0	97,3 %
Bokslutsdispositioner + (-)	4	0
RÄKENSKAPSPERIODENS ÖVERSKOTT (UNDERSKOTT)	-1 184	10,8 %
Investeringsutgifter totalt (brutto)	982	2,4 %
Länestock 31.12	6 787	17,1 %

Välfärdsområdenas ekonomiska utveckling fortsatte att glida isär 2024. Enligt bokslutsprognoserna kommer endast Helsingfors att uppvisa ett positivt resultat även 2024. Vissa områden har dock lyckats dämpa kostnadsökningen avsevärt och det kan ses i resultatet.

Läget i till exempel Västra Nyland och Birkaland har förbättrats avsevärt. Resultatet förbättrades i totalt elva områden jämfört med 2023. Samtidigt försämrades resultatet klart i flera områden. I snitt var underskottet 212 euro per invånare (1 184 miljoner euro), vilket är cirka 26 euro mindre per invånare än 2023 (1 326 miljoner euro).

Tabell 33. Velfärdsområdenas och Helsingfors över-/underskott 2023–2024, miljoner euro.

Velfärdsområde	2023 bokslut	2024 bokslutsprognos	2023–2024 förändring %
Södra Karelen	-29,4	-38,0	-29,0 %
Södra Österbotten	-45,4	-65,1	-43,6 %
Södra Savolax	-42,9	-45,7	-6,5 %
Helsingfors	29,0	29,3	0,9 %
Östra Nyland	-34,6	-48,1	-39,1 %
Kajanaland	-19,3	-21,0	-9,1 %
Egentliga Tavastland	-59,5	-46,9	21,2 %
Mellersta Österbotten	-20,5	-17,0	17,0 %
Mellersta Finland	-113,5	-137,8	-21,4 %
Mellersta Nyland	-66,6	-66,4	0,4 %
Kymmenedalen	-31,0	-68,0	-119,2 %
Västra Nyland	-122,0	-10,7	91,3 %
Lappland	-90,3	-88,6	2,0 %
Päijänne-Tavastland	-45,6	-44,1	3,4 %
Birkaland	-136,5	-56,0	58,9 %
Österbotten	-38,0	-29,0	23,7 %
Norra Karelen	-22,7	-44,9	-98,3 %
Norra Österbotten	-72,2	-52,0	27,9 %
Norra Savolax	-62,9	-77,1	-22,5 %
Satakunta	-50,8	-55,8	-9,9 %
Vanda och Kervo	-104,4	-74,7	28,4 %
Egentliga Finland	-147,3	-125,9	14,6 %
Sammanlagt	-1 326,4	-1 183,5	10,8 %

Till följd av efterhandsjusteringen av statens allmänna finansiering (cirka 1,4 miljarder euro) samt andra justeringar av finansieringsnivån (servicebehov, VFO-index) stiger finansieringsnivån för 2025 med totalt cirka 2,2 miljarder euro. År 2025 genomförs dessutom många ändringar i välfärdsområdenas uppgifter i enlighet med regeringsprogrammet som minskar deras uppgifter och skyldigheter och samtidigt ökar möjligheterna att ta ut kundavgifter. Till följd av åtgärdernas sammantagna effekt minskas finansieringen med cirka 250 miljoner euro. Den här minskningen ingår i den ovan nämnda ökningen av finansieringen. Samtidigt förväntas anpassningsåtgärderna i välfärdsområdena gå vidare, vilket kommer att visa sig som en måttlig ökning av kostnaderna och följaktligen förväntas resultatet för 2025 vända och bli positivt i de flesta områdena. Endast fem områden lade upp en budget för 2025 som visade ett klart underskott. Enligt budgetarna blir överskottet på riksnivå cirka 240 miljoner euro.

4.5 Den kommunala ekonomin

4.5.1 Styrning av den kommunala ekonomin

Styrningen av den kommunala ekonomin är en fast del i styrningen av de offentliga finanserna. I kommunallagen (410/2015) föreskrivs närmare om till exempel statens och kommunernas samrådsförfarande, programmet för kommunernas ekonomi, kraven på balans i enskilda kommuners ekonomi samt utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning.

Kommunekonomiprogrammet tas fram som en del av beredningen av planen för de offentliga finanserna och av statens budgetproposition inom ramen för statens och kommunernas samrådsförfarande. I programmet bedöms förändringar i kommunernas omvärld och i kommunernas uppgifter. Dessutom görs det en utvärdering av den kommunala ekonomins utveckling. I kommunekonomiprogrammen för 2024 ([Kommunekonomiprogrammet för 2025–2028: Våren 2024](#) och [Kommunekonomiprogrammet för 2025: Hösten 2024](#)) har poängterats att anpassningstrycket i den kommunala ekonomin ökar redan under innevarande år och att trycket på att vidta anpassningsåtgärder fortsätter också under ramperioden. Detta beror i synnerhet på ökningen av utgifterna i takt med inkomstutvecklingen och de stigande priserna. Även investeringsnivån beräknas förbli hög under de närmaste åren framför allt i växande kommuner. Samtidigt finns det tydliga utmaningar när det gäller kommunernas inkomster.

Regeringen har satt som mål att kommunförvaltningens saldo enligt nationalräkenskaperna ska vara nära balans eller uppvisa ett litet underskott 2027. För att målet ska uppnås krävs det enligt en kalkyl över utgiftstrycket i de offentliga finanserna från hösten 2024 att läget inom den kommunala ekonomin förbättras, eftersom kommunförvaltningens saldo i förhållande till bruttonationalprodukten är -0,7 procent 2027.

Regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering innehåller många reformer som inverkar på kommunernas verksamhet och ekonomi. Enligt regeringsprogrammet görs en övergripande översyn av den kommunala finansieringen och statsandelssystemet så att de motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. År 2024 färdigställdes en undersökning av utgifterna för kommunernas serviceproduktion och utredningspersonernas förslag till ett statsandelssystem för kommunerna. Hösten 2024 fattades beslut om att skjuta fram reformens ikraftträdande till 2027.

Programmet för försök och avveckling av normer i kommunerna strävar efter att stärka verksamhetsförutsättningarna för kommunerna, se till att de förnyar sig och beakta skillnaderna mellan dem genom att avveckla normer inom kommunernas uppgiftsområde. I samband med ramförhandlingarna våren 2024 fattade regeringen också beslut om en ytterligare anpassningsåtgärd för att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter eller öka kommunernas avgiftsintäkter på så sätt att de offentliga finanserna stärks med 100 miljoner euro från och med 2025.

I enlighet med lagen om statsandel för kommunal basservice riktas en statsandel på 100 procent till nya och mer omfattande uppgifter och åligganden samt för nya uppgifter. För att statens finansieringsansvar ska fullgöras fullt ut förutsätts det dock även en realistisk bedömning av de nya eller utvidgade uppgifternas och åliggandenas konsekvenser för den kommunala ekonomin. Man bör även uppmärksamma hur förändringar i uppgifterna och åliggandena påverkar personalen, eftersom det pågår en kraftig pensionsavgång bland löntagarna inom kommunala sektorn och det råder stor variation i arbetskraftssituationen beroende på såväl sektor som region. Kommunernas differentiering och deras försvagade ekonomiska utsikter ökar behovet av investeringsprövning och föregripande planering av servicebehovet ytterligare under de närmaste åren.

4.5.2 Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans

Uppgifterna som beskriver den kommunala ekonomins tillstånd grundar sig på bokslutsprognoserna för 2024 (2/2025). En liten del av kommunerna och samkommunerna hade inte rapporterat sina uppgifter inom tidsfristen för rapporteringen. Därför har saknade uppgifter kompletterats med uppgifter från de bokslutsprognoser som rapporterades i augusti 2024. Dessutom har det också upptäckts andra brister och osäkerhetsfaktorer i uppgifterna och dessa har man i den mån det är möjligt försökt att korrigera. Trots det ska man förhålla sig med reservation till särskilt de kommunspecifika uppgifterna. Till följd av social- och hälsovårdsreformen består kommunernas lagstadgade utgifter numera huvudsakligen av bildningstjänster. Utöver dessa tjänster ansvarar kommunerna också för bland annat uppgifter i anslutning till tekniska tjänster och fritidstjänster.

En aning tillspetsat kan man säga att 2024 var en övergång till ett nytt normalläge i den kommunala ekonomin. Perioden 2020–2023 var relativt starka år i den kommunala ekonomin. Orsakerna till den positiva utvecklingen var statens betydande coronastöd, den goda sysselsättningsgraden och den goda utvecklingen av skatteintäkterna som denna medförde. Dessutom stärktes kommunernas ekonomi 2023 av intäkter från försäljningen av social- och hälsovårdens fastigheter och poster i anslutning till social- och hälsovårdsreformen.

Kommunernas och samkommunernas totala ekonomiska läge försämrades avsevärt jämfört med det exceptionellt bra läget 2023. Såsom redan på förhand var känt berodde det försämrade ekonomiska läget huvudsakligen på slopandet av poster av engångsnatur i anslutning till social- och hälsovårdsreformen, vilket syntes särskilt i form av minskade skatteintäkter och delvis minskade statsandelar. Det sammanlagda årsbidraget försvagades med omkring en miljard euro från året innan till 3,5 miljarder euro. Årsbidraget var tillräckligt för att täcka avskrivningarna, men inte nettoinvesteringarna. Räkenskapsperiodens resultat var trots allt fortsatt positivt med något över en miljard euro. Minskningen av skatteintäkterna och ökningen av verksamhetskostnaderna var emellertid mindre än beräknat hösten 2024, vilket bidrog till att läget hölls på en relativt god nivå.

Tabell 34. Den kommunala ekonomins centrala nyckeltal och ändringen 2023–2024, miljarder euro

	Bokslut 2023	Bokslutsprognos 2024	Förändring, miljarder euro	Förändring, procent
Verksamhetsbidrag	-13,9	-14,1	-0,24	-1,8
Skatteinkomster	14,5	14,0	-0,49	-3,4
Statsandelar, driftsekonomin	3,6	3,4	-0,24	-6,5
Skattefinansiering totalt	18,1	17,4	-0,73	-4,0
Finansieringsposter, netto	0,4	0,4	-0,04	-8,6
Årsbidrag	4,5	3,5	-1,01	-22,2
Avskrivningar	2,8	2,8	0,01	0,3
Årsbidrag – avskrivningar	1,8	0,7	-1,02	
Nettoinvesteringar	-3,9	-3,9	-0,01	0,2
Årsbidrag – nettoinvesteringar	0,6	-0,4	-1,01	
Lånestock	19,9	20,6	0,73	3,7
Likvida medel	6,7	6,6	-0,18	-2,7
Skattesats, viktad	7,33	7,47		0,14 %-enh.

Kommunernas och samkommunernas lånebelopp ökade med mer än 700 miljoner euro till cirka 20,6 miljarder euro. Den tydliga ökningen av lånebeloppet har påverkats utöver av den försvagade interna finansieringen också av den relativt höga investeringsnivån.

Trots det försämrade läget minskade antalet kommuner med negativt årsbidrag jämfört med året innan. År 2024 fanns det enligt bokslutsprognoserna 11 kommuner med negativt årsbidrag, medan antalet året innan var 15. De negativa årsbidragen gällde liksom tidigare år huvudsakligen små kommuner med färre än 5 000 invånare. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i 83 kommuner (året innan 49) och det sammanlagda negativa resultatet ökade till 170 miljoner euro från 57 miljoner euro året innan. De negativa resultaten inriktades på alla kommunstorleksgrupper och inkluderade också tre kommuner med fler än 100 000 invånare.

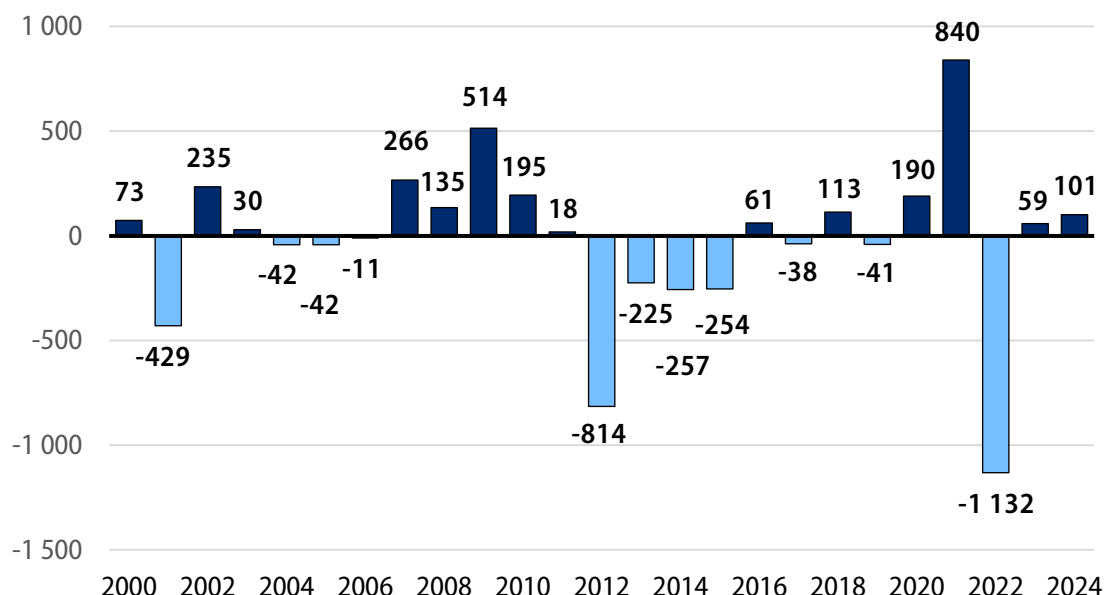
På basis av bokslutsprognoserna för 2024 var eventuellt 1–3 nya kommuner på väg att uppfylla kriteriet för utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har speciellt svår ekonomisk ställning. När det gäller samkommunerna uppfylls kriteriet för utvärderingsförfarandet inte av en enda samkommun. Det slutliga läget står dock klart först i samband med de slutliga boksluten som blir klara i april 2025, när det också finns tillgång till kommunkoncernernas uppgifter.

4.5.3 Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin

Enligt den ordinarie budgeten för 2024 uppgick statsbidragen till kommunerna till sammanlagt 5,1 miljarder euro. År 2024 hade statens åtgärder en något stärkande effekt på den kommunala ekonomin. Höjningen av den nedre gränsen för fastighetsskatt på mark i enlighet med regeringsprogrammet stärkte den kommunala ekonomin med uppskattningsvis cirka 108 miljoner euro 2024. Kommunerna anvisades full statsandel för sina nya och mer omfattande uppgifter, av vilka de ekonomiskt mest betydande var engagerande arbete i skolgemenskapen (4,7 miljoner euro) och en ökning av undervisningen i B1-språket med en årsveckotimme (4,1 miljoner euro), och kompenserades för de ändringar i beskattningsgrunderna som staten beslutat om.

Diagrammet nedan åskådliggör de uppskattade effekterna av statens åtgärder på kommunernas ekonomi 2000–2024. Jämförelsen görs mellan de ordinarie budgetarna. Exempelvis stöden på cirka tre miljarder euro som i tilläggsbudgetarna för 2020 riktades till den kommunala ekonomin på grund av coronavirusepidemin beaktas inte i diagrammet.

Figur 28. De statliga åtgärdernas inverkan på den kommunala ekonomin 2000–2024 jämfört med den ordinarie budgeten för föregående år, miljoner euro

Statsandelarna för den kommunala basservicen uppgick i den ordinarie budgeten för 2024 till cirka 2,5 miljarder euro. Jämfört med den ordinarie budgeten för 2023 minskade antalet statsandelar med cirka 260 miljoner euro. Detta föranleddes huvudsakligen av preciseringen av de inkomster och kostnader som 2023 överfördes från kommunerna till välfärdsområdena i samband med social- och hälsovårdsreformen, varvid en motsvarande korrigering gjordes i statsandelen. För 2024 gjordes dock ett separat tidsbegränsat tillägg till statsandelen på 192 miljoner euro för att kompensera för överföringen av välfärdsområdenas finansiering.

Indexhöjningen i fråga om statsandelen för basservice ökade statsandelen med 53 miljoner euro 2024. Indexhöjningen blev dock 24 miljoner euro mindre än så, eftersom man i enlighet med regeringsprogrammet gjorde en besparing som motsvarar en procentenhet i indexhöjningen.

Statsandelsprocenten för kommunal basservice sjönk från 22,09 procent till 21,92 procent 2024. Vid ändringen har som tillägg beaktats 0,07 procentenheter i anslutning till genomförandet av nya och mer omfattande uppgifter så att statsandelen är 100 procent. Indexbesparingen sänker däremot statsandelsprocenten med 0,24 procentenheter.

Tabell 35. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2021–2024, miljoner euro

	2021 ordinarie budget	2022 ordinarie budget	2023 ordinarie budget	2024 ordinarie budget
Kalkylerade statsandelar totalt	8 755	9 099	4 016	3 701
Finansministeriet, statsandel för basservice	7 698	7 983	2 744	2 490
Undervisnings- och kulturministeriet	1 057	1 115	1 272	1 211
av vilket samkommunerna	1 522	1 053	1 096	1 112
Finansministeriet, statens ersättning till kommuner för förlust av skatteinkomster till följd av ändringar i skattegrunderna*	2 360	2 648	862	848
Övriga statsbidrag enligt förvaltnings-område	2 889	1 282	549	636
Justitieministeriet	0	11	11	32
Inrikesministeriet	0	0	0	0
Finansministeriet	20	30	11	11
Undervisnings- och kulturministeriet	286	234	227	247
Jord- och skogsbruksministeriet	4	4	4	4
Kommunikationsministeriet	42	45	44	31
Arbets- och näringsministeriet	247	208	157	228
Social- och hälsovårdsministeriet	2 229	695	48	57
Miljöministeriet	61	54	46	25
Statsbidragen sammanlagt	14 004	13 029	5 427	5 185

4.6 Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder

Arbetspensionsanstalterna, såsom privata pensionsbolag, Keva och Statens pensionsfond, är en del av de offentliga finanserna och står för finansieringen av arbetspensionsskyddet. Enligt Pensionsskyddscentralens uppskattning var värdet av de intjänade pensionsrättigheterna 834 miljarder euro vid utgången av 2024, med en diskonteringsränta på 2,5 procent fram till 2031 och 3,5 procent från och med 2032. Arbetspensionsanstalterna har förberett sig på utbetalningen av framtida pensioner med ett kumulativt överskott för att på lång sikt hålla sin ekonomi på hållbar grund. På lång sikt påverkas arbetspensionsanstalternas

ekonomi av hur befolkningsstrukturen, sysselsättningen, inkomstnivån och avkastningen på placeringar utvecklas. De ökade arbetspensionsutgifterna beror på ökningen av antalet pensionstagare, indexhöjningarna och den högre genomsnittliga pensionsnivån. Pensionsnivån blir allt högre, eftersom de kommande pensionerna är högre än de löpande pensionerna.

Arbetsmarknadsorganisationerna nådde resultat i förhandlingarna om pensionsreformen i januari 2025. Syftet med pensionsreformen är att förbättra hållbarheten hos arbetspensionssystemets finansiering på lång sikt. Centrala åtgärder i reformen är öka placeringsrisken för pensionsmedlen, utöka fonderingen och införa en inflationsstabilisator.

Arbetspensionssystemet omfattar flera pensionslagar. Bestämmelser om arbetspensionsskyddet för anställda inom den privata sektorn, med undantag av sjömän, finns i lagen om pension för arbetstagare (ArPL). För sjömän finns en separat pensionslag, lagen om sjömanspensioner (SPL). Separata pensionslagar finns även för företagare och lantbruksföretagare: lagen om pension för företagare (FöPL) och lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL). Pensionsskyddet för anställda vid Kevas medlemssamfund, staten, den evangelisk-lutherska kyrkan, Folkpensionsanstalten och Finlands Bank grundar sig på pensionslagen för den offentliga sektorn (OffPL).

De lagstadgade arbetspensionerna finansieras i regel genom ett fördelningssystem, det vill säga pensionerna finansieras med arbetspensionsavgifterna för respektive år. Utöver det finansieras en del av pensionerna delvis enligt fonderingsprincipen så att en del av de betalda arbetspensionsavgifterna fonderas för framtida pensioner och en del används för pensionerna under innevarande år. ArPL-systemet har en EMU-buffert vars målnivå är 2,5 procent av den privata sektorns lönesumma. Bufferten gör det möjligt att sänka arbetspensionsavgifterna i ett svagt konjunkturläge på vissa villkor. På motsvarande sätt utökas bufferten genom att man i ett gott ekonomiskt läge tar ut mer arbetspensionsavgifter än nödvändigt. Företagarnas och lantbruksföretagarnas pensioner finansieras genom inkomsterna av avgifterna samt till den överskjutande delen ur statsbudgeten, utan någon fondering. År 2024 finansierade staten cirka 30 procent av FöPL-pensionsutgiften och nästan 84 procent av LFöPL-pensionsutgiften. Av sjömanspensionsutgifterna utgör statens andel i regel 29 procent och resten av utgifterna finansieras med avgiftsinkomsterna.

Både Kevas och statens pensionssystem har buffertfonder, men inte motsvarande arbetstagar specifika fondering som i ArPL-systemet. De pensionsavgifter som tas ut hos arbetstagare som är försäkrade inom statens pensionssystem och hos statliga arbetsgivare betalas till Statens pensionsfond. Från Statens pensionsfond överförs årligen medel till statsbudgeten för att täcka statens pensionsutgifter. Under 2024–2028 ökar intäktsföringen med en procentenhet per år från 41 procent till 45 procent. Resten täcks direkt ur statsbudgeten, ur vilken statens pensionsutgifter betalas i sin helhet.

År 2024 var överskottet i arbetspensionsanstalternas saldo 0,7 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Trots att sektorns utgifter ökade snabbt på grund av indexhöjningarna, visade arbetspensionsanstalterna ändå ett överskott i huvudsak tack vare de ökade kapitalinkomsterna och de inlutna socialskyddsavgifterna. Arbetspensionsanstalternas överskott har dock minskat avsevärt sedan början av 2000-talet när överskottet som högst var fyra procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Det minskade överskottet beror i synnerhet på de ökade pensionsutgifterna.

Till de övriga socialskyddsfonderna hör FPA som sköter den grundläggande sociala tryggheten samt Sysselsättningsfonden och arbetslöshetskassorna som svarar för det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa. FPA:s utgifter finansieras med statsandelar, med socialförsäkringsavgifter som tas ut hos arbetsgivarna och arbetstagarna samt med inkomstöverföringar från kommunerna. Statens andel av finansieringen har under de senaste åren varit drygt 70 procent, försäkringspremiernas andel cirka 20 procent, kommunernas andel cirka fem procent och övriga intäkters andel 2–3 procent. Den lösning för kanalisering som fastställdes vid ramförhandlingarna våren 2024 medför förändringar i fördelningen av finansieringen från och med 2025: statens andel av sjukförsäkringens sjukvårdsförsäkring sjunker från 67 procent till 51,4 procent och de försäkrades andel stiger i motsvarande grad.

Den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäringen finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier som Sysselsättningsfonden tagit ut, med statsandelar och med arbetslöshetskassornas medlemsavgifter. Sysselsättningsfonden tar ut arbetslöshetsförsäkringspremier hos både arbetstagare och arbetsgivare. Av de förtjänstskyddsutgifter som löntagarkassan betalar står staten för en andel som motsvarar grunddagpenningen och arbetslöshetskassorna står i regel för 5,5 procent. Resten av förtjänstskyddsutgifterna betalas av Sysselsättningsfonden. Sysselsättningsfonden har tillgång till en konjunkturbuffert vars nettotillgångar vid utgången av 2024 uppgick till 1 272 miljoner euro. Konjunkturbufferten bidrar till beredskapen inför konjunkturväxlingar i ekonomin och till en jämn utveckling av arbetslöshetsförsäkringspremierna.

År 2024 försämrades de övriga socialskyddsfondernas saldo jämfört med tidigare år till -0,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten huvudsakligen till följd av en sänkning av arbetslöshetsförsäkringspremien. De sociala trygghetsförmånerna, socialbidragen och sjukvårdsersättningarna ökade 2024 med drygt fem procent och uppgick till cirka 20 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. De ökade utgifterna beror bland annat på större pensionsutgifter till följd av den åldrande befolkningen och de ökade arbetslöshetsutgifterna på grund av det svaga konjunkturläget.

5 Utlåtande av finanscontrollerfunktionen om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande

Utlåtandets syfte och rättsliga grund

Finanscontrollerfunktionen säkerställer för statsrådet i enlighet med 24 f § 1 mom. 1 punkten i lagen om statsbudgeten att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse på det sätt som bestäms i 18 § i den lagen ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild).

Med anledning av utvärderingen och säkerställandet av uppgifterna lämnar kontrollern vid statsrådet inom ramen för förfarandena i den interna kontrollen ett utlåtande om regeringens årsberättelse för 2024. Utvärderingen av om uppgifterna i regeringens årsberättelse är rättvisande har i tillämpliga delar följt den anvisning som finanscontrollerfunktionen meddelade den 12 april 2017 (VM/778/00.00.00/2017). Tillförlitligheten i processen för att utarbeta årsberättelsen, iakttagandet av god rapporteringssed samt hanteringen av risker i anslutning till rapporteringen har betonats i samband med utvärderingen och säkerställandet av regeringens årsberättelse för 2024.

Uppgifter om statsbokslutet och statsfinanserna samt om hur statsfinanserna har skötts

Regeringens årsberättelse 2024 och bilagorna 1 och 2 till den bedöms ge rättvisande uppgifter om hur statsbudgeten har följts, om statens intäkter och kostnader och statens ekonomiska ställning samt om hur statsfinanserna har skötts.

Finanscontrollerfunktionen har haft tillgång till preliminära uppgifter om iakttagelserna i Statens revisionsverks revisioner av bokföringsenheterna och i revisionen av statens bokslut. Enligt de preliminära iakttagelserna innehåller statsbokslutet inga väsentliga fel eller brister och det har huvudsakligen upprättats i enlighet med bestämmelser och föreskrifter. Finanscontrollerfunktionen har dessutom haft tillgång till revisionsverkets iakttagelser om den interna kontrollen av ekonomi- och personalförvaltningens gemensamma processer. Revisionsverket lämnar en separat berättelse om revisionen av statsbokslutet och regeringens årsberättelse för 2024.

Finanscontrollerfunktionen har tagit del av det utlåtande om utvärdering och bekräftelse gällande den interna kontrollen som Statskontoret gett om statsbokslutet samt den riskanalys som gjorts om skötseln av statens centralbokföring och beredningen av statsbokslutet.

De bokslutskalkyler som gäller statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten är fastställda och har granskats av externa revisorer. Vid revisionerna har inga anmärkningar framställts mot bokslutsuppgifternas riktighet eller tillräcklighet. Uppgifterna om affärsverkens och fondernas resultat i regeringens årsberättelse ger en rättvisande bild av affärsverkens och fondernas resultat med hänsyn till verksamhetens natur.

Regeringens årsberättelse innehåller på ett redan vedertaget sätt en översikt över intäkterna och kostnaderna för den helhet som består av budgetekonomin, de statliga affärsverken och de statliga fonderna utanför budgeten samt balansräkningen och åtaganden utanför balansräkningen (statens totalkalkyler). Uppgifterna i de totala resultat- och balansräkningarna är informativa och kalkylerna grundar sig på enheternas officiella bokslut, men de har inte reviderats.

Uppgifterna och uppskattningarna om statsekonomin i berättelsedelen överensstämmer med statsbokslutet och kompletterar den bild av statens ekonomiska ställning som statsbokslutet ger. Berättelsedelen i regeringens årsberättelse innehåller en översikt av de offentliga finanserna och information om statsfinanserna och skötseln av dem. Berättelsedelen beskriver de viktigaste faktorer som påverkar den ekonomiska ställningen och utvecklingen under berättelseåret. Beskrivningen av de största ekonomiska riskerna i den statliga verksamheten och deras betydelse, som ingår i rapporteringen av de offentliga finanserna, ger i skälig omfattning en rättvisande bild av statens åtaganden.

Uppgifter om resultatet

Enligt en helhetsbedömning ger regeringens årsberättelse i skälig omfattning rättvisande uppgifter om hur resultatet i huvudsak har utvecklats.

Uppgifterna i regeringens årsberättelse och i dess bilaga 1 ger i sin helhet tillräckligt hel- täckande information om hur förvaltningsområdenas samhälleliga verkningar som beskrivs i statsbudgeten för 2024 har utvecklats. I översikterna över de viktigaste förändringarna i verksamheten inom ministeriernas ansvarsområden och i deras omvärld beskrivs i tillräcklig omfattning kopplingen mellan förändringsfaktorn, ministeriets ansvarsområde och de samhälleliga effektmålen. Innehållet i de riskbedömningar som ingår i översikten har förbättrats jämfört med de föregående åren. För att en rättvisande bild ska kunna ges rekommenderas det dock att även betydande förändringar som skett i lägesbilden över riskerna samt utvecklingen av riskhanteringen beskrivs i riskrapporteringen.

Redogörelsen för resultaten av verksamheten inom arbets- och näringsministeriets ansvarsområde har avviker från anvisningarna utarbetats enligt de samhälleliga effektmålen i budgeten för 2025.

Alla ministerier har presenterat en anslagstabell och en beskrivning av anslagens användningsändamål. Bedömningarna av hur effektiviteten och produktiviteten utvecklats inom förvaltningsområdena är knapphändiga. Analysen och bedömningen av utvecklingen av effektiviteten och produktiviteten i verksamheten bör utvecklas.

Tabeller och figurer samt dokumentlänkar åskådliggör rapporteringen av resultatet och gör årsberättelsen mer informativ. Den numeriska informationens tillförlitlighet skulle kunna bedömas bättre om uppgifternas ursprungliga källa hade angetts. Analysen av verksamhetens resultat presenteras huvudsakligen med hjälp av de länkar till boksluten för varje ministerium och ämbetsverk inom förvaltningsområdet som finns i slutet av ministeriernas resultatdelar. Det bör dock rapporteras i årsberättelsen hur de viktigaste av de resultatmål som stöder de samhälleliga verkningarna har uppnåtts.

Statsrådets förordning 853/2024, som anger innehållet i regeringens årsberättelse, utfärdades den 19 december 2024. Förordningen tillämpades för första gången på årsberättelsen för 2024. Bestämmelsen i 1 § 1 mom. 4 punkten i fråga om de sammanställda kalkylerna och bestämmelsen i 1 § 1 mom. 5 punkten tillämpas dock första gången på årsberättelsen för 2025. För att etablera kraven på årsberättelsens innehåll och grunderna för utarbetandet bör man överväga att ersätta de årliga anvisningarna om utarbetandet med permanenta anvisningar.

Enligt en helhetsbedömning har principerna för god förvaltning och god rapporteringssed följts vid utarbetandet av regeringens årsberättelse för 2024.

Helsingfors den 25 april 2025.

Statsrådets controller Jaana Kuusisto

Ledande sakkunnig Terhi Sääskilahti

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANSGATAN 1 A, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
statsradet.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-706-5
ISBN tryckt: 978-952-383-722-5
ISSN pdf: 2490-0966
ISSN tryckt: 2490-0613